

Borger = Bennen.

Et Ugeskrift,

udgivet

for det

foreenede Understøttelses-
Selskab.

Sex og tyvende Hærgang.

Kjøbenhavn, 1814.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

05.6
Bo 66

1814
Aug 26

17510

Register

over

Indholdet af Borgervens-Bladet.

Ses og tyvende Aargang.

Afhandlinger og deslige.

No.		Side.
I.	Selvstændighed	I
	(fortsat fra forrige Aargang).	
2, 6.	En psychologisk mærkværdig criminal Tildragelse	10
8, 9.	Beretning om den, Torsdagen den 27 Januar, henrettede Morder <i>Hans</i> <i>Andersen</i>	60

IV

No.	Side.
10, 11. En Last forleder til flere en Betragtning i Aaledning af fore- gaaende Beretning.	73
12, 16. Nogle Forbryderes Levnetsløb .	69
18, 19. Abu Giasar Almansor . eller hvorledes man lærer at kjende Mennesker.	141
22. Castletonhulen i Darbyshire i England .	169
23, 25. Et Parlementsvalg . . .	181
26, 30. Saltværket ved Wieliczka .	201
31, 34. Thomas Münzer . . . eller Historien om den sachsiske Bondekrig.	241
35, 41. Nogle Forbryderes Levnetsløb .	278
41, 42. Paaskeugens Helligholdelse i Moskau	323
43. En ung uerfaren Tydskers Eventyr i Konstantinopel . . .	338
44. Den tyrkiske Sultan incognito . . .	349
45. Paschaen i Erzerum . . .	356
46. Lieutenant Verrier . . .	365
47. De hemmelighedsfulde Gjæster .	369

No.	Side.
48. En ærlig Landmands Dagbog	377
49. Sobiesky	385
50. Zobtenbjerget i Schlesien	393
18. Efterretning om Præmie-Selskabet for at anbringe Ungdommen af den mo- saiske Troesbekjendelse til Konster og Haandværker	138

Anmeldelser fra Administrationen og andre.

2. Repræsentantmøde	9
5. Repræsentantmøde	33
7. Laan, Gratifikationer og Pensioner	49
14. Anmeldelse om et Buds Antagelse	105
17. General-Forsamling. Nye Medlemmer	125
27. Repræsentantvalg	209
35. Om Laan og Understøttelse	273
44. Administrator Valg	245
51. General-Forsamling	401

VI

Regnskaber.

No.		Side.
8.	Extrakt af 3die Quartals Regnskab for forrige Aar	57
17.	Extrakt af 4de Quartals Regnskab for 1813	131
18.	Extrakt af General-Regnskabet fra 1ste Januar til ultimo December 1813 .	140
44.	Extrakt af 1ste Quartals Regnskab .	347
45.	Extrakt af 2det Quartals Regnskab .	252
53.	Extrakt af 3die Quartals Regnskab .	417.

B o r g e r = B e n n e r .

No. 1.

Sex og tyvende Aargang.

Løverdagen den 1 Januari 1814.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohen,

Magstrædet No. 30.

S e l v s t æ n d i g h e d .

(See forrige No.)

“Nu, kjære Benner! saa regner mig det ikke til Døde. Jeg er i tredive Aar vant til Fru Hirschkalbs Kjøkken; en anden Tillsavningsmaade af Retter vilde maaskee blive min Død. I skal ikke komme til at mangle; jeg vil af yderste Kræfter understøtte Eder, indtil mine Belyndere kunne hjælpe — kun mit Huus —”

“Jeg forstaaer det,” svarede Willibald med et bittert Suk, som tillige gjensløb fra hans Kones Bryst. Han tog sit Barn paa Armen, Amalie ved Haanden og forlod med Rummer denne Gjæstven, som man ikke torde anmode om, at opøffre en Ret Maccaroni for sin Selvstændighed.

Med ængstelig Føltvivelse troadde han atter ud i Verden, hvor han betynget med Hoffets Had og Verdens Dadel, kun ventede en haard Kamp med Mangel og Elendighed. — Dog — Skjebnen blev endelig træt af at forfølge ham. Hjelpen var imod al Forventning nær. Strax efter hans Ankomst til Staden erfarede han, at en Paarørende af hans Kone havde testamenteret hende en gandske stor Capital under den eneste Betingelse, at hun skulle pleye en gammel Tante tilligemed hendes Kat til deres Død.

Begges Glæde var grundløs. Vel var Arven ikke tilstrækkelig til at leve i en kostbar Stad; men dertil havde han heller ikke lyst. Han vilde drage ud paa Landet, leve gandske for sig og sin Familie, og i egen Person fremstille et Exempel paa, at Selvstændigheds Dyd endnu ikke var vegen bort fra Verden. Med Hasthed satte han sit Forsæt i Værk. Han kjøbte et net lille Gods i en stor Egn, førte med inderlig Glæde sin Kone og Barn, den gamle Tante og hendes Kat derhen, opoffrede sig gandske til Landvæsenet, og begyndte virkelig et lykkeligt og forskøjet Liv.

Han kunde nu bringe sine skønne Grundsætninger om Villiens Frihed, Moral, Opdragelse o. s. v. uden nogen Hindring i Udvøvelse; han bildte sig ogsaa virkelig ind, at han gjorde det, og han ønskede intet mere, end at han engang kunde beværte det hele Selskab, som talte saa høit paa hiin Fredsfeest, i sit Huus, for at vise dem, hvad Selvstændighed egentlig er. — Ingen modsagde ham, naar han kom i Hede over denne Materie — og Amalte smilede blot ved sig selv over hendes kjære selvstændige Mand, som gjorde alt, hvad hun vilde have, og virkelig ikke torde gjøre andet. Blot naar hun var allene med hendes Tante, tillod hun sig at spøge derover i en godmodig Tone og gjøre sig til af sit Herredom.

Der var heller ikke nogen, som modsagde hende; thi den gamle Tante smilede ogsaa ved sig selv over den herskende Kone, hos hvem hun saaledes havde sat sig i Anseelse, at ikke en Ret blev sat paa Bordet, end mindre noget Bigtigt foretaget i Huset uden hendes Minde og Bifald. Havde Katten kunnet smile med, vilde den have beleet

dem allesammen; thi egentlig var det den, som regjerede Huset.

Den gamle Tante var et hjertensgodt Menneſte, ſom aldrig gjorde nogen Fortred, naar man blot var tilbørlig Reſpect for hendes Kat; men af denne Murners Lune var hun gandske afhængig, og naar det undertiden traf ſig, at det kjere Dyr ikke aad med ſædvanlig Apperit, knurrede Tanten paa Amalie, Amalie igjen paa ſin Mand, Manden blev fortredelig og ſkjendte paa Tjenestefolkene; diſſe gav knubbede Ord og arbeidede med Ulyſt; kort hele Huset var forſtemt — dog til Lykke varede dette ikke længe, da Katten i det Hele havde en god Sundhed.

Edward, Willibalds eneste Søn, var nu voksen til og var bleven et valkert, flittigt og retſkaffent ungt Menneſte. Da han havde opnaaet ſit 25de Aar, overfaldt der ham en Sygdom, ſom er denne Alder egen, og for hvilken, ligesom for Døden, ingen Urt er voksen — nemlig Kjerlighed. — Marie, Naboens ſmukke ſextenaarige Datter var Urfagen hertil — og hvormeget endog hans Fader fralngdommen af havde forepraſet ham om den herlige Selvſtændighed; ſaa var han dog i Maries Narværelſe en blot Maſſine, ſom denne efter Behag trak op og lod

løbe af. Det Spøg, som hun paa denne Maade drev med ham, behagede hende selv saa godt, at hun ligesaa hjertelig som Edward ønskede, ved Alteret at faae Ret til at drive det sin hele Livstid. — Saa snart den undseelige Pige havde gjort den hentykte Ungling denne Tilskaaelse, styrtede han i sin Faders Arme og opdagede ham sin søde Kængsel efter Mariæ Besiddelse.

“Du skal faae hende,” sagde Willibald venlig: “Hun er vel kun en Bondes Datter, men hendes Fader er en redelig, velhavende Landmand, og jeg er, Tak skee mine Grundsaetninger! heller ikke andet.” “Du skal have hende,” gjentog han, og gik til Almalie, for at sige hende, at han havde besluttet at giwte Marie med Edward.

Ordet besluttet afflokkede hende et satirisk Smil; men da hun selv syntes godt om denne Forbindelse, gjorde hun, hvad hun i slige Tilfaelde ofte plejede at gjøre, hun lod som hun havde endeel derimod; men gav blot efter for sin Mand's Onsker. — Det faldt hende virkelig slet ikke ind, at Tanten kunde have noget derimod; men denne faldt næsten i Asmagne ved den blotte Tanke, at skulle see sin kjære lille Datter giwt med Djevlungen Marie. — Denne stemme

Titel havde den stakkels Pige paadraget sig ved en Grusomhed, som Tanten aldrig kunde tilgive hende, men stedse hadede hende for. Hendes elskede Kat, Murner, havde nemlig for nogen Tid siden vidst at bane sig en Snigvej i Melkekamret, som Marie foreskød, hvor den daglig silkede Gløden af alle Melkesadene, indtil Marie engang greb den i Gjærningen, og da den forstrækkede Tyv vilde tage Flugten igjennem Vinduet, hug hun i Hidsigthed efter den med en Øre, der ulukkeligviis traf saa godt, at en Deel af den lange, tykke Hale blev liggende efter ham i Kamret.

Ingen Pensel er i Stand til at skildre den gamle Tantes Jammer; hendes Had var uudslukselig mod denne Grusomme, som uforsigtigen havde vovet end, og at rose sig af sin Heltedaad.

Forgjebes begav Edward sig dagligen paa Jagt med sit Pufferør, for at skyde Spurve til Katten; forgjebes tilbød Marie en regelmæssig Skat af den fedeste Gløde til Katten. Den Gamle blev ubewærgelig. Den fornærmede Kat kunde ikke bisalde dette Givtermaal; den opbragte Tante adled sin fornærmede Kat; den søielige Umalie rettede sig efter den opbragte Tante, den selvstændige Willibald efter sin

følelige Amalie — kort sagt — det elskende Pærs Suk og Taarer vare frugtesløse.

Endelig blev den gamle tykke Murner angreben af Rattedysten, der som bekjendt engang raste saa morderlig blandt Rattedegten i Kjøbenhavn, Wien og Basel. — Han døde, og Tanten faldt kort efter i en svær Sygdom, som lagde hende i Graven.

Noget Uger efter stod Edward og Marie for Alteret, og da Gaderen efter fuldbragt Vielse rørt omfavnede den unge Egtemand, hvistede han ham i Øret: "Mærk Dig dette, min Søn! min Selvstændighed allene har Du at takke for Din Lykke!"

Edward svarede intet hertil; men kastede et Kjenderblik igjennem Vinduet ud i Haven, hvor den fulde Maane just skinnede paa Murners Grav.

A n e k d o t e r.

Nomerne saae som bekjendt meget paa lykkelige og ulykkelige Dage. Da Lucullus vilde levere Tigranes et Slag, advarede man ham, eftersom Dagen var ulykkelig. "Desto bedre, sagde han, ved vor Sejer ville vi gjøre den til en lykkelig Dag i Fremtiden."

* * *

Carl den store pleiede at forsegle sine Breve med sin Kaardeknapp. "Her er mine Befalinger, sagde han, og her, ved at pege paa sit Sværd, er det, som skal skaffe dem Lydighed."

* * *

Man klager over, at Bøgerne ere blevne saa dyre. I fordum Tid vare de langt dyrere. En Grevinde af Anjou betalte et Bind Prædikener med to Hundrede Gaar, tre Læster Korn og hundrede Maarsskind. For den Priis kunde man for nærværende Tid kjøbe et Vognlæs fuldt.

H. Baagøe,
Bogholder ved det kgl. Universitet.

Commissionen, som besyrer Ugebladet, samles den 2den Januar, da Hr. Assessor Stellwagen meddelede sit Bidrag.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 2.

Sex og tyvende Aargang.

Løverbagen den 8 Januari 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos E. M. Cohen,
Magstrædet No. 30.

A n m e l d e l s e .

I Anledning af Budet Christophersens Død ville de af Selskabets Medlemmer, som maatte attraae Reservebud-Tjenesten, derom indgive deres skriftlige Begiaring forinden Fredagen den 14de denne Maaned til Bogholder K ø b k e, boende i nye Vester-gade (Vigantsgade) No. 209.

Da Administrationen har bragt i Erfaring, at nogle af Selskabets Medlemmer ikke have erholdt Ugebladene til ordentlig Tid tilbragte af bemeldte afdøde Bud, saa ville de Medlemmer, som desaaarsag mangle Ugeblade, behageligen des-

angaaende henvende dem til Bogholderen for at erholde de manglende Nummere.

Administrationen for det forenede Understøttelses = Selskab.

Korfitsen. N. Bay. Collin.

C. Købke.

En psychologisk mærkværdig criminel Tildragelse.

I Åstafords Tinglaug i Finmarken foregik i Mai Maaned 1812 følgende Begivenhed, som, foruden at bære Præg af de Menneskers særegne Character blant hvilke den tildrog sig, tillige, i mere end een Henseende er psychologisk mærkværdig.

Ved Midsommers Tid i Aaret 1809 nedkom til Finmarken en Lap fra det tilgrændsende svenske Lapland, der havde en da 10 Aars gammel Dreng, ved Navn Gabriel Isachsen, med sig. Denne Dreng salbed han til en Mand paa Gaarden Lavig i Åstafords Tinglaug, navnlig Johannes Jensen, der, skjønt han aldeles intet kiendte til Drengens Familie,

Forhold, og uagtet hans Huustroe dermed yttrede sig misfornøiet, afkøbte Lappen Drengen for 8 Rd., i den Hensigt, som han, efter sin under den af det Offentlige scenere mod ham reiste Sag udtrykte sig, at gjøre et Menneske af Drengen. Lappen reiste tilbage til Sverrig. Johannes Jensen tog sig derpaa af Drengen som om han havde været hans eget Barn, og lod ham intet savne af hvad der hørte til hans Livs Nødvendigheder, og, saaledes som Levemaaden i hiin Egn medfører det, til dets Bequemmelighed, hvilket ligeledes var Tilfældet med hans Huustroe, uagtet den af hende med den sluttede Handel viiste Misfornøielse.

Det varede imidlertid ikke længe, førend Drengen begyndte fra saavel sine Pleieførelde som alle Naboerne at bortstjæle Madvare, uanset at han hiemme blev forsynet saaledes med Mad og Drikke, som det efter hans Alder maatte anses at være nødvendigt. Da de mod ham derfor anvendte Revselser intet frugtede, og den svenske Lap, der havde overladt ham til Johannes Jensen, Aaret efter kom ned til Finmarken, overlod denne igien Drengen til Lappen, for at føres tilbage til sit Fødeland. Imidlertid undvæeg Drengen, der nok havde fundet Opholdet

i Finmarken behageligere end hjemme i sit Fødeland, ved given Leilighed, da man passerede Fjeldene mellem Norge og Sverrig, og løb tilbage til Finmarken, hvor han et Mars Tid tjente hos en Mand i Eggen af sit forrige Opholdssted, af hvilken han, da han ogsaa her yttrede sin vante onde Tilboielighed, bragtes tilbage til Johannes Jensen. Denne sørgede strax for at Drengen kom i Tjeneste hos en anden Mand i Afsaffords Tinglaug; men fra denne deserterede han, efter flere gjentagne Tyverier, der altid udøvedes paa Madvare, i Efteraaret 1811. Fra den Tid opholdt han sig, paa forskellige Steder, i Eggen, hvor han ved oftere gjentagne, endog undertiden paa en voldsom Maade udøvede, Tyverier paa Madvare, gjorde sig saa bekendt, at næsten enhver vidste af Erfaring at tale om ham. Endelig begav han sig igien i Mars Maaned 1812, paa en Tid da Johannes Jensen ikke selv var hjemme, til d. nns Bopæl, hvor hans gamle Pleiemoder modtog ham og forsynede ham med alt nødvendigt, men dog derhos ansaae det raadeligt, for Sikkerheds Skyld, at indspærre ham paa Loftet. Dette var imidlertid forgieves, da Drengen, strax anden Dag, vovede et, ei ubetydeligen farligt Spring fra Loftet ned i

Gaarden, der lykkedes, hvorpaa han gjorde en Tour i Omegnen, og, efter at have gjæstet flere af Naboernes Spiiskamre, igjen indfandt sig paa Lavig, fortærende hvad man tilbragde ham, saaruden alle hvad han i evrigt paa sin Omflakten tilvendte sig, og fortsatte denne Levemaade i nogen Tid, da Johannes Jensens Hustru selv frygtede for at anvende strengere Forholdsregler mod ham, og allene, naar han kom hjem, lukkede ham inde paa Loftet, hvilken Arrest han, rimeligen i Bevidstheden om hvor godt han, naar han vilde, kunde bryde den, ogsaa aldrig modsatte sig at taale.

Johannes Jensen, der, som Levemaaden i Sismarken medfører det, havde været fraværende paa Bifferie, kom imidlertid hjem, paa en Tid da Drengen var ude. Dagen efter kom en af Naboerne, der havde erfaret hans Hjemkomst, og bragde Drengen, hvem han havde grebet i et Madtyverie, samt forlangte Erstatning af Jensen, som den, der, ved at tilforhandle sig Drengen, havde givet Anledning til at Folk i Omegnen ofte saaledes vare blevene bestaaene. Samme Klage og Fordring til Johannes Jensen gjentog i føie Tid alle Egnens Folk, fra

hvem Drengen, efterat han havde igien tyet til Lavig, havde staalet.

Johannes Jensen, lige keed af Naboernes Besøg og af den, hvis Opsørjel havde anlediget disse, besluttede endeligen, da han saae han ikke var i Stand til, hverken at afvænne Drengen med at stæle, eller at indspærre ham tilstrækkelig, at bringe ham hen til Stedets Lehnsmænd, der boede paa Gaarden Selsæter, en Miil fra Lavig. — Da han, samme Dag han havde fattet dette Forsæt, for at giere Reisen, der maatte skee til Bands, tillavede sin Baad, yttrede hans Pige Lyst til at tage med, da hun, som hun sagde, havde et Vrende i en Gaard, navnlig Havneviigen, paa Vejen til Selsæter. Hendes Husbond tog derfor hende med, og affællede de saaledes selv tredie fra Lavig. Da de vare komne noget ud, fortalte Pigen, for hvem Johannes Jensen udlod sig om Hensigten af hans Reise, at hun havde hørt, at Lehnsmændene for Tiden ikke skulde være hjemme, men have foretaget en Reise til Tromsøens Kjøbsted. Paa hendes Husbonds Syntes, som Pigen derover har forklaret, denne Efterretning ikke at giøre noget Indtryk, men han satte hende, efter Bestemmelse, i Land ved Havneviigen, paa det hun, til

hans Tilbagekomst, der kunde rygte sit Grinde.
 Efterat Pigen, med hvem Johannes Jensen selv
 anden hidtil havde roet Baaden, havde forladt dem,
 sagde denne til Drengen, der ei var underrettet om
 Reifens Hensigt: at han nu maatte tage den ene
 Aare. Efterat man allerede var seilet Lehnsmands
 Gaarden Selsater forbi, og kommet en Gaard ved
 Navn Dyrskad, i Sigte, spurgde Johannes Jensen,
 der siden Pigen var sat i Land, havde siddet aldeles
 taus, Drengen, om han var fornøiet med at han nu
 tog og kastede ham i Søen? hvilket Spørgsmaal
 han tvende Gange gientog. Da herpaa imidlertid
 fra Drengens Side intet blev svart, reiste han sig
 op, tog denne om Livet, satte sig ned i Baaden og
 dykkede ham, med Hovedet til Skuldrene, ned i
 Vandet. Efterat han, i en Tid, som han selv har
 forklaret, af henved et Qvarteer, havde holdt Dreng-
 en saaledes i Vandet og denne, der imidlertid ikke
 gjorde nogen Modstand eller vilste Tegn paa Smerte,
 derpaa endnu, ved at drage Aande, røbede at han
 havde Liv, betragtede Johannes Jensen ham nogle
 Dieblkke, men dykkede ham igien, paa samme
 Maade som forhen, ned i Vandet, hvorpaa han da,
 i søie Tid tabte Aandedrættet, og altsaa af sin Bane-

mand maatte antages for død. Denne roede derpaa med Drengens affselede Legeme lige til Landet, og lagde dette, saaledes at det, efter hans Mening, maatte ligge flodsrit, op paa Strandbredden, lige ud for Gierningsstedet, og paa et Sted, hvor alt hvad der paa den Tid af Dagen (ved Middagstid nemlig) passerede kunde sees af hvem der maatte være tilstede paa Gaarden Dyrstad. Han begav sig derefter tilbage paa Hjemveien, og da han kom lige ud for Selsæter, roede han i Land og gif op paa Gaarden. Da han her rigtig nok, som Pigen havde sagt, ikke fandt Lehusmanden hjemme, anmodede han dennes Hustru om at modtage, til Bevaring, en farlig Eyv, som han havde bragt med sig.

(Fortsættes i næste No.)

Stellwagen,

Assessor.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 3.

Sex og tyvende Aargang.

Løverdagen den 15 Januari 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos E. M. Cohen,
Nagstrædet No. 30.

En psychologisk mærkværdig criminel Tildragelse.

(See forrige No.)

Da hun imidlertid, paa Grund af sin Mand's Fraværelse, herfor undskyldte sig, gik han en søie Tid bort, og, ved sin Tilbagekomst, v. Lymringsfuld fortalte hende: at Tyven, som han havde medbragt bunden i en Baad, havde i hans Fraværelse slidt sig løs og var undløben, hvorfor nu baade hun og Omegnens Beboere maatte tage dem vel vare for at blive bestialne, da der intet Mittel havde for ham været stærkt nok til at afvænne den Udlskue fra sine Tyverier, eller hindre ham i sammes Udevelse. Derpaa gik Jensen tilbage til sin Baad, og fortsatte Reisen hjem. Paa Veien tog han igien Pigen ind

ved Havneviig, og for hende, da hun spurgde om han var bleven af med Drengen, fortalte den samme opdigtede Tildragelse som han for Lehnsmændens Hustru havde opgivet. Samme Fortælling gjentog han, ved sin Hjemkomst, for sin egen Hustru, samt for flere sine Naboer, hvorimod han i rum Tid ei fer nogen aabenbarede Sagens sande Sammenhang. Først den sidste Dag i Mai Maaned samme Aar, paa hvilken han og Husfolk havde været i Kirke og communiceret, fortalte han sin Hustrøe Begivenheden, saaledes som den vare foregaaet, og da man, allerede paa den Tid, havde fundet Drengens afslædede Legeme paa Strandbredden ved Dyrstad, hvilket anledigede nærmere Undersøgelse, tilfod han, strax da han kom for Retten, næsten i eet og alt Handlingen saaledes som den nu er fortalt.

Man vil ved første Diekast være tilbøielig til at tillægge Drengen, efter de i en Række af flere Aar og saare ofte, de anvendte Revselsler uagtet, gjentagne Tyverier, en særdeles Hang til denne Last. Imidlertid tørde maaſkee dette ei være aldeles afgjort. Det er mærkeligt, at Drengen aldrig fravendte no

gen andet end Fødemidler, dem han dog ikke gienste, men strax fortærede. Vel forsynede man ham nu hjemme med Mad og Drikke, saaledes som man troede et Menneſte af hans Alder maatte have det behov. Det er imidlertid vel mueligt at Drengens physiske Constitution har været af den Beskaffenhed, at han kunde trænge til flere Lernetmidler end man for hans Alder vilde ansee nødvendige eller tielige; og da det ikke vides, om Drengen er bleven forsynet med de flere Fødemidler, hans Constitution saaledes muligen har krævet, og om man først, naar han ikke desto mindre, og de givne Advarſler uagtet, har stiaalet, har anvendt Revfelse mod ham, saa kan det vel synes tvivlsomt om Drengens Handlemaade maae tilskrives en afgiort Hang til Lyverie i Almindelighed, der nok sædvanlig ei vil indskrænke sig til Ting af bestemt Slags, til det der allene afhielper Dieblis Træng, og som strax fortæres, eller om den maaskee har været nærmest grundet i en paatrængende physiske Nødvendighed, der i øvrigt vist nok ingenlunde kan undskyldes Maaden paa hvilken den søgtes tilfredsstillt, saa meget mindre som Drengen, efter hans Plieforældres øvrige Adfærd mod ham,

kunde haabe at man vilde sørge for i denne Henseende at afbhelpe hans Trang. .

Denne Bemærkning kan imidlertid lede til at gienfalde den for vort moralske Liv og Samværen saa saare vigtige Regel: ei at vilde bedømme et Mennesses Caracteer efter enkelte Handlinger, eller at tillægge det, paa Grund af saadanne, en afgjort ond Tilbøielighed, da der kunne være Omstændigheder som fremkalde Handlingen, uden at en bestemt, i fordervet Caracteer grundet og overlagt eller forsætlig Beslutning eene eller fortrinlig har anlediget dem. Det forstaaer sig, at den i og for sig slette Handling derved ikke ophører at være slet; men denne Handling berettiger os ikke til derfor at fordømme den Handlende som et aldeles slet, eller at ansee ham for et uforbederligt Menneffe. Maaskee at mangen, om hvem man saaledes har opgivet Haabet, kunde, naar man havde tænkt og arbeidet paa, ved passende Midler at forbedre ham, været bragt tilbage fra den Afvei, paa hvilken han besandt sig, da derimod en Fremgangsmaade fra andres Side, der røbede at man ansaae ham for aldeles fordervet, berøvede ham det Mod og den Kraft til Forbedring, af hvil-

ten han dog endnu var i Besiddelse, og saaledes netop fremstyndte hans Forværrelse.

Betragter man, i sin hele Sammenhæng og Fremgang, det med Drengen fra Johannes Jensens Side passerte, da frembyder dette vist nok Anledning til meer end een psychologisk interessant Bemærkning. Thi vel er det vist, at vi høist steldent, og mindst for saa underlige Stillinger, som den Johannes Jensen var i, kunne med afgjort Visshed af andres Handlinger slutte til det, der har bestemt dem til at handle netop saaledes som de gjorde. Men der gives dog visse Regler, efter hvilke, som Erfaringen lærer, som oftest Tænkning, Overvejelse, Beslutning, og (naar ei uforudseete eller uberegnede udvortes Omstændigheder hindre det) Handlingen selv foregaaer og udføres, og det er, om jeg ei meget feilet, for det tænkende Menneske særdeles interessant, at bedømme de Handlinger man ser, efter disse Regler, en Bestielse, der, naar man vil tillige foretage den med stadigt Hensyn til og Anvendelse paa sin egen Character, kan være ligesaa nyttig som interessant.

Det skulde vel synes utroligt, at Johannes Jensen, som paa en saa besynderlig Maade (der dog i de Egne hvor Begivenheden tildrog sig, ei er uden

Exempel) kom til Drengen, men selv i det han tilforhandlede sig ham, viste et got Eidelaug, da han, som han udtrykte sig, købte ham for at giøre et Menneſte af ham, og siden sørgede vel for ham, endog en Tid lang efter at Drengen havde yttret sin herſkende onde Tilbøielighed, kunde gaae over til en ſaa haard Beſlutning og udføre den, med koldt Blod, paa ſaa grufom en Maade, ſom Fortællingen udviſer; og ſynes dette ſaa meget mere mærkeligt ſom der, efter de Oplyſninger man indhentede om hans foregaaende Liv, ei allene ikke var Grund til at tillægge ham nogen voldſom Caracteer, men hans Vandel endog erklæredes af dem der havde havt Anledning til at kiende ham nøiere, for roeſværdig.

Men det er en, oftere ſtadsæſtet, Erfarings Sætning, at naar, ved en eller anden udvortes Anledning, den modsatte Følelſe vækkes af den, der hidtil beſtølede Menneſket, den ſidſt opvakte da vil netop virke deſto voldſommere i jo høiere Grad dens Modſatte forhen ſandt Sted. Den der pludſelig finder Anledning til at hade den han i høi Grad tilſorn har elſket, ſtaaer mere Fare for at lade ſig overvinde af ſin Lidenſkab end den, der anlediges til at anſee

et Menneske for sin Fiende, som hidtil enten var ham ligegyldigt eller dog ei i betydelig Grad afholdt. Dette vil i øvrigt uden Tvivl finde Sted, hvorledes end den udvortes Anledning er beskaffen, der frembringer denne Virkning, men det vil finde Sted i en særdeles høi Grad, og udsætte Mennesket for farlige Virkninger, hvis der, paa samme Tid da bliin Forandring i Sindsforfatningen foregik, indtræffe udvortes Omstændigheder, der giøre det muligt, eller endog, saa at sige, indbyde til at yttre den forandrede Sindsstemning.

At Johannes Jensen, ligesom paa den ene Side den Kierlighed og Tillid Drengen viste ham og Hustru, ved flere Gange at vende tilbage til dem, maatte være ham kjær, dog paa den anden med hans Opførsel, dersom ellers denne laae ham paa Hjerter, som man af hans Udtryk: han vilde giøre ham til Menneske, dog maae slutte, maatte være misfornøiet, i Særdeleshed i den senere Tid, da Raboerne begyndte at ville holde sig til ham for hvad Tab de lode ved Drengens Ehyerter, var vel saare naturligt, og ligesaa naturligt: at denne Misfornøietelse kunde forhies ved den Tanke, at det var haardt, han for

sin gode Villie imod Drengen skulde lønnes saa stet. Midlertid er det dog saa langt fra at hans Opførsel mod Drengen skulde lede til at antage at han havde baaret noget Nag til ham, at tvertimod den Omhyggelighed hvormed han, hvergang Drengen vendte tilbage, naar han frygtede for at beholde denne selv, søgte at anbringe ham andensteds, og dog ei, naar han kom tilbage til Lavig, jog ham bort, vidner om det Mobsatte. Det kan vist heller ei paa nogen Maade lægges Johannes Jensen til Last, at han, da Erfaring havde lært Drengen hos ham var uforbederlig, og ifkuns udsatte ham for Naboernes idelige Klager og Fordringer, greb det eeneste lovlige Middel der var tilbage for at skaffe sig af med ham, nemlig at levere ham i Dyrighedens Forværing. En underlig Forvikling af Omstændigheder aarsagede nu: at Udførelsen af denne, i sig endog roesværdige Beslutning anledigede en saa lastværdig Handling fra hans Side som den fortalte.

(Fortsattes i næste No.)

Stellwagen,

Assessor.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 4.

Sex og tyvende Aargang.

Løverdagen den 22 Januari 1814.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohen,

Magstrædet No. 30.

En psychologisk mærkværdig criminel Tildragelse.

(See forrige No.)

Johannes Jensen havde, efter hin Forklaring, ved at giøre Anstalterne til Reisen, ikke anden Hensigt end den: at bringe Drengen til Lehnsmanden, og end ikke fierneste Tanke til det der siden passerede. Dette er og, om man ei vil antage en høi Grad af Ondskab hos Johannes Jensen, hvortil hans Carac- teer, som forhen sagt, ikke giver Anledning, meget sandsynligt. Thi den der gaaer svanger med For- sæt til saadan Handling som den seener forefaldne, vil vist ei sætte sig i Forbindelse med andre, der kunde eller maatte ville hindre ham eller røbe hvad der foregaaer, og det var neppe rimeligt, at Johannes

Jensen, om han, paa den Tid de affeilede fra Lavig, havde havt i Sinde at tilføie Drengen noget ondt, skulde tilladt Pigen at følge med, naar han ikke dermed forbandt den Tanke: at ville, naar hun havde forladt dem, udføre saadant Forsæt, hvilket da allerede havde viist, i en betydelig Grad, Overlæg.

Først i Aaledning af Pigens troskyldige Fortælling: at han nok ei vilde finde Lehnsmanden hjemme, vækkes hos ham, ved Forestillingen om at han saaledes nok ei vilde blive af med Drengen, men maatte nødes at tage ham tilbage, den Sindsstemning, der, Tid efter anden, frembragde Beslutningen til at stille sig af med Drengen, og hvis Udførelse Dieblikkets Forsætning netop begunstigede. Det er vel tænkeligt: at han nu, da han maatte frygte for, at det eeneste Middel han kiendte, til paa en god Maade at stille sig af med Drengen, og som han var i Begreb med at anvende, vilde forfeile sin Hensigt, har i lige saa høi Grad følt Reedsomhed ved og en Slags Afstye for Drengen, som han tilforn havde viist Omhu og Godhed for ham.

At han fra dette Dieblif af har været i en ualmindelig Sindsstemning, vise de forunderlige Ytringer og den høist paafaldende Fremgangsmaade i at

udføre den tilsidst fattede Beslutning : at stille sig af med Drengen. Det heele synes virkelig saa selsomt, at man, naar man ei henseer til Johannes Jensens egen fri og uforbeholdne Forklaring om det Passerte, om hvis Rigtighed der ei havde nogen særlig Grund at tvivle, og hvormed det der i øvrigt kunde oplyses, samstemte, maatte snarere ansee det for en digtet, end en virkelig forefalden Tildragelse.

Det maae i Særdeleshed forekomme selsomt, og ved første Næst næsten utroligt, at Johannes Jensen, gjentagne Gange, spurgde Drengen, der efter hans Anmodning havde taget fat paa Varen, om han var fornøiet med af han nu tog og kastede ham i Søen. Enhver, vil man sige, kunde jo dog nok forudsee hvad Svaret vilde blive; og, vil man maaskee tillægge, var det derhos ikke aldeles uhensigtsmæssigt fra Johannes Jensens Side at gjøre Drengen et Spørgsmaal, der, i Forhold til alt hvad der forhen var passeret, kunde hos denne vække Tanken om: at hans Pleiefader muligen havde fattet et Forsæt, der kunde lede til saadant, som det paafulgte Resultat, da Drengen, jaaledes forberedt, kunde sætte sig i Forsvars Stand, og man af den, der maatte være forberedt paa at varne om sit Liv, kunde vente at han med

den Fortviuledes Unstrængelse og Kraft vilde væge sig? Ligesom jeg imidlertid endog heri finder et Beviis for, at Johannes Jensen paa den Tid han gjorde og gientog Spørgsmaalet neppe har med Bevidsthed tydeligen fattet Forsættet til at udføre Handlingen, troer jeg dog at man, ved et dybere Blik i det menneskelige Hjerte, nok vil kunne forklare det forunderlige i denne Udfærd. Det er tilforn bemærket at Jørgen Jensens Carakteer, efter hans Naboers og Bekjendteres Erklæring, i og for sig var god, og at han for Drengen selv havde viist al den Omhu og Godhed, man, efter det Forhold hvori han selv frivillig havde sat sig til denne, kunde forlange. Aldeles kunde det oprindelig gode i hans Carakteer, da han var paa Veje til at fatte en Beslutning for hvis Udførelse Menneskeheden gyser, ikke udslukkes, thi vel virker en Følelse særdeles heftigt naar det er den modsatte af den man hidtil nærede, men ondt bliver Mennesket kun ved lang Tid at pense paa lastværdige Forsætters Udførelse eller oftere at gientage slette Handlinger. Det var da uundgaaeligt, at, i det Dieblis, hvor saa at sige, den gode og den onde Følelse kiempede med hinanden, maatte Johannes Jensens Tænkraft og Forestillings-Evne

fløves, og han kunde vel, om man selv ikke vil antage det forunderlige Spørgsmaal for at være en reen Følge af Sindsforvirring, falde paa den Forestilling at, om Drengen til det giorte Spørgsmaal svarede ja — muligen fordi denne vilde optage det heele som Spøg og ei som Alvor — havde han selv givet sit Samtykke til at kastes over Borde, og kunde saaledes ikke klage over, at det Spørgsmaalet gik ud paa blev iwerkst. Meget muligt at Jørgen Jensen heri har søgt en Beroligelse for sig selv, da Forsættet at stille sig ved Drengen, ved de Betragtninger Pogens Fortælling havde anlediget, var opvakt.

At Drengens benægtende Svar paa det gjentagne Spørgsmaal imidlertid ei ledede Johannes Jensen paa andre Tanker var ikke unaturligt. Har han ønsket et bekræftende, for herved i sin Sindsforvirring at finde for sin Samvittighed en Slags Undskyldning, saa har han følt Misnøie over at hans Ønske slog feil, og letteligen har dette bragt ham paa Tanken om ikke derfor at lade Forsættet slippe, ja vel snarest vakt en Harm over at Drengen ikke vilde optage Spørgsmaalet som det attraaedes, der igien har fremkaldt Forsættets Udførelse. Og var Spørgsmaalet

allene Virkning af Sindets Forvirring — det er dog meget mærkeligt at det gjentoges, og han, efter hans Forklaring, i Mellemtiden sad stille og tankesfuld — maatte og et blot Svar, der ikke ledsagedes af andre Ytringer ved Ord eller Gierning fra Drengens Side, være ham ligegyldigt og ikke kunne virke nogen Forandring i hans Sindsstemning.

Næsten utroeligt er det, at Johannes Jensen, kunde i omtrent en Fjerdedeel Time holde Drengen saaledes neddykket i Vandet, som han har forklaret, og at Drengen ikke skal have gjort Modstand da han maatte skionne det gjaldt hans Liv, eller under denne Behandling været Legn til Smerte. Saa vist der nu skulde i og for sig en betydelig Grad af Styrke til at holde et halvvovent Menneske, — om man end ikke vil antage en Dreng paa omtrent 12 Aar for meere — saalænge nedunder Vandet, er det vel ogsaa tænkeligt, at den lidenskabelige Forsætning i hvilken Johannes Jensen under denne Handling selv nødvendiggen maae have befunden sig, kan have, om det behøvedes, forhøjet hans Kræfters sædvanlige Maal. Det er ikke sieldent at man ser Mennesket, der handler i en, især øiebliklig eller kort Tid virkende Lidenskab, anvende en langt større Kraft end man har

roet det kunde være i Besiddelse af. Hvilken Grad af Haardførhed og Udholdenhed i legemlige Lidelser øvrigt det ikke forflinede eller forkælede Menneske naae kunne opnaae, og i de Egne, hvor dette påserede virkelig har opnaaet, viser den Omstændighed, at Drengen, efterat have været saaledes neddykket i Vandet, endnu, da Johannes Jensen drog ham første Gang op, ved at drage Aandens yttrede Livstegn.

At nu hans Banemand i dette Dieblik ei allene ikke affød fra sit Forsæt, men endog kunde, efterat han, saaledes som Ordene i hans Forklaring lyde, gavde en Tid betragtet ham for at frelse ham til Live, hvilket dog ikke skeede, overtale sig til paa nye at gjentage den Behandlingsmaade om hvilken han naatte være overbevist den vilde stille Drengen ved livet, røber vist nok en med koldt Blod udøvet Grumhed, fra hvilken man, ei uden Afsky for Gjerningsmanden, vender Dinene bort; og neppe kan man for denne mod al menneskelig Følelse skribende Fremgangsmaade, finde nogen Undskyldning i den raa og ucultiverte Fjeldboers til finere Følelser mindre opvakte Caracteer. Dog er det vel ei vanskeligt at slutte sig til Johannes Jensens Sindsforfæring i de

Dieblikke. Det er sædvanligere at den onde Tanke eller Beslutning standses, tidligere eller endog i det Dieblit da den skulle gaae over til Handling, end at den onde Handling, engang paabegyndt, af den Handlende, med frit Forsæt, ikke fortsættes; det første kan være Virkningen af moralske Grundsætninger eller af Betragtningen over de Vanstueligheder, der ville møde eller kunne ventes ved Udførelsen, det sidste derimod skylder sædvanligst en pludselig, uventet og uforubseet, Begivenhed sin Tilværelse, der saa voldsomt ryster den Handlende, at den river ham aldeles ud af Handlingens Virkefreds.

(Fortsættes i næste No.)

Stellwagen;

Assessor.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 5.

Sex og tyvende Aargang.

Løverdagen den 29 Januari 1814.

Forslagt af Understøttelses=Selskabet.
Trykt hos E. M. Cohen,
Magstrædet No. 30.

A n n e l d e l s e .

Mandagen den 31te Januar om Eftermiddagen
Klokken 5 holdes General-Forsamling paa Prind-
sens Palai bag Slottet, til hvilken Tid Dhr.
Repræsentantere ville behage at møde.

Administrationen for det forenede Under-
støttelses = Selskab.

Korfitsen. N. Bay. Collin.

E. Købke.

En psychologisk mærkværdig criminel Tildragelse.

(See forrige No.)

Dette er ogsaa i og for sig meget naturligt, efterdi den onde Billie, der fremkaldte Beslutningen og styrkede den til Handlingens Begyndelse, vinder i Kraft jo videre denne fortsættes, og altsaa nu behøver en stærkere Modvirkning for at svækkes eller tilintetgøres, end der, før Handlingen paabegyndtes, vilde været nødvendig; ikke at tale om, at den Betragtning: at det maaskee dog lidet eller intet vilde virke at affaae fra Handlingen, da Følgerne, efter det der var skeet, ei kunde udeblive, eller den Handlende undgaae at drages til Ansvar, ofte kan aldeles hindre den maaskee ellers mulige Beslutning ei at fuldende Handlingen. Det er vel sandsynligt, at Johannes Jensen i hine critiske Diebliske har været i en saadan Sindsforsætning, af hvilken kun en stærkt og voldsomt virkende Begivenhed kunde udrive ham. Maaskee dette vilde skeet, om Drengen i disse Diebliske havde, (hvortil der vel neppe efter den

foregaaende Behandling var ham levnet Kraft) bedet for sit Liv, og saaledes vakte hans Banemand's Menneskeligheds Følelse; i det mindste maae man formode, at dette vilde have rystet denne ligesaa stærkt, som hans Sind'sforsætning i det Heele maae have været spendt, hvorimod det er meget muligt, at han ved at see Drengen endnu havde Liv, da han første Gang drog ham op, uden at noget foregik som kunde rive ham ud af de Tanker og Forsætter, der i Diebliffet aldeles bestieftigede ham, endog har følt Fortrydelse over ei at have opnaaet sin Hensigt, der fremstyndte ham til at fuldende den grusomme Handling.

Man kan ikke af Johannes Jensens Forklaringer under den Sag, der anlagdes mod ham, skionne: om han, allerede førend han dræbte Drengen, har overlagt hvad han siden efter, naar dette var skeet, vilde giøre, eller om Tanken og Beslutningen hertil først hos ham er opkaaet da Drabet var fuldbragt. Dog skulde det sidste vel synes rimeligere end det første. Der udfordres en diavol ond Caracteer, (og en saadan er der, som forhen anmærket, ikke Anledning til at tillægge ham) til i Forbindelse med Tanken om en ond Handling, især om en saadan, der

oprører Menneskehedens første Følelser, at lægge en overlagt Plan til dens Udførelse og Forsølgelse; det Menneske maae være meget fordærvet, paa hvis Forestilling Tanken om Handlingen selv ikke virker stærkere, end at han beholder Kraft nok til ved Eiden af samme at tænke paa og lægge Planen for det han efter dens Fuldbgyrdelse, end videre vil foretage; og stærke Fremskridt maae den allerede have gjort paa Laffens Bane, hvem ikke Tanke og Udførelse af Handlingen, naar de grændse saa nær til hinanden som de i nærværende Tilfælde gjorde, ryster saa voldsomt, at der ikke levnes ham Mulighed til at fatte Beslutning for hvad han siden efter vil foretage. Johannes Jensen har vel i den Tid da han, efterat Pigen havde forladt dem, sad efter sin Forklaring taus og taktfuld i Baaden, ikke tænkt paa andet end at afbenytte de Omstændigheder der begunstigede hans Forsøets Udførelse, at stille sig af med Drengen. Det er derimod vel tænkeligt, at han, da han saae denne var død, og maastee nu først tydelig fattede hvad han havde gjort, i dette Øiblik, da paa den ene Side Legemets Kraft ei mere anspejndtes, og paa den anden Frygten for Følgerne, om det opdagedes, maatte

indfinde sig, har tænkt paa hvorledes han nu skulde
 følge det, og da lagt Planen til hvad han siden
 foretog sig.

Det synes maaskee ved første Næst at have
 været nemmest for Johannes Jensen, at kaste Drengens
 afflede Legeme over Bord, og siden naar der
 om denne blev Spørgsmaal, at foregive, at han
 paa en eller anden Maade, uden hans Skyld, var
 druknet. At han imidlertid ei gjorde dette, men
 lagde Legemet op paa Landet, saaledes at det efter
 hans Mening maatte ligge flodstødt, hvilket han
 efter sin Forklaring netop tilsigtede det skulde, synes
 at vise, at han har handlet efter en meer ferudbe-
 tænkt Plan end den i Følge hvilken man ligesom
 griber det som Omstændighederne nærmest indbyde
 til. Maaskee har han tænkt paa hiint, men for-
 kastedet det som mindre sikkert, da muligen Drengens
 Legeme kunde drives op og bære Mærker hos sig af
 den ham virkelige tilfældige Dødsmaade, eller findes
 saa nær ved Stranden at det maatte vække Mistanke
 mod ham selv, om hvem man jo vidste i hvad Hensigt
 han var seilet hjem fra med Drengen, og at
 han havde, fra Pigen forlod dem, været alene med

berne i Baaden. Midlertid er det dog vist nok paa den anden Side forunderligt og synes ikke at stemme med en aldeles overlagt Plan at han, saa aldeles aabenlyst, ved Middagsstund, og paa et Sted, hvor alt hvad der foregik, fra den i Nærheden liggende Gaard, om nogen der vare tilstæde, kunde sines, henlægde den Dræbtes Legeme. Muligt er det vel: at dette har været Virkningen af en Handlemaade han i det Hele ei har været sig selv tydeligen bevidst. Men det kan og forklares til den modsatte Side. Den Bemærkning er vel ikke uden Grund: at jo meer den der foretager en slet Handling, vover ved at udsætte sig for, i Guldbyrdsens Dieblikke at blive paagreben, jo sikrere vil han, naar dette ikke da skeer, i Almindelighed siden efter være for at opdiges, fordi man ei saa let vil falde paa, at Noget kunde gaae frem paa en saa dristig og forvoven Maade som det virkeligen var Tilfældet. Nu er det vel muligt at Johannes Jensen, da det først faldt ham ind han maatte søge at skule det Passerte, og han (thi dette er det helst rimeligt han har gjort) da fattede det Forsæt, paa Selsæter at lade dem høre den opdigtede Fortælling, tillige har med velberaad du valgt den brugte Fremgangsmaade, i den Tanke:

at vel neppe nogen vilde falde paa at formode det saaledes som det virkelig var tilgaaet, og at han altsaa netop ved at lægge Drengen der hvor han lagde ham, maatte sikke sig, da man vel vidste at han ikke længere, end en vis Tid paa den Dag havde været i Egnen af Selsæter. I øvrigt røber den hele Fremgangsmaade Johannes Jensen brugde, et temmeligt modent Overlæg, i Særdeleshed derved at han ikke strax da han kom op til Selsæter sagde at han havde bragt en Dreng med, og at denne var undveegen paa Veien, men derimod gjorde dette langt rimeligere ved at foregive at Drengen netop var løben bort i det Nidblid han havde været borte fra Baaden for at anmeldte ham, og at han tilføiede Fortællingen om Drengens Tyvagtighed den Advarsel at man maatte i Omegnen tage sig vare for ham. Om i øvrigt Johannes Jensen har været lige forberedt paa de forskiellige Tilfælde der kunde mødt ham paa Selsæter, og om han i ethvert af disse, i Fald han nemlig havde truffet Lehnsmanden hjemme, eller om dennes Hustru havde erklæret at ville modtage Drengen, ogsaa var bleven den lagte Plan tro, kan maaskee meget paatvivles. Oste har man seet den der havde begyndt med at udføre en, tilsyneladende

eller endog efter menneskelig Forsynlighed virkelig vel anlagt og overtænkt Plan, ved en, maaskee endog ubetydelig, fremkommende, uforudseelig eller uberegnet Omstændighed at tabe Mod eller Kraft til at vedblive det begyndte, og snarest vil maaskee dette være Tilfældet, naar, som her, Mennesket nødvendig maae være i en spændt Sindsforfatning og derfor saare let, naar det møder, der ei er taget med under Beregning, kan tabe Traaden i Tankernes eller Handlingernes Række.

(Sluttes i næste No.)

Stellwagen,
 Professor.

Commissionen der bestyrer Bladet samles Søndagen den 6te Februar, da Hr. Professor og Ridder Brorsons Bidrag indkommer.

Borger = Vennen.

No. 6.

Ses og tyvende Aargang.

Lørdagen den 5 Februar 1814.

Førlagt af Understøttelses = Selskabet.
Trykt hos E. M. Cohen,
Magstrædet No. 30.

En psychologisk mærkværdig criminel Tildragelse.

(See forrige No.)

Dog er det sandsynligt, at Johannes Jensen, endog om Lehnsmændene havde været tilstede eller dennes Hustru havde erklæret at ville taget Drengen, uden at udsætte sig for nogen Mistanke, kunde fremsat den digtede Fortælling, da det vel i Dieblisset neppe vilde falde dem ind at drage dens Rigtighed i Tvivl, i Særdelskhed naar han ved at ytre Urolighed over at Drengen, som han foregav, var undløben, kunde følge den Urolighed eller dog giøre at den mindre bemærkedes, som vel neppe kunde undgaae at lade sig

tilsyne i hans Udfærd, da det Foretagne dog nødvendigen maatte voldsomt have rystet ham.

Men, turde man maaskee indvende, er det ikke uodfjgende, at tillægge Johannes Jensen: at have med velberaad Hu foretaget de Handlinger der tilsigtede at dølge Forbrydelsen, naaer man ikke tiltroer ham ond Caracteer nok til at have forudfattet Beslutningen, eller lagt nogen bestemt Plan til Handlingens Udførelse selv? Jeg torde vel besvare dette Spørgsmaal med nej, og paastaae at den, hvis Caracteer vel ikke er saa fordærvet at han mægter at pønsse paa, eller overlægge hvorledes en lastværdig Handling skulde udføres, dog kan handle med Overlæg i at dølge den, om den er begaaet. Det sidste forudsætter ei en saa øvet og kraftig ond Villie som det første; thi ved at dølge Handlingen, der allerede er til, sigter man sædvanligen kun til at afværge et Onde for sig selv, da man derimod ved selve Handlingen tilligter at et Onde skal paaføres en anden. Mennesket er meer virkende i første, meer lidende i sidste Tilfælde; hiffet tilligtes som oftest at erhverve

et, utilladeligt, men indbildt virkeligt Gode; (tht saa Menneskers Caracteer turde vel være saa forðærvet at de foretog noget Umoralst allene for at gjøre Ondt) her tilfigter man derimod at afværge fra sig et Onde, der efter Tingenes sædvanlige Forbindelse og Gang turde ventes. End af en anden Grund vil det i mindre Grad forðærvede Menneske maaskee i enkelte Tilfælde med mere Virksomhed søge at aflede den ubehagelige Følge af en, uden modent Overlæg begaaet ond Handling, end den der saaledes udførte den. Den sidste Forestilling har allerede under Overlægget og ved Beslutningen, maaskee og under Handlingen selv, tænkt paa Følgen, og rimeligviis paa hvorledes den skulde afværges, og han er saaledes bleven, saa at sige, fortroelig med Tanken herom, (maaskee en meertidig Erfaring ogsaa kommer ham til Hjælp og viser Midler til at undgaae det der frygtes) naar derimod Tanken om dette Onde, som aldeles nye og uvant, magtigere paavirker og indtager den sidste Forestilling, og frembringer den Beslutning paa enhver Maade at søge at dølge det Passerte.

At Johannes Jensen, da Pigen spurgte hvorledes det var gaaet med Drengen, gienog for hende den samme Fortælling han havde brugt paa Selsæter, paa en Tid, da Forestillingen om det der var foregaaet endnu maatte være ham saa levende, at den fortrængte Muligheden af nyere Estertanke, var vel saare naturligt. Ei vanskeligt er det heller at forklare at han, om opfordret eller uopfordret, vides ikke, for sin Husstro og sine Naboer sidenester fremsatte den. Thi deels maatte det vel falde ham ind: at han saaledes best kunde forekomme ethvert Rygte eller Mistanke om at det maaskee ei hængte rigtigt sammen med Drengen, deels maatte han nu vedblive det saaledes som det var begyndt, da enhver Afviselse kunde netop snarest lede til den Mistanke, han omhyggeligen maatte søge at undgaae. Det er ofte nok sagt af Moralens Lærere, at det første Skridt fremleder og, ofte med en Slags paatragende Nødvendighed, byder de følgende.

Hvorledes hans Sindssforfatning og hans Adfærd i Livets vanlige Omgivelser var i den Tid der for-

løb fra Handlingen foregik til den opdagedes, er ikke oplyst. Interessant vilde det været for den, som havde havt Kundskab om det der var foregaaet, at iagttage, i denne Tid, hans Udsærd. Dog er det muligt at denne ei i nogen særdeles Grad har været forandret. Hvad der i Dieblicket befestigt og voldsomt ryster Mennesket, forglemmes ofte snarere og ophører at yttre sin Virkning, end det der i Dieblicket virker mindre befestigt, men desto meer vedholdende; thi siældent har Mennesket Kraft til længe at udholde en høi Grad af Siels eller Legems Kræfts Anspændelse. Hos Johannes Jensen maatte vel, da han var vendt tilbage i sin daglige Virkefreds, Tid efter anden Forestillingen om den begangne Misgjerning saaledes svækkes, at den ei til alle Tider kunde yttre sig i lige Grad; selv den Tanke: at han nu dog havde Ro for de forrige idelige Besøg af Naboer, fra hvem Drengen havde staalet, kan muligens have bidraget til en roligere Forsætning, af hvilken ikkuns en særdeles Begivenhed, udenfor den daglig vante Virkefreds kunde vække.

Det er forhen nævnt, ved hvilken Leilighed Johannes Jensen anledigedes til, for sin Hustru at aabenbare Misgierningen. Det var meget naturligt at det Heitidelige i Handlingen, hvor enhver religiøs Forestilling maatte virke i høieste Grad, kunde meer end noget andet gienkalde det Foresaldne i hans Erindring. Naar en Forestilling eller Begivenhed, der engang har kraftigere virket paa Mennesket, og siden en Tidlang ligesom lagt i Dvale, igien fremkaldes, da vil den, især om dette anlediges ved en Handling, der selv paa en særdeles Maade virker, sædvanlig virke voldsommere end første Gang; og dette maatte, efter al Sandsynlighed, jo netop være Tilfældet med den som her omtales.

At han nu endeligen, i denne Sindsforfatning, aabenbarede det Foresaldne, var ligesaa naturligt. Det ligger dybt i Menneskets Natur, at det, naar en Tanke eller Forestilling bliver stærkere end at det selv kan bære den, søger at meddele den til andre, og, saa at sige, at fordele dens Vægt.

I de høitidelige Dieblikke, da Johannes Jensen paa en særdeles Maade opfordredes til Estertanke over sit hele Liv, vakdes tillige Unger over den begangne Forbrydelse, i den Grad, at denne bragde enhver anden Forestilling til at vige; den opsyldte da hele hans Siel, og dens Styrke blev større end at han mægtede eene at bære den. Han tyede da, for at dele Byrden, til den, der paa Livets Bane var ham den nærmeste, og betroede hende, som man nok af denne hans Fortroelighed tør slutte at have været en kler og god Egtesælle, det, der kort efter, da man fattede Mistanke og kaldte ham for Retten, af ham selv tilstodes. End eet Træk er dog mærkværdigt ved den af ham giorte Forklaring: at han ei strax, men først sildigere, tilstod det, der vist nok i den hele Handling udgjorde det grusomste, at han nemlig efterat have første Gang draget Drengen op og merket denne yttrede Liv, efter nogle Dieblikkens Betragtning atter dykkede ham ned indtil ethvert Livstegn var forsvundet. Vel muligt at han,

i Begyndelsen har foresat sig at følge denne Omstændighed, den han vel maatte skienne i en særdeles Grad at tale mod ham, der et kunde vente at undgaae den Dødsdom som ved Underretten og senere ved Landets overste Domstool over ham affagdes.

Stellwagen,
Assessor.

Commissionen der bestyrer Bladet samles Søndagen den 6te Februar, da Hr. Professor og Ridder Brorsons Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 7.

Sex og tyvende Aargang.

Løverdagen den 12 Februari 1814.

Forslagt af Understøttelses-Selskabet.

Frykt hos E. M. Cohen,

Magstrædet No. 30.

A n m e l d e l s e .

I General-Forsamlingen den 31de forrige Maaned blev fremlagt en af Kassereren forfattet Extract af 3die Quartals Regnskab for forrige Aar, hvilken Extract i næste Ugeblad skal blive indført.

I Anledning af Budet Christophersens Død blev Reserve-Buddet Reeh i denne Forsamling antaget til fast Bud, og iblandt de Ansøgende om Reserve-Buds Tjenesten blev Skoemager Bastian igien i hans Sted antaget til Reserve-Bud.

Som nye Medlemmer indtraadte i
Selskabet:

- Hr. Riibmand P. Cantor
- = Sergeant Olsen
- = Kleinsmed Heichelman
- = Hørkræmmer Hans Smith
- = Lotto=Advokat Damfiær
- = Bager Rohde
- = Slagter Hans Møller
- = Klædefabrikeur J. G. Cramer
- = Cancellie= Sekretair Bogt
- = Captain Rohweder
- = Wiinhandler C. W. Petersen

Derefter blev fremlagt en af Bogholderen opgiort Beregning over Selskabets Indtægt og Udgiot fra 1ste October 1812 til ultimo September 1813, hvorefter Overskuddet har været 16 Rbdlr. 38 β ., hvoraf, efter Lovens 17 \S . $\frac{1}{3}$ Deel beregnes til Fondet med 5 Rbdlr. 50 β ., og de øvrige $\frac{2}{3}$ Deele 10 Rbdlr. 84 β ., tillige-gemed de af Selskabets Kapital i dette Aars Løb hævede Renter som beløbe 2444 Rbdlr. 80 β ., der i Alt udgiør 2455 Rbdlr. 68 β ., anvendes til Laan, Pension og Gratifikation saaledes, at $\frac{2}{3}$ Dele deraf forbruges til Laan

med 1600 Rbdlr. og den øvrige $\frac{1}{3}$ Deel til Pension og Gratification med 855 Rbdlr. 48 β .

Af de til Pension og Gratification anvendelige 855 Rbdlr., blev besluttet at 62 Rbdlr. 48 β . skulle forbruges som Tillæg til de Pensionister som i forrige Aar havde ansøgt, for at disse kunne erholde deres Pension completeret til fulde 10 Rbdlr. og at 60 Rbdlr. skulle anvendes til 6 nye Pensionister hver med 10 Rbdlr., samt at de øvrige 733 Rbdlr. skulle uddeles som Gratifikation.

Af Laane-Summen 1600 Rbdlr. blev 858 $\frac{2}{3}$ Rbdlr. bevilget 6 Medlemmer, og skal disse nærmere vorde underrettede om, naar samme kan vorde udbetalt, hvorimod de bevilgede Gratifikationer ere anviste til nu at erholdes udbetalte af Kassereren. De bevilgede Tillæg til de ældre Pensionister og nye Pensioner tage deres Begyndelse fra 1ste April førstkommende.

Som nye Pensionister bleve ansatte:

	Rbd.		Rbd.
1. Poletib. Kamstrup's		4. Fuldmægtig Møl-	
Enke	10.	lers Enke	10.
2. Kl. Ellers Enke	10.	5. Skræder Lund	10.
3. Amtsch. Grebe	10.	6. Bødk. Milbye	10.

Følgende ældre Pensioniser erholdt
Tillæg:

	Rbd.	ß.		Rbd.	ß.
1. Fuldm. Lassen's			10. Skræder Bahs		
Enke	5	=	Enke	3	=
2. Buddet Seizberg's			11. Snedker Snabels		
Enke	2	48.	Enke	2	48.
3. Provst Wellejus's			12. Handskem. Smiths		
Enke	2	48.	Enke	5	=
4. Cantor Muxols			13. Skibsb. Ubsiørns		
Enke	2	48.	Enke	2	48.
5. Sprog lærer Krolls			14. Snedker Koeds		
Enke	2	48.	Enke	5	=
6. Gftg. Ternau	5	=	15. Fribager Sprengers		
7. Bager Kamphøfners			Enke	5	=
Enke	5	=	16. Guldsmed Nielsens		
8. Skræder Møllers			Enke	5	=
Enke	2	48.	17. Snekk. Møller	2	=
9. Skræder Berstoph's			18. Skræder Kol-		
Enke	2	48.	beck	2	48.

De til Gratifikation anvendelige
733 Rbdlr. bleve saaledes ud-
deelte.

	Rbd.		Rbd.
1. Procurator Nabnes		3. Bogh. Krøymans	
Enke	5.	Enke	8.
2. Glass. Linds	En. 5.	4. Poletib Kamstrups	
		Enke	3.

	Abb.		Abb.
5.	Revisor Mandrup Enke	5.	24. Berid. Wahls E. 6.
6.	Portn. Damsgaards Enke	5.	25. Revis. Grøngaards Enke
7.	Skoleholder Møllers Kone	5.	26. Klokk. Ellers E. 3.
8.	Hørkræmm. Langes Enke	7.	27. Præsten Kyndes Enke
9.	Bognu. Andersens Enke	5.	28. Amtsch. Grebe 3.
10.	Snedk. Harren 5.		29. Dreier Andersens Enke
11.	Juvl. Greens E. 5.		30. Skoem. Weinbachs Enke
12.	Par. Krygers E. 5.		31. Skræder Leerbechs Enke
13.	Skoem. Wahl 6.		32. Sfr. Rudelbach 6.
14.	Skoem. Schimans Enke	5.	33. Nagels. Mortensens Enke
15.	Bærtshush. Casten- sen	5.	34. Buddet Hollinghus- sens Enke
16.	Urtek. Steenholt 7.		35. Kammer. Timbers Enke
17.	Hørkræmm. Lysters Enke	7.	36. Serg. Freses E. 6.
18.	Jomfrue Dofte 5.		37. Sfr. Schults 5.
19.	Brod. Brondt 6.		38. Skoem. Borup 7.
20.	Skm. Meiers E. 5.		39. Sfr. Edelman 5.
21.	Skoemager Grænts- man	6.	40. Guldsmed Wærums Enke
22.	Snedker Thilems Enke	5.	41. Snedker Weierups Enke
23.	Blrm. Evigers E. 8.		42. Sldm. Møllers E. 3.

	Rbd.		Rbd.
43. Skæder Lund	3.	60. Havneseget Nissens	
44. Laquai Smiths		Enke	5.
Enke	5.	61. Poletb. Moes E.	5.
45. Klokk. Eysters E.	6.	62. Bødker Meilbye	3.
46. Seminl. Clausens		63. Høker Bergmans	
Enke	8.	Enke	6.
47. Laugsb. Didrichsens		64. Toldbet. Greithers	
Enke	9.	Enke	5.
48. Captain Petersens		65. Grav. Quists E.	6.
Enke	5.	66. Chirurg Melchior	
49. Frue Heining	6.	Enke	8.
50. Toldbet. Sommers		67. Forvalt. Clemensens	
Enke	5.	Enke	5.
51. Gulds. Sydervahls		68. Sfr. Peterman	5.
Enke	5.	69. Fuldmægt. Lassens	
52. Brændevb. Weises		Enke	3.
Enke	5.	70. Byeseget Schrøders	
53. Marykm. Gundels		Enke	4.
Enke	6.	71. Poletiadjut. Møllers	
54. Fuldm. Svenstrups		Enke	6.
Enke	5.	72. Bogholder Meiers	
55. Capist Lindegaards		Enke	5.
Enke	6.	73. Casjettet Chef Meiers	
56. Sergeant Thorsens		Enke	8.
Enke	6.	74. Buddet Scizbergs	
57. Candidat Medens		Enke	3.
Enke	6.	75. Bogholder Hvids	
58. Tommerm. Robert-		Enke	10.
sens Enke	6.	76. Revisor Webers	
59. Opsigtb. Rosted	6.	Enke	7.

	Rbd.		Rbd.
77. Sergeant Rønnings		96. Brændevb. Eistrups	
Enke	6.	Enke	4.
78. Skoleh. Bechs E.	4.	97. Vorselh. Roskilde	8.
79. Præsten Mariagers		98. Urtefr. Kirchhofs	
Enke	8.	Enke	5.
80. Skolelærer Struchs		99. Parykm. Balzars	
Enke	7.	Enke	6.
81. Provost Bellejus's		100. Snedker Gudmans	
Enke	3.	sen	6.
82. Præst. Kochs E.	7.	101. Snedk. Biedts E.	6.
83. Cantor Murols		102. Bag. Kamphofners	
Enke	5.	• Enke	4.
84. Degnen Thaulovs		103. Skræd. Romdal	7.
Enke	5.	104. Bag. Breslau	5.
85. Institl. Borchorst	8.	105. Skræder Møllers	
86. Sproglerer Krolls		Enke	3.
Enke	3.	106. Skræder Berstorfs	
87. Sprogl. Banz E.	7.	Enke	3.
88. Dugmager Freyas		107. Handskem. Reichels	
Enke	4.	Enke	4.
89. Captain Hesselbergs		108. Skræd. Bahs E.	3.
Enke	4.	109. Snedker Schnabels	
90. Mægl. Winges E.	8.	Enke	4.
91. Mabl. Holms E.	4.	110. Skr. Hastes E.	8.
92. Trakteur Thausens		111. Handskem. Smiths	
Enke	7.	Enke	3.
93. Læeh. Brygman	7.	112. Gulds. Kongsbachs	
94. Giestg. Ternau	3.	Enke	6.
95. Wærth. Rieers E.	4.	113. Juvel. Meier	5.

	Rbd.		Rbd.
114. Skibsbm. Asbjørns Enke	6.	125. Snekf. Møller	4.
115. Skom. Bastian	5.	126. Grovf. Hammers Enke	4.
116. Gldf. Griis's E.	6.	127. Parykmag Ipsens Enke	4.
117. Snekf. Koeds E.	3.	128. Skræd. Fischer	6.
118. Fribag. Sprengers Enke	3.	129. Gartner Lintrups Enke	6.
119. Bager Herløv	10.	130. Knapmager Krags Enke	7.
120. Mabl. Hultmans Enke	5.	131. Haarff. Grønlunds Enke	5.
121. Handskem. Lundz Enke	4.	132. Skræd. Kolbech	3.
122. Blytækk. Petersens Enke	4.	133. Skræd. Hostrup	7.
123. Guldsmed Nielsens Enke	5.	134. Riøbm. A. Meiers Enke	6.
124. Skoem. Sylvechs Enke	5.	135. Dberstl. Bentsens Enke	10.

Administrationen for det forenede Under-
støttelses = Selskab.

Korfitsen. N. Bay. Collin.

C. Kofke.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 8.

Sex og tyvende Aargang.

Løverdagen den 19 Februar 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohen,

Magstrædet No. 30.

A n m e l d e l s e .

Hermed følger den i General-Forsamlingen den 31de forrige Maaned fremlagte Extract af 3de Quartals Regnskab for forrige Aar.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Korfitsen. N. Bay. Collin.

G. Røbbe.

E x t r a c t

af 3die Quartals Regnskab for det forenede
Understøttelses-Selskabs Indtægter og Udgifter
i Quartalet fra 1ste Julii ti ultimo Septbr. 1813.

I n d t æ g t.

	Rbd.	ß.
A. Ugentlige Indkomster for Uge- bladets 25de Aargang fra No. 27 til 39 incl.	256	30
B. Quartals Kontingenter for Quartalet fra pmo. April til ultim. Juni og af et Medlem for de 3 sidste Quart- ler d. A.	223	19
C. Laans og Forstuds Afbetaling i dette Quartal	124	80
D. Tilfældige Indtægter:		
a) laant i den kongl. Rigs- banke 600 Rbd. ß.		
b) Renter for et Aar af de i Banken indsatte 10000 Rbd. D. C. 140 "		
	740	=
Summa	1344	33

At forestaaende Extract af 3die Quartals Regn-
skab er overeensstemmende med Administratio-
vens Kontrol bevidne

Collin. Korfitzen. N. Bay.

E. Røbke.

U d g i v t.

	Rbd.	ß.
Fra forrige Kvartal tilkom mig (See Borgervennen No. 39 d. A.)	57	3 $\frac{1}{2}$
1. De aarlig staaende Udgifter: For Ugebladets Trykning og Lønninger i dette Kvartal	499	88
2. Til de aarlige Pensionister for indeværende Kvartal	253	60
3. Til Laan betalt de i dette Kvartal anviste	300	—
4. Tilfældige Udgifter:		
a) betalt Renter af de i Rigsbanken laante 600 Rbd. for en Maaned 2 Rbd. 48 ß.		
b) nogle anviste Reg- ninger 20 — 88		
	23	40
Saldo bliver Kassebeholdningen til 4de Kvartal	210	33 $\frac{1}{2}$
	<hr/>	<hr/>
Summa	1344	33

Kjøbenhavn, den 30 September 1813.

Horup,
Kasserer.

Beretning om den, Torsdagen den 27 Jan., henrettede Morder Hans Andersen.

Det har altid undret mig, at saa mange Men-
nesker sædvanligen — thi at det ej var Til-
fældet ved Ovennævntes Død, maa tilskrives
det haarde Wintervejr — strømme til, for at
see en Misdæders Henrettelse. De Fleeste ville
see et Skuespil, det sørgeligste og rædsomste
man kan see: et Menneske, man som over-
beviist Forbryder maa — liig et rasende Dyr —
dræbe, for at han ej skal stifte større Ulykke, og
for at hans af Retfærdighed æskede Dødsstraf
kan afskrække Andre. Dette rædsomme, og for
Enhver, der har menneskelig Følelse saa sørgelige
Skuespil — ville de see; de ville læse Døds-
angst i Misdæderens Ansigt, see og høre det
frygtelige Dødsbug. Naar de gaae tilbage fra
Retterstedet, hører man sædvanligen de Spørgs-
maale: „Stod du paa et godt Sted? saae du
den hævede Dre? Hovedet falde?“ Stedsse
hører man denne vigtige og rystende, men tillige
den Eftertænkende til alvorlige Betragtninger
henledende, Handling, omtale som et mærk-
værdigt Skue for Djet.

Ofte maa man beklage, at de fleste Mennesker tjene Sandfeligheden, og slavisk følge Sandfelighedens Indtryk. Hvad Nytt og Usædvanligt de hver Dag høve seet og hørt, er for Mange det Eneste, som fra den Dag bliver tilbage i Sjelen; og hvad de meddele hverandre er sædvanligen blot det forskjællige Indtryk, som det, de hørte eller saa, gjorde. Gjerne tilstaaer jeg, der ere Mennesker, som efter den Stilling, hvori de leve, eller engang skulde leve, bør see Misdæderes Henrettelse, og atter ere der Mennesker, der føle sig derved opfordrede til højere Betragtninger; men Mængden, den store Mængde hænger alene ved de sandfelige Indtryk; har blot — seet. Dog — jeg standser med de Bemærkninger, jeg ved mig selv anstillede, saa ofte — og det var desværre! ej sjælden — mit Embede paalagde mig den tunge Pligt at møde der, hvor Forbryderen blødede for Lovens Sværd.

Jeg ønsker at den Beretning, jeg her meddelel, maatte tjene Borgervennens Læsere ej blot til flygtig Underholdning, men vække Affrygt og Rædsel for Lasten og Forbrydelsen, uden at de derfor nægte den uhykkelige Forbryder en medlidende Taare; thi den Døde er ikke det Døde selv.

Morderen Hans Andersen var nogle og halvtredsfindstyve Aar gammel. Han blev født i Niverød, Karleboe Sogn paa Hirschholms Amt; hans Fader var Huusmand Hans Andersen, men døde, tilligemed hans Moder fra ham i saa spæd Alder, at han ei engang vidste den Sidstes Navn. Indtil sit sextende Aar var han hos sin Faders Søster, en Gaardmands Enke i hans Fødeby. Siden tjente han hos Bognmand Hansen, paa en Gaard, denne eiede paa Buddinge Mark, i 4 Aar; hos Bognmand Johum Larsen i 2 Aar; hos Bognmand Michelsen i 4 Aar; hos Bognmand Berge i $1\frac{1}{2}$ Aar; hos Bognmand Nørager i 4 Aar, og hos Bognmand Hans Larsen i 10 Aar. Adskillige Aar, naar han var uden fast Tjeneste, ernærede han sig som Daglejer. Enhver Husbond, i hvis Tjeneste han var, har bevidnet, at han stedse tjente med Trofasthed og Duelighed.

For 4 Aar siden blev han ansat i Sapeur-Korpsen, og havde fra den Tid ingen fast Tjeneste, undtagen at han i omtrent et Aar tjente som Kudst hos Bærtshusholder Becker i Wibenshuus.

Han har tvende Gange været tiltalt ved Politiretten, engang for ulovlig Kjørsel og Op-

sættighed mod Politiet, og engang for Klamsmeri og Slagsmaal paa Gaden; for disse Forseelser blev han nogle Dage sat paa Band og Brød. I sin sidste Tjeneste vakte han, ved sin Drickfældighed, Uforligelighed og Trættelyst, megen Misfornøjelse. Dste skal han især have fornærmet sin fredelige Medtjener Steffen Olsen; og hans Bitterhed og Nag vorede især efter en Trætte, der mellem dem opstod afvigte Sommer, om hvo af dem, der skulle læsse Havre paa Bognen, og hvorved Steffen fredsommeligen gav efter. Vel nærer jeg endnu een Formodning om Grunden til Morderens bittre Sind mod sin Medtjener; men vover ikke at yttre den, da jeg ikke har kundet bringe den til Bished, deels fordi jeg kjender for lidet til det Forhold, hvori den Ulykkelige har staaet med sine Medtjenende, deels fordi min Umgang med ham var saa kort, og endeligen, fordi han ugieerne meddeelte sig, men helst taus indsluttede i egen Barm sin Sag og sin Kummer.

Sidst i November stjal Hans Andersen 249 Rdlr. fra Steffen Olsen. Hin vidste nemlig, hvor Denne glemte Nøglen til sin Kiste, og satte sig ved den i Besiddelse af hans Ejendom. Pengene vare kun søje Tiid i hans Eje, de fortæredes snart ved Drif og Udsvævelser i

Hovedstadens Uteerligheds Braaer. Den Ulykkelige's Koe var borte. Med det gamle Nag mod sin Medtjener for-nede sig nu Frygt for at vorde opdaget som Lyveriets Gjerningsmand; thi Mistanken maatte naturligen strax hvile paa ham; og i denne ængstelige Stemning modnede Tanke og Beslutning om den rædsomme Forbrydelse. Dimsvævede af onde Tanker og Forsætter er Mennesket et uroligt Hav, hvis Bølger, opvorte af Stormen, bryde nophørlig mod Stranden med vildeste Brusen. Tanken om det Onde bliver stedse vældigere og hersker snart aldeles. Lysten til det Onde, der hævede sig først sagte, der engang yttrede sig, saa atter taug, atter opstod og svandt — lod sig vel tæmme i sin Oprindelse; men den kom ofte tilbage — den behagede — Broden syntes nu mindre, og vor Kraft svækkedes: Tanken blev Forsæt, og dette modnede med Tiden til Fasthed og Daad. Saaledes Morderen om hvem jeg skriver.

(Fortsættes i næste No.)

Brorson,

Professor, Præst, Ridder af
Dannebrog.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 9.

Ser og tyvende Aargang.

Løverdagen den 26 Februar 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos E. M. Cohen,
Magstrædet No. 30.

Beretning om den, Torsdagen den 27 Jan.,
henrettede Morder Hans Andersen.

(See forrige No.)

Den 3die December forvises han af sin Tjeneste, og nu er hans Beslutning fattet: Steffen skal myrdes. Han skjuler sig i et Koglehuus i Haugen; afdrager sig fra alt Arbejde; flyer Mennesker; ruger med Tankerne i sin mørke Eensomhed over sin sorte Forbrydelse, eller urolig drives han stundom om Aftenen ind til Hovedstaden, for at søge Livets Fornødenheder eller tumle sig i dens vilde Udsvævelser. Længe søgte han forgjæves Lejlighed til i Nattens Mulm, at komme ind i Stalden, hvor hans Fiende — uden al Frygt, slumrede. Natten

mellem 10de og 11te December kom; Morderen sniger sig hen til et Vindue over en Stald-dør, der vender ud til Haugen, knækker en Rude, rækker Armen ind og aabner Døren. Han er nu i Stalden, kryber ind i et Brændehuus, griber en der liggende Dre og iler med den til Steffen Olsens Seng i Stalden. Maa-
 nen skinner den fredeligen Slumrende i Ansigtet, og lyser for Morderen, som giver Steffen trende Slag i Hovedet. Efter det første Slag gav den Døende en uforstaaelig Lyd, som efter de tvende følgende aldeles ophørte. Efter fuldbragt Udaad tog Morderen et, den Dræbte tilhørende Skab, slog Laaget itu med Dren, stjal de deri liggende faa Penge og satte Dren fra sig. Derpaa gik han ud i Haugen og skjulte Skabet mellem nogle Planter. Den Kolde Morder gaaer endnu engang tilbage til Stalden til Steffen Olsens Seng, og da han fandt, at denne ej mere trak sin Aande, saa gik han ind i et til Stalden stødende Kammer, hvor han foresandt tvende Stykker Mad, som han — fortærede; opholdt sig endnu i nogle Timer i Stalden, gik derpaa ud af Døren gjennem Haugen til Østerport, og da han fandt den luft, gik frem og tilbage i Alleen indtil den blev aabnet.

Her i Byen gik han om Dagen omkring paa Gaderne, om Natten laae han hos en Muursvend Bendixen i Bagernes Gade. Denne fandt ham ofte saare mismodig og nedslagen; men Aarsagen — hed det — var at han nu skulde ind til Tjenesten. Endeligen — kan han ej længere dølge sin indre Qual, ej længere udholde sin strenge indre Dommers Bebrejdelse. Han — der saa længe overvejede, saa fast besluttede, saa koldt udførte sin Misgjerning; Han — der med den af Broderblod end farvede Haand, roligen, ved den Slagnes Liig, bringer Maden til sine Læber og spiser hvad der fandtes; Han — denne kolde, trodsige Morder frygter for at opdages, vaander sig under Samvittighedens Qual, og maa hylde dens Vælde. Før den sorte Udaad var øvet, da havde han nedgravet det Onde i sit eget Sinds Løndom; nu driver det ham frem af dette Mulm ligesom for hele Verdens Dine, og han troer: Alle, Alle maa nu kjende og fordømme dig. Forbrydelsen ligger ham strækkeligen tungt paa Hjertet. I Misgjerningens Djæblig vare Tanker og Følelser bedøvede; men nu plager Bevidstheden om den øvede Forbrydelse hans Sind; det rædsomme Billede svæver for hans Sjæl,

overalt seer — hører han Anklage, Hevn, Dom. Uengstelig iler han den 13de December til sin Kapitain, forlanger at blive arresteret, og i det derpaa holdte Forhør bekjender Alt, Alt! føjer Intet til, som kunde gjort hans Forbrydelse mindre affkyelig; Intet, som synes at anbefale ham til formildende Skaansel og Dom. Du frygtelige Samvittighed! saa tvinger du Mennesket, at forraade sig selv, at anklage, at straffe sig selv; og, naar der ej ere Vidner, at vidne mod sig selv! — Da man bebrejdede Bessus, at han havde ødelagt en Spurverede og dræbt de arme Dyr, sagde han: „det havde jeg vel Ret til; thi de Unger holdt ikke op at skrigge mig Ørene fulde, at jeg havde dræbt min Fader.“ Dette Fadermord var længe ej bleven opdaget; men Samvittighedens hevnende Plager bragte det for Dagen ved den, som skulde bøde derfor.

Plato har sagt, at Straffen følger i Hælene paa Forbrydelsen; jeg mener, den fremkommer med den i et og samme Øjeblik. Hvert Menneske, som venter en Straf, lider den; og den truer Enhver, som har fortjent

den. Ondskab tomrer Pinebænken for sig selv; og kan ej forestille sig, det er muligt, at blive skjult. Saaledes den uhykkelige Sapeur: han havde ingen Roe, troede, det maatte saa snart vorde opdaget, og ilede med at lette det pinte Hjerte for den utaalelige Byrde, og undgaae Frygten for hvert speidende Dje.

Jeg kom til ham i Fængslet; han traadde frem for mig med nedslagne Dine, mørkt, trodsigt Ansyn. Da han hørte Dødsdommen var bekræftet, sagde han koldt: Det er godt; og ønskede sin Dødsdag snart. Ved mine gjentagne Samtaler med ham, fandt jeg ham stedse tilbageholdende og mørk. Mine Spørgsmaal besvarede han, og viiste, han hverken manglede Forstand eller Kundskab om sine Pligter, som ved Religions Underviisning var ham meddeelt. Med et tungt Suk udbrød han tillige under mine Formaninger: „Ja, Gud veed, jeg angrer hvad jeg har gjort.“ Men undveeg ellers al Samtale, hvorved jeg kunde ledes til nøiere Kundskab om hans Tænkemaade, om de Forholde, hvori han havde levet, de Skjebner, han havde

erfaret. Han yttrede intet Ord om at see sit Fængsel eller sin Straf formildet; og først efter mit Tilbud modtog han med Taknemmelighed de bedre Spiser, jeg i hans sidste Levedage besørgede ham tilsendt.

Talede jeg om, hvordan han ved at glemme Gud, ved at udslette al religiøs Følelse havde ladet sig henrive af sine Lyster, Lidenskaber og Fristelser, uden at agte paa Fornuft og Samvittighed; søgte jeg at sætte mig ind i den Stilling, hvori han havde levet, og deraf hente Farver til min Skildring af hans stigende Ligegyldighed for Ret og Pligt og ilende Gang mod Lasters og Forbrydelsers Afgrund, da hævede han stundom sit mørke Dje, strøg det tykke, sorte Haar bort fra den truende Pande, og sagde: „det er sandt!“ — Han erkjendte, at dersom han med tillidsfuld, levende Troe og fuld Overbevisning havde tilegnet sig den Sandhed, at Forsynet styrer Alt til vort sande Bedste, saa ville han ej have føelt denne bittere Utilfredshed med sin Skjæbne, ej ledet af sin raa Villie med Frækhed og Tøjleløshed, ej ved Uret og Vold, søgt Forbe-

bring i sine Aar, Tilfredsstillelse af fjendste, hadefulde Lidenskaber. — Sjælens Udødelighed troede han, og tillod sig dog Alt, hvad det frække, forvildede Sind indgav ham; thi — menede han — naar han blot kunde undgaae menneskelig Tiltale og Dom, saa gaves der vel Lejlighed til, før Døden, at formilde den evige Dommer og frelles fra hans straffende Retfærdighed; og her yttrede han nogle urigtige Begreber om Kristi for-tjenstfulde Forsonings Virkning. Han havde altsaa tildeels rigtig Kundskab om Religio-nens væsentlige Sandheder, men de havde ikke havt Indflyelse paa hans Wandel, ikke Kraft til at lede hans Ønsker og Tdrætter.

Han vedligeholdte sin mørke Tilbagehol-denhed og stille Kulde i sine sidste Levedage, og i sin Død. Natten før Dødsdagen havde han — saa fortalte han mig — meest til-bragt søvnløs. Først han udførtes, nød han sin Frokost og gik derpaa roligt med Kommandoen. Han besteg Chafottet med ilende Trin, og traadde frem for mig med blottet Hoved; hørte min korte Tiltale og sin Dødsdom i en besteden Stilling og med

en rolig og mørk, men ikke fræk, Mine. Kun ved Vaabnens Maslen og Geværernes Klirren, da Soldaterne ved Bencævnelsen af Kongens Navn præsenterede, kastede han et vildt, flygtigt Blik til Siden; modtog nu mine sidste Ord, knælede og — var ikke meere. —

Brorson,

Professor, Præst, Ridder af
Dannebrogen.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 10.

Sex og tyvende Aargang.

Løverdagen den 5 Marts 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet,
Trykt hos E. M. Cohen,
Nagstrædet No. 30.

En Last forleder til flere.

En Betragtning i Anledning af foregaaende Bes
retning.

Det er en i mange Henseender unægtelig Sandhed, at Mennesket er sig selv en Gaade; men stundom gives den alt for viid Udstrækning, og man glemmer derved især dens nødvendige Indskrænkning i Henseende til dem, der ansee det for deres Livs vigtigste Arbejde, at blive bekjendt med deres Tilstand. Jeg er mig selv en Gaade i Henseende til mit Legeme; hvo gjør mig saa bekjendt med dets Bestaaffenhed og med alle dets Forretninger; hvo angiver mig

Det, som befordrer dets Væe og Vel, saa nøje, at jeg føler mig gandske tilfredsstillt? Seg er mig selv en Gaade i Henseende til min Sjæl; hvo opregner mig alle dens Evner, hvo oplyser mig det Mulm, som er udbredt over dens Væsen og over dens Virkninger, saaledes, at jeg vandrer i fuldeste Lys?

Skjønt dette er sandt, saa gives der dog Mennesker, som ved Eftertanke og nyttige Erfaringer have faaet om begge — Sjæl og Legeme — større Indsigter, end de, der enten vare aldeles ubekymrede over denne dem vigtigste Gjenstand, eller betragtede den uden særdeles Anvendelse paa deres Sjøren og Læden. Hos de Sidste bemærke vi en saare stor Skade af deres Uvidenhed i Alt hvad der angaaer Sjæl og Legeme; de Første give et gyldigt Beviis for den store, beroligende Overbeviisning, at det gode Forsyn har givet os Udgang til fuldkommen Indsigt i det, som angaaer vort sande Vel.

Jeg veed, mit Legeme fordrer min Opmærksomhed; Maadehold, Klogskab og Forsigtighed kunne forebygge dets tidligere Undergang; jeg bemærker, at jeg, ved at forudsee Følgerne af smaae Plager, kan bevare mig for større; jeg seer, at den Smerte, som angriber en enkelt Deel, bringer det hele Legeme til at liide; det kan jo være mig nok. Jeg veed i Henseende til den ædlere og bedre Deel af mig selv, i Henseende til min Sjæl, at den ved at benytte sine Anlæg og Kræfter allerede her kan vorde noget særdeles Stort; den kan allerede her ved velordnede Drifter, ved Dannelse og Forædling blive sig selv nok, være i sig selv salig; ligesom den paa den anden Side bliver sig selv en Plage, naar Uorden, Eetsind, Glasveri under Lidenskaber, frembringer Utilfredshed med sig selv.

Jeg veed, at denne min Aand kaldet til Udødelighed engang kan modtage en uendelig

Tilvært i Forædning og Lyksalighed. — En Sjel med denne Overbeviisning vil føle sig forpligtet til at slyge hver Uorden, i Tide forjage hver Tanke, hver Forestilling, hver Begjerlighed, der kunde formodes, at vorde farlige for dens Vel. Erfaring lærte den, at Alt er i Begyndelsen lidet, og først i sin Fremgang bliver stort; at Fejl skade Sjel og Legeme, skade dem stedse mere, naar de gaae over til Laster; ja at een eneste Last fordærver Mennesket aldeles, fordi den fører til flere. Den i de tvende forrige No. meddelte Beretning har henvendt mine Tanker paa denne Betragtning, som jeg her nedskriver.

En Last forleder til flere, thi den forjager Kjærlighed til Guds af Sjelen. Lasten er herkende, vnd Tilbøjelighed, som forstyrer vort og vore Medmenneskers Vel; denne Tilbøjelighed være nu til Gavn, til Misundelse, til Gjerrighed, til Bellyst. Underholde vi os

dermed, saa vorder det en Gjenstand, hvorhen vor Tanke, Ønske, Sind stræber; den, som er kommen saavidt, fortjener at kaldes lastefuld; og kan der vel hos ham endnu være Kjerlighed til Dyd? fængsler ej Gjerrighed, Tilbøjelighed til Bellyst, Høngjerrighed hans hele Sind? hans Tænken, Tragten og Daad drejer sig allene om hans tilbedede Afgudsbillede. Kan der være Stille og Storm, Overlæg og Letsind, slavisk Underkastelse ved Videnskaberne's Fordringer og deres Beherskelse paa engang i Sjelen? Af een Kilde udvælger dog ej bittert og sødt Vand tillige. Derfor kan der ved Kjerlighed til een Last ej være Kjerlighed til Dyden; det af den fængslede Menneſke helliger sig den med lidenskabelig Varme, med anstrengt Iver; Intet afdrager ham fra den, Hjertet er ikke deelt, det giver sig den aldeles hen. Jeg synes flige uhykkelige Menneſter ligne den Rasende, hos den en sørgelig Tanke er bleven saa levende, at den hænger fast i

Sjelen som en Plageaand, der ej lader sig forjage. Mennesket seer, hører, tænker Intet, uden det, som har Hensyn til den.

Hvordan kan Lastens Slave hæve sig til at hylde Dyden? Hvordan kan dens høje, hellige Billede svæve for hans Sjæl, og derved oplive hin varme Tilbøjelighed til det Gode, som maa fremkomme, naar vi beundre og ære den hos os selv, hos Andre, i dens Natur, i sine salige Følger?

Det er begribeligt, at en Last maa forlede til flere, fordi Tilfredsstillelse af en lastefuld Drift ofte fordrer Uøvelsen af Laster imod vor Villie, eller fordi der møde Hindringer, som forbyde Lasten at naae det Maal, den havde foresat sig.

Gjerrighed har taget dit Hjerte i Besiddelse: at opnaae et forgængeligt, jordisk Gode efter det andet, og derved, istædenfor at werde mæt, stedsø at blive mere hungrig, det er den Straf, ved den du tugter dig selv; møt du

vil skye en Meneed, naar du derved kan beskytte dig for Tab, eller vel endog vinde? Vil Haardhed og Grusomhed ej lukke dit Hjerte for den lidende Menneskeheds Klager? Vil du ej fortære Enfers og de Faderløses Huse? Dør du regne dig til Fortjeneste, at du ej overgiver dig til enhver Last? — Misundelse lader dig skue med Uvillie den Belsignelse, Guds gode Haand tildeelte dine Medmennesker: kan du indelukke denne fæle Begjerlighed i dit Hjerte, at den ej bryder frem, og har Løgn, Bagvaskelse og Klovsnge i sit Følge? Hvo kan bestemme hvor langt han vil gaae, naar han først engang bød Lasten Haand! Tyven trænger ind i min Bolig, han vil blot stjæle, men han frygter at vorde opdaget, paagrebet og bliver en Morder. Lyttende paa Forførerens smigrende Stemme, henriven af berusende Sandfelighed offrede Piges Erbarhed og Usskyld. Frygt for Skjendsel og Nød fører hende videre — hun undertrykker Naturens Stemme, og lægger grusomt sin Haand paa den uskyldige Marsag til hendes

Skjendsel for Verden, og hun burde stræbt at dække den ved tro Opsyldelse af sine Moders-
 ligger. — Du er ærgjerrig, men fattig og
 ringe af Stand; hvilke Hindringer for din Vi-
 denskab? hvordan søger du at overvinde dem?
 Vil du vandre den langsomme Vej, Arbejdsom-
 hed og Duellighed anviser? eller anvender du ej
 hvert Middel, saa uretsfærdigt og skjendigt det
 end synes, for at naae dit Maal? Maatte du
 ej styrte din bedste Ven, naar du blot derved,
 at du træder paa ham, komme til at staae me-
 get højere. Maatte du end ved dine Forbry-
 delser, rødme for dig selv og for Gud, naar du
 blot drager paa dig Verdens Dine, som holder
 Alt, hvad der glimrer for Guld. Ewig Sandhed
 bliver det, Sandhed som Mennesket, der agter
 varig Tilfredshed højere end øjeblikkelig Nytt,
 ftedse bør have levende for Djet: Een Last
 fører til flere.

(Sluttes i næste No.)

Brorson,

Professor, Præst, Ridder af
 Dannebrog.

Commissionen som bestyrer Ugebladets Ud-
 givelse, samles Søndagen den 13de Marts, da
 Hr. Pastor Michelsen indleverer sit Bidrag.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 11.

Ser og tyvende Aargang.

Løverdagen den 12 Marts 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet,
Trykt hos E. M. Cohen,
Nagstrædet No. 30.

En Last forleder til flere.

En Betragtning i Anledning af foregaaende Besretning.

(See forrige No.)

Det er begribeligt, at een Last maa forlede til flere, fordi vort gode Navn og Rygte dog derved er tabt. Nogle Mennesker ere dog endnu ikke saa fordærvede, at de ej skulle betragte Lasterne med fortjent Foragt og Affkye; andre mene det vel ikke redeligen med Dyden, dog kunde de ikke trodse den af Skaberen i Hjertet skrevne Lov, og ikke yde den Ugudelige sand Være og hjertelig Kjærlig-

hed. Ja, ofte søge de ved haarde Uttringer mod dem, at lede Verdens Dine bort fra sig. Desuden skader den Onde sig selv ved sit Rygte endog hos de Onde: du bedrager gjerne — vil du derfor gjerne selv blive bedragen? du er hevnjerrig — vil du derfor ogsaa, at man skal viise sig saaledes mod dig? du under dine Medmennesker ingen Glæde, du græder ej med de Grædende — kan du da ære dem, som river dig Glædens Bæger, Forsynet rakte dig, af Haanden, for at fylde det med Galde? — Forstaaer man altsaa ved et godt Navn, Tilid til dine Indsigter, og især til din Retsskaffenhed, og kan din Næstes sande Agtelse og Kjerlighed alene grundes paa den, saa maa Lasten ogsaa berøve dig den. Har du tabt den, saa ligner du et Menneske, der engang er kommen tilbage i sine udbortes Omstændigheder: han taber Modet, Haabet forlader ham, Letsind, Dorskhed og alle hans andre Fejl forflere sig, og han synker indtil Bettel-

staven. Hvo der først er bleven ligegyldig i Henseende til Ære og Skjendsel, vil henrives til Handlinger, for dem Menneskeheden bærer. Den Plet, du engang har paadraget dig, kan du aldrig igjen afvaske; Mistroe er dine Medmenneskers herskende Stemning mod dig; og snart bliver du et Offer for hver Lasts forføriske Tillokkelser. Vel siger man: et Blik til Gud, der kender Hjertet, den Beroligelse, Overbeviisning om vor Forbedring skjenker, bør gjøre os ligegyldige ved Verdens Domme; men spørge vi Erfaring, saa lærer den os, at kun faae, faae Mennesker ere istand til saadan Sjelsstyrke: ved almindelig Mistroe, endnu at blive ærlige, ved almindelig Foragt at stræbe efter agtværdige Grundsatninger og Handlinger. Med Røje siger det bekjendte Ordsprog: Ære tabt, Alt tabt. Det er meget naturligt, at forudsætte, at vor Ære er tabt ved egen Brode; er det ikke saa, da hæves vi ved Følelsen af vor Uskyld, ved Tanken om

Gud, ved den gode Samvittighed, og ved dem bør det blive os let, at overvinde Verden.

Endeligen vil den, som hylder een Last, let hengive sig til flere, fordi han staaer i Forbindelse med flere Lastefulde. Som Dydige søge Dydige, saa søge Lastefulde Lastefulde. Han vover ej, at vælge redelige, Skyldfrie Sjele til sit Hjertes Fortrolige; thi han veed forud, de misbillige hans Forhold; han fordrer af dem, der ligne ham, Befordring af hans Planer, Taushed og Uretfærdighed, som de fordre det af ham; den Gene fører saaledes den Anden videre, end han ville, indvier ham til ny, hidtil ukjendt Udaad; vil han træde tilbage, saa skrækkes han ved den frygtelige Bekymring, at hans Gjerninger da bleve aabenbarede for Verden; han har nu engang solgt sig til Lasterne, og mod sin Villie lader han sig saaledes forlede til skjendige Handlinger. En uheldig Sindstemning, en Vaklen mellem at ville og ikke

vilde, et Slaveri, hvori vi fæste Andre og de os. For den herskende Sandfælighed, for den slumrende Samvittighed er det tungt, at anstille den store Betragtning, at det var bedre, at lide her, hvad vore Gjæringer fortjene, end betyngt med Brøde, træde frem for den Eviges Domstoel.

Ingen ansee sine Fejl, sine onde Vaner med Eiegyldighed! Mennesket bliver ej paa engang ondt eller godt. Jeg nedlægger et Sædekorn i Jorden; strax staaer ej for mig det frugtbringende Træ, hvortil det med Tiden modnes; naar det spirer frem af Jorden, kan et Barns Haand tilintetgjøre det; men vie til dets Væxt er fuldendt, saa formaaer end ej Ræmpens Haand at brække dets Stamme.

Forældre agte paa deres Børn! Ungdom har ingen Dyd, men skal lære den. Waager over dens Sjæl! Taaler dens Egenfæind, og

den bliver Stivfjind; smiler over den Løgn, hvorved eders Børn undskyldte sig, og søge at undgaae fortjent Straf! den undseelige Rødme, som endnu forraade dem, skal Tiid og Bane udfflette, og de trodse Sandheden med fræk Pande. Lad Brede, Hevngjerrighed og Avind opspire i dem; de ere endnu berøvede Magten, og synes eder ej værd at tale om. Dræet bliver ej altid lidet, af dets Grene, I kunde binde duelige Redskaber for eder og eders Medmennesker. Vænne I dem ej tidligen til Blufærdighed og Undseelse, saa røve I dem, den mægtigste Beskytter for deres Uskyld, og de ville bedække eders graae Haar med Skjendsel. I kunde I see deres Jammer — disse Forbrydere, i hvis Kred, mit Embede saa ofte byder mig dvæle; kunde I høre de Klager, de fremfører mod eder, — medens de fortvivlet slide i den raslende Lænke. Klager mod eder, fordi I taalede deres Fejl, og ej viiste dem, hvordan een Last fører til flere: da

vilde I angre eders Brøde; men — forgjæves; dens Følger kunne I ej standse, evig ligge de tungt paa eders Samvittighed.

Ingen mene sig fuldkommen, fordi han har enkelte gode Egenstaber, levende Afsky for denne eller hin Udaad, som han bemærker hos Andre, Vre og Rigdom kunne maaske ej blænde dig; men Armod drev ud af dit Hjerte de gode Grundfætninger, du samlede med Nøje, og søgte at bevare, som kosteligt Klenodie. Wellustens frække, høirøstede Talsmand kan maaske ej henrive dig; men den smidige, listige, seddtalende Forsfører kan du ej modstaae.

Ingen mene, han kan ej forføres af de Onde, i hvis Dmgang han lever; ved gjentaget Syn af det Onde gaaer Afsky over til Ligesguldighed; hvert Menneske har desuden sine svage Timer; at gjøre sig Dyden vanskelig, er ikke Dyd, men Daarskab.

Tanken om Gud bevare Hjertet reent og væbne det mod Livets Fristelser! Verdens Noes

og Dadel kunde ej mislede os. Livets mørke og glade Timer komme fra den samme Fader; for ham udøse vi vor Kummer, og frygte ej for at vorde misforstaaede. Ingen stormende Videnskab kan beherske Hjertet; thi det er bevogtet af et Vidne, der bringer for Lyset, hvad Nat- tens Mulm skjuler. Føler saadan Vand sig svag, er Kampen med det Onde den tung, saa styrkes den ved Tanken om den Helligste og Høieste, den urene Gld, som brænder i dens Aarer, renses, og vorder en mildt oplivende Varme, der fører til kraftfuld Virksomhed for det Gode.

Brorson,

Professor, Præst, Ridder af
Dannebrog.

Commissionen som bestyrer Ugebladets Ud-
givelse, samles Søndagen den 13de Marts, da
Hr. Pastor Michelsen indleverer sit Bidrag.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 12.

Sex og tyvende Aargang.

Løvedagen den 19 Marts 1814.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos E. M. Cohen,
Magstrædet No. 30.

Nogle Forbryderes Levnetsløb.

”Man anseer saa tit Forbryderen, der dog, i selvsamme Stund, hvori han begik sin Udaad, saavel som i den, hvori han bøder for samme, var Menneſte, som vi, for en Skabning af fremmed Art, hvis Blod omløber anderledes, end vort, hvis Villie lyder andre Regler, end vor; hans Skjebne rører os lidet; thi Medynk grunder sig jo paa en dunkel Bevidsthed om lignende Farer; og vi ere langt fra endog kun at drømme om en saadan Lighed. Underviſningen gaaer forloren tilligemed Hentydningen, og Historien,

istedet for at være en Skole for Forædling, maa lade sig nøje med den usle Fortjeneste at tilfredsstille Nysgjerrigheden."

"Man har undersøgt Vesuv's Jordbund, for at forklare sig Oprindelsen til dets Brand; hvi skjenker man et moralsk Phænomen mindre Opmærksomhed, end et fysisk? Hvi agter man ikke i selv samme Grad paa de Ting's Bestaaffenhed og Stilling, der omgave et saadant Menneſke, indtil det samlede Tønder fangede Ild i hans Underste? Drømmeren, der elsker det Vidunderlige, hentriver just det Sælsomme og Eventyrlige i et saadant Phænomen; Sandhedens Ven søger en Moder til disse forlorne Børn. Han søger Hende i den menneskelige Sjæls uforanderlige Struktur og i de foranderlige Betingelser, der udvendigen fra bestemme den; og i begge Disse finder han Hende vist. Ham overraster det nu ikke meer, i det samme Bed, hvor ellers overalt blomstre velgjørende Urter, og at see den giftige Skarntyde; at finde Wiisdom

og Daarlighed, Dyd og Last i een og samme Bugge."

"Om jeg end ikke beregner nogen af de Fordele, hvilke Sjelelæren drager af en saadan Maade at behandle Historien paa; saa beholder den allerede ene derfor Fortrinet, fordi den udrydder den grusomme Haan og den stolte Sikkerhed, hvormed sædvanligen den uprøvede, opreist staaende Dyd seer ned paa den faldne; fordi den udbreder Skaansels blide Aand, uden hvilken ingen Flygtning vender tilbage, ingen Lovens Udsoning med dens Overtræder finder Sted, intet anstøkket Led af Samfundet reddes fra den totale Brand."

Foranstaaende Uttring af Hofraad Schiller, i hans Fortale til "Schauplah der ausgearteten Menschheit" randt mig i Hu ved Læsningen af min værdige Ordensbroders og Medarbejders seneste Levering her i Bladet; og Dette bestemte mig igjen, til at lade ogsaa mit Bidrag denne Gang bestaae i nogle

Forbryderes Levnetsløb, uddragne af ovennævnte Skrift; hvorhos jeg dog afholder mig fra al videre Kommentær, end den ovenstaaende.

Matthias Klostermayer,
eller den Bayeriske Hiesel, Krybskytte og Røver.

Hans Fødested var liggende i Bayern, hørende til Friedberg Birk, Kyffings Hovmark, hvor han i Aaret 1738 saae Verden. Hans Fader, hvis Huus Man, efter gammel Bondeskik, kaldte Brentan, var en fattig Hyrde, der gav ham en, efter sine ringe Omstændigheder, ganske god Opdragelse, og sendte ham ikke alene i Skolen, men holdt ham og hjemme slittigen til Arbejde, især til Spinden. Da han var voksen, hjalp han sin Fader i at vogte Dvæget, blev hos ham til sit sextende Aar, og opførte sig, nogle faa Prøver paa hans ungdommelige Betsind fraregnede, i denne Tid ganske godt. Fra syttende til nittende Aar tjente han i Merzenthau, et Jesuiterne tilhørende Slot, og førte vel et frit Levnet; men paadrog sig dog slet ikke, formedelst slemme Streger, sit Herskabs Trettesættelse. Siden endog, i sin Tjeneste i et Bondehuus i hans Fødeby, lod han endnu ikke see noget Spor af et ondt Sindelag; men vel Vid-

nesbyrd om et muntert og oprømt Naturel, for- medelst hvilket, efter hans egen Tilstaaelse, en Tilbøjelighed til Krybskytteri lidt efter lidt indsneg sig hos ham, hvilken han og, skjøndt altid i Selskab med den Kyssinger Jæger, tilfredsstillede, hvorved han virkelig ganske uformærkt erhvervede sig en temmelig Færdighed og Bished i at skyde. Undertiden vovede han og ene at betræde Wildbanen, og, da det ej manglede ham paa Lejlighed til, hemmeligen at sælge sit skudte Wildt, og derved forskaffe sig en ganske betydelig Binding, saa tilskyndede Dette ham endnu kun mere til, stedse oftere og dristigere at tilfredsstille sin Yndlingstilbøjelighed.

Da han omtrent i fem Aar, uden at vorde greben, havde drevet denne Wandel, og i denne Tid, ved det i Birket Friedberg oftere anstillede Valg af dygtige Bondefarle til Krigstjenesten, formedelst Loddets blinde Lykke, elleve Gange var bleven reddet fra at blive Soldat, saa hændte det sig, at han i Aaret 1761, uden først ved Lodkastning at vorde udtrukken, blev borttaget af en Hverving. Da han mærkede, at hans hele Weltalenhed eller voldsom Modstand herved ikke vilde hjælpe, tog han sin Tilflugt til List, anstillede sig ganske munter, blev ganske fortrolig med Hververne, lod sig god-

villigen bringe til Friedberg, hvor han blev stude ind imellem de Nysshvervede, og oppebiede saaledes en beqvem Tidspunkt til Flugt, hvilken og snart aabnede sig. Han sneg sig nemlig kort efter fra de, mod ham især, godhjertige Hververe, da de, ved deres Drik, gave mindre Agt paa ham, undkom igjennem Stadens Port, ilede for, over Lech, at flygte til Schwaben, var netop ved Floden, da de eftersættende Hververe nær havde indhentet ham, vovede sig, fordi intet andet Redningsmiddel var tilovers for ham, som en, fra Barndom af, øvet Svømmer, gjennem den, formedels sine Dybheder og skjulte Grunde, ellers saare farlige Strøm, naaede lykkeligen Bredden hiiir Side, og ankom, efter forskjellige Omveje, til Appertshausen. Her fandt han vel ønskelig Sikkerhed; men faldt kort derpaa i en, ved hans besværlige Flugt, foranlediget farlig Sygdom, under hvilken han havde maattet forsmægte, hvis ikke hans Bert, der strax tog ham i Herberge, havde forbarmet sig over ham, og uden Betaling plejet ham, der den Gang ikke ejede meer, end 7 Kreuzer, i hele tre Uger.

Under dette hans Sygeleje kom han i Bekjendskab med en berygtet Krybeskytte, Xaverius Bobinger, der allerede i mange Aar havde gennemstreffet Skovene i Schwaben, og forbandt

fig med ham, saavel af Trang som af Tilbojelig-
 lighed, saasnart han var bleven fuldkommen
 frisk. Men da alligevel hans Syssler under denne
 Anfører blot bestode i at jage og bære Wildtet,
 og andre lignende Forretninger, hvoraf han,
 som øvet Skytte, snart blev kjed, og hans gjer-
 rige Herre tillige kun meget slet lønnede hans
 Tjeneste, saa skildtes han snart fra ham, og
 fandt kort derpaa Lejlighed til at kunne ind-
 træde i saadan Krybskytte-Bande, hvor man
 deledede det fældede Wildt i lige Dele. Med dette
 Selskab gjennemstrefjede Klostermeyer de fleste
 Skove i Schwaben og Bayern, og det ligesaa
 forvovent som lykkeligt, indtil han i Aaret
 1765, da en Strejfskommando paa Lechmarken
 eftersatte hans Bande, blev greben og, tillige-
 med En af hans Kamerader, bragt først til Lands-
 berg og siden paa 3 Fjerdingaar sat i Tugthuset
 i München.

Stedet for ved denne Tugtelse at være ble-
 ven forbedret, samlede han strax efter sin Løs-
 ladelse, paa Tilbagevejen fra München, et sig ham
 tilbydende Antal haandfaste Bovehalse, stillede
 sig i Spidsen for dem, og gjennemstrefjede nu
 med mere Dumdriftighed, end tilforn, Skovene.
 Dette gjorde, at han blev berøgtet i hele
 Bayern, at Hver skjelvede for Hiesels Navn, og

at Den blev lovet en stor Belønning, der kunde udlevere ham til Afstraffelse.

Hiesel havde nu nok at gjøre med at undgaae de Snarer, der lagdes for ham, men hvilke han altid med megen Forslagenhed undgik. Saaledes havde han hørt, at Mølleren i den, en Miles Vej fra Mahringen, liggende Mølle havde lagt Plan til at faae ham i sine Hænder, og at han, til dette Djemed havde afrettet en overordentlig stor Jagthund. Dette var nok til at bringe Hiesel paa den Tanke, ej alene at tilintetgjøre dette Anslag; men endog selv at sætte sig i Besiddelse af denne Hund, fordi han troede, et saadant Dyr kunde være ham meget nyttigt i hans Strejferier.

(Fortsættes i næste No.)

H. C. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed og Læret
ved Søkadetacademiet.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 13.

Sex og tyvende Aargang.

Løverdagen den 26 Marts 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohen,

Magstrædet No. 30.

Nogle Forbryderes Levnetsløb.

(See forrige No.)

Hiesel vidste, at Mølleren ej kjendte ham personligen; han gik altsaa til ham, udgav sig, sin grønne Klædning uagtet, for en Møllersvend, og bad om Tjeneste. Da dette blev ham afflaaet, bad han ham, dog i det mindste at give sig Noget at spise. Dette skede, og Mølleren satte sig selv hos denne sin Gjest, der lod sig det smage ret godt, og underholdt sig med ham. Efter nogle Fortællinger, drejede Gjesten Samtalen hen paa den berømte Hiesel, forsikkrede, at være nøje bekjendt med ham, skildrede hans List og Dumdriftighed som ganske egen i sit Slags, og gjorde tilsidst saa Meget af Lovtalen

over ham, at Mølleren udbrød i største Fortrydelse: han gjorde sig, for sin Person, ikke Noget af Hiesel, ja tiltroede sig endog, ved Hjælp af sin, just til dette Djemød, afrettede store Hund, at faae denne skadelige Forstyrrer af den offentlige Sikkerhed i sin Magt.

Hiesel anstillede sig herover ganske forundret, og trængte nu alvorligen paa Mølleren, dog at vise sig dette saa roste Bidunder af Hund. Efter lang Begring, og først kildret ved de Lovtaler, hans forstilte Møllersvend holdt saavel over Herren, som over Hunden, tilstædede han ham det, og hentede det store Dyr fra Stalden, hvor det altid, for sin Bidskhed, var indspærret. Neppes var denne Hund, der havde en stærk Snude, fyrrige Djne, store Poter, overordentlige Kræfter og Størrelsen af en temmelig Kalv, og var brun og sort indsprenget, kommen ind i Stuen, før den strax begyndte at knurre, og vise Tænder ad den forstilte Møllersvend. Skjøndt nu Mølleren advarede sin Gjest for denne Hund og igjen vilde bringe den bort, saa var det dog for sildigt. Det rasende Dyr styrtede pilesnart ind paa Hiesel, rev og sled i ham og truede, alle Herrens Prygl og al Bærgen fra Hiesel's Side uagtet, med at kaste denne Sidste til Jorden, og senderrive ham, saa at

Mølleren, i sin store Angest, intet andet Redningsmiddel vidste, end dette, at maatte skyde Hunden.

Hiesel tabte alligevel ikke Modet, men besad saa megen Styrke og Landsnærværelse, at han vidste ikke alene stedse at holde Hunden fra sig, men og at stikke den Knutten ind i det aabne Gab. Da dette var skeet, og Hunden var i Fare for at quæles, fastede Hiesel den med liden Møje til Jorden, bandt den med et Reb, han i dette Øjemed havde medbragt, og bar den saaledes ud af Stuen igjennem Gaarden til en nærliggende Skov, hvor han overgav den til en allerede lurende Krybskytte, medens Mølleren endnu stedse stod der forundret med store Øjne og aaben Mund. Hiesel skikkede derpaa En af sine Folk til Mølleren, der maatte sige ham: han havde i Dag første Gang seet den bayeriske Hiesel, men sidste Gang sin Hund.

Saa lidet venstabelig endog den Maade var, hvorpaa Hiesel og Hunden havde gjort deres første Bekjendskab, saa fortrolige Venner bleve de dog efter kort Tid. Hunden var sin nye Herre siden meget nyttig, ja næsten uundværlig, og forstod hans mindste Bink. Saa længe dens Herre var sikker, laae den roligere ved hans Fodder, eller paa Bordene i Vertshusene; dog rul-

lede dens store Dine stedse om og udspeidede Bændens Fienter.

Under sit tre Hjerdingaars Fangenskab havde Hiesel fattet et usorsonligt Had til Sægere og Rettsbetjenter, og siden styrede han denne sin Hevngjerrighed paa dem, saa ofte han kunde. Det første uhykkelige Offer for samme var Sægersønnen i Tannhausen, Frants Josef Bauer. Da han ved Aftentid traf denne Uhykkelige tillig med hans yngre Broder, just som han efterfaae Fuglesnarerne, saa befalede han ham allerede i en Afstand, under skrækkelige Trudsel, at staae stille, og hidsede, da han vilde undflye, sin store Jagthund paa ham, der tog fat i ham, kastede ham omkuld og blev ved at holde ham saalænge, til Hiesel med sine fire Kammerader kom til. I en Times Tid blev denne Sægerdreng ængstet, ved Slag og Ribbenstød mishandlet, berøvet sin Flint, Hirschfænger og Krudhorn, og tilsidst, under Eder og Trudsel, i Fremtiden med Andre ej at vove noget Strejftog mod dem, løsladt.

Efter denne fuldbyrdede Udaad, drog Hiesel med sin Bande til For-Østerrigs Skove, og, skjøndt Forstbetjenterne havde de skarpeste Befalinger fra Dyrigheden, at forfølge dem, saa udvattede de dog lidet, formedelst den kolde Vin-

ter, og formedelst den hemmelige Understøttelse, Huseu og Advaren, hvilke den med Wildtet utilfredse Landmand gav ham og hans Selskab. Allerede i Foraaret 1767 drog han og hans Tilhæng til Skovene, gjorde alle Krat omkring Augsburg usikre; men blev og overalt forfulgt af Jægere og Soldater. Det første Angreb paa ham skede i det saakaldte Münsterkau i Walberger Skoven. Hiesel var nu sex Mand stærk, det strejfende Parti derimod langt stærkere; derfor drog han sig viseligen tilbage, endskjøndt han dog var saa forvoven, lænende sig bag en Træstamme, at brænde sin Bøsse løs paa den ham, i Hidsighed, alt for langt eftersættende Søn af Jægeren i Waldberg og derved at lære ham en anden Gang at være klogere.

Fordi En af Hiesel's Bande paa dette Tilbagetog havde den Ulykke, at blive greben af Strejffkommandoen, blev det besluttet, at tage Hevn derover, og da Hiesel troede, at Klokkeren i Steinkirch, Cucarius Land, havde forraadt ham og hans Tilhæng til Jægerne, blev hans Huus strax Dagen derpaa besat; men han selv med Nogle traadde under de græffeligste Eder derind. Da de forskrækkede Børn med mange Taarer forsikrede, at deres Fader var gaaen ud med Jægerne, slog han alle Bindver ind. Nu

Kom den højfrugtsommelige Klokkerste hertil, og bad knæende om sin Mands Liv; dog den hevngjerrige Hiesel satte hende det optrukne Gevær for Brystet, og trykkede det to Gange løst, under de hæftigste Trudslar, useilbarligen at skyde hendes Mand. Den næsten uafvendelig ladende Dødsfare fordoblede Hustruens og Børnens Sammer og Klager, hvorover Hiesel kun loe, og formanede dem til, endnu bedre at bede, da den yderste Dag nu var kommen. Herpaa gik denne Ugudelige ud af det tildeels ødelagte og med Angest opfyldte Huus, og ilede til de churbayeriske Skove.

Da Hiesel, deels af egen Erfaring, deels af ham hengivne Landsbyfolks Efterretninger, vidste, at overalt Soldater og Sægere vare opbudne mod ham, saa forpligtede han sit Tilhæng til fasteste Trostøb og Heltetmod, og truede, at skyde Enhver, der vilde vige i Faren. Alle lovede ham Lydighed, Mod og Trostøb, og nu drog han ud med fordoblet Dumdriftighed; ja han ilede endog de frejsfende Afdelinger højst forvovent imøde.

Den første af disse Afdelinger bestod af Türkheimiske Sægere, hvilke traf Hiesels, otte Mand stærke, Bunde ikke langt fra Simnach. To Krybskytter bare just en sældet Hjert ind i

en Bust, for der at skjule den, og lejrede sig derpaa, hos de Øvrige, for at fortære et af Hiesel og to Andre fra nærliggende Landsby henbragt Middagsmaaltid. Da de lurende Jægere saae Hiesel og hans Kamerader at gaae hen imod Skoven, befalede de disse, strax at staae stille. Da nu To af dem, istedet for at svare, skode paa Jægerne, saa løbe strax de øvrige Krybskytter til Hjælp; der løsnedes over tredive Skud, ved hvilke dog kun een Jæger saarede, og Hiesels Dreng, Andreas Mayer, blev tagen til Fange, men siden paa tre Fjerdingaar sat i Münchens Tugthuus.

Hiesel drog derpaa med sin Hob bort til den Münsterhausiske Bildbane, men fjernede sig snart igjen, fordi der af derværende Jægere foranstaltedes et Strejftog imod ham. Da kort efter Hiesel og hans otte Medhjælpere traf begge de Münsterhausiske Jægere i Eggen ved Tyrolerhof, saa omringede han dem og befalede de øvrige Krybskytter, at slaae dem til Jorden med Geværkolbene, at ængste dem indtil Døden, og tilsidst at fratage dem Sidegeværet; hvilket og skede. Efter skrækkelige Mishandlinger bleve de løsladte, under frygtelige Trudsel med Døden, hvis de i Fremtiden atter vilde lægge dem Noget i Vejen.

Hiesels Krybskyttebande erholdt stedse ny Tilvæxt, og derfor blev den og Dag fra Dag dumdriftigere. Hiesel befandt sig i Aaret 1768, med en Deel af sin Bande i Bertshuset i Schmerzhofen, da just Tægeren Leonard Schenk, hvem han var saa hadesfuld, gik forbi. Da denne, paa Hiesels Indbydelse paa en Drik, vægrede sig ved at komme, saa hentede to Krybskytter ham, med blotte Hirschfængere og opspendte Svæverer, ind i Skænkstuen. Ved hans Indtrædelse i Stuen blev Døden ham strax forkyndt, og siden snart Bøsskepiben sat paa Brykset, snart Hirschfængereren dragen, med den Trudsel, at klove hans Hoved. Endeligen traadde Hiesel nogle Skridt tilbage, slog sin Hane op, og truede ham med, at skyde Næsen af hans Ansigt, for at gjøre ham kjendelig for de øvrige Krybskytter, og lod ham tilsidst, efter udstanden Dødsangest, og mange modtagne Stød og Slag, slippe løs med den Forsikkring, at hans Hytte, ved den ringeste Fornærmelse paa Ny, skulde vorde antændt over hans Hoved.

(Fortsættes i næste No.)

H. C. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed og Lærer
ved Sofadetacademiet.

B o r g e r = B e n n e n

No. 14.

Sex og tyvende Aargang.

Løverdager, den 2 April 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohen,

Magstrædet No. 30.

A n m e l d e l s e.

Da Linnedvæver Kroll har frasagt sig sin Tjeneste som Bud ved Selskabet, saa ville de af Selskabets Medlemmer, som maatte attraae at blive antaget til Reservebud, forinden den 15de denne Maaned derom indgive skriftlig Begjæring til Bogholder Koble, boende i nye Vestergade (Wigantsgade) No. 209.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Korfitsen.

Gollin.

R. Bay.

E. Koble.

Nogle Forbryderes Levnetsløb.

(See forrige No.)

End værre og grusommere var følgende Hiesels og hans Bandes Daad, hvilken han forøvede i December 1768. Paa den falske Mistanke, at Forpagteren fra Hauserhof, Joseph Lahner, ved en foregaaende Strejfsning, havde skudt En af dem, rykkede Hiesel med 14 Kammerader imod hans Huus, omringede strax Loen, hvor Man just tærskede, traadde ind og tilbød sig selv at ville tærske med. Da den blegnende Bonde frabad sig det, gav Hiesel Befaling til at tærske Denne. Strax kastede En ham i Gulvet, saa at han laae uden Sands og Samling, og da han kom til sig selv igjen, huggede Alle paa engang løs paa ham med blotte Hirschfængere; ja, hvorsomhelst den Ulykkelige vendte sig, for at undslø, fik han Stød af Flinte og Hug af Geværer. Et af disse Sidste saarede ham saa farligt i Hovedet, at han styrtede asmægtig til Jorden, hvorpaa Hiesels Bande lod ham ligge i Blod og fjernede sig. Den Mishandlede kom vel, efter langvarig Kur, derfra med Livet, men blev en elendig Krøbling.

Strax derefter var Hiesel i den øjensynligste Fare for at vorde opsnappet af et suggeristkirchbergsk Strejseparti, da han, med nogle af hans Bunde, overnattede paa Ladegaardene. Mejer gaarden var omringet, før Hiesel blev det vaer, og alle Udgange besatte; hvorfor og Hiesel var i største Forlegenhed, da Man besaa lede ham, uden videre Modstand, at overgive sig. Han lod som han dertil var villig, og bad blot om, først at maatte klæde sig paa; men han nyttede virkeligen denne korte Frist til at vove et Udfald af Bagdøren. Hiesel aabnede denne Dør, og sneg sig med sine 3 Kammerader ud; dog nu gave de paa disse Poster staaende Sægere Tid, og traf virkeligen en Krybskytte gjennem Brystet, hvilken strax styrtede død til Jorden. To Sægere kastede derpaa deres Geværer fra sig, og vilde, med Hirschfængerens i Haanden, indhente de saarede Flygtninge; men Hiesel vendte sig paa engang, og skød saa vist efter den ene Sæger, at han øjeblikkeligen faldt død til Jorden; ja, i samme Øjeblik traf og et ligesaa dødeligt Skud den anden Sæger, saa at Hiesel og hans Kammerader havde Tid nok til at naae Skoven, paa Ny at lade, og at flye længere bort; thi Strejsekommandoen, der nu fandt To af dens Medhjælpere svømmende

i Blod, og En næsten død, den Anden endnu rullende, ophørte med videre Forfølgelse, og bar de Skudte i Huus. Under disse Bestjefsigelser lykkedes det endog den i Kjelderens tilbageblevne Krybskytte at redde sig ved Flugten.

Nogen Tid efter gik Hiesel, tilligemed en stor Deel af sin Bande, ind i Toldhuset i Grevskabet Burgau tæt ved Binswagen; men blev strax forraadt, og opsøgt af et kejserligt Strejseparti. Han erfoer det endnu i Forvejen, vidste endog sine Forfølgeres Antal, og troede, at han, med Sine, vilde være dette Mandskab saare vel voksen. Han rykkede altsaa velbevæbnet imod samme i Landsbyen, fyrede strax paa dem, og da de derpaa droge sig tilbage i Slottet, havde han endog det dumdriftige Forsæt, at angribe dem i Slottet, hvorfra dog nogle af hans Benner holdt ham tilbage. Dog maatte siden den Burgauiske Tolder i Binswagen, der havde foranlediget dette Udfald imod ham, desto skrækkeligere derfor blive ængstet, mishandlet ved Slag, og see sit Huus ødelagt.

Den 14de September 1769 befandt Hiesel sig i Bertshuset i Breienthal, for, tilligemed sine Folk, at gjøre sig lidt tilgode efter saa mange maassommelige, overstandne Farer. Da man erfoer dette hans Opholdssted, blev en

Roggenburgs Strejffkommando udsendt imod ham, hvorom han dog, ved sine troe Tilhængere, beholdt den hastigste Efterretning. Istedet for at undsløye, posterede han sig meget meer med sine Kamerader paa Pladsen foran Vertshuset, for at hilse det fremrykkende Mandskab med en almindelig Salve. Men, da dette Mandskab begav sig til den nærmestliggende Bondegård, og strax rømmede ham den aabne Mark, saa forfulgte Hiesel, med Sine, det med største Krafthed, tog en Korporal af dem til Fange, hvilken han, mod al Billighed, selv pryglede og saarede med Hirschfængerens, for, efter sit Foregivende, at erfare, om hans Standhaftighed kunde kues, og jog de Dvrige paa Flugt.

Hovmodig over denne Sejer, blev Hiesel, tillig med sin Bunde, ikke alene den hele Dag i Vertshuset; men tog endog, tilligemed Fire af sine Folk, til Roggenburg; fordrede, lig en, paa Execution udsendt, Officer, af Berten et Middagsmaaltid; og da denne undskyldte sig med et herstabeligt Forbud, spottede han over denne Befaling, og forsikkrede, at han nok selv skulde finde Røglerne til Kjøkken og Kjelder. Da den Overamtets Befaling kom, strax at sjerne sig fra Vertshuset og hele Byen, saa spottede

Hiesel end mere det derom til ham sendte Bud, trak, til Beviis paa sin Foragt for Dyrigheden, Hanen op paa sit, imod den ved Porten slaaende Skildvagt rettede, Gevær, med den Trudsel, at give Ild, og trodsede med, at Man kun rast skulde sende den hele Egns Mandskab, men tilige ogsaa Bogne til at bortføre de Saarede og Døde; naar Dette var forjaget, vilde han, med sine Folk, falde ind i Klosteret, og slyde Rigsprælaten i hans eget Kammer.

Med denne, og flere heldigen udførte Ridningsgjerninger, udbredte han overalt Frygt og Skræk, og da næsten Ingen vilde lade sig bruge til Strejfsning imod ham, eller dog i det mindste de mod ham Udsfikkede, ved hans Nærmelse, bævede, og endog vege for ham, ja, da han om næsten alle Efterstræbelser fik sikke og betimelige Efterretninger, saa lykkedes det ham næsten i hele Schwaben, uhindret at kunne udøve sine Skarnstykker. Saaledes modsatte han sig strax i Begyndelsen af 1770 yderst forvovent det efter ham udsendte Strejfsparti i Buchloe, oppebiede det paa Gaden ved det derværende Tugthuus, hvor han var posteret med sine Folk, modtog det med en almindelig Salve, hvoraf strax to Mand styrtede, dødeligen saarede, til Jorden; men Resten af Kommandoen tog Flug-

ten; og gjorde, til Tegns paa sin Sejer, fra den tilfægtede Balplads forskjellige Skud ind i Tugthuset og de nærliggende Waaninger.

Kort derpaa, den 7de Februar s. A., forøvede Hiesel, med sin 13 Mand stærke Bande, ny Riddingsdaad i Flekken Buchloe. Efter voldsom Fornærmelse mod en, just i Posthuset ankommen, Fremmed, trak han og hans Bande op for det derværende Amtshuus, opfordrede Wagten under Skjeldsord, gjorde, da Ingen modsatte sig ham, Skud ind i Amtshuset, og forlod saaledes dette Sted, for at udbrede Skræk imellem Lech og Wertach.

Neppes havde han, med sit talrige Følge, naaet denne Egn, før Man strax søjede Anstalter til at modsætte sig ham. Da Man i Augsburg erfarede, at denne Hob Ryggeløse befandt sig i Landsbyen Pfersen, saa rykkede den 7de Marts 1770 en stærk Kommando Soldater ud imod den, og vilde Dagen derpaa besætte den lange og snevre Sti over Wertach ved Pfersen. Hiesel havde nøje udspejdet denne Strejffkommando og kunde undslippe den; men han var saa dumdriftig, med fem af sine Folk at modsætte sig dette talrige Mandskab. Uden nogensinde at have studeret Krigskunsten, lykkedes det ham, paa den ham fordelagtigste Maade, at komme sine Forsølgere i Forkøbet og selv at besætte Stien.

Han posterede sig med største Behændighed ved et, kun faa Skridt fra Stien liggende, lille Kapel, hvorfra han var i Stand til at bestryge den hele Sti, hvorpaa neppe to Personer kunde gaae jævnsides. Derpaa befoel han sine Folk, ej at flyde, men kun stedse at række ham og en fortrinligen øvet Skytte, Tyroleren, nykladte Geværer. Anføreren for Strejffkommandoen vovede sig, da han saae Hiesel og hans Bande, ikke over Stien; kun tre Soldater vare saa forvovne, at marchere over. Hiesel spottede dem, og truede dem; men da de ej lode sig afkrække, brændte han, tilligemed sine Kamerader, løs paa dem for at advare dem og skød dem forbi. Da de tre Helte derpaa ligeledes gave Tid, brændte Tyroleren sit Gevær løs og traf den Midterste af disse Soldater lige gjennem Hjertet, saa han styrtede død til Jorden. Nu vendte Anføreren for Strejffkommandoen, med sine Folk, om, og Hiesel trak sig, efter kort Ophold paa Balpladsen, ligesaa behændigen som forsigtigen tilbage til de Burgauße Skove.

(Fortsattes i næste No.)

H. C. Michelsen,
 Præst ved Holmens Menighed og Lærer
 ved Sofadetakademiet.

Kommissionen som bestyrer Bladet, modtager den 10de April Hr. Inspektør Kielsens Bidrag.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 15.

Sex og tyvende Aargang.

Løverdagen den 9 April 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohen,

Magstrædet No. 30.

Nogle Forbryderes Levnetsløb.

(See forrige No.)

Iblandt de mange nye Rekrutter, ved hvilke Hiesels Bunde paa nogen Tid blev forstærket, befandt sig og hans saakaldte Knekt, den ham fortrinligentroe Andreas Mayer, der, strax efter sin Løsladelse af Tugthuset, atter ilede i hans Arme, var ham yderst velkommen, og fra den Tid af end meer end tilforn var hans fortroligste Ven og Yndling. Han havde strax efter Lejlighed til at bevise i Gjerning, at han i List og Forvovenhed gav Hiesel lidet efter.

Da denne Krybeshytte-Hær ankom til Kellmink, hvor der just var Kirkefest, tog han ind i det derværende Bertsuus, Kronen, og

efterat Dørrene vare besatte med Vagt, og nogle paa Gaden Posterede gave Agt paa Alt; saa gjorde Hiesel sig saa lystig, som muligt, dansede, drak, og begik med sine Folk de tøjløseste Udsvævelser. Strax ved hans Ankomst forsamlede sig næsten den hele By, for at see denne, saa mange Livsfarer lykkeligen undgaaede, Helt; thi de fleste schwabiske Landsbyfolk beundrede ikke alene Hiesel, men havde endog en vis Godhed for ham, hvortil deels hans udvortes gode Udseende, og det levende Blik af hans, bestandigen til alle Sider omsvævende, Dine var Aarsag; deels og hans og hans Folks Færdighed i at bruge Geværet; deels hans store List, Mod og Behændighed til hidtil at undgaae hans Forsølgeres hemmelige Anslag, saavel som deres voldsomme Overfald; deels og hans Beltalenhed, formedelst hvilken sidste det lykkes ham at overtale Bønderfolkene til at troe, at hans voldsomme Modstand imod Tægerne, Rettenbetjenterne og Soldaterne var blot et tilladeligt og retmæssigt Forsvar af hans Liv, og at hans egenmægtige Udryddelse af Wildtet skede til Landmandens Bedste, paa det dennes frugtbare Marker mindre skulde ødelægges.

Med deslige Lovtaler over sine egne Bedrifter underholdt just Hiesel og ved denne Kirkefest

i Kellmünzer de til ham strømmende og med opsperret Mund ham paahørende Bønderfolk, hvis Forundring endnu forstørredes, da de vare Djevidner til, hvorledes han, til Beviis paa sin Kunst og Færdighed, ej alene skød Hovedet af en, hændelsesvis i Skænkestuen paa Dvinstangen siddende, Høne, men endog stillede sin troe Knegt, Mayer, med et Spil Kort i Haanden, tyve Skridt borte paa Gaden, og midt derigjennem skød en Kugle. Ja, Landsbyfolkene studsede ej alene herover, men kappedes endog om, at vise sig ham og hans Tilhæng hengivne, og, efter Evne, at understøtte ham med en frivillig Pengesum.

I de sidste Dage af Maret 1770 kom han til Elchingen. Her tog han ind i Kronen, for der at blive Natten over, og havde allerede ganske klædt sig af indtil Benklæderne, og endog sendt sine Skoe til Skomageren for at bødes, da der, efter Aftensmaaltidet, som han just begyndte at spille Terninger med sine Folk, uden for Bertshuset løsnedes tvende Skud af den, i al Stilhed fremrykkende, ulmiske Strejffkommando. Strax derpaa sprang En af Kommandoen ind ad Døren med fældet Bajonet og opspendt Hane, og tilraabte dem, at overgive sig som Fanger.

Hiesel strog derpaa ganske koldblodigen sine vundne Penge sammen, og puttede dem til sig, derpaa greb han sin Kuglebøsse, og skød dermed en Musketær, der stod i den halv aabnede Dør, saa at han strax styrtede død til Gulvet. Dette Angreb blev besvaret med nogle Flinteskud uden fra ind i Stuen. Alle øvrige Gjester, der gjerne vilde blive neutrale, krøbe nu strax under Borde og Bænke.

Hiesel raabte i samme Øjeblik til sine Folk: „Alle Lys slukte! Geværerne ladte! Skyder alle disse Hunde paa engang!“ Paa Øjeblikket blev det bælmørkt, og de ladte Bøsser laae paa Bordet for Hiesel, der stedse affød en efter den anden og derved afholdt Soldaterne fra at trænge ind. Vinden havde imidlertid slaaet Døren til, hvorfor Mandskabet vilde igjen aabne den og derpaa trænge ind. Dog før dette skede, skøde næsten alle Krybskytter igjennem den lukkede Dør, hvorved Kommandersergeanten blev truffen og faldt død ned ved Siden af den kammanderende Lieutenant. Hiesel roeste denne Daad og opmuntrede sine Kammerader til fremdeles at være modige. En af Krybskytterne gik nu til Døren, holdt saalænge paa den, til hans Kammerader havde ladet; derpaa rev han den pludselig op, og da Fienderne vilde benytte sig

af denne Lejlighed og trængte ind i store Flokke, mødte dem saa vel træffende Kugler, at fem paa engang styrtede dødeligen saarede til Gulvet.

Nu hidsede Hiesel sin Hund paa Fienderne. Denne anfaldt pludseligen en Soldat, og rev ham ved Kævebenet omkuld, men lod ham dog strax fare, og vendte derimod, med endnu aldrig bemærket Glubskhed, imod en Krybeskytte, hvem han angreb, kastede hastigen til Gulvet og gav et farligt Saar. Krybeskytterne fyrede midlertid uafsladeligen paa Soldaterne og det samme gjorde og Disse paa Hine. Men da Lieutnanten saae, at han allerede havde mistet nogle Folk, og desuden ej vilde kunne udrette Noget imod de alt for godt posterede Krybeskytter; trak han sig tilbage, men lod dog paa Tilbagetoget stedse fyre paa Hiesel og hans Folk.

Da Hiesel mærkede, at hele Huset var rensat for Soldaterne, trak han sig med sine Kammerader op i det øverste Stokværk, lod her alle Kroge nøje gjenemsøge, og udsatte derpaa overalt Bagter. Han skød derpaa ud af Bindevet paa den bortilende Kommando, og den saakaldte Knegt stillede sig midt paa Bordet og sendte, med største Forvovenhed, sine Kugler efter Soldaterne.

Da derpaa en af Hiesel's troeste og dristigste Staldbrødre, Peter, paa hans Befaling, aabnede Bagdøren, for at eftersee, om endnu ikke nogle Soldater opholdt sig hemmeligen bag den, fløj ham øjeblikkeligen en Mængde Rugler imøde; thi en Deel af Kommandoen havde trukket sig herhen. Men da Hiesel uafsladeligen skød paa dem ud af Bindvet, toge og Disse strax Flugten og lode Hiesel, som fuldkommen Sejerherre, tilbage paa Balpladsen. Soldaterne begave sig herpaa fra Elchingen til nærmest liggende Landsby. Her ved denne Træfning var det, Hiesel mistede sin kjære og tappre Hund, hvilken han, al Eftersøgen uagtet, aldrig siden fik Spor paa.

Jeg forbigaaer de flere Hiesel'ske Heltebedrifter, Plyndringer og grusomme Mishandlinger, og iler til det sidste Bovesstykke, der, fordi det mislykkedes ham, havde for ham den sørgelige Virkning, at alle forhen lykkede nyttede ham slet intet. Da nemlig hans Bande stedse blev talrigere, hans Dumdristighed stedse værre, og hans Frækhed til at røve og plyndre stedse strafværdigere, saa holdt flere Stænder i den Schwabiske Kreds for, at det var høj Tid, med al Magt at modsætte sig denne Bande, og, ved en mod den udsendt langt stærkere Kom-

mando, end alle forrige, ej at hvile før Man havde bemægtiget sig den, enten levende eller død. Dette Foretagende lykkedes og virkelig, og det for et temmeligen talrigt Antal af fyrstbiskoppelige augsburgske Grenaderer, under Anførsel af en Premier-Lieutenant Schedel, i hvis Følge og befandt sig flere Sægere, Amtsbetjente og Hunde. Denne Kommando ilede, uagtet den dybe Sne og den stærke Kulde, i Hælene paa Hiesel og hans Folk, og var, efter indhentet Efterretning, om, at de Alle overnattede i Vertshuset i Ofterzell, saa lykkelig, efter en møjsommelig tilbagemagt Vej, om Morgenen tidligt Kl. 7 at overraske dem imod al deres Formodning.

Vel havde de hele Natten igjennem udsat deres sædvanlige Vagter, og truffet de tjenligste Foranstaltninger. Men imod Morgen, da de troede, de ingen videre Efterstræbelser havde at befrygte, trak de hine ind, holdt sig, af Forblindelse, saa meget desto snarere ganske frie for Farer, fordi der med Dagens Frembrud faldt en stærk Taage, for hvilken Man ikke paa 3 Skridt kunde see, og tilbragte Tiden med Kortspil. Dette gunstige Tilfælde benyttede Kommandoen paa bedste Maade. Man rykkede i god Mag imod Vertshuset, og Sægerne be-

satte først en Skov, der laae nogle Bøffestub borte fra Bertshuset, paa det at, naar Krybeskytterne vilde flye derhen, for at redde sig, Man da og kunde affkøre dem denne Vej til Flagt. De Dvrige omringede strax Huset fra alle Sider. De Soldater, der skulde vove Angrebet paa Stuen, maatte krybe hen under Bindverne, for ej at vorde opdagede af Hiesels Folk. Ligeover for Bertshusets Kjøkken laae en Daglønners Hus, hvorfra de kunde bestryge Kjøkkendøren, der gik ud til Gaden, hvis Krybeskytterne maaskee ud af denne skulde vove et Anfald.

(Sluttes i næste No.)

H. E. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed og Lærer
ved Skoleacademiet.

Kommissionen som bestyrer Bladet, modtager
den 10de April Hr. Inspektør Kielsens Bidrag.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 16.

Sex og tyvende Aargang.

Løverdagen den 16 April 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohen,

Nagstrædet No. 30.

A n m e l d e l s e .

Mandagen den 18de April om Eftermiddagen Kl. 5 holdes General-Forsamling paa Prindsens Palai bag Slottet, til hvilken Tid Dhrr. Repræsentantere ville behage at møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Korfitsen. Collin. N. Bay.

E. Koble.

Nogle Forbryderes Levnetsløb.

(See forrige No.)

Neppe var alt Dette bragt i Rigtighed, før Hiesels Knegt opdagede Noget om Strejffkommandoen, og bekjendtgjorde det for sine Kammerader. Strax løb Alle til Kjøkkenet, hvori de, ligesom i et Tøjhuus, havde gjemt alle deres Geværer, for, med Disse, at bevæbne sig. Saa snart dette var skeet, satte de sig i den bedste Stilling, og fyrede paa den fremtrængende Kommando. En af Hiesels Kammerader lagde strax an paa Premier-Lieutenanten, og vilde fælde ham; men Bøssen slog Fejl. Var denne Streg lykket, saa havde Hiesel højst sandsynligen og reddet sig af denne Fare, og tilbagedrevet den vel stærke, men dens Befalingsmand berøvede, og derved maa skee modfaldne, Kommando.

Man opfordrede nu Hiesel og hans Folk flere Gange til at overgive sig; men Disse besvarede alle slike Opfordringer med deres Bøsser. De toge i Kjøkkenet deres Stilling saa fordelagtigt, at de derfra ud af 3 Dørre til samme Tid kunde bestryge med deres Geværer, og værgede for sig med det uroffeligste Mod, uagtet der, gennem alle Vinduer og Dørre, af Soldater, og Jægere, uafsladeligen skødtes paa dem.

Hiesel aabnede, under denne Skærmytsel, Kjøkkendøren en Smule, lagde, i al Hastighed, an paa en af de største Grenaderer, skød af og havde medet saa rigtigt, at Denne, truffen ind igjennem Brystet, styrtede død til Jorden. En anden Grenader blev ligeledes af Hiesel dødeligen saaret; Denne bar man strax til et nærliggende Bondehuus, hvor han kort efter opgav Aanden.

Men Soldaterne vare ikke mindre virksomme, og hårde, ved deres næsten utallige Skud, gjensmboret Døren ligesom en Sigte. Hiesel derimod var, i at affkyde Bøsserne, ligesaa lynsnar som utrættelig, og hvert af hans Skud ledsagede de frygteligste Eder, f. Ex.: „Jeg vil kjøre i Ring med Eder alle, som med Ulvene; Eders Sjele skulle danse til Helvede,“ og andre deslige Flostler.

Schedel begyndte nu, at indsee, at han paa denne Maade vanskeligen vilde sejre, ja maaskee tilfætte mange af sine Folks Liv, fordi han havde at gjøre med Karle, der forsvarede sig med største Fortvivlelse; og udkastede derfor en anden Plan. Han befalede nemlig en Deel af Soldaterne og Jægerne at begive sig op i den Stue, der just var oven over Kjøkkenet. Men da dog disse Folk skulde forbi en Dør, udaf hvilken Hiesel og hans Folk stedse fyrede, saa maatte de saa hurtigt som muligt løbe derforbi. Det lykkedes dem og Alle; kun en eneste Jæger, Schmied, der altid var selvklog, kunde nu heller ikke holde sig for, af Nysgjerrighed, ved Døren at see ind paa Hiesel og hans Folk, men maatte og derfor bøde med Livet; thi en Kugle fastede ham død til Jorden.

Medens nu Træfningen paa begge Sider blev fortsat med største Hestighed, havde de affendte Grenaderer og Jægere naaet Stuen oven paa, hvor de strax opbrøde Gulvet, og, da de, under samme, fandt en muret Hvelving, gjorde de, ved Hjælp af en Dre, en Abning i samme. I et tilstødende Kammer fandt man en Seng; man sønderrev derfor Straasækken deri, viklede Straa og Krudpatroner sammen, antændte derpaa Straaet, og fastede det brændende igjennem Abningen ned paa Krybskytterne. Disse Sidste undløde nu vel ikke, at skyde op paa deres Fiender; men deres

Skud bleve for det Meste ganske uirksomme; ja, da En, igjennem Aabningen, affyrede sin Flint, fik han et Skud oven fra, der bortrev ham aldeles det nederste Kævebeen. og en Anden blev i samme Djeblig truffen igjennem Brystet; og styrtede død paa Stedet. Det er let at indsee, at der, ved den bestandige Skyden opad og nedad, saavel som ved de brændende Straapatroner, maatte i Kjøkkenet opstaae ej alene Hede, men og en hæftig Damp; hvorfor da og Hiesel og hans Folk heller ikke mere kunde see, finde deres Krudhorn, lade og følge- ligen heller ikke mere vidste, hvorledes de skulde forsvare sig. De holdt det derfor raadeligst, at trække sig tilbage fra Kjøkkenet, til det strax dertil stødende Episkammer.

Imidlertid begyndte Ilden fra Kjøkkenet af, at gribe videre om sig, og Soldaterne vare selv i Fare for at quæles af Røg. Da man alligevel intet Vand havde at dæmpe Flammen med, der truede at lægge hele Huset i Aske, saa tog man et, i det øverste Kammer til god Lykke fundet, Fad med Ol, hvilket man der havde henlagt til Afkøling, og gød det, gjennem Aabningen, ned, saa at nu den neden under saarede Krubestyrtte, hvem Dampen nær havde qualt, og hvis Klæder Euen næsten allerede havde brændt ham af Kroppen, stod i Fare for at drukne. Det i Ilden nedstrømmende Ol forarsagede endnu større Damp; hvorfor hele Banden med dens Ansører endnu mindre var istand til at holde det ud, og Bestyrtelsen og Forvirringen blev almindelig. Hiesel saae allerede To af hans Kammerader ligge døde for hans Fødder, de Dvrige vare næsten Alle, og det temmeligen farligt, saarede; men han selv truffen i Benet af to Kugler. Han saae, hvorledes En af hans Kammerader krøb ind i Bagerovnen, den Anden under den; hvorledes

Knegten, uagtet sin fordums Behjertethed, skjulede sig, med sin ladte Flindt, i Skorsteensbullet, hvorledes Sadelmageren krøb op i Kaminen, og skjulede sig der under det røgede Flesk, kort, hvorledes den Enc hist, den Anden her søgte et Smuthul; og sluttede deraf ganske rigtig, at det denne Gang var ude med ham.

I denne ganske fortviolede Stillig, udraabte han med lydelig Stemme: „Er der da slet ingen Pardon at haabe?“ Og, saasnart Man ovenpaa havde hørt Dette, befalede den kommanderende Schedel, at Man skulde holde op med at skyde, og lovede tillige Hiesel, at, saafremt han kom ud af Stuedøren uden Gevær og Hirschfænger, skulde Livet blive ham skjenket, og intet Dødt tilføjes ham af Noget.

Hiesel forsikkrede, at ville gjøre Dette, og aabnede Døren; men greb hurtigen En af sine Folk, og stødte ham ud foran sig, for at see, hvorledes det vilde gaae Denne. Da han nu saae, at Man tog Denne strax fat, bandt ham og kastede ham foran Huusdøren i Sneen, saa greb han paa Ny sin Bøsse, med det Forsæt, at forsvare sig til sidste Blodsdraabe. Men hans Hænder skjælvende, Bøssen faldt til Jorden, alt hans Heltmod var borte, og Luffet om, ej at døe, var nu det eneste i hans Bryst. Fattet altsaa til, af Lyst til Livet, at give sig til Fange, traadde han ud af Døren, for hvilken Soldaterne holdt Bajonetter og ladte Geværer, opløstede Hænderne og skreg med høj Stemme: Skjenker mig dog Livet! styrtede med en Art af Raseri ind paa Lieutnanten og omarmede ham med største Hæstighed.

Alle Soldaterne vilde nu styrte ind paa Hiesel, for, i den første Hede, at nedfable ham; og neppe kunde Lieutnanten holde dem derfra. Denne rev sig imidlertid løs fra Hiesel, lod ham binde, og

lægge ud i Sneen hos hans Kammerader. Han maatte derpaa angive, hvor stort deres Antal var, og hvor de Dvrigte befandt sig. Begge Dele gjorde han med megen Dprigtighed.

Man hentede nu og alle de Andre fra deres Smuthuller, bandt dem, og kastede dem ud i Sneen. I Skænkestuen fandt Man 3 Kuglebøsser, 10 Flinte, 4 Hirschfængere, hvoraf den ene var beslagen med Sølv, saa og nogle Kugler og noget Krud; men hos Hiesel, der havde den fælleds Kasse i Forvaring og lod aldrig Nogen af sine Folk have Penge, fandtes endnu 24 Fl. og nogle Kreukere.

Af Kommandoen var Tægeren Schmied og to Grenaderer omkomne; men af Krybeskytterne vare 2 skudte, og Hiesel selv, med 6 Andre, saaret. Knekten var den eneste ublesserede.

De Saarede bleve nu strax af en Chirurg forbundne, og Fangerne, indtil videre Foranstaltning, under Bedækning af en Kommando, bragte paa Glæder til Lugthuset i Buchloe. Hiesel, Knekten, Sadelmageren og 3 andre Krybeskytter kom hver i sit Fængsel. To stærkt Saarede kom til andre Fanger; Man afflædte dem strax, og gav dem de blaa Lugthusflæder paa.

Fra Buchloe bleve De, efter indhentet Ordre, bragte til Dillingen og seete af flere Tusinde, der ilede til fra Byer og Stæder. I Dillingen bleve de da Alle fast bevarede, indsluttede og bevogtede. Hiesel, som Ansøreren, blev fornemmeligen indspærret med megen Omhu, ja endog sluttet i Lænker; for Resten lod Man ham ingen Mangel lide; han lod det og i sit Fængsel smage sig godt, og syntes slet ikke at bekymre sig om Udfaldet af hans Sager. Han nægtede ikke en eneste af hans Ugjerninger; men desto mere haardnakket fortiede han Dem, til hvilke han havde afhændet sit skudte Bildt. Saa meget erfoer Man dog af ham, at han strax havde

folgt det i samme Egne, hvor han havde skudt det. Mange havde han og rødt til at affjøre sig det; hos Mange havde han, i den Skynding, kastet det i Gaarden, og siden i belejlig Tid afhentet Pengene derfor.

Han var mestendeels i Fængslet rolig; thi han havde endnu stedse Haab om, at erholde Pardon, da han slet ikke holdt sig for en Forbryder. Kun i det sidste Forhør sagde han nogle Gange: han havde allerede saa ofte undflyet Døden; men denne Gang kunde han vel ikke undgaae den.

Noget nederdrægtigt var det af ham, at han i hvert Forhør, saa meget som muligt, vilde skyde al Skylden paa sine Undergivne; dette gjorde han endog, naar Man confronterede ham med sine Medskyldige. Den eneste Maade, hvorpaa Dommerne kunde bringe ham til Bekjendelse, var, at rose hans Behjertethed og at beundre den; da glemte han sig ofte selv i at fortælle saaledes, at han alt for meget røbede sig selv, og siden ej kunde tilbagefalde, hvad han tilforn havde sagt.

Uagtet den stærke Bevogtning, lykkedes det dog den saakaldte Knegt, Sadelmageren og nogle andre Krybeskytter at undvige af Fængslet.

Hiesel hørte sin Dødsdom, nemlig: at han skulde radbrækkes, med største Nolighed, takkede, ved Enden af samme, efter Sædvane, for den, og gjorde tilsidst, ligesom for dermed at trøste sig selv, den Bemærkning, at heller ikke af Dem, der havde fældet Dødsdom over ham, om 50 Aar Noget mere vilde være i Live.

Paa hans Dødsdag, som var den 6te Septbr. 1771, blev han bragt foran Raadhuset, og hans Dom der endnu engang forelæst ham, hvorover han blev temmelig forstrækket; og da han saae den for ham bestemte Karre, tilligemed Kothuden, saa forlod hans Standhaftighed ham ganske. Han blev nu indsvøbt i Kothuden, saa at blot hans Hoved og

Krusifiket, han holdt i Hænderne, vare synlige; og saaledes begyndte det skrækkelige Tog med ham til Retterpladsen.

Da han havde naaet denne, og var tagen ud af Kohuden, reiste han sig, og gif, med meget Mod, opad Trappen til Eschafottet. Men da han ovenil saae den, i Form af et Andreaskors, anbragte Træmaschine, hvorpaa hans Lemmer skulde knuses, stirrede han tilbage, blev nogen Tid staaende med nedbøjet Hoved, og betragtede estertænksomt dette, ham saa frygtelige, Redskab saalænge, til Rakkerknægtene grebe ham, aflædte ham og satte ham med Magt paa Radsbrækningsmaskinen.

Derpaa blev Strikken lagt ham om Halsen, og gjennem et Hul i Gulvet ledet under Eschafottet; Andre lagde Reb om hans Hænder og Fødder; og da Dette var skeet, blev der overalt paa eengang truffet til.

Efterat han var qvalt, gif strax Knuselsen af Arme, Been og Bryst for sig. Derefter bragte Man det døde Legeme ned af Eschafottet, der neden til var beklædt med Bræder, hvor Man afhuggede hans Hoved og deledede den øvrige Krop i fire Dele. Hovedet blev sat paa den Dillingske Galge, men Indvoldene begravne neden under, og den øverste Fjerding ikke langt deraf ophængt paa en Wippegalge. De øvrige tre Fjerdinger bragte man til Schwabmünchen, Obendorf og Jüssen, for paa disse tre Steder ligeledes at ophænge dem paa Wippegalger. To af hans Medskyldige bleve ligeledes paa samme Dag med Sværdet henrettede.

H. C. Michelsen,

præst ved Holmens Menighed og Læret ved Søkadetacademiet.

I n d t æ g t.

	Rbdlr.	ß.
A. Kassebeholdningen ved forrige Aars Udgang var D. G. 7356 Rbd. 51 ß. eller Rigsbankspenge	1226	8½
B. Ugentlige Indkomster: For Ugebladets 25de Aargang fra No. 1 til 52 inclusive	1057	69¾
C. Kvartals Kontingenter: Fra 1ste October 1812 til ultimo September 1813 med Restance	768	53½
D. Aarlige Indtægter: 1) Det Kongelige Huses velgjørende Gave 20 Rbd. = ß. 2) De overordnede Medlemmers Kontingenter, og af 2de Medlemmer pr. numerando 68 — 80.	88	80
E. Laans og Forskuds Afbetaling: I dette Aar	632	80
F. Tilfældige Indtægter: 1) Laant i Rigsbanken 600 Rbd. = ß. 2) Renter for et Aar af de i den Kongelige Bank indsatte 10,000 Rbd. D. G. 140 — = 3) For solgte Bøve m. v. efter Kvartals Extrakterne 5 — 92½.	745	92½
Summa Rbdlr.	4519	95¾

U d g i f t.

	Rbdlr.	ß.
I. De aarlig staaende Udgifter: a) For Ugebladets Trykning m. v. for hele Aaret 535 Rbd. 71½ ß. b) Lønninger til Selskabets Bogholter, Kasserer og Budene 1166 — = c) Budene, de dem tilstaaende 2 pro Cent af Ind- kassationen 19 — 52½.		
II. Til de aarlige Pensionister indeværende Aar	1721	27¾
III. Til Laan, betalt de bevilgede Laanesummer	858	40
IV. Tilfældige Udgifter: a) Betalt til Deposittokassen det skyldige Laan med Renter D. G. 7039 Rbd. 21 ß. er 1172 Rbd. 19½ ß. b) Betalt Renter til Rigsbanken for 1 Maaned af modstaaende Laan, for 600 Rbdlr. 2 — 48. c) Afskillige anviste Regninger og Udgifter 32 — 70.		
Saldo bliver Kassebeholdningen ved dette Aars Udgang	91	82½
Summa Rbdlr.	4519	95¾

At forestaaende Extract af General-Regnskabet for 1813, er overensstemmende med Administrationens Control, bevidne

Korsitzten.

Collin.

H. Bay.

C. Købke.

Kjøbenhavn den 31 December 1813.

Hörup,
Kasserer.

E r t r a c t

af

G e n e r a l = R e g n s k a b e t

for

det forenede Understøttelses-Selskabs

I n d t æ g t e r o g U d g i v t e r

fra primo Januari til ultimo December 1813.

Borger = B e n n e n .

No. 17.

Ser og tyvende Aargang.

Løverdagen den 23 April 1814.

Forslag af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohen,

Magstrædet No. 30.

A n n e l d e l s e .

I General = Forsamlingen den 18de denne Maa = ned blev følgende afhandlet.

Blev fremlagt Kassererens Extract af 4de Quartals Regnskab for forrige Aar som hermed følger tilligemed General = Regnskabet. Dhr. Commmerceraad Bramsen og Forvalter Harboe bleve valgte til at gennemgaae General = Regnskabet, som vare tilstæde og paatog dem Revisionen.

I Anledning af at min Cancelliraad Bays Administrations Tid er udløbet blev efter Lovens 4 Cap. 45de §. foreslaaet en Repræsentant af hver Classification, blant hvilke ved et suævrere Valg Hr. Vinhandler Sørensen blev valgt til Administrator som var tilstæde og behagede at antage Valget.

Ved Linnedvæver Kroll's Afgang som Bud ved Selskabet, blev Reserve-Buddet Bastian igjen i hans Sted antaget til fast Bud, og iblant de Ansøgende blev ved fleste Stemmer Ovsigtbetjent Mildenstein valgt til Reserve-Bud.

Derefter blev foretaget Repræsentantvalg, og skal de afgaaende og valgte Repræsentanter i Ugebladet vorde anmeldte, naar Valget af samtlige er antaget.

Som nye Medlemmer i Selskabet indtraadte:

- Hr. Kammer Assessor Høyberg
- Linnedvæver Kroll
- Skoemager N. Petersen
- Gørtler J. M. Wiegel
- Speilmager J. Winzer
- Marschandiser A. Hansen
- Skoemager C. H. Weber
- Skoemager J. M. Bastian
- Inspect. K. Møller ved Borgerdyds Skolen
- Kammeraad H. Valludan
- Grosserer J. Béch junior
- Bognmand M. Tørgensen.

Administrationen for det forenede Understøttelses = Selskab.

Korfitsen. Collin. K. Bay.

E x t r a c t

af 3die Quartals Regnskab for det forenede
Understøttelses-Selskabs Indtægter og Udgifter
i Quartalet fra 1ste Octbr. til ultimo Decbr. 1813.

I n d t æ g t.

	Rbd.	ß.
Kassebeholdningen fra forrige Quar- tal (see Børgervennen No. 8.) . . .	210	33½
A. Hgentlige Indkomster for Uge- bladets 25de Aargang fra No. 40 til 52 incl.	340	82
B. Quartals Kontingenter for Quartalet fra 1 Julii til ultim. Sept. d. A.	255	11
C. Laans og Forstuds Afbetaling .	136	=
D. Tilfældige Indtægter: Paa en Regning, som for meget var udbetalt 1 Rbd. og som af Revisionen var udsat . — ⅓ ß.	1	⅓
Summa	943	30½

At forestaaende Extract af 4de Quartals Regn-
skab er overeensstemmende med Administratio-
nens Kontrol bevidne

Collin. Korfitsen. N. Bay.

U d g i v t.

	Rbd.	ß.
1. De aarlig staaende Udgivter: for Ugebladets Trykning og Lønningers m. v. i dette Qvartal	600	80
2. Til de aarlige Pensionister for dette Qvartal	250	60
Saldo bliver Kassebeholdningen ved 4de Qvartals Udgang .	91	82½
Summa	943	30½

København, den 31 December 1813.

Horup,
Kasserer.

Alerede for rum Tid siden og i Præmie-Selskabs Begyndelse, ledsagede En af mine værdige Medarbejdere, den henfarne Kapt. Abrahamson, i dette Blad en lignende Efterretning, som efterstaaende, med sin anbefaling til Medborgere af begge Troesbekjendelser.

Præmie-Selskabet har nu opnaaet sit 20de Aar, og viist hvad det, med et Antal af 232 Medlemmer, i det tilbagelagte Tidsløb, allerede har udrettet.

Hvad kunde det da ej udrette end Mere, naar Selskabslemmernes Antal forøgedes? Jeg tør derfor saameget sikkrere træde i min Forgængers Spot og nu atter her anbefale dets Virksomhed. Medborgere af begge Troesbekjendelser! I hengive dog saa mange og store Summer til Selskaber af en langt ringere Tendens, hvis højeste Maal kun er — Nydelse. Og her er Djemedet mange Familiers Fremtids Held.

Michelsen.

E f t e r r e t n i n g

om

Præmie, Selskabet for at anbringe Ungdommen af den mosaiske Troesbekjendelse til
Konster og Haandværker.

Den 23de Febr. 1814 højtideligholdt dette Selskab sin 20de Aars Generalforsamling; denne hædredes ved en passende Tale, som holdtes af Hans Belærværdighed Hr. Pastor Michelsen, *) der ved Slutningen af samme overleverede følgende Næstere af den christelige Religion og Svende af den mosaiske Troesbekjendelse, de dem tilkjendte Præmier, nemlig:

Til Guldsmedmester Kasimus Brock, fordi han har taget Hillel Isaac Kalisch af den mosaiske Troesbekjendelse i Lære, og ladet ham, efterat han har udlært, i Lauget indskrive som Svend,

en Præmie af 25 Rbdlr. N. B.

*) Som med Hr. Pastorens Tilladelse, skal befordres til Trykken, og saasnart den forlader Pressen, vorde de ærede Medlemmene tilsendt.

Til Snedkermester Christian Alpers, som ogsaa har taget Ludwig Liebmann af den mosaiske Troesbekjendelse i Lære, og ladet ham, efterat han har udlært, i Lauget indskrive som Svend,

en Præmie af 20 Rbdlr. N. B.

Til Bogtrykker Christopher Græbe, som ligeledes har taget Levin Meyer af den mosaiske Troesbekjendelse i Lære, og efterat hans Læreaar vare udløbne, løsgiven ham som Svend,

en Præmie af 20 Rbdlr. N. B.

Til Skomagermester Lars Jespersen Lund, som ligeledes har taget Levi Isaac Meyer af den mosaiske Troesbekjendelse i Lære, og ladet ham, efterat han har udlært, i Lauget indskrive som Svend,

en Præmie af 20 Rbdlr. N. B.

Til Guldsmedsvend Hillel Isaac Kallisch, en Præmie af 15 Rbdlr. N. B. og en Solvmedaille.

Til Snedkersvend Ludwig Liebmann, en Præmie af 12 Rbdlr. N. B. og en Solvmedaille.

Til Bogtrykkersvend Levin Meyer, en Præmie af 12 Rbdlr. N. B. og en Solvmedaille.

Til Skomagersvend Levi Isaac Meyer, en Præmie af 12 Rbdlr. N. B. og en Sølvmédaille.

Til Guldsmedsvend B. J. Gumpert, som i nogle Aar har staaet i Lære hos Guldsmedmester Ehr. Blikfeldt, og efterat denne har forladt Byen, arbejdet i 3 Aar hos hans Broder Guldsmedmester N. J. Gumpert af den mosaiske Troesbekjendelse, som lod ham, efterat han har udlært, i Lauget indskrive som Svend, en Præmie af 15 Rbdlr. N. B. og en Sølvmédaille.

Til forestaaende Mestere og Svende blev endvidere af Valeren meddeelt et med Selskabets Signet authentifieret Exemplar af Selskabets Love, for at de derved kunde legitimere dem fortrinsretten i Henseende til Lovenes 1 Cap. 2den §.

(Sluttes i næste No.)

B o r g e r = V e n n e n .

No. 18.

Sex og tyvende Aargang.

Løverdagen den 30 April 1814.

Forlagt af Understøttelses=Selskabet.
Trykt hos E. M. Cohen,
Magstrædet No. 30.

A n n e l d e l s e .

Hermed følger den i General=Forsamlingen
den 18de denne Maaned fremlagte Extract
af General=Regnskabet for forrige Aar.

Administrationen for det forenede Under=
støttelses = Selskab.

Korfitsen. Collin. N. Bay.

C. Købke.

E f t e r r e t n i n g

om

Præmie-Selskabet for at anbringe Ungdommen af den mosaiske Troesbekjendelse til
Konster og Haandværker.

(See forrige No.)

Derefter blev af Administrationen foredraget følgende:

I.

Blev fremlagt og oplæst Revisions-Forretningen for Aaret 1811, nemlig fra 1ste August 1811 til 31 Julii 1812 ved et Brev fra Revisorerne

S. T. Hr. Grosserer Joh. Schartau og
— — — M. S. Trier,

hvis væsentlige Indhold er:

,,at de have fundet alt i den bedste Orden,
,,og Regnskabet fuldkommen rigtigt.“

Hvorefter Administrationen erholdt Dvitering for aflagt rigtigt Regnskab for bemeldte Aar, ved de tilstædeværende Medlemmers Underskrift i Generalforsamlingens Protokol.

2.

Efter Lovens 1 Cap. 1 §. afgik de to ældste Administratører

Banke-Direktor og Ridder L. Larsen og
Grosserer H. T. Kantar senior

som eenstemmigen igjen paa nye bleve valgte, og modtoges samme.

3.

Til at revidere Regnskabet fra 1ste August 1812 til 31te Julii 1813 blev eenstemmigen valgt:

S. E. Hr. Statsraad S. Prætorius og
— — Grosserer Ahronson

som vare tilstæde og behagede at modtage Valget.

4.

Blev fremlagt 2de Medlems-Protokoller, en efter løbende Nummer og en i alfabetisk Orden, efter disse var Antallet af samtlige ærede Medlemmer i alt 232.

5.

Siden sidste Generalforsamling ere adskillige Drengene af den mosaiske Troesbekjendelse ansatte saavel i Lære, som paa Prøve ved forskjellige Haandværkere.

6.

I afdøde Bud Christophersens Sted, blev Reserve-Budet C. Harboe antaget som fast Bud.

7.

Blev fremlagt en Balance over Regnskabet fra 1ste August 1812 til 31te Julii 1813, efter hvilken Selskabets Formue bestaaer:

	Rbd.	ß.
§ Cassabeholdningen . . . Rbd. N. B.	228	56
§ følgende Kongl. Obligationer, som ere overgaacde til S. B. og anslaaet til første Indkjøbspriis, nemlig:		
III 40 Rbd. S. B. i 4 pro Cents trans- portable Statsfonds	1150	=
1800 Rbd. S. B. i 3½ pCts. consignable Bankfonds	297	16
1200 Rbd. S. B. i 4½ pCts. consignable Bankfonds	228	=
2500 Rbd. S. B. i 4 pCts. Obligationer der ere udstædte for Priispenge	370	=
400 Rbd. S. B. i 4 pCts Rigsbanks- Obligationer	346	64
§ løbende Renter paa forestaaende Obli- gationer til 31 Julii 1813	33	46
§ Restancer	10	16
§ alt Rbd. N. B.	2664	6

Administrationen for Præmie-Selskabet for at anbringe Ungdommen af den mosaiske Troesbekjendelse til Konster og Haandværker.

L. Larsen. H. J. Meyer. H. J. Cantor sen.
L. S. Cantor.

F. A. Brambøllt.

Abu-Giafar-Almanzor,

eller

hvoreledes man lærer at kjende Mennesker.

En Orientalisk Fortælling.

Ana Kosru, med Tilnavn Adhad-Eddulat, var en af de største Mænd, som Orienten har frembragt. Han var en tapper Krigsmand, en ædel og stormodig Erobrer og besad tillige næsten alle de Talenter og Dyder, som give en Fyrstes Navn Udødelighed. Efter at han med Baabenmagt havde underkastet sig Persien, taget Kalifernes Residens, Bagdad, i Besiddelse, og derved havde sat sig paa disse Fyrsters Trone, underholdt han sig en Dag med de første Personer ved hans Hof om Midlerne til at gjøre de Folk lykkelige, som Forsynet havde betroet til hans Regjering, og tillige om den Kunst, en Konge maa anvende for ikke at blive bedraget, og ret at lære at kjende de Personers Værd, som omgive hans Person.

Adhad-Eddulats Hofmænd sagde hver for sig deres Mening om denne vanskelige Punkt. Kongen hørte smilende paa dem; thi han

indsaae meget vel, at de betegnede ham den sikreste Vej til — paa en siin Maade — at føre ham bag Lyset. I Forsamlingen befandt sig en Lærd, som almindelig var æret i Bagdad formedelst sin Klogskab, Retstæffenhed og ædle Frimodighed.

Morad, saaledes hedde denne Mand, lod Hofmændene uhindret høre deres egennyttige Forslag, hvorved de mere toge Hensyn til deres egen Fordeel end til Kongens og Fædrelandets Vel, og iagttog den dybeste Tavshed.

Abhad-Eddulat lagde Mærke dertil og sagde: "Nu, Morad! hvorfor giver du ikke ogsaa din Stemme ligesom de øvrige? Vil du ikke undervise mig i den for enhver Konge saa nyttige Videnskab, hvorledes han med Held skal kunne undgaae at blive bedraget? Lær du mig de sikreste Midler til rigtigten at kunne bestemme Menneskenes Værd."

"Herre! svarede Morad, imidlertid Eders Hofmænd udtømte sig over denne Gjenstand, var min Tanke henvendt til den berømte Abu-Giasar-Almanzor, Bagdads Stifter, Orientens Stolthed. Denne store Fyrste besad en sjelden Menneskekundskab, og dersom Eders Høihed vil høre min Fortælling, skal jeg deri skildre Eder den Maade, han brugte, for nøje

at kjende og bedømme de Menneſker, ſom han lod tage Deel i ſit ſtore Riges Regjering.”

”Tal, ſagde Adhad-Eddulat, jeg ſkal opmærksom høre paa dig; jeg har ſtor Lyſt til at erfare og benytte mig af denne Hiſtorie.”

”Den er meget ſimpel.”

”Deſto bedre, naar den er ſand.”

”Men den er temmelig lang.”

”Den vil være for kort, naar den er nyttig.”

Morad tog nu Ordet og begyndte ſin Fortælling ſaaledes: Kalifen Abu-Giafar-Ulmanzor havde engang miſtet ſin Storſtatmester. Da man underſøgte denne Miniſters Forvaltning, befandt man, at han havde været utro, plyndret Provindſerne og ſamlet ſig umaadelige Rigdomme paa deres Bekoſtning. Kalifen indſaae Nødvendigheden af, igien at beſætte denne utro Miniſters Poſt med en Mand, ſom hverken vilde miſbruge hans Tillid eller den Magt, der blev ham betroet. Men hvor ſkulde en Mand findes, der kunde beſtyre denne Poſt og tillige opfylde hine Betingelſer? Eders Høihed indſeer let, at de forſte Perſoner ſøgte at faae den. Alle vilde gjøre deres Ret til den gieldende. Penge og Liſt blev anvendt for at blive den Lykkelige og enhver udtømte ſig i Forſikkring om

Iver og Troskab. Kalifen blev ubestemt og Posten henstod ubesat.

Imidlertid vare alles Dine henvendte paa Agib, som var ligesaa bekjendt ved sine uhyre Rigdomme som ved sine Talenter. Man talte allerede om ham som den, der vilde blive Rigets Storstatmester, og han selv troede, at denne vigtige Post vilde blive ham til Deel.

(Fortsattes i næste No.)

H. Waagøe,

Bogholder ved det kongl. Universitet.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 19.

Ser og tyvende Aargang.

Løverdagen den 7 Mai 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos E. M. Cohen,
Nagstrædet No. 30.

Abu-Giafar-Almanzor,

eller

hvorledes man lærer at kjende Mennesker.

(See forrige No.)

Kalifen havde hørt meget om Agib uden egentlig at kjende ham. Han fremkaldte en af sine Hofmænd og sagde til ham: "I lang Tid har du søgt at indtage mig for Agib, jeg er ikke utilbøielig til at gjøre ham til min Storstatmester; men, frem for alt maa jeg først lære at kjende ham. I Aften vil jeg forklæde mig, du skal føre mig ind hos ham og udgive mig for en af dine Benner. Vær uudtømmelig i min Nøds; priis mine Fortjenester, min Kundskab, min Visdom, og frem for alt min Retsskaffenhed, men yttre tillige, hvor tungt det er, at Skjebnen

vedbliver at forfølge mig, og at jeg er fattig og uheldig. Vøgt dig vel for, at opdage ham min Hemmelighed eller lade ham vide, hvem jeg er; dette vil koste dit Liv." Hofmanden faldt ned til Jorden og svær: at handle efter disse bestemte Befalinger.

Samme Aften iførte Abu-Giafar sig en meget simpel Dragt og lod sig indføre hos Agib ved sin Hofmand, som efter Forskrift tilsalede ham saaledes:

"Tillad mig Agib! her at forestille dig en Ven, som har gjort mig meget vigtige Tjenester. Han besidder fortreffelige Egenheder, har de grundigste Kundskaber og er desuden et Mønster paa Retsskaffenhed; men han er desværre meget fattig og hjælpeløs."

Agib modtog og behandlede Hofmanden med megen Udmærkelse, udbreder sig i de meest smigrende Lovtaler over ham; men kaster derimod blot et Sideblik hen til den Fremmede. I dette Øjeblik traadde nogle af Agibs Venner ind i Værelset. Han behandler dem med den meest forekommende Artighed; men ingen bekymrer sig om den fattige, simpelt klædte Fremmede; man hilser ham ikke engang.

Man bringer Te og Sorbet; hele Selskabet sætter sig ved et prægtigt Daffel. Den før-

ste Plads blev anvist Hofmanden; de andre fik Pladser efter deres Rang og Rigdom. Den Stakkels Fremmede havde maattet blive staaende, dersom han ikke selv havde taget sig den Frihed, gandske beskeden at sætte sig paa den nederste Plads. En Hob unge Tonekunstnere og Dandserinder viser deres Talenter for Selskabet, som uophørligen roser Agib's Fortjenester og fine Smag.

Man taler om Storstatmester-Embedet. "De allene vil erholde det, siger man Kunde Kalifen gjøre et bedre Valg? hvor vilde han finde en Mand, som var værdigere dertil end Agib?" Enhver udbad sig hans Bevaagenhed, naar han blev Storstatmester; thi alle ønskede ved denne Leilighed at skaffe deres Slægt og Venner anseelige Poster. Agib gatter sig over den glimrende Udsigt, man aabner for ham. Af hans Dje fremlyser Glæde og Stolthed; han lover alt, hvad man beder ham om, især forsikkrer han Hofmanden, at intet, af hvad han ønsker, skal blive ham nægtet.

Den Stakkels Fremmede har i lang Tid iagttaget en dyb Tausked; endelig siger han med forstilt, men gandske naturlig ladende Frygt-somhed til den tilkommende Storstatmester: "Min Herre! hav den Naade, ikke gandske at

glemme mig, naar de opnaaer deres høje Post. Jeg vil beslutte mig paa at tjene dem med den største Iver. En haard Skjebne og uforudseete Uheld har skilt mig ved min hele Formue, og intet er bleven mig tilovers uden min Ære og Retskaffenhed, som end ikke den meest ugunstige Skjebne er istand til at frarøve os." Agib svarede ham med en smilende Protection: Mine, og lovede — intet. Gjesterne gik og den Fremmede forlod tilligemed Hofmanden, som havde indført ham, Agibs Huus.

Neppe vare otte Dage forløbne, førend Kalifen lod Hofmanden komme til sig, og sagde til ham:

"I Aften skal du igien føre mig til Agib; jeg vil vise mig for ham i en prægtig Dragt, ledsaget af en stor Mængde Slaver; du skal sige til ham: at mine Lykkesomstændigheder pludselig har forandret sig til min Fordeel og at jeg for nærværende Tid bliver behandlet paa en meget udmærket Maade ved Kalifens Hof, at denne har overøst mig med Belgjerninger og at jeg sikkert inden kort Tid vil blive en af de rigeste og meest anseete Mænd i Bagdad; men jeg paalægger dig atter den dybeste Tavshed. Ubenbarer du denne Hemmelighed, lader jeg dig straffe som en Forræder."

Prægtigen Flædt besteg han en kostbar smykket Hest og reed, ledsaget af Hofmanden og en stor Mængde Slaver til Ugibs Huus. Da Ugib saae dette glimrende Tog drage ind i hans Gaard, styrtede han ud af sit Bærelse, for tilbørligen at modtage den fremmede Gjest med de talrige Slaver. Hofmanden nærmede sig til ham og sagde: "See her den Ven, som jeg for kort Tid siden forestilte dig. Eljebnen er nu forsonet med ham. Han har funden Leilighed til at blive forestilt Kalifen, som er bleven saa indtaget af hans Fortjenester og Talenter, at han strax den første Dag har overvældet ham med Foræringer. Han er nu riig og mægtig. Aldrig saae man nogen saa hurtigen gjøre sin Lykke og jeg vilde slet ikke undres over, om han inden foje Tid blev Storvizir. Jeg bad ham, i Dag at besøge dig i mit Selskab og han fojede mit Duffe."

Hvo beskriver Ugibs Forundring ved disse Ord. Han havde ondt ved at skjule den og tillige sin Uroe. Den, som saae den Maade, hvorpaa han hilfede den Fremmede, hvem han for otte Dage siden behandlede med saa megen Ringeagt, maatte troe, at han vilde have faldet til Jorden for ham. Han udtømte sig i Lykønskninger, bevidnede ham sin Glæde over,

at kunne fortsætte Bekjendtskabet med en Mand af saa udmærkede Fortjenester. "Saa har da Skjebnen engang været retfærdig, sagde han, og endelig smilet til Dyd og Talenter." Man førte derpaa den Fremmede i en prægtig Sal og talte blot med ham og om ham. Kort efter forsamlede et glimrende Selskab sig hos Agib; men han er blot beskjæftiget med at udmærke den Fremmede, som har bæret ham med sit Besøg. Han beder alle sine Venner at understøtte sig, for at gjøre ham Opholdet behageligt. Man bringer Sorbet ligesom forrige Gang, men i langt prægtigere Skaaler. Retterne ere langt mere udsøgte og Røgelsen kostbarere. Den øverste Plads blev anvist den Fremmede; Agib opvarter ham selv med største Omhyggelighed. Man begynder igjen at tale om Storstatmester-Embedet.

"Jeg lovede nylig, siger Agib til den Fremmede — at gjøre noget for dem. — De har uden Tvivl ikke forglemmt det. I Dag seer jeg, at den retfærdige Himmel har opfyldt mine inderligste Ønsker. Jeg seer, min Herre! at jeg nu behøver deres Beskyttelse, og jeg venter deres gunstige Medvirkning til at forskaffe mig en Post, som jeg ikke troer mig uværdig til."

”Den Post, som du blot ønsker at faae, for at kunne bedrage mig — bliver dig aldrig til Deel — svarede Kalifen. Jeg vil ikke gjøre et Menneſke til min Storſtatmeſter, ſom ikke veed at ſtatte Talenter og Retſkaffenhed, men blot har Dje for Rigdom og Pragt. Ja, jeg er Kalifen Abu-Giafar-Almanzor, ſom du nylig behandlede med ſaa liden Agtelſe, fordi du anſaae ham blot for en fortjenſtsuld og retſkaffen, men ikke for en viig Mand. Lev vel! Dine Skatte vil jeg ikke berove dig; men du ſkal ikke forøge dem paa min og mine Underſaatters Bekoſtning. Du bliver aldrig min Storſtatmeſter.”

Da Kalifen Abu-Giafar-Almanzor nævnte ſit Navn, ſkyrtede alle Gjaſterne af Skræk og Forundring med Anſigtet til Jorden. De bleve endnu længe i denne Stilling, efterat Kalifen havde forladt Agibs Huus, og reiſte ſig blot, for i ſtorſte Til at komme bort fra den Ulykkelige, ſom havde paadraget ſig Kalifens Unnaade.

Smidlertid vendte Kalifen, blot ledsaget af Hofmanden, ſom havde indført ham hos Agib, tilbage til ſit Pallads. Følget havde han bortſendt for at gjøre en kortere Wei til Fods. Paa Weien tænkte han ſtedſe paa denne Tildragelſe og loe ved ſig ſelv over Agibs Be-

styrkelse; men han var tillige alvorlig bekymret, for at faae dette vigtige Embede besat med en ærlig Mand. Han gennemgik i Tankerne alle dem, som havde ansøgt denne Post; men ingen af dem syntes ham værdig dertil.

(Fortsættes i næste No.)

H. Baagøe,
Bogholder ved det kongl. Universitet.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 20.

Sex og tyvende Aargang.

Løverdagen den 14 Mai 1814.

Forlagt af Understøttelses=Selskabet,
Trykt hos E. M. Cohen,
Magstrædet No. 30.

Abu=Giafar-Almanzor,

eller

hvoreledes man lærer at kjende Mennesker.

(See forrige No.)

Fordybet i disse Betragtninger gik han forbi en Moschee, hvor han saae en Ulykkelig siddende paa en Steen. Han nærmede sig dette Menneske, som reiste sig, holdt Haanden frem og sagde: "Min Herre! hav Medynk med en Ulykkelig, som er nær ved at døe af Hunger!"

"Lad mig være i Ro, sagde Kalifen, henvend dig med din Klage til andre; jeg kan ikke give dig noget."

Den Ulykkelige sukede og satte sig igjen paa Stenen, for der at tilbringe Natten. Smidlertid havde Kalifen taget sin Beslutning.

Han lod en Pung med 2000 Zechiner falde ved den Ulykkelige's Fodder og skyndte sig bort. Han havde neppe gaaet hundrede Skridt, førend han hørte en Stemme raabe efter sig: Min Herre! min Herre, bi dog lidt! Han vender sig om, og seer Tiggeren. — "Hvad vil Du, spurgte han. Seg siger Dig endnu en Gang, at jeg intet kan give Dig."

"Seg forlanger heller ikke noget, svarede hiin; men jeg vil give Dem en Pung, som De tilfældigviis har tabt ved mine Fodder. Der er den."

"Hvorfor har Du ikke beholdt den? Der er 2000 Zechiner i den og dette er en stor Skat for et saa trængende Menneſke, som Du er."

"Åh, min Herre! havde jeg beholdt den, havde jeg tabt mere end jeg havde vundet."

"Hvorledes det, spurgte Kalifen."

"Seg havde vel fundet min Lykke, men tabt min Retſkaffenhed."

"Tal! Hvo er Du?"

"Herre! jeg er en retſkaffen Kjøbmands Søn og hedder Adula. Min Fader opdrog ved sin Flid en meget talrig Familie. Uforudſeete Vanheld har tilintetgjort hans ſkjønneste Forhaabninger og ødelagt ham i Bund og Grund. — Kalifens Storſtatmester affordrede

og en betydelig Mængde Bære. Vi bleve nødte til at give ham dem paa Kredit. Han vægrede sig siden ved at betale og vi have tabt alt. Min Fader maatte sælge sit Huus og sit Magasin, for at betale sine Kreditorer. Han døde kort derefter af Græmmelse. Jeg er bleven sat i den Nødvendighed at tigge, indtil jeg kan faae noget Slags Arbeide.”

”Arbeide? sagde Kalifen — Du vil altsaa gjerne arbeide? — Følg mig! I Morgen vil der findes Leilighed til daglig Beskjæftigelse for Dig.”

Den Ulykkelige fulgte den ham ubekjendte Fremmede. Han fulgte ham, uden at vide hvorhen og med meget beskedne Forhaabninger.

Da Kalifen traadde ind i sit Pallads, sagde han til dem, som kom ham i Møde: ”Giv denne Mand prægtige Klæder, et smukt Værelse og tyve Slaver til Opvartning.” — Denne Befaling blev strax udført og den stakkels Abdula kom hurtigere i Klæderne end han kom ud af sin Forundring over alt, hvad der vedes fores ham.

”I Morgen skal Du, sagde Kalifen, blive forestillet for mit store Raad. Udhviiil Dig imidlertid i Dit Værelse og nyd Søvnens Sødhed. I Morgen skal jeg anvise Dig Din daglige Forretning.”

Adula faldt paa sine Kne og vilde tale, men han fandt ikke Ord til at kunne udtrykke sin Glæde og Taknemlighed. Han ansaae alt, hvad der var modt ham, som en Drøm, og Tanken, at vaagne op af den, var ham smertelig. Man førte ham i et meget skjønt Bærelse, hvor tyve Slaver ventede paa hvert hans Bink.

Næste Morgen fik Adula Befaling at begive sig til Divanet; men i samme Tilstand, hvori han sad paa Stenen ved Moskeen og anraabte de Forbigaaende om Medlidenhed. Da man iførte ham hans usle Pjalter, udbrød han i Suk over sin korte Lykke.

Man førte ham til det store Raad, hvor Kalifen sad paa sin Trone, omringet af de Store ved hans Hof. Adula kastede sig ned paa sit Ansigt og blev i lang Tid liggende ubevægelig som en Støtte.

"Reis Dig! sagde Kalifen til ham: Jeg har lovet Dig Arbejde, og Du skal faae det." Herpaa vendte han sig til hele Forsamlingen og sagde:

"I lang Tid har jeg været betænkt paa, igjen at besætte min Storskatmester Plads. Jeg ønskede at bortgive den til en brav og retskaffen Mand, der foretrak Redelighed for Rigdom — og her staaer den Mand, som jeg har

udvalgt dertil. Man vise ham den Urefrygt, som skyldes hans Rang. Den første, som i mindste Maade forglemmer sig imod denne ædle, dydige Mand, styrter jeg tilbage til det Støv, hvorfra jeg har fremdraget ham. Gaa, Adula! ifør Dig Klæder, som passe sig til Din Værdighed; kom da igjen til mig og jeg skal gjøre Dig bekendt med Dit Embeds Pligter. Nu! har jeg ikke holdt Ord, og anvist Dig en daglig bestemt Forretning?

Den Stakkels Adula saae sig paa denne Maade pludselig ophøiet til Storstatmester i Riget, og Kalifen Abu-Giafar-Almanzor havde aldrig Marsag til at fortryde sit Valg. Inden kort Tid var hans Skatkammer fyldt med umaadelige Rigdomme og hele Riget velsignede uophørligen den dydige Adulas milde og retfærdige Forvaltning.

Imidlertid begyndte Kalifen Abu-Giafar-Almanzor at kjede sig ved sit Hof og sine Undsingers usle Smigrerier. Levende følte han Nødvendigheden af, at besidde en Ven, som havde Mod og Retfærdighed nok til, at sige ham Sandhed, hvis Stemme saa saare sjelden naaede hans Øre; men hvor skulde han finde en saadan Mand? hvorledes skulde han bære sig ad, for at opdage en saadan Skat? hvorledes

Skulde han nøie kunne skjelne Sandhed og Løgn fra hinanden, da Mængden søgte Fordeel ved at føre ham bag Lyset? Efterat han længe havde overtænkt Midlerne hertil, fattede han følgende Beslutning.

I Bagdad levede en Skribent, som havde skrevet en Bog under den Titel: Fyrsteres og Kongers Pligter. Denne Mand hed Claim. Hans Skrivt indeholdt Meninger, som vare meget dierve og meget let kunde hentydes paa Abu-Giafar-Almanzors første Regjerings Aar. Man raadede derfor uophørligen Kalifen, at lade Bogen brænde — og spidde den skjendige Forfatter, som havde vovet at kritisere sin Fyrstes Opførsel. Abu-Giafar havde hidtil ladet hele Bagdad blive i Uvisshed om Claims Skjebne — og denne var paa sin Side gandske ubekjendt ved Hoffet og havde aldrig været forestillet for Kalifen.

En Aften lod Abu-Giafar Claim kalde til sig og paa samme Tid ni af sine Hofmænd; om hvem han havde Aarsag til at troe, at de tjente ham med Troskab og Oprigtighed. Han satte en Diamant af sjelden Størrelse paa enhver af sine Fingre og sagde:

”Jeg har kaldet eder alle ti herhid i den Hensigt, at høre Sandhed af Eder. I see

her disse kostbare Diamantringe. De skal være Eders Belønning, naar I sige mig den. Siig mig Eders Tanker om min Magt og mit Forhold.

Hofmændene, blændede af Diamanternes Glans og Størrelse, smigrede sig alle med at vinde den udlovede Belønning. De fappedes om, at prise Almanzors Storhed; de ophøiede ham over alle de Helte, som havde levet førend ham; de udbrød i de største Lovtaler over hans Stormod, hans Smag for Konster og Videnskaber, hvis Skaber han var, og de endte med at ophøie ham saaledes, at de vanskeligen kunde have funden stærkere Udtryk, naar de skulde have talt om Guddommens Storhed og Almagt.

Kalifen tog nu Diamanterne af sine Fingre og skjenkede dem til de ni Hofmænd, som havde holdt saa skjøne Lovtaler over ham.

Herpaa vendte han sig til Glaim og sagde: "Hvorfor iagttager Du en saa dyb Tavshed? Vil Du ikke fortjene den sidste Diamant, som jeg endnu har tilbage?"

"Herre! svarede Glaim smilende: Løgn og Smigrerie kunne vel lade sig betale; men Sandhed kan man ikke tilkjøbe; den ytrer sig kun frivilligen."

”Nu vel! siig mig reent ud, hvad Du tænker om min Magt og min Hæder?”

”Jeg tænker — svarede Glaim — at De blot er et Menneske, et svagt Redskab, som Guddommen skabte, for at gjøre de øvrige Mennesker lykkelige, ved heldigen at bruge sin Kraft og sine Evner, men at den Høieste ogsaa i et Dieblisk kan knuse, hvad han har skabt af Intet.”

Med disse Ord saae Hofmændene med Bestyrtelse paa hinanden; de vovede næsten ikke at kaste et Blik hen til den Ulykkelige, som talte saa ubesindigen, og ventede med Skræk paa Kalifens Svar.

(Fortsattes i næste No.)

H. Waagøe,

Bogholder ved det kongl. Universitet.

Commißionen, som bestyrer Bladet, samles Søndagen den 22de d. M., da Hr. Inspecteur Nielsen meddeler sit Bidrag.

Borger = Bennen.

No. 21.

Ser og tyvende Aargang.

Løverdagen den 21 Mai 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohen,

Magstrædet No. 30.

Abu-Giafar-Almanzor,

eller

hvoreledes man lærer at kjende Mennesker.

(See forrige No.)

Abu-Giafar-Almanzor tog den frimodige Claim ved Haanden og sagde: "Jeg vil ikke give Dig den sidste Diamant; thi Du har selv sagt, at Sandhed lader sig ikke kjøbe, men naar Sandhed selv frembyder sig, saa kan Venstreb og Tillid gjøre det samme, og jeg beder Dig om dette dobbelte uskatteerlige Gode. Bliv stedse hos mig. Jeg har endelig fundet den Ven, som jeg i lang Tid har ønsket at besidde."

Hofmændene studsede over denne forunderlige Bending. Kalifen lod dem gaae og blev

alene med Claim, som han anviste en Boepæl i sit Pallads.

Næste Dag fremstillede de ni Hofmænd sig efter Sædvane for Kalifen. De bar paa deres Fingre de skjonne Ringe, som de Dagen i Forveien havde faaet.

"Nu — sagde Kalifen, ere I fornøiede med de Foræringer, som jeg i Gaar skjenkede Eder?"

"Herre! svarede de — disse Diamanter ere os langt dyrebarere end vort Liv, fordi Deres Stormodighed har skjenket os dem; men tillad os en vigtig Bemærkning. Kjøbmanden, som har solgt Dem disse Diamanter, har bedraget Dem."

"Hvorledes det?" spurgte Kalifen.

"De ere uægte."

"Og I — svarede Kalifen smilende — kunne troe, at jeg ikke vidste det? I gav mig falsk Roes — og jeg gav Eder uægte Diamanter. Jeg har betalt Eder med lige Mynt, og I have ingen Årsag til at beklage Eder."

Noget Tid efter blev Kalifen Abu Giasar-Ulmanzor indviklet i en Krig med Kongen af Persien. Han behøvede til en afgjørende og hemmelig Plan en modig og flog Mand, som han fuldkommen kunde betroe sig til. Krigens

Ulykkelige Udfald beroede gandske paa denne Plan og det mindste Forræderie vilde have tilintetgjort det. Kalifen tilbragte otte Dage i den største Uvished; thi han fandt ingen, som han sikkert kunde vælge til Udførelsen af denne vigtige Plan.

Paa samme Tid indbragte man til Bagdad omtrent fem hundrede Fanger, som vare grebne i Korassan ved et Oprør mod Kalifen. Disse fem hundrede ulykkelige Mennesker vare dømt til at halshugges. To hundrede af dem havde taget Flugten i Kampen, men vare igjen blevne indhentede og fulgte i Lænker Seierherrens Bogn. Tre hundrede af dem havde ikke villet flygte. Man havde taget dem til Fange med Waaben i Hænderne, efterat de havde gjort den tappreste Modstand.

Kalifen, stedsse beskjeftiget med den Tanke, at træffe et rigtigt Valg til Udførelsen af sin vigtige Plan, kom hændelsesviis til Retterstedet, hvor de fem hundrede Fanger efter den fældte Dom skulde bøde med Livet for deres Forbrydelse. Han blev staaende. Dette skrækkelige Oprin vorte ham. Han besluttede at tilgive uagtet de Ubehageligheder, som denne Mildhed maaskee i Fremtiden kunde paadrage ham.

"Jeg benaader — sagde han — alle dem; som har taget Flugten for min Armee. Velan! I uhykkelige Slaver, som ere flygtede, stiller Eder ved min hoire Side."

De Fangne gjorde, hvad han befalede. Kun een eneste blev staaende ubevægelig paa sin Plads. Abu-Giafar saae med Beundring paa ham og sagde: "Uhykkelige! hvorfor efterligner Du ikke Dine Kammerader?"

"Jeg har aldrig lignet feige Skurke," svarede Soldaten.

"Jeg igjentager endnu een Gang: at jeg tilgiver alle dem, som have taget Flugten."

"Det har jeg aldrig gjort!"

"Rasende Menneſke! sagde Kalifen; af hvad Aarsag forkaster Du det Middel, som jeg tilbyder Dig, for at frelse Dit Liv?"

"Fordi jeg paa denne Maade vilde tabe min Ære."

"Kom — raabte Kalifen til ham — jeg har i Dig fundet en Mand, som jeg trængte til. Jeg tilgiver Dig, og Din Sjælsstorhed skal ikke blive ubelønnet."

Med disse Ord tog han Soldaten med sig og overdrog ham Udførelsen af hiint Foretagende, hvortil han maatte sætte en meget dristig og usforsagt Mand, som foretrak Æren for

alt andet. Soldaten retfærdiggjorde Abu-Giafars Valg og Tillid; Boveskiftet lykkedes, og Krigen faldt derved ud til Kalifens Fordeel, som fra den Tid udnævnte denne brave Krigsmand til Overgeneral over sin hele Armee.

Jeg kunde — vedblev Morad — fortælle endnu en Mængde Træk, som alle kunne bevise, hvor nøie Kalifen Abu Giafar-Almanzor kjendte og vidste at bedømme Mennesker; men jeg maa høre op, for ikke at falde Deres Høihed besværlig, og forbeholde mig en anden Gang at fremføre flere Beviser paa denne Fyrstes sjeldne Menneskekundskab og hans kloge Valg af Personer, der i Forening med ham skulde arbejde til Rigets Vel og Hæder.

A n e k d o t e r.

Den gamle vakke Fontenelle mødte engang paa en Spadsertour en Skribent, som var hans Ven. Denne holdt i Haanden et Flyveskrivt, som han læste med en harmfuld Mine.

"Hvad fattes Dem?" spurgte hiin. "En skjendig Pasquil paa mig", svarede Skribenten. "Og derfor er De saa ophidset? Kom med, kjære Ven! og drik et Glas Wiin hos mig.

Da Fontenelle kom til sin Boepæl, kaldte han paa sin gamle Tjener: "Jacob! bring mig Nøglerne til den store Kuffert." Han kom med dem; Fontenelle aabnede den og hans Ven saae den næsten fylt med Flyveblade.

"Seer De, sagde Oldingen, dette er lutter Kritiker og Pasquiller, deels paa mine Værker og deels paa min Person."

"Er det muligt", raabte hiin — og hans Forundring vorte, da han saae, at alle disse Pasquiller ikke engang vare opstaarne og folgelig slet ikke læste. — "Hvorfor skulde jeg have læst dem?" sagde Fontenelle, "det Gode, som de indeholdt og som jeg burde tage til Eftertanke og benytte mig af, erfarede jeg sikkert af mine Venner — det Slette og Bidende vilde blot have ærgret mig, og jeg har min Sindroe for fjer til, at jeg derved skulde forstyrre den."

Denne uforstyrrede Rolighed og Jordbær tilskrev Fontenelle sin hundredaarige Alder. Han spiste en stor Mængde Jordbær med meget Sukker; en Mydelse, hvorved den ældre Crebillon, Mairan og Præsidenten Henault bleve meget gamle. Da han laae paa Dødsengen og en Ven spurgte ham: "hvoreledes gaaer det?" svarede han smilende: "det gaaer ikke mere — det etudentviol snart forbi;

Kunde jeg imidlertid endnu engang opleve Jordbærtiden, levede jeg maastee endnu eet Aar." — Næste Morgen døde han.

*

*

*

Man klager ofte over Mængden af Klosters i Europa; men der gives Lande i Asien, hvor de ere langt hyppigere. Pinto, som reiste omkring i Tartariet, fortæller, at han fandt ved en Pagode, omgivet af en eneste Muur, et hundrede og firesindstyve Klosters for begge Kjøen og disse beboedes af ikke mindre end 42000 Munke og Nonner. Ethvert af disse Klosters havde sin egen Afgud. Et af disse Klosters, helliget til Sol — Atomernes Gud, var bleven stiftet af den regjerende Chans Søster, som i sin Enkestand drog derhen med et Følge af sex tusinde Qvinder. Selv havde hun af Ydmyghed antaget Titel af Feiekosten i Guds Hus.

*

*

*

Engellænderen Dvington fortæller om et Hospital i Nærheden af Surate i Indien, hvor Bramas godmodige Tilbedere underholde og pleie Køer, Geder, Hunde og alle Slags Dyr, som enten ere syge, lemlæstede eller for gamle til at kunne fortjene deres Føde ved Arbeide. Saasnart Bavianerne faae at høre, at et

Dyr er i Fare for at blive slagtet eller dræbt, komme de til Eieren og afkjøber ham det, undertiden til høie Priser, for at lade det i deres Hospital roeligen opnaae den Alder, som efter dets Natur og Tilstand er muelig.

*

*

*

Paa Kysterne af Malabar zitterer man for en meget giftig grøn Slange, som er saa meget farligere, da den har samme Farve som Blade paa Træerne, hvor den lurker paa de Forbigaaende. Rejsende lade derfor paa snevre Veie en Slave gaae foran sig, for med en Stok at slaae paa Træer og Buske, og derved udsætte sig for den første Fare.

Denne Slange er temmelig lang, men neppe saa tyk som en Finger. Man fortæller, at en Slave, som fulgte en Rejsende, engang blev angrebet og omsnoet af dette tynde Uhyre, som krøb ham ind af det ene Næseboer og ud af det andet, og saaledes hængte som en Knebelbart ned paa begge Sider. Den Ulykkelige døde paa Stedet.

H. Baagøe,

Bogholder ved det kongl. Universitet.

Commissionen, som bestyrer Bladet, samles Søndagen den 22de d. M., da Hr. Inspector Nielsen meddeler sit Bidrag.

B o r g e r = B e n n e n ,

No. 22.

Ser og tyvende Aargang.

Løverdagen den 28 Mai 1814.

Forlagt af Understøttelses=Selskabet.
Trykt hos E. M. Cohen,
Magstrædet No. 30.

Castletonhulen i Darbyshire i England.

(Af afdøde Professor Moritz's Reisen eines Deutschen
in England.)

Jeg havde tilbagelagt 170 engelske (omtrent 34 danske) Mile fra London *), da jeg befandt mig paa et af de høieste Bjerge, og nu saae jeg paa een Gang nedentil mig en henrykkende Dal, der var gjennemskaaen af Floder og Bække og som rundt omkring var indsluttet af Bjerge. I denne Dal laae Castleton, en liden Bye med lave Huse, der har sit Navn, der egentlig er sammentruffet af Castle Town, af et gammelt Slot, hvis Ruiner man endnu kan see.

*) Denne Udflugt fra London gjorde Moritz næsten ganske til Guds.

Uf en smal Wei, som slyngede sig ned paa Siden af Bjerget, kom jeg ned i Dalen lige ind i en Gade i Castleton, hvor jeg fandt et Herberge, i hvilket jeg hurtigen holdt mit Middagsmaaltid og umiddelbar derpaa fortsatte min Wei til Hulen.

En liden Bæk, som flyder midt igjennem Byen, førte mig til Indgangen af Hulen.

Her stod jeg en Stund, fuld af Beundring og Forbavselse over den steile Klippes gyselige Høide, som jeg saae for mig, paa begge Sider bevoret med grønne Buske, oven paa Spidsen de forfaldne Mure og Taarne af en gammel Borg, som tilforn har staaet paa denne Klippe, og ved Foden den uhyre Abning, som er Indgangen til Hulen, hvor alt er bældmørkt, naar man med Æt fra den klare Dag seer derind.

Idet at jeg saaledes stod der fuld af Forundring, blev jeg vaer i den mørke Indgang til Hulen en Mand af et vildt og barskt Udseende, som spurgde mig, om jeg vilde see Hulen. Hans grove Stemme gav et stærkt Gjenstrål i Hulen.

Da jeg sagde ja hertil, spurgde han mig videre, om jeg ogsaa vilde sætte over Floden? og bestemte tillige en Ubetydelighed i Penge, som jeg skulde betale derfor.

Denne Mands sorte, stride Haar og smudsige, lasede Paaflædning gave ham et saa vildt charonsagtigt Udseende, der endnu forsøgedes ved hans Stemme og Spørgsmaal: om jeg vilde sætte over Floden, at det besynderlige Tryllerie, hvori man sættes ved Betragtningen af denne Hule, allerede her tog sin Begyndelse.

Da jeg fandt mig villig til at give, hvad han fordrede, sagde han, at jeg skulde kun dristigen følge med ham, hvorpaa vi begge to traadde ind i Hulen.

Paa venstre Haand af Indgangen laae en afhugget Træstamme, ved hvilken Stedets Børn legede.

Veien gik noget skraa nedad, saa at Dagen, som faldt ind igjennem Abningen ved Indgangen, efterhaanden tabte sig i en Skumring.

Og, efterat vi nu vare gaaede nogle Skridt fremad, hvilket Skuespil frembød sig da for mig, da jeg paa eengang til høire Side blev vaer under Hulens uhyre Hvælvinger en heel underjordist Landsbye, hvori Indvaanerne, eftersom det var Søndag, hvilede fra deres Arbeide og sadde froe og glade med deres Børn uden for Dørene til deres lave Hytter.

Neppe vare vi komne forbi disse smaa Huse, saa saae jeg hist og her en Mængde store Hjul,

hvorpaa disse underjordiske Beboere om Søndagene snoe Kæeb. Hvo maatte ikke her tænke paa Ixions Hjul og Danaidernes aldrig ophørende Arbeide.

Alt som vi gik dybere ned, syntes Nabningen, hvorigjennem Daglyset faldt ind, stedse at blive mindre, og Mørkheden tog næsten til med hvert Skridt, indtil endeligen blot nogle faa Straaler faldt ind ligesom igjennem en fiin Ridsse og farvede de tynde Røgskyer, som boltrede sig i Beiret igjennem Skumringen op til Hulens Hvalvinger.

Denne gradvise Forøgelse af Mørkheden opvækker en sød Melankolie, idet at man gaaer saa jævnt og mageligen ned af Hulens Skraaning, som affjæredes Livstraaden uden Smerte og uden Sorg, og man nu vandrede saa rolig hen til det stille Land, hvor der ingen Qualer findes.

Endeligen lukkede Klippens høie Hvalving sig, ligesom Himlen synes at slutte sig til Jorden, da vi kom til en liden Port, hvor en gammel Kone fra een af Hytterne bragde os to Lys, af hvilke enhver af os tog eet i Haanden.

Min Beiviser aabnede nu Porten, som fuldkommen udelukkede den svage Skumring, der for i Beien endnu var tilbage, og førde os ind

i det Underste af dette Nattens Tempel, hvortil vi hidtil blot havde betraadt Forgaarden.

Her var Klippen saa lav, at vi paa nogle Skridt maatte bukke os dybt for at komme frem; men, hvor stor var min Forbauselse, da vi efter denne trange Gjennemgang igjen reisde os i Veiret, og jeg nu paa eengang kunde oversee, saavidt som det lod sig gjøre ved det matte Skin af vore Lys, Hvelvingens gyselige Længde, Høide og Brede, hvorimod den første uhyre Abning, som vi allerede vare komne igjennem, paa ingen Maade kunde komme i Betragtning.

Efterat vi havde vandret her en heel Time paa en jævn, sandig Grund ligesom under en sort Midnatshimmel, blev Klippehvelvingen efterhaanden lavere og lavere, og paa eengang befandt vi os ved en temmelig bred Flod, som ved Skinet af vore Lys gav i Mørket et besynderligt Gjenkin fra sig. Ved Bredden af Floden laae en Baad fast, hvori laae Straa.

Min Weiviser sagde mig, at jeg skulde stige ind i Baaden og lægge mig ganske fladt ned paa Bunden, fordi Klippen midt over Floden næsten berørte Vandet. Da jeg havde lagt mig ned i Baaden, vadede han selv indtil Væltstedet ud i Vandet og trak Baaden efter sig.

Rundt omkring herskede en høitidelig Dødsstilhed, og alt som Baaden rykkede fremad, synkede Klippen, ligesom en mørkegraae Skye, stedsse lavere ned, indtil den endelig næsten berørte mit Ansigt, og jeg, liggende udstrakt paa Rynghen, neppe kunde holde Lyset foran Brystet i Veiret, saa at jeg laae i Baaden ligesom indeklemmt i en Liigkiste, indtil vi kom igjennem dette frygtelige snevre Pas, og Klippen paa den anden Side igjen hævede sig, hvor min Veiviser satte mig i Land paa den anden Flodbred.

Hulen blev nu snart pludseligen bred og høi, og derpaa igjen med Et lav og snever. Paa begge Sider af Veien saae vi i Forbigaaende en stor Mængde Drypstene i Form af Dyr og Planter, men som vi ikke turde opholde os ved, for ei at spille Tiden.

Og saaledes kom vi til den anden Flod, der dog ikke var saa bred som den første, da man strax kunde see den anden Bred. Min Veiviser bar mig paa sine Skuldre over denne Flod, da der ikke var nogen Baad der.

Derpaa vandrede vi nogle faa Skridt, da vi igjen kom til et smalt Vandsted, som strakte sig hen for os i Længden og som tilsidst førde os ganske til Enden af Hulen. Veien, hvorpaa vi gik langs med Bredden af dette lille Vand,

var vaad og glat og blev undertiden saa smal, at man neppe kunde sætte en Fod frem for den anden.

Deuagtet vandrede jeg med Fornøielse ved Bredden af denne underjordiske Søe og frydede mig ved Betragtningen af de besynderlige Former af alle Gjenstande omkring mig i dette Mørkets og Skyggernes Rige, da paa engang en liflig Musik tonede ligesom langt borte fra i mine Øren. Jeg standsede fuld af Forundring og spurgde min Ledsager, hvad dette betød? hvortil han svarede mig, at jeg snart skulde erfare det.

Men alt, som vi gik videre, tabte de harmoniske Toner sig, Lyden blev svagere og opløste sig i en sagte Ridslen, ligesom af nedfaldende Regndraaber.

Og hvor stor blev min Forundring, da jeg paa eengang virkelig saae en Regn nedstrømme oven fra en Klippe som af en tyk Skye, hvis Draaber, der, formedelst vore Øns, kastede et glimrende Skin fra sig, vare Marsagen til hiin melodiske Lyd.

Vi turde ikke komme med vore Øns for nær til denne Støvregn, der udgjød sig oven fra ned i Hvelvingen, da de ellers let kunde utslukkes, og vi da maaskee forgjæves have søgt Udgangen.

Vi fortsatte altsaa vor *Bei* langs med Bredden af det smalle *Band* og saae ideligen paa Siderne af *Klippevæggen* store *Abninger*, der dannede nye *Huler*, men som vi gik forbi, indtil min *Beiviser* forberedede mig til et af de prægtigste *Skuespil*, som vi nu skulde have.

Og neppe vare vi ogsaa gaaede nogle *Skridt*, førend vi traadte ind i et *majestætist* *Tempel* med prægtige *Buer*, som hvilede paa *skjønne* *Colonner*, der syntes dannede af den *kunstigste* *Bygmesters* *Haand*. Dette *underjordiske* *Tempel*, som ene var *Naturens* *Værk*, syntes mig i dette *Dieblik* at overgaae de *herligste* *Bygninger* i *Regelmæssighed*, *Pragt* og *Skjønhed*.

(Fortsættes i næste No.)

F. C. Kielsen,

Oversætter og Inspector ved
Cathedralstolen.

Undertegnede et flyttet fra nye *Vestergade* No. 210 til *Hjørnet* af samme *Gade* og *Vestervoldgade* No. 254.

C. Røbbe,

Selskabets *Bogholber*.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 23.

Ser og tyvende Aargang.

Løverbagen den 4 Juni 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Magstrædet No. 30.

Castletonhulen i Darbysshire i England.

(See forrige No.)

Fuld af Vrefrygt og Beundring stuede jeg her i Naturens inderste Dybder Skaberens Majestæt, som jeg i denne høitidsfulde Stilhed og i denne hellige Skumring tilbad, førend jeg forlod dette Tempels Haller.

Vi nærmede os nu Maalet for vor Reise. Det titomtalte Vand ledsagede os troligen hen igjennem den øvrige Deel af Hulen, hvor Klippen endnu een Gang hvælver sig og derpaa synker ned, indtil den støder sammen med Floden, der her danner en liden Halvcirkel og saaledes tilslutter Hulen, at ingen Dødelig kan sætte en Fod videre frem.

Her sprang min Reiviser ud, dykkede nogle

Skridt hen under Vandet og Klippen, og kom ganste vaad tilbage for at vise mig, at det var umuligt at komme videre, naar ikke denne Klippe eengang blev sprængt med Krud og en anden Hule maaskee her aabnede sig.

Nu troede jeg, at vi skulde vende den nærmeste Bei tilbage; men jeg skulde udholde endnu flere Besværigheder og skue endnu skjønnere Dp- trin end de forrige.

Paa Tilbageveien vendte min Beiviser sig til Venstre, hvor jeg fulgte ham igiennem Aabningen paa en høi Klippevæg. Her spurgde han mig først, om jeg kunde beslutte mig til at krybe et temmelig langt Stykke hen under en Klippe, som næsten berørde Jorden, og, da jeg erklærede mig villig dertil, bad han mig at følge efter sig, med den Paamindelse at tage mit Lys vel i Agt.

Og saaledes krobe vi da nu paa Hænder og Fødder i det vaade Sand frem i Klippeaabningen, der ofte neppe var stor nok til at trænge sig igiennem.

Da vi havde endt denne besværlige Marsch, saae jeg i Hulen en steil Høi, der var saa høi, at den syntes at tabe sig oppe i de høieste Klippeer som i en Skye. Denne Høi var saa vaad og glat, at jeg strax faldt ned, da jeg vilde

gjøre et Skridt deropad; men min Beiviser tog mig ved Haanden og sagde, at jeg skulde kun trostigen følge ham, da han nok skulde vide at fæste fast Fod.

Vi stege nu saa høit i Beiret og paa begge Sider vare saadanne Afgrunde, at jeg endnu bliver svingel, naar jeg tænker derpaa. Da vi endeligen vare oppe paa Toppen, hvor Høien taber sig imellem Klipperne, stillede min Ledsaager mig paa et Sted, hvor jeg kunde fæste fast Fod og bad mig, at blive staaende ganske stille. Smidlertid gik han selv med sit Lys og lod mig blive allene.

Længe tabte jeg ham af Sigte, indtil jeg endeligen saae — ikke ham, men hans Lys dybt nede i Afgrunden, hvor det forekom som en funklende Stjerne.

Efterat jeg en Tid lang havde frydet mig ved dette ubeskriveligen skønne Syn, kom han op til mig igjen og bragde mig lykkeligen paa sine Skuldre ned af den steile, glatte Høi. Og, da jeg nu var kommet ned i Afgrunden, steg han op og lod sit Lys skinne oven fra ned igjennem en liden Åbning i Klippen, imens jeg holdt Haanden for mit Lys, og nu forekom det, som om en Stjerne glimrede i den mørke Midnat ned igjen-

nem tykke Skyer, et Syn, der i Skjønhed overgik alt, hvad jeg havde seet.

Vor Reise var nu tilende, og vi vendte med megen Umage og Besværlighed den samme trange Wei tilbage.

Vi betraadte paa ny Templet, som vi for Kort Tid siden havde forladt; hørte igjen Regnen, sagte rislende nærvæd, og melodisk tonende langt fra, vendte igjen over den stille Flod og igjennem den store Hule tilbage til den snevre Port, hvor vi forhen toge Afsked med Daglyset, som vi nu igjen efter det lange Mørke skulde fryde os ved.

Men, førend min Weiviser aabnede Porten, sagde han, at jeg nu skulde faae et Syn, der overgik alle de foregaaende i Skjønhed. Jeg fandt, at han havde Ret; thi, idet at han først aabnede Porten paa Halvt, forekom det mig som om Elysium aabnede sig for mine Dine; i saadant et underligt vederqvægende Dagskær viisde sig alle Gjenstande for mig.

Dagen syntes efterhaanden at bryde frem, og Nat og Mørke svandt hen. Langt borte fra faae man igjen først Røgen af Hytterne og derpaa Hytterne selv; og, da vi stege høiere op, faae vi Drengene endnu legende ved den afhugne Træstamme, indtil endeligen Himmelen

rødlige Purpurstriber skimrede igjennem Abningen paa Hulen, og i det Dieblif, vi stege ud af Hulen, sank Solen ned i Vesten.

Jeg havde saaledes tilbragt næsten hele Eftermiddagen indtil Aftenen i Hulen, og, da jeg nu betragtede mig, lignede jeg temmeligen min Weiviser; mine Skoe vare færdige til at falde fra Fødderne, saa haardt vare de medtagne ved at gaae saa længe i det fugtige Sand og paa de spidse Stene.

Jeg betalte ikke mere end en halv Krone, foruden nogle Drikkepenge til Weiviseren; thi den halve Krone saaer ikke han, men hans Herre, der lever ret godt af Indkomsterne ved denne Hule, da han holder sig en Karl, der viser Folk omkring i den.

(En Høste paadrog Moritz sig i denne Hule, ventelig formedelst dens mephitiske Dampe, som, efter hans egne Uttringer i denne Reisebeskrivelse, allerede samme Dag forarsagede ham megen Besværlighed, og som, efter hans Discipels og Biographs Bemærkning, fulgde ham til hans Grav.)

Et Parlementsvalg.

(Af afsøde Professor Moritz's Reisen eines Deutschen in England.)

Stæderne London og Westminster sætte hver to Medlemmer i Parlamentet. Den berømte Fox er den ene af de to, som Westminster har valgt; den anden Plads, som just nu var ledig, skulde besættes. Den selvsamme Cæcil Bray, som Fox havde foreslaaet i Stedet for Admiral Hood, hvem han var imod, blev nu offentlig valgt. Undertiden skal der ved saadanne Valg, naar der er et Oppositionsparti, vanke blodige Pander; men her var Valget saa godt som skeet, da de, som havde hvervet for Admiral Hood, allerede af sig Selv havde trukket sig tilbage, eftersom de saae, at deres Forehavende glippede.

Valget foretages under aaben Himmel i Coventgarden, et stort Torv. Til den Ende var der foran Indgangen til en Kirke, der ogsaa har Navn af Paulskirken, men ei maa forveksles med Cathedralkirken af samme Navn, indrettet en Stilladse for de Vælgende. Disse sadde i deres røde Kapper og med hvide Stave paa

Bænke, hvoraf de bagerste vare høiere end de forreste; øverst var der en Stol for Præsidenten. Alt var flaaet sammen af Træ og Bræder. Foran paa Stilladsen, hvor Bænkene hørte op, vare der lagde Mattrer, og her stode de, som talte til Folket. Paa Pladsen foran Stilladsen stod en Mængde Mennesker og det af den laveste Klasse. Taleren bukkede sig dybt for denne Hob og tiltalte den altid med Titlen Gentlemen (et uoversætteligt Ord, der ikke ganske udtrykkes ved ædle Mænd). Herr Cecil Bray maatte træde frem og forsikre disse Gentlemen med Haand og Mund, at han skulde paa det Nedeligste opfylde sine Pligter som Repræsentant i Parlamentet. Han undskyldte sig ogsaa med sin Reise og Sygelighed, at han ikke havde opfyldt sin Skyldighed i at gjøre Enhver af dem sin Opvartning. Saasnart han begyndte at tale, blev hele Mængden saa stille som det larmende Hav, naar Stormen har lagt sig, og Alt raabte, ligesom i Parlamentet, hear him! hear him! (hør ham! hør ham!) og, saasnart han hørte op at tale, lød et almindeligt Hurra fra enhver Mund, og Enhver svingede sin Hat, og den smudsigste Lastdrager sin Hue over Hovedet.

Han blev nu formeligen valgt af de Deputerede paa Stilladsen og forestilt Folket i sin nye Værdighed af en Mand, der ønskede ham og Folket til Lykke i en meget smuk Tale. Denne Mand havde en god Udtale; he speaks very well! (han taler meget vel), sagde en Eastdrager, der stod ved Siden af mig.

Smaa Drengene havde klamret sig fast paa Engtepæle og Rækværker, og som om de vare overbeviste om at Talen gjældte ogsaa allerede dem, hørte de meget opmærksomt paa Taleren og tilskjændegave ved Slutningen paa samme Maade som de Borne deres Bisald ved et glad Hurra, idet at de ligeledes svingede deres Hatte over Hovedet.

(Sluttes i næste No.)

F. C. Kielsen,

Overlærer og Inspector ved
Cathedralskolen.

B o r g e r = B e n n e n ,

No. 24.

Sex og tyvende Aargang.

Løverdagen den 11 Juni 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet:
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Nagstrædet No. 30.

Et Parlementsvalg.

(See forrige No.)

Her opvaagne alle Billeder af Rom, Corio-
lan, Julius Cæsar og Antonius i min Sjæl.
Lad der længe nok være noget Spilfægterie
derimellem, saa kan dog endog saadan en Chi-
mære hæve Hjertet og Anden.

O! kjere Ben, naar man seer her, hvor-
ledes selv den ringeste Almuesmand yttre Deel-
tagelse i det, som foregaaer, hvorledes allerede
de mindste Børn stemme i med i Folkets And,
kort, hvorledes Enhver især giver sin Følelse
tilkjende, at ogsaa han er et Menneske og en
Englænder, saa godt som hans Konge og hans
Ministre, bliver man dog ganske anderledes til-

mode, end naar man i Berlin*) seer Soldaterne exercere.

Da Fox, som var med iblandt de Bælgen-
de, strax i Begyndelsen kom kjørende i sin Sogn,
blev han modtaget med et almindeligt Glædes-
skrig. Tilslidst, da Balget næsten var tilende-
bragt, faldt det Folket ind at ville høre ham
tale, og Alt skreg: Fox! Fox! Jeg raabte selv
med, og Fox maatte træde frem og tale, fordi
vi ville høre ham tale. Han traadte da frem
og forsikkrede Folket, at han paa ingen Maade
som Statsminister havde havt Indflydelse paa
dette Valg, men som blot Privatmand.

Da nu alting var tilende, saa yttrede den
engelske Pøbels Modvillighed sig i høieste Grad.
Inden faa Minuter var hele denne Bræddestil-
ladse med Stole og Bænke revet ned og Maat-
terne, hvormed de vare beklædte, revne i tusinde
lange Strimler, med hvilke Pøbelen dannede
en Kreds, hvori den indsluttede Fornemme og
Kinge, hvad der kom dem i Veien, og saaledes
drog Folket i Triumph igjennem Gaderne.

*) Forfatteren var Professor i Berlin.

Parlamentet.

(Af afdøde Professor Moritz's Reisen eines Deutschen in England.)

Nær havde jeg forglemmt det Vigtigste, nemlig, at jeg har været i Parlamentet. Om jeg ikke havde seet andet i England end det, vilde jeg dog holde mig rigeligen belønnet for min Reise.

Saa lidt som jeg ellers bekymrer mig om den politiske Verden, da det hos os virkeligen ikke er Umagen værd, var jeg dog meget begjærlig efter at bivaane et Parlamentsmøde, og dette Ønske opnaaede jeg snart.

En Eftermiddag Kl. 3, til hvilken Tid Mødet sædvanligen begynder, spurgde jeg mig for om Westminsterhal, og en Englænder viisde mig meget høfligen Veien; hvilket overhovedet gjerne er Tilfældet, man maa spørge, hvem man vil, saa at man meget let kan komme tilrette i London med at lede Gader op, naar man kunns nogenledes forstaaer Sproget.

Westminsterhal er en uhyre gothisk Bygning, hvis Hvælving ikke understøttes af Piller; men i deres Sted ere paa begge Sider af

Hvælvingen anbragte store uformelige Englehoveder, udffaarne af Træ, der synes at bære Hvælvingen.

Naar man gaaer igjennem denne lange Halle, stiger man ved Enden af den opad et Par Trapper og kommer paa venstre Side igjennem en mørk Gang ind i Underhusets Sahl, og ad en liden Trappe gaaer man op til Galleriet for Tilskuerne.

Da jeg første Gang gik op ad denne Trappe, traf jeg paa en meget fin Mand i en sort Klædning, som jeg spurgde, om jeg turde gaae ind i Galleriet? Han svarede mig, at jeg maatte indføres af et Parlementsmedlem; ellers gik det ikke an. Da jeg nu ikke havde den Ære at kjende noget Parlementsmedlem og altsaa gik misfornøiet ned ad Trappen, hørte jeg noget ligesom bottle of wine (en Flaske Viin) lyde efter mig, som jeg slet ikke kunde forklare mig, indtil jeg kom hjem og hørte af min Bertinde, at jeg skulde have puttet den velklædte Mand en halv Krone eller et Par (engelske) Skillinger i Haanden. Dette besluttede jeg da ogsaa at gjøre den næste Dag; og den samme Mand, som Dagen i Forveien havde viist mig bort, lukkede nu, efterat jeg havde trykket ham to

Skilling i Haanden, Døren meget høflig op for mig, og anviste mig selv en Plads i Galleriet.

Dg nu saae jeg altsaa første Gang den hele engelske Nation forsamlet i sine Repræsentanter, men i en temmelig uanseelig Bygning, som har megen Lighed med et Kapel. Taleren, (speaker) en gammelagtig Mand med en uhyre Allongeparøf, i en sort Kappe, med Hatten paa Hovedet, sad ligeover for mig paa en op-
høiet Stoel, som havde megen Lighed med en liden Prædikestoel, kun at den foran manglede Pulpeten. Foran denne Stoel stod et Bord, der saae ud som et Alter, ved hvilket sadde to sort-
klædte og i sorte Kapper indhyllede Mænd, der have Navn af Clerks. Paa Bordet laae ved Siden af Pergamentakterne et stort forgyldt Septer, som altid bliver taget bort og lagt ned i et Rum under Bordet, saasnart Taleren stiger ned fra Stolen. Dette skeer, saa ofte Underhuset forvandler sig til en saa kaldet Committee, da det, saalænge det varer, ligesom aflægger sin Værdighed som lovgivende Magt. Naar dette er forbi, siger En til Taleren, at han kan sætte sig op igjen paa Stoelen, og i samme Dieblik at Taleren sætter sig, lægges Septeret ogsaa igjen foran ham paa Bordet.

Neden under Galleriet rundt omkring Sæderne ere Bænke anbragte for Parlementsmedlemmerne. De ere overtrukne med grønt Klæde og de bagerste høiere end de forreste, for at den, som taler, kan see ud over dem, der sidde foran ham. Ligesaa ere Bænkene paa Galleriet indrettede. Parlementsmedlemmerne have deres Hætte paa, men Tilskuerne paa Galleriet have Hættene af.

Parlementsmedlemmerne i Underhuset have intet i deres Klædedragt, hvorved de skjelne sig fra andre. De komme anstigende i Frakke og med Støvler og Sporer. Det er ikke usædvanligt at see et Parlementsmedlem ligge udstrakt paa en af Bænkene, imedens de andre debattere. Nogle knække Rødder, andre spise Appelsiner eller anden Frugt, som Aarstiden bringer med sig. Det faaer aldrig nogen Ende med deres Ind- og Udgaen; og, naar En vil gaae ud, gaaer han først hen for Taleren og gjør et Buk for ham, ligesom han bad om Tilladelse til at gaae ud.

Man taler uden al Høitidelighed: En reiser sig blot op fra sit Sæde, tager sin Hat af, vender sig henimod Taleren, til hvem alle Taler stiles, beholder Hatten og Stokken i den ene Haand og med den anden gjør han sine Gestus.

Taler En slet eller har det, han siger, for de fleste ingen Interesse, saa er der ofte saadan en Larm og Latter, at den Talende neppe kan høre sine egne Ord, hvilket maa være en meget piinlig Forfatning. Det falder ogsaa meget pudseerligt, naar Taleren paa sin Stoel, ligesom en Lærer, gjentagne Gange byder Stilhed, idet at han udraaber to Order, to Order! (til Orden, til Orden!) uden at Noget just ændrer det meget.

Naar derimod En taler godt og hensigtsmæssigt, hersker der den største Stilhed, og een efter den anden giver sit Bifald tilkjende ved at raabe hear him! (hør ham!), hvilket vi nok ofte skeer af hele Huset paa eengang, hvorved der da reiser sig saadan en Støi, at den Talende ofte netop bliver afbrudt ved dette hear him. Desuagtet er dette Tilraab stedse en stor Opmuntring, og jeg har ofte lagt Mærke til, at En, der begyndte at tale med Frygtsomhed eller Kulde, til Slutningen blev derved sat i saadan en Tid, at han talte med en Strøm af Beltaalighed.

Da alle Taler henvendes til Taleren, begynde de allesammen med et Sir *), ved hvil-

*) Ordet Sir (Herre), siger Moritz et andet Sted i sin Reise, har i det Engelske en mangfoldig Bes-

ken Tiltale Taleren letter lidt paa sin Hat. Dette Sir tjener ellers ogsaa ofte til at gjøre Overgangene i Talen, og er et godt Hjelpemiddel, naar En glemmer noget. Thi, imedens han siger Sir og derved gjør en liden Pause, betænker han sig paa det Følgende. Dog har jeg ogsaa seet, at En har maattet tilsidst trække en Art af Concept op af Lommen, ligesom en Candidat, der bliver staaende i sin Prædiken; ellers blive Talerne aldrig læste op af Papiret. Disse Taler have, ligesom alle Taler, deres Almeensteder, som f. Ex. hvorpaa i dette Huus altid især bør tages Hensyn paa o. fl. f.

tydning. Udtalt i en spørgende Tone, betyder det: Hvad befaler De? i en ydmyg Tone: naadigste Herre! i en truende Tone: Du faaer en paa Dret — til sin Hund betyder det: et banket Skind; og i Parleментstalerne, ledsaget af en Pause, siger det saameget som: jeg kan ikke strax komme paa, hvad jeg vil sige.

(Sluttes i næste No.)

F. C. Kielsen,

Overlærer og Inspector ved
Cathedralsskolen.

Borger = Bennen.

No. 25.

Ses og tyvende Aargang.

Løvedagen den 18 Juni 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet;
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Nagstrædet No. 30.

Parlamentet.

(See forrige No.)

Strax den første Dag viisde en Englænder, som sad ved Siden af mig i Galleriet, mig de fornemste Medlemmer i Parlamentet som Fox, Burke, Rigby o. fl., som jeg hørte all-sammen tale. Der blev debatteret, om Admiral Rodney *) skulde foruden Lordtitelen have en reel Belønning; tillige bebreidede den unge Lord Sjelding Fox, at han som Minister havde modsat sig Admiral Hood's Udvælgelse til Parle-mentsmedlem for Westminster.

*) Der vandt det største Søeslag i den amerikanske Krig over den franske Admiral Grasse i de vest-indiske Farvande.

For havde sin Plads paa høire Side af
 Taleren, ikke langt fra Bordet, hvorpaa det
 forgyldte Scepter laae. Han stillede sig nu saa
 nær ved dette Bord, at han kunde naae det
 med Haanden og slog mangen Gang djærvt derpaa,
 alt som Talens Affect udfordrede det. Hvorledes
 han nu forsvarede sig imod Lord
 Sjedding, idet at han paastod, at han ei havde
 modsat sig dette Valg som Minister, men som
 blot Privatmand og havde givet en Anden, nemlig
 Hr. Cecil Bray, sin Stemme; og, at
 Kongen, da han havde gjort ham til Statsse-
 cretair, ikke havde indgaaet nogen Contract med
 ham, hvorved han skulde tabe sin Stemme som
 Privatmand, hvilken Contract han ikke vilde
 have antaget; og med hvilken Ild og henri-
 vende Beltaalighed han talte og hvorledes Ta-
 leren paa Stolen uophørlig tilnikkede ham Bi-
 fald, og Alt raabte hear him! hear him! og
 speak yet (bliv ved!), naar det lod, som han
 vilde holde op at tale; og han paa den Maade
 talte næsten i to Timer efter hinanden, alt dette
 kan jeg ikke beskrive Dem. Rigby holdt derpaa
 endnu en kort, men meget vittig Tale, hvori
 han sagde, at den blotte Lord- eller Ladytitte
 uden Penge betød intet, og sluttede med den
 latinske Sententis: infelix paupertas, qui

ridiculos miseros facit, (ulykkelige Fattigdom! du gjør ikke blot elendig, men ogsaa latterlig), efterat han i Forveien paa en meget fin Maade havde bemærket, at man maatte først søge at faae at vide, om Admiral Rodney ikke igjen havde gjort nogle store Priser, da han saa vel ikke behøvede nogen Belønning i Penge.

Siden har jeg været hver Dag i Parlamentet, og jeg foretrækker det Moerskab, som jeg der finder, for de fleste andre Fornøielser.

Charles Fox er endnu stedse meget afholdt af Folket. Han er fortsmutter, lille, undersætsig, sædvanligen skjodesløst friseret, har noget Tødeagtigt i sit Udseende, er forresten vel-dannet, og Politiken lyser ud af hans Dine. Mr. Fox is cunning like a Fox (Hr. Fox er listig som en Ræv) har jeg her ofte hørt sige. Burke er en høi, rank, velvoren Mand, som allerede seer noget aldrende ud. Rigby er meget før, og har et stort, rødt Ansigt.

Meget paaafaldende for mig vare de aabnbare Grovheder, som Parlementsmedlemmerne ofte sagde hinanden, idet at, f. Ex. den ene holdt op at tale og den anden umiddelbar derpaa begyndte: it is quite absurd o. s. v., det er høist urimeligt, hvad den right honourable Gentlemen (høivelbaarne Herre: saaledes titu-

lere Parlementsmedlemmerne af Underhuset hinanden) nu har staaet og foredraget. Men i Folge Indretningen siger aldrig Noget en Anden i Ansigtet, at han f. Ex. har talt eenfoldigt, men han vender sig som sædvanlig til Taleren og siger, idet at han tiltaler ham, den right honourable Gentleman har talt meget eenfoldigt.

Ganske komiss seer det ud, naar undertiden Een taler og en anden gjør Gestus dertil; dette saae jeg eengang paa en gammel ærlig Borger, der ikke tiltroede sig selv at tale, men som, imedens hans Naboe talde, ledsagede enhver eftertrykkelig Sentents i Dennes Tale med en ligesaa udtrykksfuld Gesticulation, hvorved hele hans Legeme kom i Bevægelse.

Ofte taber Debatternes Gang sig i privat Mundhuggerie og Misforstaaelse. Naar dette varer for længe og der skees for meget ud fra Hovedsagen, bliver man endeligen kjed deraf, og der opstaaer da et almindeligt Raaben: the question! the question! (til Sagen! til Sagen!) Dette maae undertiden flere Gange igj ntages, da den Ene hellere end den anden vil have det sidste Ord. Men endeligen kommer det dog til Stemning, og Taleren siger: Hvo, der er for Sagen, den sige ay (ja) og

hvo, som er imod den, sige no (nei). Hvor-
 efter der reiser sig en forvirret Skrigen af ay og
 no imellem hinanden. Og Taleren siger da en-
 ten, mig synes der ere flere ay's end no's eller,
 der ere flere no's end ay's. Men da maae alle
 Tilskuerne forlade Galleriet, og den egentlige
 Stemming tager først sin Begyndelse. Parle-
 mentsmedlemmerne skrigte da op til Galleriet
 withdraw! withdraw! (Herud! Herud!) ind-
 til alle Tilskuere ere borte. Disse blive alle
 imidlertid indspærrede i et Værelse neden under
 ved Trappen, hvorfra de faae Lov til igjen at
 gaae op paa Galleriet, naar Stemningen er
 forbi. Her har jeg havt Leilighed til at be-
 mærke den Modvillighed, endog hos sædelige
 Englændere, med Magt at trænge sig igjen ud
 af Stuen, saasnart Døren aabnes det Ringeste,
 for at være de første, der komme ind paa Gal-
 leriet.

Imellem Tilskuerne gives der Folk af alle
 Stænder; Damer ere ogsaa bestandig der til-
 stede. Et Par Tilskrivere sadde undertiden ikke
 langt fra mig; de søgte at stjele sig til at op-
 skrive den Talendes Ord, hvilke da sædvanlig
 endnu samme Aften ere at læse paa Prent.
 Formodentligen lønnes disse Folk derfor af For-
 læggerne til de forskjellige Tidender. Der

gives nogle Personer, som ere bestandige Tilskuere i Parlamentet; de maa betale en Guinee for den hele Saison til Dørvogteren. Iblandt Parlamentsmedlemmerne har jeg seet nogle have deres Sønner, smaa Drengene, med sig i Underhuset paa deres Pladse.

Det har været foreslaaet, at der ogsaa i Overhuset skulde indrettes et Gallerie for Tilskuere, hvilket dog ikke er kommet i Stand. Der gaaer det mere anstændig og hofmæssig til. Men, hvis der vil betragte Mennesker og de mest affstikkende Characterer i deres stærkeste Uttrinnger, maa gaae i Underhuset.

Bemærkninger af Lichtenberg.

(Af hans vermischte Skrifter.)

Der gives Lande, hvor det ikke er usædvanligt, at man, naar der bliver Fred, reducerer Officerer, som have tjent troe. Var det ikke godt i visse Departementer af Statsforvaltningen at træffe den Indretning, at de dertilhørende Bestjente, eller i det Mindste nogle af dem bleve

reducerebe, saasnart der blev Krig. Det kunde ogsaa være nok at sætte dem paa halv Gage.

* * *

End mere besynderlig Wahre end Bøger gives der vel neppe i Verden. Trykt af Folk, som ikke forstaaer dem; solgt af Folk, der ikke forstaaer dem; indbundet, resenceret og læst af Folk, som ikke forstaaer dem; og nu vel endog skreven af Folk, som ikke forstaaer dem.

* * *

Jeg anseer Resensioner som en Slags Børnesygdom, der mere eller mindre anfalder de nysfødte Bøger. Man har Exempler paa, at de sundeste døe deraf og de svagelige slippe igjennem. Mange faae den slet ikke. Man har ofte forsøgt at forebygge dem ved Amuleter af Fortaler og Dedicationer eller at inoculere dem ved egne Domme, men det hjælper ikke alle Tider.

* * *

Cartesius siger i et Brev til Balzel, at man maa søge Eensomheden i store Stæder, og han roser derfor Amsterdam, hvorfra Brevet er dateret. Jeg indseer heller ikke, hvorfor Bør-

mumlen kunde være ligesaa behagelig som Bladenes Raslen i en Skov; især for en Philosoph, der ingen Handelsaffairer gjør, og kan vandre imellem Kjøbmændene som imellem Træer, da Kjøbmændene paa deres Side ligesaa lidet bekymre sig om denne Slags Vandringmænd som Træerne om Digterne.

*

*

*

Bruden var Koparret, Brudgommen filipenset. Glemme Folk kunde sige: naar det Par først bliver sammensmedet, giver deres Ansigter et godt Vaffeljern.

*

*

*

A. Det er vel Deres gode Kjæreste?

B. Om Godeladelse, det er min Kone.

F. C. Kielsen,

Overlærer og Inspector ved
Cathedralsskolen.

Commissionen, som bestyrer Ugebladets Udgivelse, samles Søndagen den 19de Juni, da Hr. Assessor Stellanwagen indleverer sit Bidrag.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 26.

Sex og tyvende Aargang.

Løverdagen den 25 Juni 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke,

Nagstrædet No. 30.

Saltværket ved Bielicza.

(Af J. F. Bollners Briefe über Schlessien und Glatz,
Berlin 1792, 1ster Theil S. 274 fg.)

Mangfoldige Ting, der med Føie tælles blant Livets første Fornødenheder, agtes, i Brugens Dieblig, i Forhold til den Nytte man høster af dem, temmelig ringe, og sjeldent aner eller mindes man under deres Nydelse den Umage og Flid deres Tilberedelse ofte koster. Det kan imidlertid have en Grad af Interesse, at gjøre sig bekjendt med enkelte, til flige almeennyttige Tings Fremkaffelse trufne Foranstaltninger, isærdeleshed naar disse i en udmærket Grad bære Præg af hvad menneskelig Kraft og Kunst formaae at udreede, og derved henvise lige saa

meget til at beundre Anvendelsen af denne Kraft og Kunst, som de lære at agte dem der have anvendt samme. — Følgende Efterretning af et Dievidne, (hvis øvrige Skrivters Indhold er sikker Borgen for: at han ikke vil have overdrevet noget, eller, med Forsæt, fremstillet det i et urigtigt Lys,) om det, saavidt hidtil bekjendt, største, og i sin Indretning uden Tvivl mærkværdigste Saltværk i Verden, ved Wieliczka, i Polen, turde vel saaledes være ei aldeles uinteressant.

Staden Wieliczka *), (fortæller Forfatteren) er anlagt tvende smaa Mile sønden for Krakau **), tæt op mod de Karpatiske Bjerge ***), som der tage deres Begyndelse, i en, mod Sønder og Vest af temmelig høie, mod Norden af mindre betydelige Bjergerne omgiven Dal. Staden vakde, i og for sig hverken ved

*) Udtales Wielitschka, saaledes at e høres efter i i første Stavelse.

***) Den ældste Hovedstad i Polen, ved Weichselstoden.

****) En betydelig lang Bjergstrækning der løber ud fra Presburg i Ungarn, norden op mod Siebenbürgen, og, for en stor Deel, danner Grændsen mellem Ungarn paa den ene Side, og Mähren, Schlesien og Polen paa den anden.

Størrelse eller Bygninger vores *) Opmerksomhed. Den er, som næsten alle Stæder, der skyldes Bjergværker deres Oprindelse, anlagt fra Begyndelsen uden bestemt Plan, og seener udvidet som Nødvendighed eller andre Omstændigheder have tilsagt. De fleste Bygninger ere af Træ, og Gaderne, for saavidt Husene ikke staae enkelte, meget uordentlige. Denne korte Anskuelse af Byens Udvortes aarsagede, at vi besluttede, uden at opholde os med om samme eller dens Indretning og Indbyggere at samle flere Efterretninger, strax at iværksætte den Hensigt for hvis Skyld vi reiste hertil.

Stjont underrettede om at man nu, da Staden tilhører Østerrige, ikke nægter Fremmede Udgang til at see det berømte Saltværk, saaledes som dette fordum, da den endnu laae under Polen, var Tilfældet, fandt vi det dog raadeligst, for ei at spille Tiden, at melde os hos Administratorerne, paa det saakaldte Slot, en Bygning, der er indrettet til Bolig for disse saavel som for de fornemste Betjente ved Værket. Vi modtoges af Værkets Foresatte med al den forekommende Høflighed det er muligt at udviise mod Fremmede, og gjorde man, da vi

*) Forfatteren reiste i Selskab med en preussisk Embedsmand i Breslau, Baron von Carmer.

havde tilkjendegivet vores *Wunste*, paa en halv Time alle nødvendige Anstalter til den underjordiske Reise, paa hvilken, foruden flere til Bjergværket hørende *Beijente*, en Hr. von *Lebzelter*, der ved samme da beklædte en betydelig *Post*, tilbød sig at ledsage os. Saa behageligt nu dette paa den ene Side kunde være, havde vi dog paa den anden hellere ønsket at have en mindre høi *Embedsmand* til *Anfører*, da vi vilde viist os lidet erkjendlige for den særdeles *Høflighed* med hvilken vi modtoges, om vi ikke havde indskrænket vort *Wunste*, ret nøiagtigt at undersøge alt, nogenledes i *Betragtning* af den kortere Tid vores *Anførers* mange *Forretninger* levnede ham til at deele vort *Selskab*.

Saltværket er fra første *Begyndelse* anlagt lige under *Byen*, men har, ved Tid efter anden at udvides, faaet en betydelig større *Udstrækning*, end denne, saa at dets største *Længde*, fra *Sønder* til *Nord* udgixr omtrent 1100 og *Breden* omtrent 400 *Lægter* *). Det bestaaer nu allerede af fem *Etager*, eller, som de her kaldes, *Contignationer*. Ligesom man nemlig, ved første *Anlæg*, underminerede, om det saa

*) En *Lægt* holder fem *Dresdner* *Alen*, af hvilke hver igien holder, liig vores *Alen*, 24 *Tommer*.

maae kaldes, Byen, ved et Lag af, indbyrdes med Beje og Gange forbundne, Huler, saaledes ere nu seener disse igien dybere, i Afstand af omtrent 30 Vægter undermineerte af et nyt Lag, dette igien, i lige Afstand af et tredie o. s. v. I de seener Tider har man dog herved iagttaget den, forhen ikke anvendte Forsigtighed, ei at lægge betydelige Udhusinger umiddelbar under hinanden. Den største Dybde holder 123 Vægter. Hele Værket deeles, i Forhold til de forskjellige, i ældre eller nyere Tider skeete Anlæg, i tvende Afdelinger, som kaldes den gamle Mark, Janina-Marken og den lille Mark. Den sidste, der indeholder de nyeste og ordentligst indrettede Anlæg, er man imidlertid temmelig om over at lade Fremmede see, da man frygter for at de, om de selv i nogen Grad vare bergkyndige, i disse, ordentligt og i Forhold til de forskjellige Jordarter anlagte Beje let kunde danne sig et bestemt Begreb om Bjergets Natur, i hvilket man for man naaer Saltet, maae arbeide sig gjennem 4 forskjellige Jordarter, der dog ikke overalt ere af lige Hoide.

Huler der naae til Jordens Overflade (Tageschächte) ere der 10 af, der alle, saa vidt de gaae igjennem løse Jordarter, ere fæstede med Lømmer, men i Steenjorden og Salt-

jorden udhugne. Blant disse anvendes een blot til at oplede Vandet, trende til at nedlade og opføre Mennesker, og de øvrige 6 til dels at føre Saltet op af Gruberne dels at bringe Heste, Træe og andre Fornødenheder ned i Bærket.

Mennesker kunne ad trende forskjellige Veie komme ned og op. Paa et Sted ere der nemlig for de simple Bjergfolk anlagt ordentlige Stiger. Disse ere 11 i alt, den ene neden under den anden, hver af dem 12 Alen lang. De ere anlagte i tvende Rader, lige over for hinanden saaledes at den ene paa samme Tid kan afbenyttes til at stige ned af, medens man stiger op ad den anden. Hver enkelt Stige hviler paa en fast Grund, bestemt deels til at forebygge at ingen, ved et uheldigt Fald skal staae Fare for at falde dybere end 12 Alen, dels til at afgive en Hviilepunkt for dem der stige ned eller op. I den runde Hule Lezno er der en Windeltrappe paa 470 Trin, anlagt efter Foranstaltning af den polske Konge August den Tredie, da han i Maret 1744 vilde bese Bærket. Denne Trappe, der skal have kostet 40,000 Gylden, er heelt igjennem opført af Muur, og Trinene først af Sandsteen, og senere, efterat disse af Vandet vare opløste, af Segetømmer. Man vælger sjældent denne Wei

tilbage, om man end af Nysgjerrighed vandrer den ned. Kaiser Joseph den Anden gik den i Aaret 1773 op og ned uden at lade sig mærke med at være træet. Endelig er der i Hulen Danielviß anlagt en Nedfart ved Loug, ad hvilken Bei saavel Bærkets Embedsmænd, som Fremmede sædvanligt gjøre Reisen, og hvilken vi desaaarsag og sandt os besøiede til at vælge.

Vi iførde os, efter Anviisning, en lang Rappe af hvidt Lærred med et rødt Belte. Over Hulen er der en Binde, hvis Bevægelse frembringes ved en Hestemølle. Omkring Bindens Bom løber et Loug, omtrent 5 Tommer tykt. Til dette Loug ere slyngede Reeb, ved hvilke der igjen er fæstet en, af stærkt Seglgarn flettet, Gjord. Man træder hen paa en, over Hulen liggende Bjelke, sætter sig i Gjorden, og fæster nok en Gjord, der med den første staaer i Forbindelse, om Ryggen *). Af saadanne Gjorde ere der 3 eller 4 saaledes anbragte sammen, at lige saa mange kunne sidde lige over for hinanden. Naar hver har taget Plads, ved at sætte Knæerne sammen og med

*) Enhver der har enten selv været i, eller i det mindste opmerksomt betragtet en ordentligt indrettet Synge, vil uden Vanskelighed danne sig Begreb om det her beskrevne Besordringstøi.

Hænderne gribe om Reebet, stundes Bjelken bort, og svæver saa hele det lille Selskab, liig en Druetase, frit i Luften. Derpaa hidses man 4 Alen ned, og fæstes der da igjen, paa lige Raade, ovenfor en anden Klynge af lige saa mange Personer, som den første. Af saadanne Klynger kunne 12 til 16, hver 4 Alen i Afstand fra den anden, paa engang tiltræde Reisen. Nederst hænge tvende Bjergfolk med Lys. Naar alt er i Stand, gaaer det temmelig hurtigt ned, saa at man i 5 Minuter er paa fast Grund i Hulen, i en Dybde af 34 Lægter. I det Dieblik de tvende forannævnte nederste Passagere berøre Jorden, som efter Afmaaling nøie ovenfra beregnes, stilles Binden i Beroe, Lygtemændene, om man saa maae kalde dem, stige ud, Rebet nedlades, for saa mange Klynger der have gjort Reisen, for hver 4 Alen og alle tage saaledes Fodsæste.

(Fortsættes i næste No.)

Stellwagen,

Kaffør.

Borger = Bennen.

No. 27.

Ser og tyvende Aargang.

Løvedagen den 2 Julii 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet:
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Magstrædet No. 30.

A n n e l d e l s e.

De i Generalforsamlingen den 18de April sidstleden valgte Repræsentantere i de Afgaaendes Sted ere følgende:

Første Klassifikation.

De afgaaende.

De valgte.

Dhrr. Hans Excellence
Geheime. Conferentsraad
Moltke.

Hr. Kammerjunker
Cordsen.

Hs. Excellence Geh. Con-
ferentsraad Sehestedt.

Ann. Ingen af de andre
paa Valg ansatte
have villet antage
Valget.

Anden Klassifikation.

De afgaaende.

De valgte.

Dhrr. Justitsraad og As-
sessor Dahl.

Dhrr. Forvalter Wal-
ling.

Canceliraad Strøm.

Justitsraad Bang, Rid-
der af Dannebroag.

Tredie Klassifikation.

De afgaaende.	De valgte.
Dhrr. Captain Lykke, Ridder af Dannebrog.	Dhrr. Captain Fabricius.
Suldmægtig Hallberg, død.	Sergeant Hansen.

Fjerde Klassifikation.

De afgaaende.	De valgte.
Dhrr. Major Winchler. Major Schnitter.	Dhrr. Overkrigscommis- sair Møller. Captain Mangor.

Femte Klassifikation.

De afgaaende.	De valgte.
Dhr. Stiftsprovst Claus sen, Ridder af Dannebr.	Dhrr. Præsten Myn- ster.
Præsten Michelsen.	Sognepræsten Fenger.

Siette Klassifikation.

De afgaaende.	De valgte.
Dhrr. Apoteker Stolpe. Statsraad Bugge, Rid- der af Dannebrog.	Dhrr. Assessor Blau. Assessor Pflugmacher.

Syvende Klassifikation.

De afgaaende.	De valgte.
Dhrr. Major og Grosse- rer Selmer.	Dhrr. Grosserer Gam- meltoft.
Grosserer Thomsen.	Commerceraad Nabe Holm.

Sttende Klassifikation.

De afgaaende.	De valgte.
Dhrr. Vinhandler Glas- sing.	Dhrr Urtekrammer Ege- holm.
Major Hyllested, død.	Klædekrammer Spang.
Vinhandler Frieden- reich.	Urtekrammer Helle sen.
Urtekrammer Olste.	Urtekrammer Lange.

Tiende Klassifikation.

De afgaaende.	De valgte.
Dhrr. Bødker Hall.	Dhrr. Captain og Tom- mermester Wahl.
Hofplattenslager Jen- sen, død.	Linnedræver Köhler.
Skoemager Leisner.	Parfymager Bang.
Glashandler Fritsche.	Garver H. Top.

Tiende Klassifikation.

De afgaaende.	De valgte.
Dhrr. Kjøbmand M. L. Warburg.	Dhrr. Translateur Hen- riques.
Bogtrykker Cohen.	Mægler Gerson.

Administrationen for det forenede Under-
støttelses = Selskab.

Korfitsen. Collin. R. Bay.

Saltværket ved Wieliczka.

(See forrige No.)

Jeg havde ved denne Reise end ikke den mindste Anelse af Frygt. Touget er saa stærkt, at man sædvanlig ved sammes Hielp vinder over 30 Centner Salt op ad Gangen, og maae et og samme Toug, for ei at udsættes for at blive skjørt, aldrig bruges længer end et halvt Aar ad Gangen. Foruden at man ikke øiner den Dybde over hvilken man svæver, er Bevægelsen selv saa aldeles sig selv liig, at den ikke aarsager den mindste ubehagelige Fornemmelse. Den ulige Vægt, der ved Personalets forskellige Tyngde frembragdes, gjorde vel at Touget i nogen Dybde begyndte at svirre, men enhver farlig Følge heraf forebyggede Biergfolkene ved at sætte deres Stokke fast mod Væggene af Hulen.

Vel falder Sædet lidt mindre beqvemt end i en Sofa; men for den liden Uleilighed, man herved lider, belønnes man noksom ved at skue omkring efter at have taget Fodfæste. Naar Diet er blevet vant til Lysets Skin i disse underjordiske Boliger, seer man at man er i et rum-

meligt Capel, der selv, saavel som alle dets runde Søiler og øvrige Tilbehør er udhugget i Salt, og som bærer Navn af den hellige Anton. Den meget ordentligt anlagte Hvelving er omtrent 30 Fod høj, forsynet med et Alter, der prydes ved tvende Billeder, forestillende Christus og hans Moder. Ved Altrets Fod knæle et Par Munkke i andægtig Bon. End videre er her en Prækestool, i en i Muren anbragt Fordybning den polske Konge August den tredies Brystbillede paa et net arbejdet Piedestal, nogle Helgenstatuer i overnaturlig Størrelse, og adskillige flere flige til et katolsk Capel henhørende Ting. Alt er virkelig arbejdet med Kunst og Smag, og Figurerne, uagtet Saltets graalig smudsige Farve, naar man holder et Lys bag ved dem, næsten gienemjægtige. I fordums Tid holdt man i dette Capel Bon for Bærkets Embedsmænd, naar de fore ned.

Flere Spørgsmaale, dem vi, forinden vi fortsatte Veien, opfastede over Biergets naturlige Besskaffenhed, besvaredes med en Forsigtighed, der gav rigelig Anledning til at beundre den Maade, paa hvilken man vidste, uden at Svarene bare mindste Præg af Uhosflighed, at undvige at meddele Efterretning om det, der

kunde give Naturforskeren nærmere Udgang til her at udvide sine Kundskaber, meer end man, for Følgernes Skyld, ansaae det raadeligt.

Vi vandrede giennem mange Beie, der i forskiellige Retninger krydse hinanden. Blandt disse holde de for 1718 anlagte alle halvanden Pægter saavel i Høide som i Brede, hvorimod de seenero anlagte kun ere 4 Fod brede og Prøveveiene (ved hvilke man undersøger hvorvidt der, paa hidtil ei bearbejdede Steder, kan haabes Udbytte) ikkuns lige saa høie. Paa de Steder hvor Beiene løbe giennem løse Jordarter, ere de fæstede med Tømmer; hvor der er Salt eller haard Steen, blot glathugne.

Saltet bryder paa tvende forskiellige Maader, i de tvende øverste Etager (Contignationer) anderledes end i den større Dybde. Hiint kaldes i Biergsproget *Stoekwerk*, dette *Flötswerk*. Med det første, der paa sine Steder i Bierget allerede findes i en Dybde af 14 Pægter under Jordstørpen, har det følgende Bessaffenhed.

I Bierget ligge, aldeles uordentligt, oven paa og meuem hinanden, Saltmasser, af forskjellig Størrelse, nogle ikke større end et Menneskehoved, andre indtil 40, 50, eller flere Alen i Gjennemsnit. Hvor nu saadanne Mas-

ser forefindes, hugges Saltet ud af Stenen, hvorved store Huler fremkomme, der kaldes Kamre, af hvilke flere hver ere saa høie at der i dem kunde opføres en, ei uanseelig Kirke, og saa brede at et Regiment Soldater der kunde exercere. Hvert Kammer har sit Navn. For at hindre at de ei skulle falde sammen, har man, i passende Afstande, ladet staae enkelte Saltstøtter, der understøtte Taget. Disse Pilaer ere, næsten som i en gotisk bygt Kirke, oventil buesformige, og danne saaledes, i Forbindelse med det Salt man øverst i Hulen lader blive tilbage, en Hvelving.

Denne planmæssige Fremgangsmaade ved Massernes Bearbejdelse har man imidlertid først iagttaget i de seener Eider, hvorimod man, da Bærket endnu hørte til Polen, arbejdede allene for Dieblikkets Fordeel, uden nogen paa Fremtiden beregnet Forsigtighed. Man kan ikke undgaae en uvilkaarlig Ængstelighed, naar man af og til kommer i store Huler, hvor alt Saltet er borttaget, uden at der er sørget for tilbørlig Fæstelse; og denne Ængstelighed tiltager end mere paa de Steder, hvor man ovenfor en saadan Hule finder en anden, der allene skilles fra samme ved et Lag simpel Steen, som paa mange Steder kun er 9 Tommer tykt.

Særdels gyselig forekom mig et Sted, hvor Gulvet i en saadan Hule lige med eet endte ved en bred og dyb Afgrund, hvis Omfang vi ved Skinnet af en Fakkell saae at være meget betydelig.

De farlige Følger man ved at see dette, finder sig anlediget at frygte for, have virkelig, meer end engang, i de ældre anlagte Dele af Bærket fundet Sted. Saaledes løsnedes i Aaret 1745 med eet en saadan Masse, hvorved nogle Huse i Staden faldt sammen og sank ned i Jorden. I Staden selv sporede man derved en Rystelse, liig et Jordskjælv, hvorhos Luften i Bærket sammentrykdes i den Grad, at den, ved at bane sig Udvei gjennem en af de til Jordkorpens grændsende Huler, borttog, liig en voldsom Orkan, det over samme lagte Tag. Ligesaa faldt i Aaret 1762 en Masse af nogle hundrede Skridt i Omfang, med 2 over samme staaende Huse, sammen.

(Fortsættes i næste No.)

Stellwagen,

Assessor.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 28.

Ser og tyvende Aargang.

Løvedagen den 9 Julii 1814.

Førlagt af Understøttelses-Selskabets
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Nagstrædet No. 30.

Saltværket ved Wieliczka.

(See forrige No.)

Oftere forefalder der mindre Brud, eller
Reiene presses paa enkelte Steder saaledes af
den uhyre, ovenfra trykkende Masse, at de,
for igjen at gjøres tilgjængelige, maae paa nye
udhugges og understøttes. Tilforn har man
søgt at forebygge slige Brud ved paa de farlig-
ste Steder at gjøre Underlag, som man kaldte
Kaszt (Kasser). En saadan Kasse bestod af
flere hundrede, 7 til 8 Alen lange Træstam-
mer, der fra Grunden af op til Loftet, lagdes
over hinanden i Firkant. Midlertid har dog
Massens djerpe Vægt ofte enten knust eller trængt
disse Kasser saaledes tilside at de have forfeilet
deres Bestemmelse. Dette Middel har man

desuden i seenerer Løber, af Mangel paa Træstammer maattet opgibe. Derimod have de sachsiske Bjergfolk, i samme Hensigt, begyndt at opføre stærke Pilaer af unyttige Salt- og Steenmasser, samt, ved andre, der vare gjorte af Træe, at udfylde de tomme Mellemrum ved flige Brudstykker og oftere overøse den hele Masse med Saltvand. Slige Pilaer, der formaae at bære en større Vægt end de ovennævnte Kasser, see ud som murede Vægge og ere ganske overtrukne med en Salt skorpe. Man er bedre faren med dem end med Kasserne, fordi de mindre end disse ere udsatte for Jldens Paavirkning. Dette Element, hvis Virkning man ikke frygter i andre Gruber, har oftere afstedkommet Udeleggelse i Saltværkerne. Saaledes brændte her i Aaret 1644 Tømmer og Træværk, der ved en uheldig Hændelse var kommen i Brand, et heelt Aar, hvorved mange, ikke vedbørlig understøttede Veie ødelagdes, hvis Istandsættelse kostede næsten utrolige Summer.

Paa samme Maade som man reiser ned fra Jordens Overflade til den første Etage eller Contignation, kommer man og til dem der ligge dybere. Man kan ogsaa gjøre Veien paa Trapper af hvilke flere, særdeles de i Hulen Tanina

anlagte ere meget beqvemme. Disse ere næsten 5 Alen brede, forsynede med smukt Rækværk, og derhos saa lidet skeile at de got kunde være anbragte i et anseeligt Baaningshuus. Trinene udgjør paa en enkelt Trappe henimod 100, og i alt over 400.

Saltet der bryder i de tvende øverste Consignationer kaldes Grønsalt (Zelona), fordi Farven, formedelst Jordarten med hvilken det er blandet, falder lidt grønagtig. Dette Salt er imidlertid ikke alt af lige Godhed. Det bedste, der bryder i glimrende Bladelag, er meget skarpt og blandet med en fiin graa Jordart, kaldes i Landets Sprog Spizasalt. En ringere Art, der bryder mindre reent, men ligner en Masse af Sandsteen med isprængte Jordkrummer, hedder Malovka. Den reenste Art, der er hvidagtigt og som skal indeholde en Tilfats af Kridt, kaldes Ladovata. Dette findes dog sjeldent, i adspredte og smaa Aarer. En fjerde Art af Grønsalt, der kaldes Sarka, er ikke Gjenstand for Handel. Dette bestaaer af sammendryngede Stumper, og bruges allene til Udfylding af Gruber eller af de forhen omtalte Kasser, ved hvilken Anvendelse man dog vel maae agte at det aldeles ikke har nogen Fasthed, da man har seet 20 til 30,000 Centners Bægt

at løses fra det Sted de vare anbragte og falde ned i Gruberne.

Bjergarten selv i hvilken Grønsaltet bryder, er meget ulige og blandet, for det meste en mørkegraa fugtig Leerart, som Bjergfolkene kalde Halda, gjennemsprængt dels med smaa uformede Saltstykker, dels med regelrette Kry-staller eller Gypssteene. En anden Bjergart der i Landets Sprog hedder Mydlarka (Mydla, Sæbe) falder sortagtig, er ofte fuld af Muskler, og indeholder faa Saltkorn, men er dog opfyldt med Saltpartikler, der, naar den bringes i Luften, tydelig vise sig. En fra disse forskjel- lig Bjergart kaldes Zuber. Denne bestaaer egentlig af blandet Salt, der ligner enten Spiza eller Makovka-Saltet, blandet med Sand, Smaasteen og Gyptstykker. Det mærkværdig- ste ved denne Bjergart er, at man i den, og i ingen anden, finder det sjeldne, aldeles klare Krystalsalt, (Dzskovata, Dzsko et lille Die). Dette Salt, der er aldeles klart og gjennemsig- tigt, bryder altid, i fuldkommen regelrette Tær- ninger eller retvinklede Prismer, men kun i smaa Partier ad Gangen. Af dette Salt for- færdiges smaa Kunstsager af hvilke enhver Frem- med der kommer hertil pleier at kjøbe et eller andet. Dagen før vores Ankomst havde nogle

Engellændere kjøbt hele Dylaget ud, paa et Crucifix nær og en Rosenkrantz af hvilke jeg valgte den sidste der betaltes med to Gylden.

Neden under den nu beskrevne Etage bryder Saltet, i en Dybde af over 60 Lægter, som det kaldes, i Fløjer, d. e. lange, brede, parallelle Lag, af hvilke det ene skilles fra det andet ved ligeledes parallelle Huler. Da Værkets Drixt i den større Dybde er forbunden saavel med mere Umage som med flere Bekostninger, skulde man vel snarest falde paa at man, af Mangel paa Salt i de Jorden nærmere liggende Huler havde begyndt at arbeide sig dybere ned. Dette er imidlertid ikke saa. Endnu har man, i hvor forskjellige Weie man end har taget, ikke paa noget Sted sporet at Saltmassen, der synes uudtømmelig, har aftaget. I de Jorden nærmere liggende Etager ere endnu Kammere, der i mange Nar kunne bearbeides; uagtet Bestefader, Fader og Søn ofte, i et og samme Kammer have arbeidet paa forskjellige Steder og Tider. Grunden hvorfor man arbeider i Dybden, og, som jeg hører, har i Sinde hermed at blive ved, saa længe de forøgede Omkostninger ikke maatte overstige en tredie Part af Saltets Pris, er, dels at man i den større Dybde har større Visshed for overalt at finde

Saltet, dels og at dette selv, jo dybere man naaer, vinder i Reenhed og Fasthed. Dette Salt kaldes i Landets Sprog Szybikova.

Lagene selv have forskjellig Tykkelse. De der holde mindre end en halv Lægt, benyttes ikke; hvor de derimod, som paa visse Steder er Tilfældet, løbe frem i Døide af otte eller ti Lægter, pleier man at hugge heele Saltlaget ud saaledes at der, i passende Afstande allene staae enkelte Pillare for at støtte paa Loftet.

Bjergarten der danner Skillerummene mellem Saltlagene, er selv meget forskjellig. Som oftest er den mørkegraa, leeragtig og blandet med Sand, sommetid er det næsten reent Leer, indeholdende flere eller færre Saltpartikler, der vel, i et mindre rigt Saltværk, kunde opfordre til Bearbejdelse. Der findes og særdeles mærkværdige Gypststenslag, der ei blot løbe hen mellem, men ofte falde fileformig ind i Saltlagene, eller gjennemstjære dem vertikal.

Uagtet det brunagtige Steensalt i de ældre Huler og Beie viser sig lidet eller intet forskjelligt fra Bjergarterne af hvilke det gjennemstjæres, og uanseet at man bestandigen vandrer omkring i mørke, temmelig eensformige Beie, og saaledes findes mere Føde for Forstanden og

Indbildningskraften end Behagelighed for Diet, saa vil dog paa flere Steder ogsaa dette finde sig tilfredsfillet eller behageligen overrasket. I nogle Huler har der i fordums Tider staaet Vand, der seenerer er dels bortdunstet, dels udpumpet. Ved dette Vand har Saltet, rundt om paa Bæggene af Hulen, dannet reene, regelrette sneehvide Krystaller, af betydelig Størrelse, der, naar Lysenes og Faklernes Glands kommer til, frembyder et ganske herligt Syn. Paa andre Steder har Fugtigheden, ved at bortdunste, Tid efter anden opløst Saltet paa Bæggene, der igjen er blevet tørt og har forvandlet sig til meget fine Krystaller, af hvilke nu Bæggene bedækkes og saaledes see ud som om de vare overtrukne med en Masse af Brillianter.

Foruden det, forhen omtalte Capel i Danielviher Hulen, er der end et, tæt ved Hulen Seraph, kaldet Christi Legems Capel. Dette har Form af en stor Nisse, hvis halve Cirkelbue omtrent har 24 Alen i Gjennemsnit, prydet i øvrigt med et Alter, et Crucifix, flere Helgenbilleder o. s. v., ligesom den anden. Her holdtes forudm daglig Bøn af samtlige Værkets Arbeidere, hvilken Ceremonie den østerrigste Kaiser Joseph den anden afskaffede

og overlod til enhver at forrette sin Andagt for sig selv.

Mange Huler anvendes til Magasiner. Her ligge de, i lange Rækker, mange tusinde Tønder Salt oven paa hinanden. Slige, nogle hundrede Skridt lange, Rækker findes ogsaa i Weiene. I en Hule er der et fuldstændigt Bødkerværksted. I andre Huler findes Maskiner, for hvilke der spendes 8 eller 12 H. te, ved hvis Hjælp man paa smaa Bogne transporterer Saltet omkring i Værket, og, for saavidt dette ikke kan skee, paa to Hjulbøre, der ellers er den sædvanlige Transportmaade.

I Værket underholdes, efter som man behøver flere eller færre, 30 til 50 Par Heste. Disse nedlades paa samme Maade som Folkene, ved Hjælp af de forhen beskrevne Gynger, dog i et for dem dertil særskilt indrettet Seeletøj.

(Fortsættes i næste No.)

Stellwagen,

Assessor.

Borger = Vennen.

No. 29.

Ser og tyvende Aargang.

Løverbagen den 16 Julii 1814.

Forlagt af Understøttelses=Selskabet
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Magstrædet No. 30.

Saltværket ved Bieliczka.

(See forrige No.)

Er Hesten end nok saa uregjerlig, bliver den i det Dieblig Bjelken skydes bort, og den saaledes hænger frit mellem Himmel og Jord, med eet ganske modfalden og stille, undergiver sig taalmodigen sin Skjebne, og venter skjelvende det Dieblig den igjen kan tage Fodfæste. De Heste der engang ere komne ned, faae for det meste aldrig mere Dagens Lys at see, foeres af en Krybbe, der som hele Stalden og alle Magaziner, er udhugget i Saltklipper, og bindes ved det Toug ved hvilket de nedlades. Fra den ene Etage til den anden føres Hestene ned ad de forhen omtalte Trapper, koblede til hinanden, meget beqvemt og sikkert. De ar-

beide tvende Timer i Rab, og hviile fire. Det er et gammelt Sagn at Hestene, naar de i nogle Aar have levet i disse underjordiske Boliger, blive blinde. Paa min Forespørgsel om dette Sagn var grundet, fik jeg intet fyldestgjørende Svar. Muligt er det vel at Savnet af Dagens Lys, i Særdeleshed i Forening med det kunstige Lys i Bærket, maaskee og en, for de øvrige Sandser ikke merkelig, Uddunstning kan have skadelig Indflydelse paa Synet. Smidlertid paastaar dog Schober, der selv en Tidlang har været Directeur ved Bærket, at han, saalidet som Folkene selv klagede over saadant, ei heller havde fundet Hestene udsatte for Dienstvaghed.

Da nu ei heller Arbeiderne her ved Bærket lide af Dienssygdomme, saa skulde jeg næsten troe Tingene maatte være den, at disse, der just ei med nogen udmerket Omhu pleie deres Heste, men i de fleste Tilfælde maae behandle dem som om de vare blinde, selv ansee dem herfor, eller i det mindste ikke føle sig opfordrede til at undersøge Rigtigheden af det herom udbredte Sagn. At man, som nogle Reisende fortælle, endog skulde berøve Hestene Synet, naar de i høi Grad vare skye, vil jeg langt fra ikke udgive for rigtigt.

Paa flere Steder saae vi Bjergfolkene forrette deres Arbeide. Overraskende og høist særligt Indtryk maatte vel dette Syn gjøre, hvis man aldeles uforberedt gik samme i Møde. En mørk Hule, i hvis Yderste et Par matte Lys smaaligen glimte over sorte Vægge; ved Siden af Lysene et Par Mennesker, af ualmindelig før og muskuløs Legemsbygning med strit Haar, og paa lidet nær, ganske nøgne. Trindt om dem glimrer i de skjønneste Regnbue-Farver, Saltets nys udreevne Brud. Den saa tidt gjentagne Fortælling, at flere blant disse Bjergfolk skulde fødes under Jorden, og fra Fødselen til deres Dødsdag aldrig see Dagens Lys, tør imidlertid jeg erklære for at være Fabel. Saadant lyder pudseerligt nok, og gjentages derfor ofte, som saa meget andet.

Arbeidet selv forrettes saaledes: Vil man blot bringe Veie istand gjennem Bjerget, hugges der, paa hele den Plads, der er bestemt til Veiens Dybde, paa alle 4 Sider en Fordybning af 28 Tommer, hvorpaa man i Midten borer et Hul, fra oven af ned, i hvilket der anbringes Krudt, hvorved man da, paa lige Maade som Steen sprænges, bortriver den løsnede Masse og saaledes baner Veien fremad. Vil man bryde Steensalt, gjør man Afdelinger,

af omtrent 3 Fods Bredde og 2 Fods Dybde, indrettede i øvrigt efter Bredde og Dybde af Verket selv. Efter disse Afdelinger maae Følene ved Arbeidet rette sig. Derpaa løsnes, paa samme Maade som ved Beienes Udhuling, Massen paa alle Sider af Afdelingerne. Naar man saaledes har vunden Plads paa den ene Side af Afdelingerne, bruges ikke længer Krudt, men derpaa løsnes Masserne ved Riler og bortføres ved Hjelp af store Tjernstænger.

Saltet udhugges, som det i Landets Sprog hedder, dels til Balvaner og Formal Stykker, dels sælges det i Natural Stykker, dels nedpakkes det som Minutier i Kade der holde fra $2\frac{1}{2}$ til 5 Centner i Bægt. Minutier kaldes nemlig smaae, uformede Stykker, der, enten under Arbeidet, danne sig selv, eller dannes, for Transportens Skyld i de Egne der ligge for meget affides. Formalstykker ere firkantede, sædvanlig af større Længde end Bredde, af 140 til 150 Punds Bægt. Naturalstykker kaldes store uformede Masser, der fremkomme ved Udhulinger som ikke kan gives nogen regelret Form. Balvaner endelig kaldes store Stykker, af Dannelsen som Tønder, der for desto lettere at transporteres i Beiene, gives denne Form. Beiene selv ere meget jevne, og den daglige Dvelse

gjør, at Folkene med en beundringsværdig Fæthed forrette Transporten. Dette har nok anlediget det, i sig usandsynlige, og, efter Kynediges Dom, urigtige Sagn, at Saltet skulde være lettere neden under Jorden end naar det bragdes til Dagens Lys.

Arbejdernes Antal er omtrent 700, dog ere sjældent alle i Arbeide paa engang. Dette var, da jeg besøgte Bærket, iffluns Tilfældet med omtrent 200. Vel faae de, der for Diebliffet ikke ere i Arbeide, ingen Wartpenge. Dog sørges der for, især om Vinteren, da de i al Fald have mindre Veilighed end om Sommeren til selv at fortjene deres Underholdning, hertil at give dem Anledning. Arbejderne lønnes, dels med bestemt Løn, dels efter Accord i Forhold til Arbeidet. Lønnen udbetales hver 14de Dag. Embedsmændenes Antal er nu omtrent 70.

Bærkets oekonomiske Forfatning indlader man sig ugjerne i at give Efterretning om. Dog har man villet forsikkre os: at Bærkets rene Udbytte, med Fradrag af Minutierne, der leveres som de ere til Regien og sælges særskilt, skal være over en Million Kaiserghlden aarlig, og man kan beregne Massen af Salt der aarlig brydes, i Middeltal til 700,000 Centner.

Saltet sælges, efter dets forskjellige Godhed, til forskjellige Priser, der dog for dem som med Verkets Administrateurer have sluttet Accord om bestandig Leverance ere betydeligen lavere end for andre.

Luftens Temperatur er her, som i de fleste Saltværker, sund og behagelig. Arbejderne naae sædvanligen en meget høi Alder. Ved planmæssigt Anlæg af Veiene og passende Forbindelser med de Huler der grændse til Jordens Overflade, har man overalt frembragt tilstrækkelig Forbindelse med Luften. Det trækker paa sine Steder saa stærkt at man maa holde Hatten fast, ja man har endog maattet ganske forlade enkelte Veje hvor Luftens voldsomme Gjennemgang ikke tillod at arbeide. Ikkuns i de fra ældre Tider anlagte Veie og Huler og særdeles der hvor det er fugtigt, fremavles en brændbar Luftart, som Bjergfolkene kalde Saleter (Salpeter). Den stiger, efter sin Natur, opad, tændes, naar man i en vis Afstand nærmer sig den med et Lys, og brænder, uden at gjøre Skade, en rum Tid i en mat bølgeagtig Lue, indtil den slukkes af sig selv. Blandes den derimod, i nogen betydelig Mængde, med den almindelige Luft, og danner saaledes en Art af Knaldluft, tændes den, naar den bringes i

Forbindelse med nogen brændbar Materie, med et stærkt Knald og kaster Luften, der staaer den i Veien, uimodstaaeligen hen med de Nabninger der staae i Forbindelse med Jordens Overflade. Ved saadan Leilighed kunne Folkene, naar de ikke øieblikkelig kaste sig til Jorden, blive meget føleligen brændte, som ofte har været Tilfældet.

Uden Tvivl kan man paa lignende Maade forklare en Begivenhed, der for et par Aar siden fandt Sted i den øverste Contignation, hvor der pludselig, med et heftigt Knald, fremkom en Nabning i en stor Saltmasse, gjennem hvilken der siden nedstrømmede en stor Mængde Vand. Efter al rimelig Formodning har man bragt et Lys nær i Eggen, hvorved da den brændbare Luft er bleven tændt, og har brændt rolig til den har fundet en Lag af Knaldluft, da den pludselig er bleven forvandlet til Lue og har saaledes gjennembrudt et skjært Jordlag, hvor igjennem Vandet er trængt ned, der i Begyndelsen dannede en Mængde Dynd i Hulen, som dog siden blev tør.

I de ældre, mindre forsigtigt og planmæssigt anlagte Deele har man ikke tilbørligen sørgt for at afværge Vandets Indbrud. Desaar- sags ere der flere Egne i de øvrige Contignatio-

ner hvor der samler sig en betydelig Mængde Vand. Naar dette tiltager i den Grad at Arbeidet staaer Fare for at standses, afledes det til de saakaldte Vandgruber, af hvilke det igjen, ved Hjælp af et Dreihjul bringes op over Jordens Overflade i store, af Drexhuder forfærdigede Spande. Dog brugte man i ældre Tider ikke denne Fremgangsmaade med mindre Vandmassen i Gruberne blev betydelig stor. Ellers virkede der af den af Vandet fremkomne Lued selv Salt, hvilket, da Vandet i sit Løb amalgamerer sig med Saltpartikler og sædvanligen kommer til at staae paa en Bund af ublandet Salt, i betydelig Mængde indeholdes i samme. Hertil behøvedes imidlertid en stor Mængde Brænde, og da man, særdeles siden 1724 begyndte at mangle dette, og Saltet, der paa den Maade frembragtes, derhos i sig ikke var saa got som Steensaltet, ei heller havde den Affætning som dette, saa har man seeneret opgivet denne Tilberedelses-Maade. Nu afledes den hele Masse af Saltvand, dog med Flid til saadanne Steder hvor den af ingen kan benyttes for ikke at være Værkets Indtægtskilder til Skade.

(Sluttes i næste No.)

Stellwagen,
Assessor.

Borger = Venner

No. 30.

Ses og tyvende Aargang.

Løverdagen den 23 Julii 1814.

Forlagt af Understøttelses=Selskabet
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Magstrædet No. 30.

Saltværket ved Wieliczka.

(See forrige No.)

I de lavere Contignationer findes aldeles intet Vand. Vel pleier man at vise dem der beseer Værket et Sted, nær ved en af de Huler der naae til Jordens Overflade, hvor der, som man paastaer, skal løbe en Kilde med sædvanligt Vand. Men den Forundring, dette ved første Diekast opvækker, falder naturligviis bort, naar man underrettes om: at dette Vand, der for saavel Mennesker som Dyr var aldeles nødvendigt, ledes ned fra Jordens Overflade, gennem Trærender, i en stor Kumme, hvorfra det siden, i mindre Render, fordeles. Hvor tørt det maae være i disse lavere Regioner, sees best deraf, at de i Saltet huggede Figurer i en

faa betydelig Række af Nar aldeles intet have lidt, ja ei engang ere blevne slovede paa Overfladen, hvilket upaatvivligen, efter Saltets Natur, vilde fundet Sted selv i et fugtigt Bærelse.

Vel havde jeg ønsket at besøge den Egn, hvor man, som det var mig fortalt, skulde kunne høre en Vandstrøm løbe hen i en betydelig Dybde under Bærket. Men vor Ledsager, Hr. von Lebzelter yttrede, at ikke allene denne Egn var selv affides beliggende, men at man behøvede i det mindste fire Uger til at bese alle Wei og Gruber, om man endog hver Dag derpaa anvendte otte Timer. At forlænge vort Ophold her saalænge, tillode Omstændighederne ikke; Administrationens Følgestab kunde vi ikke gjøre Regning paa flere Gange, og at vandre omkring, uden Kart eller Compas, aldeles overladt til sig selv, vilde vel have været ligesaalidet interessant, som gavnende. Vi nøiedes altsaa med det vi havde seet, og vendte tilbage til Oververdnen, ad samme Wei, paa hvilken vi havde forladt den, afleverede vore Lærredskapper ligesaa peene som vi havde modtaget dem, og tegnede vore Navne i en til saadan Brug indrettet Bog, af

hvilken der, som man sagde os, ved Maanedens Slutning tilstilles Kaiferen selv en Extract.

Blant andre Mærkværdigheder man fortalde os, og som allerede af flere forhen ere omtalte, maae det og ansøres: at alt Træværket i Gruberne, efter nogen Tids Forløb, naar det i en vis Grad er gennemtruffet af Saltpartikler, modstaaer al Forsaadnelse. Dette gjelder og om Dyr der døe i Bærket, og som komme til at see ud som om de vare vintørrede, uden paa Haar eller Skind at bære Spoer af Forvandling. Der fortælles, at man 1696 skal have fundet Mennesker, som ved en i Bærket et halvt Aar forhen opkommen Ildebrand formodentligen have været qualte, liggende i samme Stilling i hvilken de rimeligviis ere omkomne, som om det havde været Mumier fra Egypten.

Midt i Saltmasserne opdages ofte Steene af flere Punds Vægt, og oftere Træstumper af ikke ubetydelig Størrelse. Dette Træe er sortebruunt, vel fast, men ikke stivt, og kan deskaarsag ikke kløves, men bryder af sig selv itu i smaa Stykker. Naar det

gnides, har det en ubehagelig Svovllugt. I fordums Tid har man og, i en Dybde af et par hundrede Alen, foreviist et Gegetræe, fra hvis Greene man udenom havde bortskaffet Saltet. Dette Træe er ved en, omtrent 30 Aar tilbage i Tiden opkommen Ildbrand fortæret, saa at man nu kun seer enkelte Spoer af samme i Saltet. Som noget særdeles vidunderligt, for hvis Sandhed man dog ei tør indestaae, fortælles det, at man engang har fundet en Høne paa Eg forvandlet, tilligemed disse, til Salt. Maa skee denne Fortælling er anlediget ved en eller anden Saltmasse, hvis Figur kan have havt en vis Lighed med Hønen der ligger paa Eg.

Af de virkelige Erfaringer turde man imidlertid vel være beføiet til at antage at Saltlagene her skulde deres Oprindelse til en, ved Saltpartiklers bestandige Nedfalden, dannet Saltluud. Ikkuns paa denne Maade er man i Stand til at forklare: at en Steen der kan være faldet ned paa en fastliggende, allerede krystalliseret Saltmasse, eller et Stykke Træe, der fra oven af er sunken ned og ved Forbindelse med Saltpartiklerne efter-

haanden blevet specifikt tungere, kan, af senere ovenpaa faldende Saltpartikler være bleven trindt omgivet og paa alle Sider indsluttet.

Vil man i øvrigt betragte heele Saltbjergets naturlige Beskaffenhed, om hvilken der hidtil ikkuns havees en temmelig ufuldstændig Kundskab, finder man flere end een Erfaring, der, hvad enten man blant flere rimelige Theorier for Saltets Dannelse lægger den eene eller den anden til Grund, dog efter alle hidtil bekjendte mechaniske og chemiske Love blive uforklarlige. Jo mere jeg betragter Naturens store Værksted og de Erfaringer hvorved vore Kundskaber om samme ere berigede, jo sandsynligere finder jeg det, at de i Chemien hidtil gjorde Forsøg neppe ville være indholdsrige nok til at lede til fyldestgørende Oplysning.

For at give en Idee om den uhyre Mængde af Saltmasser, Naturen i denne Egn har nedlagt, vil jeg slutte med en kort i Berlinisches Magazin der Wissenschaften und Künste indført Beretning.

Hele Egnen langs med den carpatiske Bjergstrækning synes at være et udtømmes-

ligt Gjemmested for Salt. Utallige Sagttagelser, der i flere Aarhundreder have været anstillede, lede alle til at antage: at Grundlaget for dette uhyre Saltoplag løber, i en uafbrudt Linie, fra Galakiet og Moldau, paa begge Sider af de carpathiske Bjerge, i Længde af meer end hundrede, og i Bredde af i det mindste 10 til 12 Mile, gjennem Ungarn, Galizien og Schlesien. Lægges man derhos Merke til at Saltet, som brydes i Galakiet, i Moldau, og i Siebenbürgen, indeholdes i en ligedan Krystalleret Steen, som den, der findes i Bieliczka og det, 4 Mile fra samme beliggende, Saltværk Bochnia, vil man heri finde Beviis nok for at uden al Tvivl heele denne Rigdom udflyder fra en fælles Kilde. At disse Erfaringer, der ligesaavel ere komne til Kundskab for de offentlige Autoriteter i de nævnte Lande og for dem der bestyrede de enkelte Saltværker, som for Private, ikke have aarsaget mangfoldige flere Værkers Anlæg, er vel i og for sig heel forunderligt. Dog bør det derhos ikke undlades at lægge Mærke til at Saltlaget just ikke paa alle Steder findes saa lavt over Jorden og i øvrigt saaledes dannet, at man har Ud sigt

til at faae sin Umage ved Bearbejdelsen erstattet. Paa flere Steder maae Saltet søges dybere end 100 Fægtter under Jordens Overflade, og ofte tilintetgjøres et, med svære Udgifter anlagt Brud pludselig ved Vand, der, naar det med uafværgelig Boldsomhed bryder ned fra Jordkorpren, ødelægger alt hvad Kunst og Flid møjsommeligen har opført. Dog har ogsaa her, som det saa ofte gaaer, Tilfældet udrettet meer end Kunsten, saaledes som i Aaret 1781, Floden Pruth ved Telatyn i Haliczker Kredsen bortskyllede en Deel af sine Aabredde, og derved aabnede en Masse af Steensalt, der ved nøiere Undersøgelse uden Tvivl vilde lede til, i en mindre end den forhen nævnte Dybde at finde Salt lig det ved Wieliczka.

Oversætteren kan til Slutning ikke undlade at gjøre den Anmerkning: at, ligesom nærværende Beskrivelse over dette sjeldne Bearbejdelses Sted af et blant Naturens første og for Mennesket vigtigste Produkter i og for sig meget har interessert ham, hvad han haaber i nogen Grad og at have været Tilfældet med Læserne, saa-

ledes har han, og maaskee flere blant disse, i herved at berigtige enkelte Barndoms Begreber, endog meddelede i naturhistoriske Værker, der af Kjendere tillagdes Værd og Troværdighed, f. Ex. den: at der i Wieliczka gaves Mennesker der fødtes, levede og døde under Jorden uden at see Dagens Lys, fundet Veilighed til at sande den gamle Sætning: at man saa ofte overdri- ver og saa gjerne hører eller læser Overdrivelser, fordi de tone eventyrligt og bestjefstige Fantasi- en. Vilde man dog ikkuns tage, fremstille og er- kjende Tingene, hvor Sandsernes Ufuldkom- menhed tillader at see deres rigtige Bestaaffenhed, saaledes som de ere; der vilde endda være nok- som rigelig Stof til beundringsfuld Betragtning af Naturens og Kunstens mangfoldige og stedse afveklende Frembringelser.

(S No. 28, Side 220, Linie 10 staar, ved Over- sætter-Feil, Muskler istedetfor Muslingeskaller.)

Stellwagen,

Affessor.

Commissionen som bestyrer Ugebladet, samles Søndagen den 24de d. M., da Hr. Professor og Ridder Brorsons Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 31.

Ser og tyvende Aargang:

Løverdagen den 30 Julii 1814.

Forslagt af Understøttelses-Selskabet:
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Nagstrædet No. 30.

Thomas Münzer,

eller

Historien om den sachsiske Borgerkrig.

Til en Tiid, da Enhvers Opmærksomhed, der agter paa Verden og Mennesker, hendrages ved uventede Optrin paa den politiske Skueplads; til en Tiid, da saa mange Rigers Forfatning er rystet, og næsten i alle Lande Gjæring, Uro, Krig og Udælgelse, skuer Historiens rolige Grænser gjerne tilbage i Fremtiden, og undersøger, hvordan Menneskene den Gang handlede, under lignende Omstændigheder og Optrin. Herfundne Aarhundreders Historie lader os ei søge længe efter Skildringer af store Optrin, som ere af en Art, at man ei kan dvæle ved dem uden levende Deeltagelse. Jeg vil med-

dele Borgervennens Læsere et af disse Optrin i dette og følgende Blade.

Thomas Münzer, en Mand med et stolt, overmodigt og grusomt Hjerter og en forvirret Forstand, har unægteligen spillet en vigtig Rolle paa det 16de Aarhundredes store Skueplads; men desværre! ogsaa udbredet megen Glendighed over en Deel af Tydskland, og vilde have anrettet langt mere Blodsudgydelse, Mordbrand og Sammer, naar man ei havde bemægtiget sig hans Person, og derved endt de Rædsler, hvormed han betegnede sine Skridt.

Thomas Münzer blev fød mod Enden af det 15de Aarhundrede i Stollberg ved Harz, studerede Theologie i Wittenberg, levede siden en Stund i Halle, og prædikede med temmeligt Bifald, saa at han blev valgt til Præst i den chursachsiske Stad Zwickau. Men neppe havde han tiltraadt sit Embede, førend han slog sig til Gjendøbernes Sekt, der af Misforstand og Sværmeri bekjendte sig til følgende Sætninger: ingen Kristen maa sværge; Ingen besidde nogen Eiendom, men Alt være tilfælleds; blot Borne maa døbes; alle ugudelige Menneſker udryddes; der gives foruden Bibelen et indvortes Gudsord, som Aanden prædiker ved Syner og Drømme.

Münzer's Historie viser, at netop den sidste Sætning har stiftet den meste Forvirring, Oprør, Mordbrand. Paa denne indvortes Aand beraabte de sig steds, naar der var Tale om at oplyse og vise til Rette; og hvo der ei vilde troe dem, at denne Aand taledede ved dem, ham skjældte de ud som en Hedning og Ugudeligg; derpaa grebe de fat paa Prygler og Plejler, og sloge til i Blinde: det kaldte de at disputere.

Münzer var Een af disse Folks første Anførere. Hans fornemste Medhjelpere i Zwickau vare Niclas Storch, en Dugmager, og derhos en snu og listig Mand; Martin Cellarius, en Geistlig, og ei uduelig, og en vis Marcus Stübner. Disse Folk prædikede i Zwickau de anførte Lærdomme, gjorde snart Opsigt og samlede et ei lidet Tilhæng.

Magistraten lod dem indstevne, og da de vegrede sig, at aflægge Regnskab, saa bleve Nogle af dem satte i Fængsel, Andre forviste ud af Landet; Münzer og Stübner havde denne Skjæbne. Stübner gik til München, hvor han døde; men Münzer gik til Altstädt, en Stad i Thüringen, hvor man var

saa uforsigtig at kalde ham til Præst. Neppe
 havde han her været Præst i nogle Uger, førend
 han i en Prædiken sagde: „Paven binder Men-
 „nessene med haarde Love. Luther har vel
 „sønderreven disse Baand, men er geraaden paa
 „en anden Afvei, thi han lader Mennessene for-
 „meget deres Billie; hans Lære er altsaa ikke
 „aandelig, men kjødelig. Luther og Paven
 „ere da begge Antikristne, og begge maa
 „man slye. — Jeg derimod er den rette Lærer.
 „Hvo der altsaa ved min Lære vil vorde salig,
 „han maa dræbe Kjødets, det er: han maa ofte
 „faste, bære grove Klæder og en grov Skjorte,
 „lade Haar og Skjæg vore, tale Lidet eller
 „Intet, see mørkt ud, vente guddommelige
 „Åbenbarelses, og hele Nætter lure derpaa,
 „venie Mandens Sprog, og med Taalmod og
 „fuld af Tro haabe Drømme og Syner. Saa-
 „ledes udrustede af Manden (nemlig med Pjal-
 „ter, med langt Skjæg, ukjæmt Haar og mørkt
 „Ansigt) maa man gaae paa hemmelige Ste-
 „der, ofte tænke paa Gud og fordre et Mirakel
 „af ham. Vil Gud ei give os et Mirakel, saa
 „maa man holde ved med at hungre og bede, for-
 „dre med Eftertryk af ham, bestorme ham med
 „Magt, vrede sig paa ham, og (kan den Ussin-
 „dige i Daarekisten sladdre taabeligere) b a n d e

„ham. Gud maa tale med os, som med Abra-
 „ham, IsaaK og Jakob.“

Saalænge den Afsindige prædikede dette Galimathias, havde hans Dyrighed endnu Medlidenhed med ham, især da Luther skrev fra Wittenberg til Hertug Johan, han skulde endnu ei straffe ham haardt, men i det høieste forvise ham af Landet. Men da end ikke engang denne Straf blev ham paalagt, blev Münzer dristigere og prædikede: „Da Kristus havde befriet os fra Djevelens Magt, saa er det ikke Ret, at et Menneske er et andet Menneskes Slave, og at Herrerne gjøre deres Undersaatter til Livegne.“ Slige Taler, hvorved Dyrigheden blev foragtelig, men Undersaatterne oprørte, holdt han ofte fra Prædikestolen. Neppe hørte Bønderne i Elsas, Schwaben og Franken, at en Præst havde i Altstædt sagt paa Prædikestolen, man behøvede ikke at adlyde Dyrigheden, naar man ikke ville, førend de toge deres Pleiler og ilede til Altstædt. Ogsaa mange Borgere og Daglønnere fra Raubostæderne Sangerhausen, Frankenhausen, Halle og Aschersleben, ligesom Bjergfolkene fra Eisleben og Mansfeld, strømmede til, for at høre den nye Præst.

Nu blev Manden kjækkere; og da han smigrede sine Beundrere, saa kunde han gjøre med dem hvad han vilde. Han valgte derfor dem, han ansaae for de dueligste, til sine Apostle, og sendte dem om i alle nærliggende Egne. Der skulde de bekjendtgjøre: „Freløsningsstund er her, og det nye Rige begynder.“ Han selv rasede stedse mere og mere, og sagde flere Gange paa Prædikestolen: „man skulle slaae Fyrsterne ihjel og opbrænde deres Huse; det ville Manden have.“

Ved alle denne farlige Mand's rasende Ytringer behandlede Dyrigheden ham dog endnu stedse med Skaansel. Denne store Overbærelse, og hans dagligen voxende Anseelse bragte ham endeligen saa vidt, at han engang, med en stor Hob af sine Tilhængere, gik til een, ikke langt fra Altstädt liggende Bye, ved Navn Willersbach, stak denne Bye i Brand og plyndrede Kirken. Denne Bye var katolsk, og i Kirken stod et Mariebillede, til det Mange, ogsaa af Altstädt's Indvaanere gjorde Balfart. Dette Dyrin var kun et Løsen til sortere Forbrydelser: thi snart efter sluttede han med sit Mordbrænder-Selskab et formeligt Forbund, ved hvilket disse edeligen maatte love ham, at de vilde udrydde al Dyrighed og indføre en ny Regjering.

Disse Rebellers Navne skrev han høitideligen op og hans eget stod overst.

Nu var det høi Tid, at standse Dyrørerens morderiske Gang; og han blev den 1ste August 1524 stevnet til Weimar af den sachsiske Kurfyrste, for at han selv skulde aflægge Regnskab for sine Gjerninger. Münzer kom, men han nægtede, bævede derved af Angest, og tilstod af sine Lærdomme blot saa Meget, som han uden Fare kunde tilstaae. Under disse Dmstændigheder sendte Kurfyrsten ham tilbage med en forseglet Befaling til Dyrigheden i Altstadt, at den skulle forviise ham Landet. Da den Elendige kom fra Domstolen, og ville gaae over den weimarske Slotsplads, omringede Staldkarlene ham, spottede ham, og spurgte, hvor hans Land var, og om den gandske havde forladt ham? Münzer, der endnu stedse bævede som Espeløv, kunde Intet svare, og var hjertelig glad, da han havde naaet Porten. Her, da han saae sig i fri Luft, løb han hvad han kunde til Altstedt. Han maa have anet sin Skjæbne, hvis Bestemmelse han havde bragt med sig i et forseglet Rescript; thi han samlede sine bedste Sager, forsynede sig med et Harnisk, Hjelm og en Hellebard, og gik bort om Natten.

Nogen Tiid vandrede han om hist og her, men blev endeligen optagen i Rigsstaden Nürnberg.

Ogsaa her prædikede han offentlig sine afskyelige Lærdomme: og det havde den Følge, at mange frankiske og schwabiske Bønder, som alt forhen havde gjort oprørske Bevægelser, nu samlede sig i store Hobe, opbrændte Kirker og Klostre, forstyrrede Landsbyer, og dræbte deres Adelsmænd. Disse forførte Folks Raserie overgik al Beskrivelse. En Hob af disse rasende Folk, erobrede paa en Paaskedag 1524 den lille Stad Weinsberg, og anrettede der et skrækkeligt Blodbad under Ansørsel af en Gjæstgiver Georg Metzler. Grev Ludvig Helfrid von Helfenstein slagtede de med djævelsk Grumhed, endstjønt hans unge Gemalinde, en Keiserdatter, laae paa Knæe med sin mindste Søn for disse Uhyrer og anraabte dem om Forbarmelse. Efterat have udført denne fæle Udaad, fangede de endnu 70 andre Adelsmænd og spiieste dem. Ved denne Tigergrumhed, som maatte udpresse det vildeste Menneſte Taarer, stod en Bonde fuld af Henrykkelse, og blæste en Dands paa Sællepiben.

(Fortsættes i næste No.)

Brorson,
Professor.

Borger = B e n n e n ,

No. 32.

Ser og tyvende Aargang:

Løverdagen den 6 August 1814.

Forlagt af Understøttelses=Selskabet
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Magstrædet No. 30.

Thomas Münzer,

eller

Historien om den sachsiske Borgerkrig.

(See forrige No)

Til al denne Sammer havde den affkyelige Münzer ved sine affindige Prædikener givet Anledning, han blev derfor forjaget fra Nürnberg, og de oprørske Bønder bleve ved Georg von Truchseß nedfablede, jagede i Donaustrømmen, brændte, radbrækkede og under mange rædsomme Marter henrettede. Man kaldte dette Oprør, den schwabiske Bønderkrig.

Smidlertid havde i Rigsstaden Mühlhausen, en berømt Munk, ved Navn Pfeifer, en dumdriftig Karl, dreven megen Uorden: ogsaa han prædikede mod Dyrigheden, mod

Biskopperne og Munkene, og havde allerede mere end engang raadet, at stikke Raadhuset og Klosteret i Brand. Münzer, som havde hørt tale om denne Pfeifer, gik lige til Mühlhausen og gjorde Bekjendtskab med ham. Da Borgerne i Altstادت hørte, at Münzer var atter i Nærheden, saa droge de hobevijs didhen, og forøgede denne oprørste Præstes Tilhængere.

Magistraten i Staden Mühlhausen, saae meget tydeligt Ulykken, som truede den, men kunde for det første Intet gjøre, uden at passe paa. Ogsaa Luther holdt det nu for den rette Tid, at man maatte standse med Estertryk Gjendøberens Voldsomheder. Han skrev altsaa til Borgerne i Mühlhausen og advarede dem faderligen, for disse farlige Folks-Anslag. Münzer fik Underretning om dette Brev, og var dristig nok, at udstæde et Svar mod Luther, fyldt med de laveste Skjeldsord; og dette Brev lod han endog trykke og uddele.

Münzer blev i Mühlhausen snart afshyet af alle Ketskafe, fordi man med Føie ansaae hans Hjerte for ligesaa affkyeligt, som de Taler, han førte, vare; og Magistraten der begyndte nu med Grund at frygte, at dette trodsige og bittere Menneske havde i Sinde, at

stifte en Ulykke i Staden. For da at afvende den truende Fare, affærdigede Statsraadet et Brev til Erkehertug Ferdinand, Keiser Karl Vs Statholder, hvorudi de meldte ham Stadens Tilstand og bade om Hjelp. Borgemeister Bertel Probst overbragte selv dette Bønsskrift, men fandt ei Erkehertugen hjemme og kom med uforrettet Sag tilbage.

Denne Omstændighed erfarede Münzer; og nu begyndte han med Pfeifer og sit hele Tilhæng, at gjøre hvad ham godt syntes. Først udnævnte han sig mod Magistratens Billie til Præst ved St. Petri og Georgi Kirke; derpaa forjog han de tydske Herrer fra Riddergaarden og tog denne Bygning i Besiddelse. Da dette Rov lykkedes ham, forlangte Røveren, at man skulle vælge ham til Raadsherre. Magistraten ville naturlig ei modtage saadant Menneske, og viiste ham Døren. Nu tog han Masken af, sammenkaldte sin Hob, stormede Raadhuset og affatte det hele Raad uden Omstændigheder. „Han havde — sagde han — spurgt Faderen i Himlen derom, og han havde befalet ham „det.“ — Dog Sprøveren gik endnu videre: han, som havde lært, at en Kristen ei behøvede at staae under nogen Dyrighed, udnævnedes sig selv til Borgemeister, og anordnede tillige et nyt

Raad af sine Tilhængere; og hele Staden maatte adlyde ham, tilligemed dette ny Raad, som han kaldte det evige Raad.

Nu var altsaa den af Zwikau, Altstãdt og Nürnberg forjagede Præst, Thomas Münzer, blevet Borgemester i Mühlhausen; han, som ei ville taale Geden blandt de Kristne, lod sig sværge Trofskabseed, og tænkte nu i sin heele Levetid at beholde dette Bytte: „fordi Faderen i Himlen havde budet ham det.“ Hertil gjorde han alle mulige Anstalter. For at vinde Borgerne indførte han Fælledsskab i Eiendom. Nu forlod Haandværkeren sit Værksted, Vognmanden sine Vogne, Daglønneren sit Arbeide: Alle løbe om med Prygle, Drev og Bægsfakler, og de Rige og Fornemme, som ei godvilligen ville levere deres Guld og Sølv, deres Juveler, Perler og Møbler, maatte see deres Huse brænde over deres Hoveder. Værst gik det med Klosterne i Staden; de bleve strax lagde i Aske. Da der var Intet mere i Staden at plyndre, gik Mordbrænderne ud paa Landet og rasede der med samme Grusomhed i Klosterne og paa de adelige Gaarde. Det Løsen, som denne Bande førte efter Borgemesterens Befaling, var altid et Sprog af Bibelen, sædvanligen var det Ordene: „Her Herrens og

Gideons Sværd!" Saasnart disse Ord lode fra Mandens Læber, styrtede Bygninger, Hoveder bleve afhuggede og Markke bleve ødelagte. Dgsaa til Fyrsterne lod Dyrereren Breve gaae om, med den Paaskrift: her Herrens og Gideons Sværd, og til sine Landsherrer, Greverne af Stollberg, sendte han endog den Befaling: at de skulde fremstille sig for ham, falde ham tilføde, eller han ville komme og fordærve Alt. En blandt dem, Grev Bode, torde paa den Tiid slet ikke lade sig see, og han truede Grev Ernst af Mansfeld ligeledes med Døden. Men til adskillige Herrers Undersaatter skrev han: de skulde opsigte deres Herrer Lydighed; han vilde gjøre dem fri; thi Gud var med ham og vilde fremdeles blive ved at være med ham.

Bed disse Ødelæggelser viiste Munken Pfeifer sig meest virksom; thi Münzer havde som Borgemeester nok at bestille. Da der var Intet mere i Nærheden at plyndre, gik Pfeifer ind i de sachsiske Provindsler. Hvad der satte sig imod ham blev nedhugget, og hvor der var Penge eller Penges Værd at finde, der plyndrede Røverne. Meest umenneskeligt rasede de i de forrige Klostre, nu hertugelige gotthaiske Amter Georgenthal, Schtershaus

fen og Reinhardtsbrunn. I det sidste Kloster rasede de som de grusomste Stratenrøvere. Abbeden var ikke hjemme, da 800 Bønder, der kom fra Egnen af den gothaiske Stad Waltershausen, bestog Klosteret. De rev Bygningen ned, jage Munkene bort, og spiste og drak den hele Nat. Dagen efter afbrændte de Kirken, forstyrrede 13 Altare, sønderstog de dertil hørende Tavler, ødelagde Malerier og andre Prydelser, 3 Orgeler, 12 Klokker, bestemmede Fyrsternes Gravmæler og opbrændte Bibliotheket. Saaledes huserede de i 14 Dage, og ikke bedre i andre Klostre: i Erfurt, Eisenach, Kelbra, Volkenrode, Ballenstedt, Nordhausen, Sangerhausen, Walkenried og Slesfeldt: og intet Menneske kunde værges sig mod disse Morderere. Stundom stillede deres Overhoved, Münzer, sig i deres Spidse, holdt en Prædiken til Hest, talende om Indskydelser af Anden, og var da den første Mordbrænder. Af de kostbare, med Perler og Juveler besatte Messikaaber, som han stjal af Kirkerne, lod han sye Klæder og Prydelser til sin Kone.

Lykken skaffede ham stedse flere Tilhængere, og selve anseelige Mænd forenede sig med ham. De fornemste blandt dem vare Gangils,

Præst i Frankenhäusen, Simon Häfritzer og Balthasar Haubmayer. Denne Uregjorde ham stedse mere overmodig, og endelig stillede han sig endog i Spidsen af sin Hob, for med den, at angribe Staden Frankenhäusen. Efterat han tilforn havde skrevet mange truende Breve i hele Eggen, satte hans Hær sig i Bevægelse, og drog med Faner og Kanoner og i fuld Krigsrustning bort fra Mühlhausen. Marschen gik kun langsomt; thi det var et Tog af Stratenvovere og Mordbrandere, som plyndrede, skjændte og brændte alle vegne, hvor de kom hen.

Imidlertid søgte Luther, ved sine Foredrag, som han holdt i Nordhausen, Erfurt, Weimar, Jena, Urlamünde, atter at vinde de Wildfarende og Forsørte, eller saadanne, som stode i Fare for at henrives af Strømmen. Kurfyrst Friderik af Sachsen, som da dette Skete, var dødsyg, skrev til sin Broder Hertug Johan: „at man, om muligt, skulde gaae „frem med Mildhed mod de stakkels Bønder, „som maaske ved at forbydes det guddommelige „Ord, og ved mange falske Forestillinger og „Løfter vare misledte og bragte til dette Oprør.“ Grev Albrecht af Mansfeld prøvede, at gjøre Bønderne fornuftige og kristelige Forestil-

linger, og Vincene aabnedes paa mange Folk; de saae den store Forbrydelse, de havde begaaet. Men neppe havde den listige Münzer mærket, at hans Tilhængere begyndte at vakle, førend han skrev et Brev til Greven, hvori han bittert angreb ham. Dette overmodige Brev havde til Overskrift: skrevet Broder Albrecht til Belærelse; og dets Slutning var: Thomas Münzer med Gideons Sværd.

(Fortsættes i næste No.)

Brorson,
Professor.

Borger = B e n n e n,

No. 33.

Ses og tyvende Aargang:

Løverdagen den 13 August 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Nagstrædet No. 30.

Thomas Münzer,

eller

Historien om den sachsiske Borgerkrig.

(See forrige No.)

Da Brevet var skrevet, stillede Oprøreren sig atter i Spidsen af de Forførte, lovede, at han vilde gjøre dem til store Herrer, og svingede sit morderste Sværd. Først løb han mod Nonneklosteret i Frankenhäusen. Her rasede han afskyeligt, fortærede med sin Bænde alt Forraad af Levnetsmidler og førte saa den berusede Hob mod Slottet. Dette blev bestormet, erobret, og besat med en Deel af de rasende Seierherrer. Med den anden Deel gik den fnyssende Røver løs paa Raadhuset, og i nogle Minuter var ogsaa det i hans Magt. Her tog Münzer

afsted som en Skabning, der har traadt al Menneskehed under Fødderne, som et vildt Dyr paa Retfærdighedens Sæde. Han brød Stadsens Segel, sønderrev alle Breve og Skrifter, og brændte endogsaa vigtige Papirer, saa at mange tusinde Ustyldiges Rettighed blev sat i Uvished og Efterretning om Enkers og Faderløses Formue blev en Gaade. „Faderen i Himlen har saaledes befalet mig det,“ sagde han, og gif saa, efterat han havde udøvet denne Voldsomhed, løs paa Borgernes Huse; alle bleve plyndrede, naar ei det Løsen: her er Herrens Sværd og Gideon, blev erkjendt som guddommeligt.

Men endeligen vaagnede deres retfærdige Hevn, som havde faaet Sværdet af Gud selv. Thi Kurfyrst Johan af Sachsen, Hertug Georg af Sachsen, Hertug Henrik af Braunschweig, Landgrev Philip af Hessen, og Greverne af Mansfeld, gave sig paa Marschen med 1800 Ryttere og nogle tusende Mand Fodfolk. Münzer fik Efterretning om dette Tog og førte nu sine Bønder, som bestode af 8000 Mand, ud af Staden paa Marken. Her lod han afstikke en Leir, opkaste en Grav og opslaae en Bognborg. Derpaa reed han om Leiren, holdt en Prædiken, dekla-

merede om Landens Indskydelse og Trøst, og gav sig al mulig Umage at indgyde Bønderne Mod. Vel var hans Løgn fin, hans Navn frygtet og stærke hans Fæstningsværker — thi de bestode af Vogne befæstede ved hverandre med Kjæder, som man den Tid fornemmeligen brugte mod Rytteri — dog tabte de fleste Bønder Modet. For da endnu at undgaae Ulykken, som nu var nær, skreve Nogle af de due- ligste Bønder følgende Brev til Fyrsterne.

„Vi bekjende Jesum Kristum; vi ere ikke
 „her, for at tilføie Nogen Ondt, men paa Guds
 „Retfærdigheds Vegne. Saa ere vi ei heller
 „her, for at stifte Blodsudgydelse. Ere I da
 „og saalunde til Ginds, saa ville vi Intet gjøre
 „eder; derefter sig Enhver maa rette.“

Fyrsterne beklagede de forblindede Folk, nedlode sig naadigen til dem, og sendte dem et Svar af følgende Indhold: at alle Bønder skulle faae Tilgivelse, naar de ville udlevere deres Ansører og gaae roligen hjem. Dette Brev blev overbragt ved Grev Wolf von Stollberg, Kasper von Ruxleben og Maternus von Gehofen.

Den største Deel af de Ulykkelige følede, at denne Fordring var billig og havde gjerne sagt Ja. Men Münzer forekom dem, traadde

op, og kaldte enhver Fyrste en Nimrod og en Baal, og sluttede sin Tale med det kjække Løfte: „at han, naar Fienden vovede at flyde, vilde fange enhver Kogle i Armenene af sin Præsteskjole.“ Under Dyrerens Prædiken var fremkommen en Regnbue. Da hans Bande nu just førte en Regnbue i deres Faner, saa benyttede han denne Omstændighed, til at overtale det forblindede Folk, at Faderen i Himlen, hvis Gjerning han udførte og der taledede ved ham, lovede ham herved en fuldkommen Seier. Tillige købte han nogle Skjelmer til at gaae om i Leiven og space. Der stod nu paa hvert Hjørne saadan Bedrager og skreeg: at Herskarernes Herre snart ville sende en stærk Hjælp fra Himlen. Dette Blændværk gav den forsagte Hob atter Mod. Thi da Münzer spurgte dem, om de nu vilde overgive sig til Fyrsterne, raabte Alle enstemmigen: „Nei, nei, vi vilde blive sammen levende og døde.“ Derved bleve de tillige saa varme i Hovedet, at de raabte rasende: „Grist frem! modigen hugget til og ingen Skaansel med de Blodhunde!“ Og efterat de havde udskraalet dette morderiske Brøl, istemmede de en Sang, og plantede om deres Bognborg de otte Kanoner, som de havde bragt med sig fra Mühlhausen.

Smidlerstid ventede Fyrsterne deres Gesandtere tilbage; men de kom ikke; thi den umenneskelige Münzer, der søiede Grusomhed til Grusomhed, havde ladet Gehofen, som en Misdæder føre ind i en Kreds, og der ladet ham, tilligemed en Geistlig, som skulle bede med ham, stikke ihjel af Pantser; men begge de andre Herrer holdt han i Fængsel.

Fyrsterne tøvede altsaa ikke med at lade deres Hær rykke frem. Da Bønderne saa de lynende Hjelme blinke, hørte de frygtelige Sværde hvine og de modige Hestes Brinsten, saa tabte de atter Modet. De stikkede altsaa Een af de endnu levende Fanger, Ruxleben, afsted, for at bede om Naade for dem. Fyrsterne lovede dem Bønhørelse, naar de ville udlevere deres grusomme Anfører. Dertil kunne de ikke overtale sig, thi de havde en gandske udmærket Urefrygt for ham. For da endnu at prøve det Yderste, løslod de ogsaa Grev Stollberg, for at han skulle gjøre Forbøn for dem. Men for ei at tabe Tiden, affendte Fyrsterne Adelsmanden Hans Berther, der maatte melde dem: Tiden til Underhandling var nu forbi, Hevnens Time nærmede sig, og Dprøerne skulle forberede sig paa, at modtage, hvad deres Gjerninger fortjente. Krigs-

trompeten lød, og Hæren rykkede frem i Slagorden.

Førend det fulde Angreb skete, reed den brave Landgreve Philip af Hessen, som altid havde været Reformationens og hver god Sags Forsvarer, om Slagordenen, indgjød Soldaterne Mod, erindrede dem, at de her strede for Gud og for Dyrigheden, og sluttede med de Ord: „Frem i Guds Navn!“ — I samme Dieblikke aabnede de frygtelige Kartauer deres Ildsvælg, Musketterne udstjødte en skrækelig Kugleregn, Pantserne og Sværdene hvinede, og hele Gelede af de arme Forsørte styrtede til Jorden. Da de Dyrige saae deres Kammerader vælte sig i Blod, vilde de flye. Men Münzer raabte af alle Kræfter: han saae en Legion Engle komme, og begyndte tilige en Sang.

Hans ved ham blændede Hær synger og strider med, og hele Hobe af dem styrte ned under Sangens Lyd, og blandede Dødens Klynken med de Levendes Sang og Kanonerens Torden.

Allerede laae 2000 Dræbte paa Pladsen. Da tog endeligen en Hob Flugten. Den blev forfulgt, værgede sig og blev nedsablet, men Resten flygtede til Frankenhäusen. Fyrsterne fulgte efter, erobrede Staden, plyndrede den,

og nedhuggede Alt, som lod sig see med Bærge. Her talte man 5000 Liig i Gaderne og 300 Bønder bleve henrettede af Bøddelen. Dette frygtelige Blodbad skete den 25 May 1525. Münzer's Legion af Engle blev borte, Kanden havde forladt ham, hans Løgne bleve opdagede og hans Mod var borte. Bævende naaede den Glendige et Huus ved Nordhauser Port, og kom ubemærkt derind. Her fandt han en Seng, bandt sit Hovede til, og lagde sig deri klagende som en Døende. I dette Huus havde en brunsvigsk Ritmester sit Qvarteer, og hans Tjener fandt den forklædte klagende Patient. „Hvem er du, og hvad gjør du her?“ spurgte Rytteren. „Ak, jeg er en fattig, fremmed Mand, som i lang Tiid har været angreben af Feber, nu maa ligge her forladt og Intet har høvt med Dyrereren at bestille, —“ svarede den Glendige og stønnede derved jammerligen. — Rytteren troede den formummede Syge, trøstede ham, og vilde gaae igjen, da det faldt ham ind, han var kommen for at gjøre Bytte. I det han saae sig om i Kammeret, fandt han en Taske med Breve, som Greven af Mansfeld havde skreven til Münzer. Rytteren kunde læse Skrift. Han tiltalte atter den klynkende Syge og paastod, han maatte være Münzer

selv. Vel nægtede han det standhaftigen i Bes-
 gyndelsen; men Brunschwigerens dragne Sabel
 bragte ham til at bekjende; han blev sat fast
 udleveret til Fyrsterne, og endnu samme Dag
 bragt i Forhør, hvor Hertug Georg af Sach-
 sen og Landgrev Philip vare tilstæde. Da
 de spurgte ham: hvorfor han havde styrtet de
 arme Borgere og Bønder i saadan Elendighed?
 svarede han trodsigen: „Jeg har gjort Ret, at
 „jeg har straffet saadanne Fyrster, der ere Evan-
 „geliet imod, og handle saa ubarmhertigen
 „mod den kristelige Frihed. Ere Bønderne
 „komne slet derfra, saa kan jeg Intet derfor;
 „de har ikke villet have det anderledes.“ Da
 sagde Landgrev Philip: Bed du da ikke at
 Gud har forbuden al Oprør, og at det derfor
 er hans Befaling, at ære Dyrigheden, og at
 det ei tilkommer Kristne, at hevne sig selv.
 Her vidste den Elendige Intet at svare, thi
 Samvittigheden slog ham.

(Fortsattes i næste No.)

Brorson,
 Professor.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 34.

Sex og tyvende Aargang:

Løvedagen den 20 August 1814:

Forlagt af Understøttelses-Selskabet
Erykt hos E. M. Cohens Enke,
Magstræbet No. 30.

Thomas Münzer,

eller

Historken om den sachsiske Borgerkrig.

(See forrige No.)

Nu befalede Fyrsterne, han skulle nævne Deeltagerne i hans Oprør; men han taug trodsigt stille. Bødlen fik altsaa et Bink; han kom og spændte den trodsige Mand paa Pinebænken. Da var paa engang al hans Kjæthed borte, og han istemte en ængstelig Sammersang. Den gik Fyrsterne til Hjertet og de lode ham igjen spænde løs; dog sagde Kurfyrsten: „Nu, Thomas, gjør det dig ondt, saa betænk, det har heller ikke været behageligt for de stakkels Folk, som i Dag for din Skyld ere nedsablede.“ — „Ho — svarede Münzer, i det han traadde

bort fra Pinebænken — de har jo heller ikke villet have det anderledes!“ Nu blev han overgivet til Greven Ernst af Mansfeld, som lod ham smedde paa en Vogn og bringe til Staden Heldringen. Dagen efter kom Bødlerne med deres frygtelige Medskaber igjen til ham, og tilkjendegav ham, at han skulle nævne alle sine Tilhængere, for at der kunde blive Ende paa de uhyggelige Bønders Sammer. Endnu stedse blev han halstarrig. Men da Pinebænken udspændte hans Legeme og sleed i alle hans Ledemoder: saa nævnede han endelig alle Deeltagere i sine Grusomheder, tilstod tillige, at han havde efterladt den affhyelige Pfeifer som Kommandant i Mühlhausen, og at der i mange Stæder vare af hans Tilhængere, som han tillige nævnede. Han bekjendte frivilligen, at han alt i sin Ungdom havde havt et stolt og forfængeligt Sind, og havde for længe siden besluttet, at affætte, halshugge og hænge alle Tyrster, og saa dele alle Godser og Eiendomme. Men, at Faderen i Himlen havde budet ham øve disse Grusomheder, og at han var Manden med Gideons Sværd: derom talede han nu ikke et Ord. Da han havde gjort denne Tilstaaelse, blev han igjen bragt i Fængslet. Her skrev han et Brev til Mühlhausen, hvori

han formanede dem, at afstaae fra Oprøret. Han sluttede dette Brev med de Ord: „Seg
 „advare eder nu alvorligen for Blodsudgydelse;
 „delse; vil ei raade eder mere til Oprør, men
 „søge om Naade for eder hos Fyrsterne. Det
 „vil jeg nu ved min Afssked, melde eder, for at
 „afvælte Byrden fra min Sjæl: lader intet
 „Oprør finde Sted mere, for at det uskyldige
 „Blod ei mere udgydes. Givet i Heldringen
 „i mit Fængsel og til Afssked, Onsdagen efter
 „Santate 1525.“

Dette havde dog ikke den Virkning, som man ventede; thi Pfeifer vidste ligesaa listigen at bedrage Mühlhauserne, som Münzer tilforn havde kunnet. Derfor droge Kursyrsten Johan, hans Arveprinds Johan Friderik, Landgrev Friderik af Hessen og Hertugerne Henrik, Philip og Otto af Brunshwig med en Hær paa 7000 Mand til den uheldige Stad Mühlhausen og opsløge deres Leier for dens Mure den 19de May.

Borgerne, som skulle været bragt til Eftertanke ved deres i Frankenhansen blevne Brodre, men hvis Dine Pfeifer endnu stedse søgte at blænde, forfærdedes meget, da de saae saa stor Magt for deres Stad, og gjorde de nu for Alvor Anstalt, at bede Fyrsterne om Naade. S

denne Hensigt gif de fornemste Koner og Tomsfruer, tolvhundrede i Tallet, ud af Staden i Fyrsternes Leier, og bade med flagrende Haar og paa Knæe om deres Fædres, Mænds, Sønners og Brødres Liv. Men de opbragte Fyrster svarede, at man alt for længe havde viist Daalmod med de Forblændede, at man ofte faderligen og forgjæves havde advaret dem, og at Raadens Tiid nu var forbi.

Med tungt Hjerte og hede Taarer vendte de ulykkelige Fruentimmer tilbage; Fyrsterne derimod rykkede nærmere og deres skrækkelige Udelæggelses Stedskaber bleve opstillede. Da tabte Borgerne alt Mod, og et lige Antal af de forrige Medsøstre, vovede nu at gaae ud i Leiren med blottet Hoved og en hvid Stav. De faldt paa Knæe for Fyrsterne og bade saa vemodigen om Raade, saa en Steen maatte røres. Fyrsterne lovede dem Tilgivelse, under den eneste Betingelse, at Pfeifer og de øvrige Rebelleres Anførere skulle levende overgives dem. De Bedende lovede det gjerne og gif tilbage med lettere Hjerte. Nu søgte man strax at bemægtige sig Pfeifer; men den listige Skjelm havde anet sin Skjæbne og var tilligemed 300 af sine Folk undvegen. Allerede var han kommen til Eifenach og triumferede over sin lykkelige

Flugt. Men han blev tilligemed 92 af sine Svende lykkeligen greben og bragt til Heldrungen, til Münzer. Den 18de Juni kom den rædsomme Time, da begge skulle faae hvad deres Gjerninger fortjente; thi de bleve tilligemed en Degn, og 24 andre Dprørere dømt til døde. Münzer var nu aldeles ikke den kjeffe, trodsige, forvovne Skurk; al hans Fatning var borte, saa at Hertugen af Brunsvig paatog sig det fromme Arbeide, at bede Troen for ham. Münzer yttrede med Spær af en hjertelig Anger, at han af Hjertet afflyede hvert Skridt, hvormed han havde opægget rolige Undersaatter mod deres Dyrighed. Pfeifer derimod var endnu stedse den halstarrige Ugudelige; thi da man førte ham ind i Kredsen viiste han endnu en fræk Pande, truede med Dinene og skiar Tænder. Begge bleve halshuggede paa Schadeberge ved Heldrungen, Hovederne stufne paa Stage, Legemerne lagde paa Steile. Saaledes gif det tillige den ulykkelige Degn og de øvrige Dprørere.

Herpaa bleve i Langensalza 41, i Tennstedt 6, i Arnstedt 9, og i Frankfurth flere Dprørere halshuggede ved Skarpretteren, og Antallet paa de i Feldttogene slagne, eller i Floder druknede oprørste Bønder i Thüringen,

Hessen, Henneberg, Elfaß og Schwaben beløb sig til 50000.

Saaledes endtes et Oprør, hvorved ondskabsfuld Bedrageri og uhykkelig Sværmeri virkede tilsammen.

Johanna, Dronning af Arragonien, som Enke.

Den Bedrøvelse, som Dronning Johanna følede over sin Mand, Erkehertug Philips Død, var saa voldsom, at hun derover tabte sin Forstand og sin Dommekraft saa aldeles, at hun i 50 Aar, som hun siden efter levede, ei erholdt dens Brug et Døbt. I Begyndelsen vilde hun gjæmme sin Gemals Liig i sit eget Bærelse, indtil Forraadnelsen hindrede hende i at kysse det; hun taalede det ugjerne at man balsamerede det, og med den største Umage bevægede man hende til at lade det lægge i en Blykiste. Men istedenfor at bringe ham til Kirken, som var bestemt til hans Begravelse, beholdt hun ham hos sig, og førte ham i lang Tid om med sig paa sine Reiser gjennem Spanien, ret som om hun vilde opfylde en naragtig

Spaadom. Thi man maa vide, at Kongen, hendes Gemal, var een af de skjønneste Mænd i sin Tid; og det er bekjendt, at de Monarker, hvis legemlige Skjønhed forøge deres øvrige Dyders Glands, finde en Fornøielse i at vise sig offentlig. Philip af Østerrig var derfor ei saasnart kommen i rolig Besiddelse af Kongeriget Kastilien, ved Forening med sin Svigerfader Ferdinand, førend han besluttede, at tage alle betydelige Stæder i sit Rige, i Dieslyn. Med Glæde modtog han allevegne sit Folks glade Lykønskninger; men en gammel Kone nøiedes ikke dermed: efterat hun længe havde seet paa ham med Dymærksomhed, og velsignet ham tilligemed hans Moder Maria af Burgundien, saa søiede hun til, om han end spadserede nok saa meget medens han levede gjennem Kongeriget Kastilien, saa vilde man dog, efterat han var død, lade ham gjøre en længere og større Spadseergang igjennem dette Rige; og denne Spaadom blev saaledes paa det nøieste opfyldt.

Det Dptog, hvori denne ulykkelige Dronning lod sig see, da hun førte sin Gemals afsjelede Liig fra en Stad til en anden, var ei mindre overordentligt. Hun var klædt i dyb Sorg, af det allergroveste Tøi, hendes Hoved

var hyllet i en Slags Munkeskappe, Ermerne paa hendes Kjole hængte langt ud over hendes Hænder, og et tykt Sløer, som Konnerne pleiede at bære, skjulede hendes Ansigt. Saaledes blev hun ved, at fare om i hele Spanien, indtil Kongen, hendes Søn, lod hende indslutte paa Slottet Tordasillas, under Opsynet af den viise Don Ferier de Valenca.

(Sluttes i næste No.)

Brorson,
Professor.

Kommissionen som bestyrer Ugebladets Udgivelse, samles Søndagen den 21de d. M., da Hr. Pastor Michelsen indleverer sit Bidrag.

Borger - Benne,

No. 35.

Ses og tyvende Aargang:

Løvedagen den 27 August 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Magstrædet No. 30.

A n m e l d e l s e

til Efterretning for de af Selskabets Medlemmer
som indeværende Aar maatte ville søge Laan
eller Understøttelse.

Efter Lovens 2 Cap. 20 §. paaligger det enhver Klassifikations Repræsentantere særskilt at undersøge de Ansøgninger, som indkomme fra de Medlemmer, der henhøre under deres Klassifikation, og om samme at afgive deres Betænkning til Dplysning for samtlige Repræsentantere ved de i General-Forsamlingen paa Ansøgnin-
gerne tagende Beslutninger.

For at sætte Repræsentanterne i Stand til at bedømme Ansøgningerne, maa derfor enhver Ansøgende efter den 19de §. med Attester bevise sin Værdighed og Trang, og de som søge Understøttelse, maa derhos anføre deres Alder, faa og, om de have uopdragne Børn og hvor mange, samt i Tilfælde, at den Søgende er Enke, maa hun tillige opgive, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei, har nogen anden, eller aldeles ingen. De om Understøttelse Ansøgende maa desuden nøiagtigen opgive, hvad de nyde aarligen af publike eller private Stiftelser. De som efterlade saadant, eller herom saavel som deres Alder gjøre urigtige Angivelser, skal enten aldeles tilsidesættes med deres Ansøgninger, eller mindre komme i Betragtning mod de som indeholde fyldestgørende og rigtige Oplysninger, ligesom og de Ansøgende, som anmelder Sygdomme, derom skal medgive Beviis fra en Districtschirurg eller anden Læge, hvilket maa være udstædt paa den Tid Ansøgningen ind-

gives, da de forhen i Selskabet besangaaende indleverede Attester ikke anses giældende.

Søvrigt skulle man have samtlige Ansøgende erindrede om, at forsyne Ansøgningerne med Angivelse af Gaden hvor de boe, Huuseier eller Bært, og indlevere samme til Bogholder Købke, boende ved Vestervold No 254 til Modtagelse alle Formiddage, Tirsdag og Løverdage undtagne indtil Kl. 10, forinden den 1ste October efter hvilken Tid ingen Ansøgning modtages.

Administrationen for det forenede Understøttelses = Selskab.

Korfitsen. Collin. Knud Sørensen.

C. Købke.

Johanna, Dronning af Arragonien, som Enke.

(See forrige No.)

Imidlertid forsømte man Intet, som kunde helbrede Dronningens sørgelige Sindsforfatning; men hun vedblev, at føre et saare sørgeligt Liv. I ovennævnte Slot valgte hun det mindste og mørkeste Værelse for at opholde sig deri Dag og Nat. Hun sov paa den blotte Jord, og lod det ei varme om Vinteren, skundom tilbragte hun tre Dage uden at spise eller drikke; hun tillod ei, at man bragte hende Spise uden i Leerkar, heller ikke at man borttog de Fade, hvorpaa der var Kjød, førend det var gaaet i Forraadnelse. Naar man opmuntrede hende, at nyde en Fornøielse, saa svarede hun: Fornøielse var ei anstændig for en Enke. Naar Kong Ferdinand, hendes Fader, besøgte hende, taledede eller foretog hun sig intet Uanstændigt; saa dybt var i hendes Sjæl præget Urefrygt for ham, som hun skyldte Livet; men denne Urefrygt udtrykte sig som en Slags Ufølsomhed, hvorved hun blev gandske ubevægelig som en Støtte, og tabte endog Sprogets

Brug. Forresten talede hun ei om andet, end om den Uretfærdighed man viiste mod hende, i det man holdt hende fangen, og uagtet hun havde tabt Forstanden, glemte hun dog aldrig at hun var Dronning af Kastilien: hun klagede Dag og Nat over deres Umenneskelighed, som indspærrede hende i Slottet. Hendes sædvanlige Forretning bestod i at slaaes med Rattene, og i denne latterlige Krig lade sig saaledes forrive, at hendes Ansigt var gandske ukjendeligt. Dog beholdt hun i sin Sjæl en saa levende Ide om den Høihed hun havde opnaaet ved sin eneste Broders og ældste Søsters Død, at hun hvert Dieblik havde den i lyst Minde. Hun sluttede heraf, at da hun ei var mindre Dronning af Kastilien end hendes Moder, saa borde hun ogsaa forvalte en Dronnings Forretninger. Som Længsel efter Uafhængighed er den første Tilbøielighed, der indtager det menneskelige Hjerte, saa er det tillige den sidste, som viger.

Brorson,

Professor, Præst og Ridder
af Dannebrog.

Nogle Forbryderes Levnetsløb.

Schröpfer,

Bedrager og Wanders Maner.

Schröpfer, fordum preussisk Husar og siden Kaffejunker i Leipzig, var en vindig Person, der havde spillet allehaande Roller i Berden, og der betjente sig af alle Midler uden Forskjel, for at understøtte den Rolle, han vilde spille. Efterat han allerede, ved en uordentlig Leve- maade, var geraaden i temmelig Gjæld, mis- brugte han Frimurerordenen, hvis saare uvær- dige Medlem han var, og af hvilken han, natur- ligvis, blev udelukket, deels til at tilvende sig Penge, hvilket ofte har givet Anledning til at stifte nogle nægte eller Vinkelloger; deels til at give sig Anseelse, skaffe sig et Tilhæng, og der- ved endnu en tidlang holde sig i Wejret. Han foregav at Frimurerordenen var den usejlbare Vej til at gjøre den menneskelige Natur fuld- kommen; men for at naae derhen og til højeste Tilfredshed, maatte man føre et strengt Levnet. Han gav allerede dengang at forstaae, at en nøjere Forening med Wanderne vilde opnaaes

ved at afdrage Sjelen fra Sandfeligheden, hvortil han foregav at kunne vise de Folk, der henvendte sig til ham, Bejen. Under den Forevending, at forberede dem hertil, bedaarede han deres Forstand, og ophidsede deres Indbildningskraft. Man veed, hvilke Spring Indbildningskraften gjør, naar den engang begynder, at løbe bort med Forstanden. — Hvor mange Beviis for denne mærkelige Sætning kunde Man ikke anføre af Historien! — Man har, desværre, seet dette hos bedre Mennesker, end Schröpfer og hans Tilhængere. Intet Under, at der tildrog sig allehaande sælsomme Ting. Nogle af dem bleve tungsindige; Andre troede, af ham at faae udmærkede Hemmeligheder at vide, og meente, de havde erholdt Noget, da de dog Intet havde. Schröpfers Mod tiltog imidlertid; han gjorde sig hist og her uundværlig.

Da han, for Ordgyderi og Gjeld, maatte forlade Leipzig, begyndte han, at spille en ganske alvorlig Rolle. Han forstod, af alle Slags Træ, at skære Piber; hos fromme Folk forstod han den Kunst, at affekttere en høj Grad af Gudsfrugt. Hos Folk, der hængte ved det Hemmelighedsfulde, forstod han den Kunst at gjøre Alt hvad han vidste og ikke vidste, hvad

han gjættede og løj, saa godt som gjælbende; ligesom han og hos Mange, der vilde føle ham paa Tænderne, vakte Beundring, og, i det han blot med en hemmelighedsfuld Mine undveg Svaret, maaskee udlokkede Meer, end han selv havde kunnet vente. Hos Folk, der yndede det Underfulde, forstod han den Kunst, at gjøre sine Kundskaber om Naturens hemmelige Kræfter, sit Bekjendskab med Aanderne saa mesterligen gjælbende, vidste han at forevise dem sit blendende Spilleværk saaledes, at man stak Hovederne sammen og begyndte at holde ham for et overordentligt Menneſke. Han forstod endeligen den Kunst, med megen Forslagenhed, til sit Maal at bruge en Tilbøjelighed, der meget vel findes hos Folk, hvilke elſte Hemmeligheder og det Bidunderlige, den Tilbøjelighed til at besidde Rigdomme; i det han nu og da lod sig mærke med, at det hemmelige Bekjendskab med Aanderne og førte til de hemmelige, i Jorden skjulte, Skatte, og i denne Hensigt gjorde han, hvor han troede, at kunne gjøre det, uhyre, men ubestemte Løfter.

(Fortsættes i næste No.)

H. C. Michelsen,
Præst ved Holmens Menighed og Lærer
ved Selskabet - Akademiet.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 36.

Sex og tyvende Aargang:

Løvedagen den 3 September 1814.

Forlagt af Understøttelses=Selskabet
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Magstrædet No. 30.

A n m e l d e l s e

til Efterretning for de af Selskabets Medlemmer
som indeværende Aar maatte ville søge Laan
eller Understøttelse.

Efter Lovens 2 Cap. 20 §. paaligger det enhver Klassifikations Repræsentantere særskilt at undersøge de Ansøgninger, som indkomme fra de Medlemmer, der henhøre under deres Klassifikation, og om samme at afgive deres Betænkning til Dplysning for samtlige Repræsentantere ved de i General=Forsamlingen paa Ansøgningerne tagende Beslutninger.

For at sætte Repræsentanterne i Stand til at bedømme Ansøgningerne, maa derfor enhver Ansøgende efter den 19de §. med Attester bevise sin Værdighed og Trang, og de som søge Understøttelse, maa derhos anføre deres Alder, saa og, om de have uopdragne Børn og hvor mange, samt i Tilfælde, at den Søgende er Enke, maa hun tillige opgive, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei, har nogen anden, eller aldeles ingen. De om Understøttelse Ansøgende maa desuden nøiagtigen opgive, hvad de nyde aarligen af publike eller private Stiftelser. De som efterlade saadant, eller herom saavel som deres Alder gjøre urigtige Angivelser, skal enten aldeles tilfidesættes med deres Ansøgninger, eller mindre komme i Betragtning mod de som indeholde fyldestgørende og rigtige Oplysninger, ligesom og de Ansøgende, som anmelde Sygdomme, derom skal medgive Beviis fra en Districtschirurg eller anden Læge, hvilket maa være udstædt paa den Tid Ansøgningen ind-

gives, da de forhen i Selskabet desangaaende indleverte Attester ikke ansees giældende.

Søvrigt skulle man have samtlige Ansøgende erindrede om, at forsyne Ansøgningerne med Angivelse af Gaden hvor de boe, Huuseier eller Vært, og indlevere samme til Bogholder Røbbe, boende ved Vestervold No 254 til Modtagelse alle Formiddage, Tirsdag og Løverdage undtagne indtil Kl. 10, forinden den 1ste October efter hvilken Tid ingen Ansøgning modtages.

Administrationen for det forenede Understøttelses = Selskab.

Rorfitsen. Collin. Knud Sørensen.

C. Røbbe.

Nogle Forbryderes Levnetsløb.

Schröpfer,

Bedrager og Manders Maner.

(See forrige No.)

Schröpfer gik tilbage til Sachsen og Rngtet, at han var et ganske overordentlig Menneske, gik foran ham. Han benyttede sig deraf og foregav nu ganske højt, at han besad saare overordentlige Videnskaber, især den, at besværges Mander og lade Døde opstaae. Han gjorde forskjellige Gange for de Nysgjerrige vist nok meget grove, men dog synlige Forblindelser, i det han lod snart denne, snart hin Skikkelse fremstaae, lod snart denne, snart hin Tone eller Lyd høre. Han ophidsede, for at naae sit Djemed, Tilskuernes Indbildningskraft ved alle mulige Midler. — Derhos lod han Nogle faste hele tre Dage, og gav Andre, før hans foregivne Løge aabnedes, stærk, af ham selv tillavet, Punsch at drikke. Man kan let tænke, at, ved deslige foregaaende Tilberedelser, vare Tilskuernes Gemytter blevne mere istand til at imodtage rædsomme Indtryk, end

om de ganske kolde og rolige vare indbudne til disse Myfterier. Alligevel var Schröpfer der ved meget forsigtig; han indbød ikkun de Personer, hvis Sindelag han iforvejen havde undersøgt, og forbød alle andre Udgang, ja betjente sig endog mesterligen af det Forbud, ej at have noget Metal hos sig, paa det Ingen skulde være bevæbnet og uformodentligen overfalde ham. Desuden pakkede han ovenikjøbet sine Tilskuere sammen i en snever Krog, og truede med den største Ulykke, hvis de vilde gaae uden for denne Skranke. Fra denne Krog saae de da, fulde af Bestyrtelse, hvad Schröpfer vilde, de skulde see, — Manderne, der hoppede ind ad den aabnede Dør, at hyle.

Enthusiasmen forplantede sig uophørligen, og mange Folk holdt Schröpfer virkeligen for en Heremester. Dermed drev han det forargeligste og plumpeste Charlataneri, udgav sig ej alene for en hemmelig Philosoph, men og for en fransk Oberst, satte Nogle i Kontribution for ganske anselige Summer, i det han lovede Andre umaadelige Indkomster; indviklede sig endeligen selv i sine egne Planer saaledes, at han, da han nok mærkede, han havde givet sig af med Sager, hvorfra han ikke ustraffet kunde slippe, den 8de Oktbr. 1774, for Solens Op-

gang, gik ud med fire Ledfagere i Rosenthal, en Lystskov ved Leipzig, og, efterat han var gaaet affides fra dem, stjød sig for Panden med en Pistol.

Noogle af hans Tilhængere sagde, han var bleven der ved et begyndt Arbejde; men dette er ganske usandsynligt. Han var neppe gaaet til Rosenthal i den Hensigt, at begynde et Arbejde, omendstjøndt hans fire Ledfagere maatte have foregivet det. Den omme Afsted fra hans yngste Barn, hans Gulduhrs Bortlæggelse, og Levningerne af den Guldbørs, han, for sin Bortgang, havde stukket i sin sovende Hustrues Lomme, vise klarligen, at han, med denne Spadsseergang, ingenanden Hensigt havde, end at ende sit Bedrageri med sit Liv. Frygten for hans Kreditorer, og den truende franske Billet, han havde faaet fra den, ved Dresdens Hof accrediterede, franske Minister, angaaende, at han havde udgivet sig for en Baron von Steinbach, Oberst ved et tydsk Regiment i fransk Tjeneste, hvorefter han strax fjernede sig fra Dresden, maae vel have bidraget det Meste til dette Forsæt.

En offentlig Beretning angiver saaledes Omstændighederne ved hans Død: „Schröpfer indbød den 7de Octbr. om Aftenen fire gode

Benner til sig, trakterede dem godt hele Natten igjennem, gjorde og, for end meer at opmuntre sine Gjester, nogle Tasterpillerkunster for dem, og, gjorde dem godt, og, under Fraadsfen og Gøglen, blev Klokken fem om Morgen. Gjesterne syntes at det nu var høi Tid at gaae; men Verten nødede dem til at blive. „De maae dog“ — sagde han — „see det skjønneste Experiment, som jeg har gjemt for dem tilsidst! Her er en fransk Pistol, hvilken jeg, blot til dette Kunststykke, har ladet mig forskrive fra Frankrige; kommer med i Lytstoven; der skulle De see, hvilken Herremester jeg er!“ De gik ud sammen; Kunstneren traadde et Dieblisk ind i et Krat, kom igjen tilbage, og raabte til sine Benner: Nu skal det gaae an; giver vel Agt, mine Herrer! — Et Skud, og — derpaa en Kallen. Bennerne løbe til og fandt Kunstneren, der laa blodig paa Ryggen, endnu to Gange dragende Anden og døende. Siden fandt Man ganske smaae Blyflugler i Hjernen, just i Glandula.“

Hvo der skulde undre sig over, at virkeligen saa mange anseelige, forstandige og retskafne Folk havde kunnet lade sig føre bag Lyset af denne grove Bedrager, maatte slet ikke kjende til saa mange Gøgleres, Eventyreres, Lykke-

ridderes sande Historie, hvilke, i alle Europas store Stæder, med den skamløseste Driftighed, under ganske forskjellige Forevendinger, en tidlang have spillet og end spille en vigtig Rolle. Det vilde og sandeligen være ubegribeligt, at saadanne Markskrigere kunde haabe, at see den ringeste Frugt af deres Spil, efter den Plump-
hed, hvormed de drive det, hvis ikke overspendt Inderbildningskraft var saare let at bringe paa Afveje; hvis ikke Dvertroen og Fordommen endnu saare almindeligen herskede blandt Dem, der høre til den store Hob, og hvis ikke ofte de retskafneste Folk allersnarest besnæredes af den Marsag, fordi de slutte sig til Andre, og ej kunne forestille sig, at Noget kunde drive Forstillelse og List til en saa høj Grad.

Smidlertid var Troen til Ham, til den Tid han skjød sig ihjel, især i Særen, stegen til det Allerhøieste.

(Fortsættes i næste No.)

H. C. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed og Lærer
ved Søkadet-Akademiet.

B o r g e r = B e n n e n ;

No. 37.

Sex og tyvende Aargang.

Lørdagen den 10 September 1814.

Forslagt af Understøttelses-Selskabet
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Magstrædet No. 30.

A n m e l d e l s e

til Efterretning for de af Selskabets Medlemmer
som indeværende Aar maatte ville søge Laan
eller Understøttelse.

Efter Lovens 2 Cap. 20 §. paaligger det enhver Klassifikations Repræsentantere særskilt at undersøge de Ansøgninger, som indkomme fra de Medlemmer, der henhøre under deres Klassifikation, og om samme at afgive deres Betænkning til Oplysning for samtlige Repræsentantere ved de i General-Forsamlingen paa Ansøgningerne tagende Beslutninger.

For at sætte Repræsentanterne i Stand til at bedømme Ansøgningerne, maa derfor enhver Ansøgende efter den 19de §. med Attester bevise sin Værdighed og Trang, og de som søge Understøttelse, maa derhos anføre deres Alder, faa og, om de have uopdragne Børn og hvor mange, samt i Tilfælde, at den Søgende er Enke, maa hun tillige opgive, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei, har nogen anden, eller aldeles ingen. De om Understøttelse Ansøgende maa desuden nøiagtigen opgive, hvad de nyde aarligen af publike eller private Stiftelser. De som efterlade saadant, eller herom faavelsom deres Alder gjøre urigtige Angivelser, skal enten aldeles tilfidesættes med deres Ansøgninger, eller mindre komme i Betragtning mod de som indeholde fyldestgørende og rigtige Oplysninger, ligesom og de Ansøgende, som anmelde Sygdomme, derom skal medgive Beviis fra en Districtschirurg eller anden Læge, hvilket maa være udstædt paa den Tid Ansøgningen ind-

gives, da de forhen til Selskabet besangaaende indleverte Attester ikke ansees giældende.

I øvrigt skulle man have samtlige Ansøgende erindrede om, at forsyne Ansøgningerne med Angivelse af Gaden hvor de boe, Huuseier eller Bært, og indlevere samme til Bogholder Købke, boende ved Vestervold No 254 til Modtagelse alle Formiddage, Tirsdag og Løverdage undtagne indtil Kl. 10, forinden den 1ste October efter hvilken Tid ingen Ansøgning modtages.

Administrationen for det forenede Understøttelses = Selskab.

Korfitsen. Collin. Knud Sørensen.

C. Købke.

Noget Forbryderes Levnetsløb.

Schröpfer,
Bedrager og Manders Maner.

(See forrige No.)

Selv hans Dødsmaade forarsagede allehaande Betænkeligheder. Sværmerne troede, at den var en Følge af hans magiske Arbejder, og visse Folk meente endnu stedse i hans Dødsmaade at finde noget Frygteligt (verendum quid). Dertil kom, at Schröpfer, der vilde spille sit Gøgleri til Ende, havde efterladt Bilsletter, hvori han truede med, at De, han kaldte paa, maatte nødes til at følge ham efter, og lovede, at en ubekjendt Person, ved Tuletid, skulle betale hans hele Gjeld. Man lægge hertil, at Schröpfer, ved List af allehaande Art, havde søgt at skaffe sig Tilhængere, der ikke paa engang vilde see sig bestæmmede, og at sædvanligen Folk, der elske det Vidunderlige, — og hvor Faa elske det ikke! — aldeles ikke ville have Noget forklaret naturligt; saa vil Man ikke undres over, at Schröpfers Tilhængere, endnu efter hans Død, ventede, at vig-

tige og overordentlige Begivenheder skulde foregaae, og, med hemmelighedsfuld Mine og afbrudte Ord, gavede at forstaae, at Man nok vilde faae see, hvad der vilde skee. Ryet deraf gik derfor stedse frem, og Personer, hvilke dog gjerne vilde vide, hvorledes det var bestaaffent med Schröpfers magiske Arbejder, raadspurgte derfor forskjellige Lærde, blandt Andre, Hr. Crusius i Leipzig, hvis Betænkning siden udkom paa Prent og med spottefulde Anmærkninger.

Endeligen tilføje vi Udtoget af et Brev fra den afdøde Professor Hommel i Leipzig til Brev Max af Lamberg, hvori han saaledes dømmer om denne Gøgler:

„Schröpfer var en skændig Bedrager, der i Leipzig var foragtet, i Dresden højagtet, og det er ikke noksom at undres over, hvorledes Excellencer, ja endog Prindsen have kunnet lade sig forblinde ved hans Gøglerier. Jeg har talt med hans Skriftefader, der forsikkrede mig, at han meget ofte gik til Herrens Bord, og under Skriftemaalet udøste mange Taarer; dog pryglede han sin Hustru og tradde hende flere Gange med Fødder. — Han var en smuk Mand, havde megen Anstand, kunde hele Bibelen udenad, og besad alle de Egenstaber, der falde

i Djinene, og hvilke Man maa have, for at være en Bedrager. At Wanderne ej uformodet havde dræbt ham, det bevise de Breve, der ligge i Ketten, hvilke han, faa Timer for sit Endeligt, har skrevet til nogle Frimurere, hvoraf eet begynder saaledes: „I det Du læser dette, er jeg „ikke mere til, men jeg vil bede for Dig; antag „Dig min Hustrue og mine Børn; trøst dem!“ — Han holdt Loge i Leipzig, fik engang Prygl, fordi han havde spottet over en anden Loge, hvilken sidste dog siden ydmygede sig for ham. Man veed vist, at Professor i Physiken, Hr. Funke i Leipzig, ja endog en Haandværksmand, Kirschner, langt bedre eftergjorde de Schröpferiske Kunststykker og viste dem for Enhver. De Døde lode sig see i Røg, hvor Luften og Røgstovet, opløst ved et Brændspejl, repræsenterede Personerne. Jeg og Andre vilde ikke engang see Dette, fordi Enhver allerede desuden er forsikkert om, at Schröpfer er en skændig Bedrager, om hvem dog hans Tilhængere stedse troe, at han snart vil komme igjen, og at man kun har fundet et Fantom skudt, og taget dette for ham selv. Men Kirurgen, der, paa Kettens Bud, har foretaget Sectionen, indestaar for, at han ej har obduceret noget Skyggebillede. — Dog ere hans Disciple og

Tilhængere, skjøndt kun Faa af disse, saa daarlige og formastelige, at de sige: „Han er død for os!“

P r i c e,

Bankseddelmager.

Charles Price, en af vort Olds udlærteste Bedragere, er fød i London. Hans Fader var Skræder og tillige en Mand, der handlede med gamle Klæder. Herved opstod rimeligviis hos hans Søn først den Tanke, at gjøre sig ukjendelig ved Forklædning. Allerede i den tidlige Ungdom spillede han sin Fader, saavel som dennes Venner, forskjellige grovere og finere Bedragerier, saa at Faderen saae sig nødsaget til, at sende ham ud i den vide Verden. Han blev Kammertjener hos en engelsk Adelsmand, og gjorde med Denne en Rejse gjennem Europa. Han var i Kjøbenhavn da Revolutionen 1772 indtraf, og skrev i denne Anledning en Broschyre. Siden vendte han tilbage til London, og blev verelviis Skuespiller, Pengeverker, Lotterikolektor, Olbrygger og Kjøbmand. Han gjorde Bankerot, og blev bragt til Kingsbrech's Fængsel, men snart igjen løsladt. Derpaa blev han bekjendt med en vis Madame Pountenay, og

Denne forelskede sig i ham. Kort efter bortførte han hendes Sødsøendebatter, et smukt, men saare ensfoldigt Fruentimmer. Hende ægtede han og avlede otte Børn med hende. Nu begyndte han, at udføre sin Plan og drive sine Bedragerier i det Store, og heri viste han en beundringsværdig Duelighed. Han gjorde de engelske Banksedler saa behændigen efter, at de slet ikke vare at adskille fra de ægte. Dertil havde han ingen Medhjælper. Han selv forfærdigede Papiret; Han stak Kobberpladen; Han efterlignede Underkrifterne, og Han forhandlede disse falske Banksedler i en ukjendelig Forklædning. Hverken hans Hustru eller nogen Anden vidste af Hemmeligheden, undtagen Madame Pountenay, hans Hustrues Møster. Med denne forslagne Kvinde levede han i et Huus, i et af Stadens fjerne Hjørner, og hans Hustru, der aldrig fik denne Møster, med hvem hun fordum havde levet, at see, indbildte han, at hun var død.

(Fortsættes i næste No.)

H. E. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed og Lærer
ved Selskabet = Akademiet.

Borger = B e n n e n.

No. 38.

Sex og tyvende Aargang:

Løverbagen den 17 September 1814.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Nagstrædet No. 30.

A n m e l d e l s e

til Efterretning for de af Selskabets Medlemmer
som indeværende Aar maatte ville søge Laan
eller Understøttelse.

Efter Lovens 2 Cap. 20 §. paaligger det ens
hver Klassifikations Repræsentantere særskilt at
undersøge de Ansøgninger, som indkomme fra
de Medlemmer, der henhøre under deres Klas-
sifikation, og om samme at afgive deres Betænk-
ning til Dplysning for samtlige Repræsentantere
ved de i General = Forsamlingen paa Ansøgnin-
gerne tagende Beslutninger.

For at sætte Repræsentanterne i Stand til at bedømme Ansøgningerne, maa derfor enhver Ansøgende efter den 19de §. med Attester bevise sin Værdighed og Erang, og de som søge Understøttelse, maa derhos anføre deres Alder, faa og, om de have uopdragne Børn og hvor mange, samt i Tilfælde, at den Søgende er Enke, maa hun tillige opgive, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei, har nogen anden, eller aldeles ingen. De om Understøttelse Ansøgende maa desuden nøiagtigen opgive, hvad de nyde aarligen af publice eller private Stiftelser. De som efterlade saadant, eller herom saavel som deres Alder gjøre urigtige Angivelser, skal enten aldeles tilsidesættes med deres Ansøgninger, eller mindre komme i Betragtning mod de som indeholde fyldestgørende og rigtige Oplysninger, ligesom og de Ansøgende, som anmelder Sygdomme, derom skal medgive Beviis fra en Districtschirurg eller anden Læge, hvilket maa være udstædt paa den Tid Ansøgningen ind-

gives, da de forhen til Selskabet desangaaende indleverte Attester ikke ansees giældende.

Søvrigt skulle man have samtlige Ansøgende erindrede om, at forsyne Ansøgningerne med Angivelse af Gaden hvor de boe, Huuseier eller Vært, og indlevere samme til Bogholder Koble, boende ved Vestervold No 254 til Modtagelse alle Formiddage, Tirsdag og Lørdag undtagne indtil Kl. 10, forinden den 1ste October efter hvilken Tid ingen Ansøgning modtages.

Administrationen for det forenede Understøttelses = Selskab.

Korfitsen. Collin. Knud Sørensen.

C. Koble.

Nogle Forbryderes Levnetsløb.

P r i c e,
Bankseddelmager.

(See forrige No.)

I Aaret 1780 kom de første af hans falske Banksedler for den engelske Bank. Papiret, Stikket og Underskrifterne, Alt var saa fortræffeligen efterlignet, at denne Seddel, selv i Banken, gik igjennem forskjellige Hænder, før Bedrageriet blev opdaget. Først i Bankens hemmelige Kammer, hvor intet Bedrageri kan blive uopdaget, blev og dette aabenbaret, og kort efter indkom lignende Sedler i Mængde. Længe blev Gjerningsmanden skjult, endskjøndt en betydelig Belønning var udsat for hans Opdagelse. Saa meget erfoer man strax, at alle disse falske Banksedler kom fra en forklædt Mand, hvis sande Skikkelse Ingen kunde opdage. Hans Forklædning var og saa lykkelig, at han, i samme, ikke engang kunde kjendes af sine Venner. Han bar Skoe med høje Hæle, og indsvøbte sine Been i Flanel, saa de syntes, at være ophovnede. Over det venstre Øje bar han et stort

Plaster. Hans runde Hat faldt for til ned over Ansigtet og en gammel Dverkjole, hvilken han knappede tæt sammen, bedækkede Underdelen af hans Ansigt, saa at man ikke kunde see Hagen og Munden. Derhos talede han langsomt, og i et afbrudt engelsk Sprog, som en Udlænding. I denne Forklædning gik han ud, naar han vilde verle sine Banksedler, og da var det den meest øvede Fysiognom umuligt, i ham, at kjende Charles Price. Paa den Kvinde, der ene vidste af hans Hemmelighed, kunde han forlade sig; thi hun var ligesaa listig, som han selv. Naar han i sin Forklædning talede med Noget, stillede han sig stedse paa højre Side, paa det Den, som talede med ham, kun kunde see det Dje, der var bedækket med Plaster. Iblandt hans Venner, med hvem han omgik i sin naturlige Skikkelse, var og en vis Spilsbury, der solgte et Quakksalvermiddel imod Forkølelse, hvilket i Engelland var i stor Anseelse. Til denne sendte han i November 1782, under Navn af Bilmot, en Billet, hvori han bad ham, henimod Aften, at komme til sig. Det skede; Price var forklædt, og sagde til sin Ven, der ikke kjendte ham, han vilde i Morgen, ved sin Tjener, hente Noget af hans berømte Lægemiddel. Dette skede og; og Tjeneren betalte

med en Bankseddel, hvorpaa han fik Penge tilbage. Banksedlen var falsk, og blev ikke betalt i Banken; men da Man opsøgte Hr. Wilmot i sit Hjem, var han forsvunden. Den følgende Dag traf Spilsbury sin Ven, Price paa et Kaffehuus, drak med ham en Kop Chokolade og fortalte ham det Bedrageri, Man havde spillet ham. „Store Gud“ — raabte Price — „er det muligt, at der gives saadanne Bedragerere?“ Ja, ja, svarede Spilsbury, det er muligt. Og Banksedlen var saa nøjagtigen efterlignet, at Bedrageriet, end ikke ved den skarpeste Undersøgelse, kunde opdages. „Himmel! hvilken skændig Bedrager!“ gav Price til Svar. — En Anden af hans Venner, en Kjøbmand, med hvem han plejede nøje Dmgang, levede i Orfortstrædet. Til denne kom han engang, forklædt som en gammel Mand og købte Udskilligt. To Dage efter kom han atter i samme Forklædning, og det paa en Tid, da hans Ven ikke var hjemme. Denne Gang havde han gjort sit Ansigt og sine Hænder gule, saa Man maatte holde ham for gulsottig. Han klagede over sit Onde for Krambodspenden; Denne havde tilfældigvis en Recept imod Gulsot, og gav Price den. Efter nogle Dage kom han igjen; saae nu ikke mere gulsottig ud, gav

Krambodsvidden, af Taknemmelighed, en Bankseddel og bad ham bytte en Unden. Det skede, og da han, efter nogle Dage, kom igjen, lod han endnu bytte 5 Banksedler, og Ingen ahnedet et Bedrageri. Men snart kom disse Sedler i Banken, og Bedrageriet blev opdaget. Krambodsvidden fortalte Historien; Banken afflog at betale, Pengevevleren forlangte sine Penge tilbage; og da Krambodsvidden ej kunde betale, saa begyndte Pengevevleren en Proces med Krambodsviddens Husbond, Prices Ven, fordi og Denne vegrede sig ved at betale de 250 Pund Sterling. Price hørte om Processen, og besøgte sin Ven, for nøje at erkjendte sig om alle Omstændigheder. Han raadede ham, for Altid, ej at give efter, og tog, med tilsyneladende virksomt Sver, ret levende Deel i Processen.

Saadanne Bedragerier øvede han i stor Mængde; og længe bleve Bankdirektørernes Bestræbelser for, at faae ham i deres Hænder, frugtlose. Tvende Gange vare de paa Spor efter ham, men begge Gange undslap han dem. Endeligen blev han, i hans egentlige Skikkelse, som Price, tagen til Fange. Man gjennemsøgte hans Bolig; men da Man der intet Mistænkeligt fandt, og hans uskyldige Hustru

Intet vidste af det Hele, Kunde man endnu ikke faae Noget ud af ham selv. Da det desuden var ham bekjendt, at, efter de engelske Love, de nærmeste Paarørendes Vidnesbyrd Intet gjelder i Kriminalfager, og at Hustrue og Børn ej kunne tvinges til at vidne mod deres Mænd og Forældre, saa lod han sin Hustrue og sin ældste Søn, en Dreng paa 15 Aar, komme til sig i Fængslet.

(Fortsættes i næste No.)

H. C. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed og Lærer
ved Selskabet = Akademiet.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 25de September, da Hr. Inspektør Kielsens Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n :

No. 39.

Sex og tyvende Aargang:

Løverbagen den 24 September 1814.

Forlagt af Understøttelses=Selskabet
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Nagstrædet No. 30.

A n m e l d e l s e

til Efterretning for de af Selskabets Medlemmer
som indeværende Aar maatte ville søge Laan
eller Understøttelse.

Efter Lovens 2 Cap. 20 §. paaligger det enhver Klassifikations Repræsentantere særskilt at undersøge de Ansøgninger, som indkomme fra de Medlemmer, der henhøre under deres Klassifikation, og om samme at afgive deres Betænkning til Dplysning for samtlige Repræsentantere ved de i General-Forsamlingen paa Ansøgningserne tagende Beslutninger.

For at sætte Repræsentanterne i Stand til at bedømme Ansøgningerne, maa derfor enhver Ansøgende efter den 19de §. med Attester bevise sin Værdighed og Trang, og de som søge Understøttelse, maa derhos anføre deres Alder, saa og, om de have uopdragne Børn og hvor mange, samt i Tilfælde, at den Søgende er Enke, maa hun tillige opgive, om hun sidder i sin afbøde Mand's Næringsvei, har nogen anden, eller aldeles ingen. De om Understøttelse Ansøgende maa desuden nøiagtigen opgive, hvad de nyde aarligen af publike eller private Stiftelser. De som efterlade saadant, eller herom saavelsom deres Alder gjøre urigtige Angivelser, skal enten aldeles tilsidesættes med deres Ansøgninger, eller mindre komme i Betragtning mod de som indeholde fyldestgørende og rigtige Oplysninger, ligesom og de Ansøgende, som anmelder Sygdomme, derom skal medgive Beviis fra en Districtschirurg eller anden Læge, hvilket maa være udstædt paa den Tid Ansøgningen ind-

gives, da de forhen til Selskabet beskangaaende indleverte Attester ikke anses giældende.

Søvrigt skulle man have samtlige Ansøgende erindrede om, at forsyne Ansøgningerne med Angivelse af Gaden hvor de boe, Huuseier eller Vært, og indlevere samme tilligemed deres Love til Bogholder Købke, boende ved Vestervold No. 254 til Modtagelse alle Formiddage, Tirsdag og Løverdage undtagne indtil Kl. 10, forinden den 1ste October efter hvilken Tid ingen Ansøgning modtages.

Administrationen for det forenede Understøttelses = Selskab.

Korfitsen. Collin. Knud Sørensen.

C. Købke.

Nogle Forbryderes Levnetsløb.

P r i c e,
Bankseddelmager.

(See forrige No.)

Det var ham yderst magtpaaliggende, at de Instrumenter, hvoraf han havde betjent sig til at forfædige de falske Banksedler, kunde vorde ødelagte; og derfor opdagede han for sin Hustru den hele Hemmelighed i sit Bedragerie, og Madame Pountenays, hendes Mesters Bopæl, hvem hun allerede længe havde holdt for død. Han skrev et Brev til Denne, og overdrog hende, at tilintetgjøre Alt hvad der kunde tjene til nogen Opdagelse. Dette skede; Price erfoer det i Fængselet. Men han var ikke rolig, og fattede det Forsæt, at tage sig selv af Dage. Midlerne dertil forskaffede ham hans ældste Søn, uden at vide Noget om sin Faders Forhavende. Denne hængte sig ved en, paa Fængselsdøren be-
befæstet, Strikke, hvor Man om Morgenens fandt ham død.

Nu blev Madame Pountenay heftet, overbevist; og da opdagede hun Alt indtil den al-

lermindste Omstændighed. For at udføre sine Bedragerier, har Price stedse betjent sig af en eller anden Forklædning, og Man har udregnet, at han har spillet 45 forskellige Karakterer og dertil betjent sig af ligesaamange Forklædninger. Det er Skade, at denne Mand ikke har anvendt sit overordentlige Vid til et, Menneskeheden nyttigt, Djemed.

**Giovanni, Greve af Cajetani,
Guldmager.**

Denne Bedrager, den saakaldte Greve af Cajetani, havde den Frækhed, at foregive, at han nedstammede fra den berømte italienske Families Overhoved, den, i det sextende Aarhundrede, bekendte Cardinal, Cajetani, kjøndt han kun var en velhavende Borgers og Guldsmeds Søn i Neapel. Efterat han, med Held, i sin Ungdom, havde dyrket Videnskaberne, især Chemien, forlod han, udrustet med Forstand, fortrinlig Legemsdannelse og Overtalelsesgaver, sit Fædreland. Han gjennemrejste nu, som sand Eventyrer, en stor Deel af Tydskland. Først gik han til det Churbayerste Hof, hvor han, efterat have sat 30000 Daler overskyr, strax

maatte tage Flugten. Derpaa ilede han til Wien, hvor han sjal temmelige Summer fra flere rige Folk, der vilde lære Guldmageriet. Nu gik han til det churførstelige pfalziske Hof, hvor han i hele fem Fjerdingaar havde sit Blivested. Derpaa førte hans onde Dæmon ham i Aaret 1705 til Berlin, hvor han ligeledes, ved at spille en Adepts Rolle, vilde berige sig.

Strax efter hans, den 5te Marts i fornævnte Aar paafulgte, Ankomst til Berlin, anskaffede han sig og de i hans Selskab værende Frueutimmer prægtige Klæder, og tog, for at gjøre Opsigt, Folk i sin Tjeneste. Men paa det han kunde gjøre dette, maatte han, fordi det manglede ham paa Penge, hos en Jøde pantsætte alle Sager af Værdi, hvilke han og hans qvindelige Medrejsende besadde, saasom Ringe, Verler og Sølvtoj, ja endog sin Kaarde.

Derpaa vendte han sig med en skriftlig Ansøgning til Hoffet, bad om kongelig Beskyttelse og gjorde derfor det Tilbud, ej alene at vise de ringere Metaller's Forvandling til ædlere; men endog andre chemiske Kunststykker. Da Man bevilgede hans Begjering, gjorde han, i Kongens og andre Stormænds Nærværelse, ved Hoffet, nogle smaa Prøver paa sin Kunst, og

overleverede ikke alene Kongen nogle Gran rød og hvid Tinktur; men gjorde tillige en Beskrivelse over den Art og Maade, hvorpaa samme Kunde multipliceres. Han selv traf derpaa de behørigte Anstalter til denne Multipliceren, og lovede, at Kongen, efter 60 Dage, skulde erholde 8 Lod rød og 7 Lod hvid Tinktur.

Nu gav Man Cajetani de største Beviis paa Vre og Ugtelse; thi med Foræringer af Guld og Sølv vilde man ikke overvælde Ham, der selv kunde gjøre Guld og Sølv; og at overdrage ham vigtige, indbringende Embeder, troede Man vilde være tids nok da, naar Udfaldet af hans lovede Multiplicationsproces ganske havde svaret til Forventningerne. Da imidlertid Hoffet, formedelst en Sagtforlystelse, paa nogen Tid havde forladt Berlin, saa tog Cajetani, uden at bekymre sig videre om det i Multiplication staaende Værk, sin Vej til Hildesheim. Herfra skrev han til Berlin, forstikkrede, at han var den sande Besidder af den Kunst, at gjøre Guld, og tilbød sig, imod en tilstrækkelig Beskyttelse, at ville opdage denne sin Hemmelighed for Den, Kongen hertil vilde udnævne og sende til ham.

Kammerherre, Marschal af Viberstein blev altsaa sendt ham til Hildesheim; Denne over-

leverede ham ikke alene et kongeligt Patent, der udnævnedes ham til Generalmajor, men og Kongens, med Diamanter, besatte Portrait, hvis Værdi vurderedes til 12000 Rdlr. Begge Dele modtog Cajetani, og gjorde siden Aftale om, selv at foretage den nævnte Operation i Goswich i det Anhaltſke. Processen blev derpaa skriftligen opsat og siden udført. Midt i Arbejdet aabnedes Phiolen *), noget Lignor blev udtaget og dermed tre til fire Pund Dvilsølv fingerede til Sølv. Smidlertid vedvarede Multiplicationen endnu stedse i Berlin, i Kammerherrens Huus.

*) Et chemisk Apparat.

(Sluttes i næste No.)

H. C. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed og Lærer ved Selskabet = Akademiet.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 25de September, da Hr. Inspektør Kielsens Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 40.

Sex og tyvende Aargang.

Løverdagen den 1 October 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Nagstrædet No. 30.

Nogle Forbryderes Levnetsløb.

Giovanni, Greve af Cajetani,
Guldmager.

(See forrige No.)

Efter denne lille Prøve, begyndte Cajetani at aabenbare sin Tænkemaade, at han nemlig gjerne vilde sælge sin Kunst for rede Penge, og tydeligen at lade sig mærke med, at han, af Marschallen, forlangte 1000 Dukater. Dog, Denne henviste ham til Udsaldet af hans foretagne chemiske Proces, og, under det Paaskud, at han, som Udept, desuden ikke meer behøvede nogen Penge, forsynede han ham blot med Biin og Levnetsmidler.

Operationen i Coswich gik imidlertid til Ende; men før det endelige Resultat udkom,

aabnede Cajetani selv igjen den, der staaende, Phiol, og tog noget Liqueur ud. Efterat han havde ladet Dette afdampe i en Destillerkolb*), fandt Man en guul Materie og med Denne blev da, som Man dengang troede, en Rigs-gylden tingeret til Guld. Nu vilde Cajetani tvinge Marschallen til, at bekjende, at han ganske havde lært Hemmeligheden og trængte heftigen paa, at han endeligen maatte, efterat have bekjendtgjort Dette ved Hove, skaffe ham de af Kongens Raade tilstaaede 1000 Dukater. Men da Denne atter bad ham have Taalmodighed, indtil de dobbelte chemiske Operationer i Goswich og Berlin fuldkomment vare tilendebragte; saa foregav han en Rejse til Hoffet; men tog Vejen lige til Stettin.

Derfra skrev han til Kongen, og undskyldte sin Bortrejse med, at Kammerherren havde behandlet ham slet, saasom denne Herre, uagtet Hemmeligheden var ham ganske aabenbaret, dog nu nægtede Dette, for ene at beholde og nytte den for sig selv; og at Denne selvselig var en Kongens utro Tjener. Tillige bad han, at Man vilde tilsende ham de lovede 1000 Dukater, for dermed at bestride sin forehavende Rejse til Italien.

*) Et chemisk Apparat.

Nu blev en ny kongelig Comissar, Geheimesekretær Hesse, sendt til Stettin, for at bringe ham til Berlin, at han der kunde fuldende den begyndte Operation, og derfor, efter Løfte, vorde belønnet. Men han var ej at overtale dertil, men fortsatte, endog efterat Kommissaren havde forskudt ham 400 Rigsdaler, for at kunne betale sin Bert, Rejsen videre frem til Hamborg, hvor han, fordi han ingen Penge havde, maatte sætte sine egne, sin Mætresses og sine Tjeneres Klæder i Pant.

Da han nu, fra Hamborg, anden Gang skrev til Kongen og paa Ny anklagede Kammerherre, Marschal af Biberstein for paadigtet Utrofskab; da fremdeles den i Coswich staaende Phiol blev undersøgt og funden tom, saa lod Man ham i Hamborg, som kongelig Generalmajor, paagribe og bringe tilbage til Berlin, for at komme efter den rene Sandhed. Ved sin Tilbagekomst vilde han ikke erkjende den berlinske Phiol, ej heller tilstaae den deri værende Materie, hvilken dog, efter hans forrige Forgivende, skulde udbringe henved 6 Millioner, at være hans. Dog erklærede han sig villig til at gjentage Operationen i en anden Kommissars Overværelse. Der skede det nu atter, at, midt i samme, bleve nogle Steer fulde af

Liquor tage ud af Phiolen og 2 Pund Qvick-sølv dermed tingerede til Sølv, saa og, efter nogle Uger, 1 Pund Qvick-sølv til Guld. Men da han vilde bringe det Dvrige af Tinkturen til Siccitæt (Tørhed) og dermed, efter sit Løfte, i Kongens Nærværelse, skulde tingere, men var ikke mere raadig over Phiolen, men den Kongelige Kommissær og en Røgle holdt den lukket, saa gjorde han, da Phiolen atter blev sat paa, en saa stor Ild, at den strax maatte springe i Stykker, hvorved da det Hele blev spildt.

Dette Vanheld søgte Cajetani at besmykke med sin Arrest, hvor et saa vigtigt Arbejde umuligen kunde falde ud efter Ønske. Han bad derfor, at Man skulde sætte ham i Frihed, hvilken og Kongen tilstod ham, under den edelige Forsikkring, ej alene at tilendebringe den begyndte Proces, men og at vise Multiplicationen. Man indrømmede ham derpaa ikke alene Førsteborgen i Berlin til Bolig, men udgav og den Befaling, at forsyne ham, fra det Kongelige Kjøkken, om Middagen, med 10, og om Aftenen med 8 Retter, at sende ham forskjellige Arter Vin, og desuden at give ham Bøxens og andre Nødvendigheder. Ja, hans, i Berlin, Hamborg og andre Stæder, pants

fatte, Koftbarheder bleve indløste, hvortil behøvedes en Sum af flere tusinde Rigsdaler.

Ved den, atter paa Ny, anstillede Process, der af ham forsætliggen gik i Langdrag, aabnede han atter Phiolen, tog noget Liquor ud og tingerede dermed 30 til 32 Mark Dvifjølv; i Begyndelsen af August 1707 og i Midten af November aabnede han den atter, og gød paa 40 Lod Dvifjølv 20 Draaber, hvilket blev til Guld og ham af Kongen afkjøbt. Herpaa lovede han, den 22de November, at aflægge den sidste og største Prøve, og ej alene at overlevere Kongen Tinkturen in forma sicca (tør) men og, i Dennes Nærværelse, at tingere et heelt Centner Guld. Dog, før denne bestemte Dag frembrød, foregav han en Morgen, at foretage en Vhstrejse 6 Mile hin Side Berlin og søgte, ved en hastig Flugt, at fjerne sig fra de preussiske Stater. Han rejste over Erfurt, og kom til Frankfurt am Mayn, for derfra at henvende sig til Carl den Tredie i Spanien.

Da Man nu ufortøvet efterfattede ham, saa indhentede Man snart Efterretninger om hans nærværende Opholdssted, og søgte Raadet i Frankfurt om hans Udlevering; hvilket og i Sachsenhausen overleverede ham til den preuss-

fisse Kommando, af hvilken han, for det første, blev bragt til Gústrin.

Endskjøndt Cajetani umiddelbart herpaa opfattede og overleverede skriftligen et offentligt species facti, hvori han saa meget muligt søgte at retfærdiggjøre sig, men desuagtet dog lod indflyde de fornærmeligste Udtryk mod Kongen og Marschallen af Biberstein; saa hjalp det Alt ham ikke. Han blev meget meer, i gjentagne, med ham holdte Forhør, funden som Bedrager, der ikke alene, ved falske Bestyldninger og Haa- nelser imod Marschallen af Biberstein, havde op- ført sig strafværdig, men endog deels bedraget Kongen selv med falske Løfter, deels skændigen berøvet ham mange Penge.

Efter mange og lange Undersøgelser fældes des endeligen denne Dom over ham: „At han offentligen skulde hænges ved en, med gyldent Blik beklædt, Bjelke af Galgen, i en lignende romansk Dragt, sig selv til velfortjent Straf og alle bedrageriske Guldmagere til Afsky og Exempel“. Da nu denne Dom, nogle Dage iforvejen, blev bekjendtgjort, og den Befaling given, at han skulde berede sig til sin Død; vilde han ikke troe Dette, og stod i den Mening, Man vilde kun ved dette Budskab, sætte

ham i Skræk. Man sendte ham to Patrer fra Klosteret i Belle, der skulde berede ham til Døden, hvilke dog havde saare megen Møje med ham; thi han vilde Intet vide om Døden, gav sig meget ynkeligen, stødte ofte Hovedet imod Væggen, og tede sig som en Fortvivlet. Endeligen gav han dog efter for de Gejstliges Tiltale, og bad, i Samfund med dem, men erklærede sig dog imod dem: „at han maatte døe uskyldig og at Gud vilde dømme Dem, der vare Karsag i hans Død!“ — Han gjorde endnu engang det Forslag, at han vilde gjøre den lovede Quantitet Guld, og det i Berlin, eller i Spandau; thi i Custrin var det ham umuligt, fordi der ingen bequemme Kjeldere og Hvelvinger fandtes. Men Man forkastede dog hans Arbejder, hvilke han ligesaa lidet havde kunnet iværksætte, som han havde været i Stand til at opfylde sine forrige Løfter; og beklagede ham, at han, lige til sin Død, vedblev i den daarlige Indbildning, at kunne gjøre virkeligt Guld.

Endeligen frembrød hans Dødsdag, den 23 August 1709. Han blev, ledsaget af begge de Gejstlige, bragt ned af Slottet, hvor han sad fængslet, maatte derpaa stige i en Chaise, og lade sig, under Grenaderers Bedækning,

fjøre ud af Fæstningen til den offentlige Retter-
 plads. Undervejs tog han Afsted med den store
 Hob Mennesker, der havde forsamlet sig for at
 see ham, og bad flere Gange højt. Da han,
 iblandt Tilskuerne, og blev sin Mædresse vaer,
 tog han hende ømt i sine Arme, vædede hende
 med Taarer og kunde neppe løsrides fra hende.
 Efterat han under Galgen næsten havde tilbragt
 en Time med Bøn i det latinske og italienske
 Sprog, og derhos snart knælede, snart stod;
 saa lagde han selv sin Paryk og sit Halsklæde
 bort, tog Afsted med de tvende Gejstlige, kys-
 sede, af Ydmyghed, endog deres Fodder,
 rakte dem Crucifixet, hvilket han hidtil stedse
 havde kysset og trykket til sit Bryst; og raabte
 med høj Røst: "Jesus, Maria, beder for en
 Synder!" — ligesom og: "I dine Hænder be-
 faler jeg min Aand!"

(Sluttes i næste No.)

H. C. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed og Lærer
 ved Søadets-Akademiet.

Borger = B e n n e n.

No. 41.

Ser og tyvende Aargang.

Løverdagen den 8 October 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Nagstrædet No. 30.

Nogle Forbryderes Levnetsløb.

Giovanni, Greve af Cajetani,
Guldmager.

(See forrige No.)

Nu blev han, i en hvid Trøje og Tøfler, med Tridsen ophidset paa Galgen og da han, med Hovedet, var kommen til det Sted af Bjelken, Man havde beslaaet med Guldblik, raabte han til Bødlen: „Hurtigt!“ — Denne lagde strax Strikken om hans Hals og knækkede øjeblikkeligen hans Nakke. Herpaa blev hans Ansigt ganske sortebrunt, og, efter hæftige Krampe-trækninger, opgav han sin Aand. Derpaa blev han overalt befæstet med Rjeder, og siden behængt med en, paa romersk Viis gjort Kappe

af gyldent Taft, hvilket man allerede langt borte kunde see.

En saadan uheldig Ende tog Cajetani, der vel, ved gjentagne Prøver paa sine Qviksølvforvandlinger tilstrækkeligen beviste, at han havde havt en Tinktur, hvilken dog umuligen kunde være fremkommet af hans frugtløse chemiske Proceffer. Det maa meget meer antages med Sikkerhed, at han, ved hver Prøve, hemmeligen har bragt Noget af den allerede tilværende Tinktur i Merkuriet eller i Diglen. Kort, hans Hovedhensigt var: at sætte store Herrer Blaar i Djnene, og derved at franarre dem store Pengesummer.

Der blev siden præget en Medaille, der skal være meget sjelden, med Betydning paa hans Henrettelse; ja endog stukket og bekjendgjort et Kobber, der forestiller ham i sin romantiske Dragt, hængende i Galgen, med den Overskrift: Fumum vendidi, fune perii! *) og med de, om hans Hals hensatte, Kajsers Nero's bekjendte Ord: O, quantus artifex pereor! **)

*) Jeg solgte Røg; jeg omkom ved en Strikke!

**) O, hvilken stor Kunstner doer med mig!

H. C. Michelsen,
Præst ved Holmens Menighed og Læser
ved Selskabet - Akademiet.

Paaskeugens Helligholdelse i Moskau.

(Af Richters russiske Miszellen.)

Paaskeugen er for Moskaus Indvaanere den muntreste Tid i hele Aaret, og endog Ugen før Fasten, med alle sine Pandekager og Maskera-der, maa give den Fortrinet; thi Alt forener sig for at gjøre den til den behageligste og nydelsefuldste Periode i hele Aaret. Den skarpe Modsatning, den gjør med den forudgaaende lange Faste og især Dimmelugen, den glade Anledning til Fasten, de hjerterørende Skikke ved Gudstjenesten, den sædvanlige høitidelige Hilsen og Kysning, Nydelsen af i lang Tid fraholdte Fødemidler, mange Slags Spil og Fornøielser, og endeligen Nærmelsen af den skjøne Aarstid, der sædvanligen paa denne Tid indfinder sig i Moskau, — Alt dette tilsammentaget giver Paaskeugen en afgjort Overvægt over alle sine Søstre.

Natten imellem den stille Løverdag og første Paaske- dag tager dette glade Tidsrum sin Begyndelse. Intet Menneske tænker den Nat paa at gaae i sin Seng. Alt strømmer i sine bedste Klæder til Kirken. Fornemme og Lave,

Spradebasser og ærværdige Oldinger, Bedesøstre og Flaner — Alt, hvad der har Helbred og har Fødder, iler denne Nat til Kirken. Alle Kirker ere fulde; men talrigst og mest glimrende er Forsamlingen i Kremls Hovedkirke, hvor gjerne Metropoliten selv forretter Gudstjenesten.

Enhver, som træder ind i Kirken, tænder sig et Lys og holder det i Haanden — hvilket frembyder et skjønt Syn — men endnu er Alt stille og bedrovet, indtil Klokkerne slaaer tolv. Da udraaber Præsten tre Gange med en høitidelig Stemme de Ord: „Christos voskres“ (det er, Christus er opstanden) og dette er Løsenet til Paaskefestens Helligholdelse. Alt faaer nu et glad Udseende. Den ene ønsker den anden til Lykke, og idet at den ene siger de Ord: „Christos voskres“, hvorpaa den anden svarer: „istinnoe voskres“, (det er, ja! han er sandeligen opstanden), kyskes Ung og Gammel, Smuk og Hæslig, Riig og Fattig. Ved denne Leilighed afflaaer ingen, hvo det endog er, en anden et Kys. Under Alt dette kime Klokkerne fra alle Taarne, Præsterne og Chorenene istemme Hymner til den Opstandnes Lov. Imod Morgenstunden bringer man Ug og alle Slags Spiser, især en Ret af sammenløben

Mælk, der har Navn af Paska, hvorover Præsterne lyse Betsignelsen.

Nu er det igjen tilladt at spise, hvad Ganen lyster. Fra Kirken iler sædvanligen ogsaa Alt lige til de med alle Slags af Kjød og Mælkespiser rigeligen besatte Borde, for ikke længere end nødvendig at opsætte den saa længe fraholdte Nydelse.

Derpaa belaver man sig til Lykenskningsbesøgene. Fra den tidlige Morgen til henimod Middag rulle Bognene igjennem alle Gaderne og fra Enhvers Læber lyde Ordene: „Christos vokres.“ Under denne Hilsen, der altid ledsages af et Kys, overrækkes enten simple rød-farvede Eg eller ogsaa kosteligen malede, der ofte koste betydelige Summer.

Endeligen kommer Eftermiddagen og med den Hvile. Man lægger sig for at erstatte den forsømte Nat og samle nye Kræfter til at nyde de paafølgende Forlystelser.

Anden Paaske-dags Eftermiddag, naar man har fuldkommen udhvilet, aflægges fremfor Utdenstabelige Besøg hos Bekjendte og Venner, og nu først nyder man sig ret, da Besøgene den forrige Dag mere vare at ansee som Stadsvisiter. Men Almuen strømmer til Gyngerne, som ere opreiste paa forskjellige Kanter i Staden.

Dog besøges mest de paa Semlænoigorods Bold ved det Novinskiske Kloster, hvorhen vi ogsaa ville følge Sværmen, især da der ogsaa her virkelig er mere at see og høre end noget andet Sted.

Allerede i Povarskaja, en Gade, der fører til den Kant af Byen, hører man Janitskarmusiken fra de Søglere og Luftspringere, som her have opslaaet deres Fjelleboder til Folkets Forlystelse, og man iler med hurtigere Skridt til Stedet. Endeligen faaer man Dine paa Tumblepladsen for den almindelige Munterhed. Hvilket besynderligt, hvilket mangfoldigt Skuespil! Synger, fuldproppede af moderne friserede Piger og skæggede Bønder, Carousseller, paa hvilke den muntre Ungdom rast hvirvler sig omkring, Søglere, Kunstberidere, Borfigurer, Marktenterbutiker, Drikkehuse, Perspektivkasser, og endeligen den brogede Brimmel af den lystige Hob — Alt dette tilsammen frembyder det interessanteste og groteskeste Malerie, som man kan forestille sig.

Da Syngerne ere det Vigtigste og ligesom udgjøre Forgrunden af Maleriet, fortjene de ogsaa i Særdeleshed vor Opmærksomhed. De have ikkun en ringe Lighed med de sædvanlige Synger, som man gjør sig af Kæb. De ere

egentlige perpendicularære Maskiner til at dreie om, og sættes i Bevægelse ved et Par stærke Karle. Enhver Gynge har fire Stole, hvoraf enhver rummer to til tre Personer, der ved en Stang, som lægges for, hindrer fra at falde ud. En saadan broget, med stærke Farver og Silkeforhæng smukt ziret, Gynge frembyder allerede for sig et interessant Syn. Menneskerne i Gyngerne synes at forfølge hinanden, uden dog nogensinde at naae hinanden. Ligesom Havets Bølger følger det ene Par efter det andet. Snart svæve de høit oppe i Luften; snart ere de igjen lavt nede ved Jorden. Nu kan man see dem, og et Dieblik derefter forsvinde de bag ved et andet Par. Men hele Rækken af tyve til tredive Gynger, som alle ere i Bevægelse og som alle ere besatte paa den besynderligste og mest bizarreste Maade, frembringer den mest afvejlende og brogede Scene, som der kan gives, og man kan staae hele Timer og see paa disse hvert Dieblik afvejlende Forvandlinger, uden at blive træt.

Bed Siden af Gyngerne seer man Carousfellerne, der i Grunden næsten ere det Samme som hine, kun at de have en horizontal og ikke en perpendicularær Bevægelse. Det er ogsaa blot Mandfolk, der kunne nyde denne Forlystelse,

og ifkun sjelden finder man en Amazone paa
Sadlen af disse Træheste.

Dog allerede længe lokkes vi af Janitschar-
Musiken hen til hine Boder, hvor de med Guld
og Sølv rigeligen udstafferede Luftspringere og
Liniedandsere, til den gabende Høbs store Fryd
og Gammen, forfølges af Bajazzo med Pidsken.
Ifkun med Møie trænger man sig igjennem Fol-
kevrimmelen for at naae hen til det af Bræder
og Lindebark opførte Skuespilhuus, hvortil der
er ligesaa stærkt Tillob som til Gyngerne. Da
det ogsaa er her, at Pøbelen for den største
Deel trænger sig til, saa kan man vel tænke at
den Beundring er stor, som toldes saavel til
Liniedandsernes som de øvrige Gøgleres Kunst-
færdighed.

(Sluttes i næste No.)

F. C. Kielsen,

Overlærer og Inspector ved Kjøben-
havns Cathedralskole.

B o r g e r = B e n n e n a

No. 42.

Sex og tyvende Aargang:

Løverdagen den 15 October 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Magstrædet No. 30.

Paaskeugens Helligholdelse i Moskau.

(See forrige No.)

Da de fleste tilbringe hele Dagen her, og altsaa behøve Bederqvægelse, ere de Spisehuse og Kabaker, som omringe Gyngerne, sjelden tomme. Dertil kommer, at enhver sparer nogle Kopeker til denne Tid, for at kunne leve ret lystigt. Men, uagtet mange Mennesker gjøre sig her ret tilgode, hører man dog sjelden til Uordener, hvortil vel især Nærværelsen af det aarvaagne Politie bidrager det Meste, som qvæler enhver Allarm i Fødselen.

Saaledes gaaer det nu her til ved Gyngerne, indtil om Søndagen; dog overtræffe de tre sidste Dage de første langt i Pragt og Høitidelighed. I Stedet for at indtil om Tors,

dagen næsten blot Almuen alene tager Deel i Forlystelserne ved Gyngerne, saa blande nu og saa de høiere Stænder sig i den brogede Blædes vrimmel. Alt, hvad Moskau besidder af Skjont og Henrykkende, strømmer om Fredag Eftermiddag til Podnavinskij. Overdaadigheden udframmer alle sine Herligheder, flere Rækker af de prægtigste Vogne bevæge sig langsomt op og ned forbi Gyngerne, og Moskaus unge Herrer gallopere stolteligen frem og tilbage imellem Vognrækkerne. Et prægtigt Skuespil, der yder saa meget mere Fornøielse, som denne Stads omhyggelige Politie forebygger enhver Uorden.

Om Løverdagen og Søndagen vedvare disse Balsarter til Podnavinskij, og, naar Veiret er gunstigt, kunne de lignedes med de prægtigste Spadseregange i Europas største Stæder.

Søndagasten gjør endeligen en Ende paa denne glade Tummel. Karetherne rulle hjem eller til Theatret, og Almuen gaaer eller tumler til Sengs for at udsove Glædens Ruus. Paa skeugens Høitid er til Ende, og den derpaa følgende Mandag frembyder paa Fornøielsens og Pragtens Skueplads intet andet end — Ruiner og Tomhed. Alt under Solen er forgængeligt.

En ung uerfaren Lydsfers Eventyr i Konstantinopel, tilligemed en Beskrivelse af Navnedagenes Helligholdelse i Pera. *)

(Af Murhards Gemåltde von Konstantinopel.)

I Pera, ligesom i de Lande, hvor den romersk-katholske eller græske Religion er den herskende, har Navnedagen Rangen for Fødselsdagen. Det er en almindelig Familiefest. Slægtninge, Venner og Bekjendter komme og aflægge deres lykønskninger, hvorved der opvartes med Kaffe og alle Slags Conditiorier. Dste forøges Festens Høitidelighed ved Musik, Dands og Gjestebud.

Det er blot den nærmeste Familie, der her tager Deel i Fødselsdags Høitidelighederne; i Navnedags Høitidelighederne tager derimod Alt Deel, hvad der staaer i nærmere eller fjernere Forbindelse med Familien. Det er ogsaa ganske naturligt. Hvor er det muligt, at huske alle sine Bekjendteres og Venners Fødselsdage? Man maatte da have forfærdiget sig et Register

*) En af Konstantinopels Forstæder, hvor de Kristne eller, som de i Tyrkiet kaldes, Frankerne boe.

over samme og indført det i sin Skrivcalender. Ganske anderledes forholder det sig med Navnedagene; disse kan enhver uden Noie erfare, da man dog altid har en Almanak ved Haanden. Fornavnene, der hos Grækerne ofte endog træde i Stedet for Binavnene, lærer man for Resten meget let, især, da man i disse Egne meget oftere end hos os pleier at bencevnes med disse Navne, især Fruentimmerne.

Moralisterne have allerede for længe siden ivret imod Fødselsdagens Helligholdelse, som et Værk af Dvertro og Dverdaadighed. Hvad vilde de vel sige, naar de havde bivaanet en Navnefest i Pera, om det saa kun var hos en Sprogmeister eller Kræmmer?

Er der en Navnedag i en Familie, endogsaa et Dreng- eller Pigebarns, saa gjestes saadant et Huus af enhver, som blot een Gang har havt sin Fod indenfor. Hvo, der ikke vilde komme og aflægge sin Lykønskning, vilde gjælde enten for en Tølper eller en aabenbar Fiende af den hele Familie. Saaledes gaaer det fra Morgen til Aften; den ene afløser den anden. Mængden af de Lykønskende er ofte saa stor, at Værten undertiden kommer i Forlegenhed for at finde Plads til dem alle og beværte dem med Kaffe. Endogsaa Husets hem-

melige Fiender indfinde sig paa denne Dag, om de ogsaa ellers hele Aaret ikke vare komne inden for Dørtærskelen, og fornøye, i det mindste for et Syn, Venstabet.

Hvilke Omkostninger en saadan Fest maa foraarsage Familierne, kan enhver selv beregne. Om ogsaa Antallet af Gjæsterne blot er hundrede, hvilket i de fleste Tilfælde vel turde være for knapt regnet, saa gaae i det Mindste 30 Pjastre med, blot til at beværte dem med Kaffe og Conditiorier. Bestaaer altsaa en Familie af 10 Personer, ville disse Fester alene aarligen medtage den Sum af 300 Pjastre. Og dog seer man ofte paa saadan en Dag en stakkels Uffskriveres eller Dolks Huus lige saa opfyldt med Mennesker som den velhavende Kjøbmands. Forsængeligheden byder, at intet maa spares paa en Navnedag, skulde man ogsaa hele Aaret igjennem sue paa Lappen derfor.

I Dag var det Sophies Navnedag, en Datter af et italiensk Huus, som handlede med Galanterievare. Jeg kjendte hende, da jeg havde gjort hendes Bekjendtskab i et andet Huus; Brugen bød mig altsaa at aflægge min Lykønsning til hende. Signora var neppe i Stand til at besvare alle de Lykønsninger, som

ffede til hende; hun syntes kun at være omhyggelig for, at ingen af de Tilstædeværende forlod Stedet, uden at have nydt en Koppe varm Kaffe og gottet sig med de pikanteste Conditories.

Men i Stedet for hende tog Signor G—, hendes Fader, mig i Haanden, takkede mig i de mest forbindtlige Udtryk og indbød mig som en Lydsker til Middagsmaaltidet, da en Landsmand af mig, der var ham anbefalet, ligeledes vilde komme.

Selskabet var meget blandet. Man saae orientalske og occidentalske Buxninger og Complimenter; hørte europæiske Hilsener og asiatiske Lykønskninger. Her staaer en Mand med den dybeste østerlandsk Alvor i alle Miner, en høi Kalpak hæver sig paa hans Tffe, fra hans nøgne Hals lige ned til hans røde Tøfler hænger en viid lyseblaa Benist, for paa Brystet under Kappen stikker Zobel- og Hermelinpeltsen frem. Hist figurerer en fuldendt Aimable Etourdi, fuldkommen efter Parises Skik og Brug, den store trekantede Hat i den høire Haand, i den venstre Handsten; hans Mund fremsiger ikke andet en Douceurer, fra hans Læber flyde idel Bonmots. Her besvarer en Græker de Artigheder, som Signor G— siger

ham, med en liden Bøining og trykkende den flade høire Haand paa Brystet; hist sidder en simpelt klædt Armenier i Hjørnet af Divanet med Benene under hinanden, ganske betænksom smøgende paa sin Pibe med guldgult Bernsteens Mundstykke og et Rør, der naaer ned til det med Fodtepper belagte Gulv, tænkende maaſkee paa lukrative Handelsſpeculationer, imens hele Selskabet er lystigt og glad.

Her dannede Evropæere med engelske, franske, italienske Kjoler, med lange og korte Taillier, med Klæder af Klæde, Kasimir, Silke og Rankin, enkelte Grupper, hvorfra man hører franske, italienske, engelske, tydske og russiske Ord. Hist leirede en Dragoman sig med en hvid udſtaaet Hue imellem en Flok Østerlændere og talte snart i Grækernes harmoniske, snart i Tyrkernes heroiske Sprog.

Her sadde et Par Musselmænd, Benner af Huset, paa Hynder paa Gulvet; man fornåm ikke en Lyd af dem, deres lange, skjonne Piber havde de ſtraft langt ud fra sig. Desto lydeligere var hiſſet en Cirkel af italienske Damer, ſom næsten ved Siden af de alvorlige Osmaner og omgivne af en Hob evropæiske Incroyabler beſatte en Række af Smaaborde. Midt imellem Mænd med puddrede og krusede

Hoveder, med Turbaner og Kalpaker af de mest forskjellige Former og Farver, Damer, pyntede halv paa Græst og halv paa Fransk, saae man endeel Drengene meget ivrigt bestjefte med deels at frembære meget stadselige Præsenteerbakker med kogende Kaffe i Kopper, der stode paa Guld- eller Sølv-Uffjetter, som fiden præsenteredes Gæsterne af Signor og Signora G— selv, deels at servere alle Slags røde, grønne og gule Conditiorier og store Pokaler af bøhmisk Glas med friskt Vand, deels at komme med lange tændte Piber i Munden for at tilbyde de Tilstedeværende dem. Nogle Klientere af Huset, som paa smukt farvede Talerkener overraktede Festens Dronning Foræringer af Blomstergvirlander og Krands, andre, der ofrede hende alle Slags Tærter, fuldendte det brogede i Maleriet.

(Sluttes i næste No.)

F. C. Kielsen,

Overlærer og Inspector ved Kjøbenhavns Cathedralskole.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 43.

Ser og tyvende Aargang.

Lørdagen den 22 October 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Nagstrædet No. 30.

En ung uerfaren Lydskers Eventyr i Konstantinopel, tilligemed en Beskrivelse af Navnedagenes Helligholdelse i Pera.

(See forrige No.)

Imidlertid gik Klokken til 3, den sædvanlige Spisetid for de Handlende i Pera. Penduluhrene forkyndte det ved et lifligt Klokkespil. Selskabet forsvandt efterhaanden, paa de Faa nær, som vare indbudne til Middagsmaaltidet. Nu traadde Hr. S — ind i Værelset, en ung Lydsker af en smuk Skabning, den selvsamme, for hvis Skyld jeg var indbudet i Selskabet. Med ham fulgte en exvenetiansk Coffardiecapitein, hvis hele Væsen strax i første Dieblig røbede den Raahed og Uflebenhed, som finder Sted hos mange Sømænd.

”De har frelst denne unge Mand, som er os anbefalet af et Huus i Triest,” tiltalte Signor G — Sømanden, ”modtag vor hjerteligste Tak; den hellige Maria har været med Dem.” Hjertets blidere Følelser syntes at være ubekjendte for denne Mand, der i Kamp med det frygteligste af Elementerne, var vant til kun med Eder at besværges Skjæbnens Stød. Han svarede koldt, bukkede sig lidet og syntes at betragte hele Sagen som en sand Bagatel, hvorpaa det ikke var Umagen værd at spille et Ord mere.

Desto større var derimod Deeltagelsen, som Damerne yttrede den unge Mand. ”Vi have alle,” begyndte Flere af dem paa eengang, idet at de indsluttede Hr. S — i en Halvcirkel, ”beklaget Deres Uheld; Guds Moder har alene kundet redde Dem, Helgene have omsvævet Dem.” Man bestormede ham med Begjæringer om udførligt at fortælle Historien, da nogle i Selskabet vare ubekjendte med den. Hr. S — lovede at opfylde deres Ønske, naar Maaltidet var forbi.

Smidlertid var Middagsbordet dækket i et andet Bærelse. Et Bord, pyntet med de lifligste og behageligste Blomster og Blade og ziret med kunstige allegoriske Opsatser biede paa os.

En blandet evropæisk og tyrkisk Musik modtog Gjesterne.

Ketterne, der vare i største Mangfoldighed, vare tilberedte paa italiensk Viis; dog vare der ogsaa enkelte tyrkiske Ketter. Men Deserten erindrede os tilfulde om, at vi vare i Nærheden af de skønne græske Der og de mest velsmagende Frugters Hjem. Under en høittonende døvende Musik drak man Signora Sophies Sundhed i Cyper- og Candiaviin.

Da den sorte Kaffe, efterat Maaltidet var tilende, var budt omkring og enhver af Herrerne allerede havde faaet sin lange tændte Pibe med velsmagende levantisk Tobak, trængde man paany ind paa Signor S — om Dpfyldelsen af Løftet om hans Historie. Her er den.

S — var født i Triest. For at forskaffe sig større Kundskab om den levantiske Handel, besluttede han at opholde sig nogen Tid i Konstantinopel. Han gik om Bord paa et ervenetiansk Skib og kom efter een Maanedes lykkelige Seillads til sit Bestemmelsessted.

Driftig af Naturen og aldrig skyende nogen Fare, tillige lidet bekjendt med de Misligheder, som true i denne uhyre Hovedstad en endnu uersfaren Christen, vovede han sig allerede næste Dag efter sin Ankomst til at ville fare over til

Konstantinopel, for i denne Stad selv at faae en tydelig Idee om den, da man fra Høiderne ved Pera kunſ langt fra kan betragte den.

Ikke uden Besværighed snoer han sig igjennem de snevre og med Mennesker ſtedſe opfyldte Gader i Galata, en anden af Konstantinopels Forſtæder, og kommer endeligen til Havnen, hvorfra det ligeover for liggende Konſtantinopel frembyder sig i hele ſin overraſſende Majeſtæt med alle ſine utallige Taarne.

Da han gaaer ned til Stranden, hilſes han paa eengang af hundrede ſtingrende Stemmer af Gondoliererne, der ſtedſe beleve diſſe Bredder. Den ene ligesom kappes med den anden for at overtale ham til at leie ſig til at ſætte ham over. Unglingen ſtiger i den førſte den bedſte Gondol, ſom han faaer Die paa og ſom er ham nærmest. Hans Færgemand er en raſt Mohr.

Med en mageløs Hurtighed ſtikker Baaden i Havet. Førſt, da S — har tilbagelagt en tredie Deel af Veien, lægger han Mærke til, at hans Mohr ikke roer hen til den ligeoverfor liggende Plads i Staden, hvor alle de andre Skibe ſtøde an, men mere til Siden. Han raaber ham derfor an og ſpørger, hvor han vil hen. Muſſelmanden forſtaaer ikke Italiensk.

Han søger nu ved Pantomimer at gjøre sig forstaaelig. Mohren lader som han har forstaaet hans Tegn, nikker venligen og bliver immer ved at roe til venstre.

I denne Uvished, der dog ikke lader ham ahne noget Ondt, bliver den unge Tydsker en Chaluppe vaer med evropæiske Søefolk, der vende tilbage fra Konstantinopel til Pera. Det kommer ham for, som man fra samme giver ham Tegn. Strax derpaa faaer han Die paa sin Capitain, der havde bragt ham fra Triest til Konstantinopel; han vinker ogsaa ad ham.

Endnu veed han ikke, hvad alt dette skal betyde. Men Chaluppen sætter Kursen hen til hans Gondol; Mohren bemærker det og søger ved hurtigen at roe at faae Forspringet for den. Dog formedelst alle Matrosernes Anstrængelser, der tage fat paa Aarerne, kommer Chaluppen endeligen Gondolen saa nær, at man nogenledes kan gjøre sig forstaaelig ved Ord.

"For Christi Skyld," skriger Capitainen med en tornende Stemme fra sit Fartøi, "hvor vil De hen, Signore?" Til Konstantinopel," svarede S — flere Gange som om han foer til en Fest. — "For Guds Skyld, veed De da ikke, at denne her er en Tjener fra Seraillet?"

En Bæven gennemfoer alle hans Lemmer. Hvad kunde være vissere? Mohren havde bedraget ham; det var ingen Gondolierer, det var en af Seraillets Tjenere. Man vilde bringe ham i Seraillet for at optages imellem Gildingernes hæderlige Classe, ikke til Konstantinopel.

Hvad var her at gøre? Dog hans dristige Mod vaagnede. Et fortvivlet Forsæt foer som et Lynildsglimt ham igjennem Sjelen. Seire eller døde, var hans Beslutning.

Hurtigt tilraaber han Capitainen og Matroserne at nærme sig ham saa meget muligt med Chaluppen. Det var meget vanskeligt at udføre dette, da Mohren anstrængte alle sine Kræfter for at komme videre. Han skyndte sig af alle Kræfter for ei at gaae Glip af et Bytte, der var ham saa vist. Dog endeligen lykkedes det.

Fortvivlelse og Angest! hvad kunde I ikke udrette. Uden at betænke sig og uden at kunne svømme, styrter den unge S — sig ud af Gondolen i dette Havs frygtelige Bølger. I et Nu gaaer han til Bunds. Dog to dristige Matroser kaste sig i det samme Dieblis i Bølgerne og bringer Unglingen, der allerede

ansees for forloren, lykkeligviis op i Chaluppen. Under græffelige Eder flygtede Mohren med sin Gandol.

Den tyrkiske Sultan incognito.

(Af Murhards Gemålde von Konstantinopel.)

Vi *) dreiede just ind i en Sidegade for at undvige en fornem Tyrks vidtløftige Tog, der kom ridende med al orientalsk Pomp, da jeg hørte en Græker tilhvidske en anden "Sultanen! Sultanen!" Vi saae hen til den Kant, hvortil Grækeren viisde, og bleve vaer en temmelig simpel Tyrk til Hest, og i en vis Afstand fra ham to andre ridende Musselmænd, der dog lode som om de ikke hørte til den Første.

Det var virkeligen Storherren, der besøgte Staden incognito, en gammel Sædvane hos de orientalske Fyrster, som endnu varer ved i Konstantinopel og bidrager ikke lidet til at holde enhver i en bestandig Terrorismus for den almægtige Despot.

*) Nemlig Forfatteren, en Engländer og en russisk Officier, der var blevet vildfarende i Gaderne og som ved hændelsesviis at støde paa dem, havde ubbedet sig og faaet Tilladelse at vandre med dem.

Han var aldeles uden Tegn paa sin høie Værdighed og Majestæt og havde blot anlagt Klædedragten af en tyrkisk Middelstandsmand. Turbanen, der var viklet uordentligen om Hovedet og gik langt ned paa Panden, bidrog meget til at gjøre ham ukjendelig. Foran paa Bæltet havde han ligesom enhver Musselman 2 Pistoler og en lang Kniv. Med samme Bæltene vare ogsaa de to andre Tyrker bevæbnede, som fulgte efter ham og hvoraf een havde en sort Ansigtssfarve.

Smidlertid maatte dog mange, der vare vante til at see Sultanen, kjende ham ogsaa under denne Forklædning; thi jeg lagde Mærke til, hvorledes Folket blev staaende her og der paa Gaderne og saae stiltiende efter ham.

(Sluttes i næste No.)

F. C. Kielsen,

Overlærer og Inspector ved Kjøbenhavns Cathedralskole.

Commissionen, som bestyrer Ugebladets Udgivelse, samles Søndagen den 30te October, da Hr. Universitets-Bogholder Baagøes Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n

No. 44.

Sex og tyvende Aargang.

Løverdagen den 29 October 1814.

Forslagt af Understøttelses-Selskabet
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Magstrædet No. 30.

A n m e l d e l s e.

I Anledning af Cancellieraad Wans Fratrædelse som kassecontrolerende Administrator, vare de i sidste General-Forsamling valgte 3de Repræsentanter: Dhrr. Major Aagaard Ridder af Dannebrog, Overkrigskommissair Winther og Urtekræmmer Lyngbye tilstæde i en Samling med Administrationen afvigte 21de hujus, hvor da blev foreviist Recipiserne fra Banken for Selskabets der til Bevaring nedlagte Obligationer tilligemed de af Selskabets Medlemmer for bekomne Laan udstædte Gjeldsbeviser samt andre Selskabet vedkommende Do-

Documenter, hvorhos Bogholderen og Kassereren foreviiste de efter fremlagte Fortegnelser førende Bøger, hvilket alt blev befundet i god og behørig Orden, og af bemeldte 3de Repræsentanter ved Underskrivt i Protokollen bekræftet.

Administrationen overleverte derefter Cancelliraad Bay den ved afgangne Grosserer Niels Brochs Testamente bestemte Guldmedallie for den afgaaende Administrator, og maae vi tillige herved paa Selskabets Vegne yde Ham dets Tak, fordi han som Kassecontrolerende Administrateur i 6 Aar har medvirket til dette almeennyttige Selskabs Hensigts Opnaaelse.

Hermed følger Extract af dette Aars første Quartals Regnskab.

Administrationen for det forenede Understøttelses = Selskab.

Rorfitsen. Collin. Knud Sørensen.

E x t r a c t

af 1ste Quartals Regnskab for det forenede
Understøttelses Selskabs Indtægter og Udgifter
i Quartalet fra 1ste Januar til ultimo Marts 1814.

I n d t æ g t.

	Rbd.	ß.
Rassebeholdningen fra forrige Aar, (see Ugebladet No. 18 for dette Aar.)	91	82½
A. Uaentlige Indkomster for Uge- bladets 26de Aargang fra No. 1 til 13 incl.	370	29
B. Quartals Kontingenter for 4de Quartal 1813	296	16
C. Laans og Forskuds Afbetaling i dette Quartal	136	64
D. Aarlige Indtægter: de overor- dentlige Medlemmers Kontingent .	236	=
E. Renterne af Selskabets Kapital, indkommen med Rbd. . 220 Rbd. 24 ß. og det øvrige i Committee- sedler, 5200 Rbd., hvor- paa er laant 1200 Rbd. hvorfra afgaaer 6 Rbd. for 1 Maanedes Rente <u>1194 —</u> . . .	1414	24
F. Tilfældige Indtægter: Laant i Riisbankens . . 800 Rbd. For 12 Exempl. af Lovene <u>4 —</u>	804	=
Summa	3322	23½

At forestaaende Extract af 1ste Quartals Regns-
skab er overeensstemmende med Administratio-
nens Kontrol bevidne

Collin. Korfitsen. N. Bay.

U d g i v t.

	Rbd.	ß.
1. De aarlig staaende Udgifter:		
a) for Ugebladets Trykning og Lønningær i dette Kvartal . . . 788 Rbd. 60 ß.		
b) Budenes 2 pCto. af Inkassationen . . . 46 — 2		
	834	62
2. Til de aarlige Pensionister betalt i dette Kvartal	249	36
3. Til Laan og Gratifikation:		
a) betalt de bevilgede og anviste Laane- Summer . . . 625 Rbd. 7 ß.		
b) ligeledes Gratifikation- ationer . . . 733 — . . .		
	1358	0
4. Tilfældige Udgifter:		
a) betalt een Maanedes Rente af de Rigs- banken laante 800 Rbd. 4 Rbd. 7 ß.		
b) Revisions Salarium for Revisionen af Brochs Legat 1 — 81		
c) nogle anviste Regninger og Udgifter . . . 48 — 4		
	53	85
Rassebeholdningen til 2det Kvartal	826	32½
Summa	3322	32½

Kiøbenhavn, den 3ite Marts 1814.

Horup,
Kasserer.

Den tyrkiske Sultan incognito.

(See forrige No.)

Saa meget ogsaa den russiske Officier satte sig derimod, besluttede vi to andre døg at følge efter ham, da vi haabede derved at finde Anledning til mangen Betragtning. Forgjæves forestillede han os med de mest levende Farver alle de Farer, hvorudi dette Bøvestykke kunde styrte os. Men vi bleve standhastige ved vor Beslutning, og han maatte vel liste sig efter os, da han ellers ved ethvert Skridt, som han gjorde, kunde komme i den endnu større Fare paa ny at blive vildfarende.

Vi saae os i Stand til at udføre vort Forhavende, da Sultanen reed meget langtsomt, og vi ved vor sædvanlige Gang stedsse kunde holde os ved Siden af ham. Allerede vare vi fulgte efter ham igjennem adskillige Gader, uden der var indtruffet noget Betsynderligt. Til sidst troede vi, at han blot var redet ud at spadserere uden nogen egentlig Hensigt, da vi havde hørt, at han ofte gjorde dette.

Men just da vi besluttede os til at gaae ned til Havnen, blev vor Opmærksomhed sat i Be-

vægelse ved en ny Omstændighed. Sultanen holdt stille uden for en Bager og det lod som om han kjøbte nogle Brød. Han lod sig bringe Vægten uden for og tilveie ethvert Stykke. Formodentligen fandt han Vægten rigtig. Nu vendte han om, kom til en anden Bager og lod der samme Undersøgelse anstille. Vi stode noget derfra, uden just at falde ham i Øinene, men dog saaledes, at vi kunde iagttage Alt.

Han havde allerede paa samme Maade besøgt flere Bagere, da vi saae ham at opholde sig længere hos een end forhen. Med Et gav han et Tegn til de to Tyrker, som fulgte efter ham paa nogen Afstand. Vægten paa Brødet var fundet for let. Disse stak nu Bagerens Been ind i en Maskine, holdt dem i Beiret, og han fik vel en hundrede Slag af en Rem paa de bare Fødder af en Tyrk, som til den Ende var kommet til og som strax igjen, efter fuldendt Operation, der vel varede ti Minuter, ilede bort med sine Instrumenter.

Vi saae Storherren siden ride videre og ligeledes besøge Slagterboderne, men da Klofken var mange, maatte vi skynde os bort derfra.

Paschaen i Erzerum.

(Af Murhards Gemålde von Konstantinopel.)

Erzerum i Armenien herskede allerede i lang Tid en Pascha, der var ligesaa bekjendt ved sit Krigerste Mod som ved sin Retsfærdighed. Hans Navn var Achmed. En rig Tyrk i Konstantinopel ønskede sig dette Paschalat, fordi han ikke uden Grund troede, ved Persiens Grændser og hundrede Mile bortffjernet fra Hoffet, at kunne finde overflødig Leilighed til at mætte sin Pengegriffhed.

Efterat Luxus, Yppighed og Udselhed hos Rigets Store har fortrængt Tapperhed og Fædrelandsfind, kan Alt opnaaes ved Penge og Bestikkelser. Mehemed (saaledes var den rige Konstantinopolitaners Navn) vidste snart at bringe de fleste af Divanets Medlemmer paa sin Side, og den attraaede Værdighed blev lovet ham. Det var saa meget lettere at opnaae dette, da allerede Divanet i lang Tid nærrede Mistroe til Achmed, fordi man baade frygtede hans Heltmod og hadede ham formedelst den Sparsomhed, hvormed han indsendte den skyldige Tribut og de sædvanlige Foræringer.

Men et andet Spørgsmaal var det, hvorledes man paa saa lang en Afstand fra Rigets Middelpunkt skulde formaae Paschaentil at nedlægge en Værdighed, han nu saa længe med Gære havde beklædet. Det var at formode, at han vilde søge at holde sig i sin Post, og med Magt var, ved den tyrkiske Statsmaskines nærværende Svaghed, intet at udrette imod ham. Man pønsede derfor paa at opnaae Diemedet ved List.

(Sluttes i næste No.)

F. C. Kielsen,

Oberlærer og Inspector ved Kjøbenhavns Cathedralskole.

Commissionen, som bestyrer Ugebladets Udgivelse, samles Søndagen den 30te October, da Hr. Universitets-Bojholder Baagøes Bidrag indkommer.

Borger = B e n n e n .

No. 45.

Ser og tyvende Aargang.

Løverdagen den 5 November 1814.

Forlagt af Understøttelses = Selskabets
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Magstrædet No. 30.

A n n e l d e l s e .

Hermed følger Extract af dette Aars andet
Quartals Regnskab.

Administrationen for det forenede Under-
støttelses = Selskab.

Korfitsen. Collin. Knud Sørensen.

G. Køble.

E x t r a c t

af 2det Quartals Regnskab for det forenede
Understøttelses-Selskabs Indtægter og Udgifter
i Quartalet fra 1ste April til ultimo Junii 1814.

I n d t æ g t.

	Rbd.	ß.
Rassebeholdningen fra forrige Quartal . (see Ugebladet No. 44 for dette Aar.)	826	32 $\frac{1}{2}$
A. Ugentlige Indkomster for Uge- bladets 26de Aargang fra No. 14 til 26 incl.	370	51
B. Quartals Kontingenter for 1ste Quartal d. A. og af et Medlem for alle 4 Quartaler, samt af et dito for Januari Quartal	292	30
C. Laans og Forstuds Afbetaling i dette Quartal	151	32
D. Aarlige Indtægter:		
a) det kongelige Huses velgørende Bi- drag for 1813	166	Rbd. 64 ß.
b) et Medlems overor- dentlige Bidrag	5	— . . .
	171	64
E. Tilfældige Indtægter:		
for 8 solgte Exemplarer af Lovene til Selskabets Pensionister	1	32
Summa	1813	49 $\frac{1}{2}$

At forestaaende Extract af 2det Quartals Regn-
skab er overeensstemmende med Administratio-
nens Kontrol bevidne

Korfitsen. Collin. N. Bay.

U d g i v t.

	Rbd.	ß.
1. De aarlig staaende Udgifter: for Ugebladets Trykning og Lønninger m. v. i dette Kvartal	901	12
2. Til de aarlige Pensionister be- talt i dette Kvartal	280	=
3. Til Laan: betalt et Medlem det be- vilgede Laan	100	=
4. Tilfældige Udgifter:		
a) Betalt for indkjøbt Skriv- og Tryk- papir til Ugebladene . 180 Rbd. . ß.		
b) for Læsning af Selska- bets nye Love i Lands- Over, samt Hof- og Stads-Retten 7 — 66 .		
c) paa 2de Indtægts-An- visninger som formeget er anført — 74 .	188	44
Kassebeholdningen til 3die Kvartal .	343	89½
<u>Summa</u>	<u>1813</u>	<u>94½</u>

Kiøbenhavn, den 30te Junii 1814.

Horup,
Kasserer.

Paschaen i Erzerum.

(See forrige No.)

En af Seraillets Tjenere, en Kapidschi Baschi, blev sendt til Erzerum med et Følge af hundrede Ryttere. Achmed modtog ham, som man modtager en Affending fra sin Overherre, og indbød ham at tage Plads for sig og sit Følge i sit Palais. Kapidschi-Baschien svarede, at han egentligen ikke var bestemt til Armenien, men var blevet nødt til, formedelst de mange Røverbander, som gjorde Reiene usikre, at gjøre denne Omvei; hans Bestemmelse gjaldt egentlig Bagdad. Han vilde derfor kun opholde sig her nogle Dage for at udhvile sig og derpaa fortsætte sin Reise til Mesopotamien. Just derfor havde han allerede ogsaa bestilt Qvarkeer for sig og Sine i Byen.

Achmed lod derpaa sin Gjest beværte med Kaffe, Konditorier og Sorbet, og beviisde ham paa alle Maader den største Høiagtelse. Kapidschi-Baschien trak nu et Firman fra Sultanen ud af Barmen og overrakde Achmed Samme. Dette Document indeholdt intet uden en Befaling til Paschaen paa alle muelige Maader at være Portens Affending behjælpelig til sin Rei-

ses Fortsættelse, ledsaget med megen Roes over hans Regjering.

Med Uresfrygt trykkede Achmed Firmanet til Panden og lovede at opfylde alt, hvad hans store Herre ønskede. Efter en Times fortrolig Samtale begav Rapidschi-Baschien sig bort for at tage hen i sit Qvarter. Achmed lod ham ledsage derhen med en Uresvagt.

Smidlertid erholdt Paschaen endnu samme Dag ved et Tilbud fra en Fortrolig i Konstantinopel en Advarsel; man besvoer ham at være paa sin Post og ingenlunde at troe den til ham sendte Rapidschi-Baschi. I Begyndelsen vilde Achmed ikke troe denne Skrivelse og ansaae den for en Virkning af hans Bens alt for store Uengstelighed. Dog fandt han det raadeligt ikke at ile med Gjenbesøget.

Men, den følgende Morgen kommer det andet Tilbud fra Hovedstaden. Det bragte Achmed fra et Medlem af Divanet, som var hans Slægtning, et Brev, hvori blev ham ganske officielt bekjendtgjort, at Rapidschi Baschien havde et hemmeligt Firman hos sig at bringe hans Hoved med sig tilbage. Nu var det aabenbart, at det gjaldt hans Liv; han maatte derfor træffe Anstalter for itide at afbøde

det Uveir, som saa hurtigen havde trukket sig sammen over hans Hoved.

Bis i sin Sag, fattede Achmed en Beslutning, der var ham værdig. Hans Modstander skulde først overbevises om sine onde Hensigter og derpaa straffes. Han traadte ud i Forsalen til sit Palais, og gav Befaling til, at hans Livvagt skulde forsamle sig i den inderste Gaard. Dette blev strax efterkommet, og nu traadte han midt imellem den. Efterat han længe havde betragtet dem uden at tale, hævede han høitidelig sin Stemme og udbrød: "Hvo af Eder, mine Brave! kan beskylde mig for en Uretfærdighed; han træde frit frem og tale!" Der fulgte en lang Pause, ikke een Stemme høstes. — "Der er ingen!" spurgde Achmed selvtilfreds og stolt. "Ingen!" lød det eenstemmigen fra alle Munde. "Nu saa følger mig og hævner Eders Paschaes og det tyrkiske Navns fornærmede Ære.

Derpaa svingede han sig paa sin Hest og, omgiven af tætte Hobe af troe Krigsmænd, kom han til det Sted, hvor Rapidschi-Baschien med Sine havde opslaaet sin Bopæl. Denne kom ham imøde allerede ved Porten og yttrede høit sin Forundring over den store Ære, som Paschaen beviisde ham ved dette Besøg. Ach-

med svarede, at det var ikke mere end Skyldighed at ære sin store Keisers Affending.

Paschaen blev derpaa, saaledes som Skik er hos de østerlandste Fornemme, taget under Armene af to af Gesandtens fornemste Folk og ført ind i Dennes Bærelser, hvor han fik Plads paa Divanet. En stor Hob af Achmeds bevæbnede troe Folk trængte tilligemed ind i Sahlen og stillede sig hen ved Væggen.

Rapidschi-Baschien lod sig strax forstaae med, at han havde meget at tale alene med Achmed, og han ønskede derfor, at de Bevæbnede maatte forsøie sig bort. Men Achmed svarede: "Alle disse ere mine troe Folk; jeg har ingen Hemmeligheder for dem; hvad jeg veed, maae de ogsaa vide. Forgjeves søgte hiin at overtale Paschaen til at opfylde hans Begjering; det hjalp intet, de Bevæbnede bleve.

Smidlertid bragdes Kaffe og Sorbet, og begge to talede fortroligen med hinanden. Efter nogen Tids Forløb trængde Achmed paa sin Bært at aabenbare sig de Hemmeligheder, som han endnu maatte have paa sit Hjerte. Denne trak derpaa et Firman ud af Barmen, hvori Paschaen blev befalet at samle nogle tusinde Ryttere for snarksomst at gaae de turkomanne Streifpartier imøde, der havde be-

gyndt at gjøre alle Weiene til Basra usikre. "Naar det ikke er videre," raabte Achmed, "den store Padischaes Villie er mig en Lov; inden nogle faa Uger skulle Røverne være adspredte."

"Men, — vendte Paschaen sig efter en Pause til den Afsendte — skulde Du ikke endnu have een Befaling til mig? skulde dette være Alt, hvad Du har at sige mig?" — "Jeg havde vel endnu noget at sige Dig," svarede Rapierschi-Baschien efter nogen Betænkning, "men jeg kan ikke aabenbare Dig det, med mindre Du vil gaae med mig ud i et Sideværelse under fire Dine."

(Sluttes i næste No.)

F. C. Rielsen,

Oberlærer og Inspector ved Kjøbenhavns Cathedralskole.

Trykfeil i No. 44.

Under Indtægt B. staaer 296 Rigsbankblr. 16 $\frac{1}{2}$ s., læs: 269 Rbdlr. 16 $\frac{1}{2}$ s.

Under Udgift Summa staaer 3322 Rbdlr. 32 $\frac{1}{2}$ s., læs: 3322 Rbdlr. 23 $\frac{1}{2}$ s.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 46.

Ser og tyvende Aargang.

Løverdagen den 12 November 1814.

Forlagt af Understøttelses=Selskabet,
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Nagstrædet No. 30.

Paschaen i Erzerum.

(See forrige No.)

Achmeds Mistroe blev ved denne Anmodning kunſt alt for meget beſtyrket. Det var aabenbart, at Gefandten blot vilde have ham bort fra ſine troe Folks Dine, for i et affides Gemak morderiſt at overfalde ham. Et Firman, ſom gav ham Ret dertil og ſom han ſandsynlig havde ſkjult hos ſig, kunde ſætte ham i Sikkerhed for enhver mulig Hævn, og hvilken Interesse kunde desuden Paschaens Folk have til at hævne deres Anførers Død, naar han ſelv ikke mere var i Live?

I Stedet altsaa for at Paschaen ſøiede ſig efter Gefandtens Onſke, beſtormede han ham

meget mere paa ny om her oprigtig at sige ham, hvad Storherrens Villie var; hos ham var det Brug intet at holde skjult for sine Svorne. Forgjebes vægrede Rapidschi-Baschien, men Achmed forstod ved listige Taler at fange ham, og han saae sig endelig nødt til at sige noget, hvis han ikke vilde opvække Mistanke imod sig.

Dog kunde det ikke falde en saa forslagen Affending vanskeligt at opdigte en ny Fabel og derved, efter sin Mening, at skuffe Paschaens Nysgjerrighed. Han udviklede for ham, hvorledes Porten allerede i lang Tid havde havt Aarsag til at fatte Mistillid til Raboe-Paschaerne, og at det derfor var dens Ønske, at Achmed maatte have et vaagent Die med dem og derfor Tid efter anden give Divanet Efterretning om, hvad han i denne Anledning kunde komme under Veir med. Paschaen lovede ogsaa dette uden Indvendinger, indseende dog meget godt Gesandtens Snuhed. Med glad Mine skuede Rapidschi-Baschien omkring sig, ligesom stolt over den ham saa godt lykkede List.

”Saa har Du da intet mere at sige mig?” begyndte Achmed paa ny, efterat have tiet noget. — ”Intet mere” svarede Gesanden. —

"Og Du har intet Firman hos Dig, som angaaer mig?" — "Nei! ved Prophetens Skæg! — Men, hvorledes kommer Du til saadanne Spørgsmaal?" spøiede Rapischi-Baschien til, noget flaaet. — Uden at svare derpaa, antog nu Paschaen en høitidelig Mine og blev ved: "Du kan altsaa med en frelst Samvittighed sværge ved Alt, hvad der er en Musselmannd heiligt, at Du har intet Ondt i Sinde imod mig?" — "Ja! det kan jeg" var Svaret efter nogen Nølen.

I dette Dieblif sluttede, paa et givet Bink, Paschaens Svorne en snevrere Kredts om Portens Gesandt. Achmed forelagde ham en frygtelig Sed; hiin svoer den uden at betænke sig. — "Endnu eengang," raabte Paschaen, "at alle, ogsaa dine, kunne høre det." Eden blev anden Gang aflagt. — "D! udtael den endnu tredie Gang, at jeg kan blive retfærdiggjort for Gud og Verden!" skreeg Achmed, neppe sig selv mægtig. Rapischi-Baschien svoer den tredie Gang, og Frygt og Skræk bemestrede sig ham, da han saae sin Gjestis sunkende Mine.

"Meeneder! Troløse!" udstødte nu Paschaen, idet at han ligesom en Rasende fattede

Gesandten ved Skægget. Endnu førend denne kunne komme til sig selv, havde han allerede trukket Pistolen ud af sit Bælte og skudt ham en Kugle igjennem Hovedet. Han gjennemsøgte nu den Myrdedes Lomme og fandt snart Retfærdiggjørelsen for sin Handling. Rapidschi-Baschien havde et Firman hos sig om at bringe Achmeds Hoved til Konstantinopel. "See, mine troe Venner," raabte Paschaen, idet at han holdt det fundne Firman i Beiret, "saaledes straffes enhver Meeneder!

F. C. Kielsen,

Overlærer og Inspector ved Kjøbenhavns Cathedralsskole.

Lieutenant Berner.

(Af Sammlung von Anekdoten und Characterzügen.)

Berner havde været Officeer i Hessisk Tjeneste og var bleven indviklet i den Opstand, som i Aaret 1809 udbrød under Oberst Dörnberg.

Berner blev tagen til Fange og sat i Fængsel i Kastelet i Cassel tilligemed en anden Officeer, som ogsaa havde været Deeltager. Her fandt Berner Leilighed til at bryde ud af Fængselet og sprang tilligemed Officieren, som deelte Skjebne med ham, fra Kastelet i Fuldafloden. Begge svømmede over den og kom efter mange udsandne Farer lykkelig over Grændsen til Sachsen.

Berner gik nu til Böhmen og tog Tjeneste under det Korps, som Hertugen af Brunsvig-Dels havde oprettet. Med dette Korps var han lykkelig kommen paa hlin Side Bremen, da han blev efterfat af en Trop Kyrasserer og afslaaren tilligemed nogle Folk. Kyrassererne vare ham langt overlegne. Han havde altsaa intet andet Valg end at døe eller slaae sig igjennem.

"Kammerader! sagde han til sine Folk, en ulykkelig Skjebne venter baade mig og Eder, dersom vi lade os tage til Fange; jeg seer ingen Udvei eller Redning. Vi maa slaae os igjen-

nem eller døe. Vil I staae mig bi eller give Eder til Fange?"

"Hr. Lieutenant, svarede hans Kammerader, vi forlade Dem ikke, og levende skal de ikke faae os til Fange."

Uden at betænke sig et Djeblikt sprængte Berner nu med sine 4 Uhlaner løs paa Kyrassererne.

Det 50 Mand stærke Detaschement omringede dem, og truede med at hugge dem ned, dersom de ikke overgav sig. Berner gav intet Svar, men fægtede tilligemed sine Folk som fortvivlede. Den ene af hans Kammerader faldt efter den anden for Kyrasserernes Sabelhug. Berner blev ved at kæmpe imod denne skrækelige Overmagt. Hans Sabel var sprungen; han værgede sig altsaa med Stumpen af Klinggen; denne mistede han ogsaa. Nu greb han det om hans Skulder hængende Gevær og slog tappert fra sig til alle Sider.

Skjult med Saar over hele Legemet og næsten uden Kræfter ansaae han sig allerede som forloren, da han endnu engang samlede sine Kræfter, trængte som en Fortvivlet ind paa Kyrassererne og sprængte i fuld Gallop fra dem.

Uagtet sine mange Saar naaede han Elsfleth og kom lykkelig til Bredden af Weseren,

hvor han blev indskibet og kom nogen Tid efter til London.

Hertugen sørgede faderligen for ham. Ved Lægernes Anstrængelser bleve hans Saar efterhaanden lægte. Han undgik vel den truende Død, men et svageligt Legeme blev hans Lod. Han levede endnu i Aaret 1810 i London af en god Pension, hvormed Hertugen havde aflagt ham til Løn for hans sjeldne Mod.

Hvor høit Hertugen af Brunsvig-Dels blev elsket af sine Folk, især af sine Husarer og hvor venlig og nedladende hans Dmgang med dem var, kan følgende Anekdot bevise.

En sort Husar gik kort førend Affairen ved Delpers til Hertugen og bad ham indstændigen om sin Affked.

Hertugen spurgte ham, hvorfor han vilde have den. "Deres Durchlauchtighed," svarede Husaren, "jeg har en Kone og et Barn — begge ligge mig meget paa Hjerte — Gud ved, hvorledes det gaaer dem. Jeg beder derfor underdanigst om min Affked."

"Den vil jeg ikke forholde Dig," svarede Hertugen, satte sig tavst ved Bordet og skrev selv den forlangte Affked.

Da han havde forseglet den, stak han nogle Louisdorer ind i den og gav Husaren den med de Ord:

”Det gjør mig ondt at miste en saa kjæf Mand. De har gjort mig mange Tjenester og jeg har ikke været i Stand til at lønne Dem derfor efter Fortjeneste. Tag imidlertid imod dette Lidet, og v r lykkeligere med Deres Kone og Barn end jeg er!”

Han omarmede herpaa Husaren og ønskede ham en lykkelig Reise.

Husaren blev staaende rørt — Taarene rullede ham ned af Kinderne, og i det han rev Afskeden itu, sagde han hulkende til Hertugen: ”Deres Durchlauchtighed! her er Afskeden. Jeg bliver hos Dem til min D d. Pengene sender jeg med Deres Tilladelse til min Kone.”

Hertugen lagde endnu noget til, tog Husaren kjerlig i Haanden og gik rørt fra ham.

Affairen ved Delpers begyndte strax efter, og Husaren, som fra dette Dieblif bestandig var om Hertugens Person, fægte med udmærket Mod, og var den første, som angreb de westfalske Skarpskyttere. Hans Navn var W chter.

H. Baagøe,

Bogholder ved Universitetet.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 47.

Sex og tyvende Aargang.

Løverdagen den 19 November 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet,
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Magstrædet No. 30.

De hemmelighedsfulde Gjæster.

En sand Tildragelse.

(Af die Biene von A. v. Kogebue.)

For omtrent 60 Aar siden kom to Engellændere med Paketbaaden fra Dover til Calais, og toge ind ikke hos den ved Yoriks Reise bekjendte Monsieur Dessen, men hos en meget simpel Gjestgiver ved Navn Dulong, lode sig anvise de bedste Værelser, fandt Bertens meget maa- delige Retter meget velsmagende og hans svov- lede Biin meget ægte. Hver Dag ventede Dulong, at de vilde reise videre for at besøge Hovedstaden; thi at de blot vare komne for at besee Calais, kunde ingen indbilde sig. Men de reiste ikke videre, besøgte ikke Paris, besaae

ikke engang Mærkværdighederne i Galais; de gik blot nu og da paa Sneppejagt, sad for Resten hjemme, spiste, drak og som det syntes, fjedede sig.

”Det maa sikkert være Spioner, tænkte Berten, Flygtninger eller Narre. Eigemeget, hvad kommer det mig ved? de betale honet.”

Naar han om Aftenen sad med sin Naboe, Urtekræmmeren, ved en Flaske Biin, pleiede de ofte at bryde deres Hoveder over disse hemmelighedsfulde Fremmede. ”Det er Spioner, sagde Urtekræmmeren, den ene skeeler desuden med det venstre Die.”

”Man kan skeele uden at være Spion, svarede Gjestgiveren; jeg holder dem langt snarere for Flygtninge; thi de læse alle de Aviser, jeg holder, formodentlig for Stikbrevs Skyld.”

Naboen beviste ham derimod, at alle Engellændere i det mindste tilbringe en tolvte Deel af deres Liv med at læse Aviser. Sædvanlig bleve de til Slutning enige om, at naar disse Fremmede hverken vare Spioner eller Flygtninge, kunde de ikke være andet end Narre — og derved blev det. I denne Mening blev Du-long endnu mere bestyrket, da den ene Engel-

lænder, en gammelagtig Mand, saaledes til-
talte ham.

”Min kjære Hr. Bert! vi finde Behag i at
opholde os hos Dem, og dersom De vil føie
Dem i en vis Grille, kunde det hænde sig,
at vi endnu i lang Tid fortærede vore Penge i
Deres Huus.”

”Deres Høihed har at befale; en Giest-
giver er en fød Slave af alle de Griller, som
strømme sammen hos ham fra alle Verdens
Kanter”

”De har, vedblev Engellænderen, vel ladet
male en Elefant paa Deres Skildt; men Deres
Huus er dog blot en Myg mod andre Bertshuse.
De tre nogenlunde taalelige Bærelser, man
finder hos Dem, gaae uheldigviis alle ud til
Gaden. Vi elske Rolighed og Søvn. Deres
Nattevægter har en fordømt stærk Stemme,
og Bognene rulle hele Natten igjennem Gaderne,
saa at alle Vinduer klirre. Vi vaagne hvert
Dieblif for at bande, og sove igjen ind, for at
vaagne det næste Dvarteer. De indseer, kjære
Dulong, at man derved taber baade Sundhed
og Taalmodighed.”

Berten trak paa Skuldrene. — ”Hvorledes skal man vel faae dette forandret?”

”Meget let, svarede Gjesten; naar De ikke vil undslaae Dem for en ringe Udgiwt, som vi endog vil bære Halvdelen af, og ikke gjøre mindste Krav paa Erstatning derfor ved vores Afreise.” —

Dulong, hvis tørre Ager siden Engellændernes Dphold hos ham dagligen var bleven mere og mere frugtbar ved deres Guinee-Regn, lovede at gjøre alt, hvad der stod i hans Magt, for at tilfredsstille sine høie Gjester; blot dette maatte han indvende, at han ikke faae sig i Stand til at forbyde Bognenes Raaen eller Nattervægternes Sang.

”Det behøves heller ikke, gav den Fremmede til Svar. De har jo bag ved Gaarden en lille Have. De er ingen Elsker af Havekonsten; thi paa lidt Petersilie nær til Deres Bandsupper, seer jeg blot Rælder vore der. Den gamle Havemuur truer ogsaa med, uagtet sin Tykkelse, snart at styrte om. Hvad synes Dem om at benytte denne Plads til at opføre en lille Bygning, et Slags Lysthuus, som blot skulde bestaae af et Par Værelser? Man

Kunde støtte det op til den gamle Muur; derved sparede man en stor Deel Omkostninger og Muren selv vilde derved vinde i Styrke. Som sagt, for at faae en rolig Boepæl, ville vi gjerne bidrage Halvdelen af Omkostningerne, og naar vi reise bort, er Bygningen jo Deres, og De har da et Par beqvemme Værelser mere at leie bort. Finder De Betænkkeligheder ved vort Forslag, see vi os nødte til at flytte et andet Sted hen." —

Bærten gjorde slet ingen Indvendinger. Han tænkte blot ved sig selv: min Naboe har dog Ret i, at han holder disse Folk for Narre.

Han lod strax kalde en Bygmester. Pladsen blev beseet. Engellænderne beskrev, hvorledes de vilde have Bygningen indrettet. Bjelker og Muur- og Teglstene bleve hurtigen fjørte til; tre tynde Sidevægge stæeg hastig i Beiret; den gamle Havemuur dannede den fjerde; fra den gik et Halvtag ned; det Hele lignede mere en Hestestald end et Baaningshuus; men Gjesterne vare fornøiede dermed og — Bærten loe i Skjegget.

To Maaneder forløb saaledes, og fra begge Sider var man særdeles fornøiet med hinanden.

Guinee-Kilden flød meget rigelig, endstjøndt Winen blev hver Dag slettere; begge Engellænderne forlod sjelden deres nye Bæreller; de sviste, drak og læste Aviser. Det som syntes Bærten i den gyldne Elefant meest underligt, var, at hans Gjester for Natteroes Skyld havde bygget sig et eget Huus, og at han meget ofte saae Lys hos dem hele Natten igjennem. Engang kom han paa den Tanke, at de maaskee kunde være falske Myntnere; men da alle deres Udgifter gik igjennem hans Hænder og deres Guineer stedse holdt Prøve og fandtes ægte, blev han og hans Naboe ved deres gamle Mening: at Gjesterne vare to Narre.

Paa en skjøn Høstdag saae han dem gaae ud med Geværer over Skakken. De foregav, at de vilde fornøie sig med Sneppejagt og toge Afsked med ham paa tre Dages Tid. De tre Dage forløb, den fjerde med, men Gjesterne kom ikke tilbage. Femte Dag efter blev Dulong og hans Naboe urolige og rystede paa Hovederne, og næste Dag meldte han dette betænkelige Tilfælde for Politiet, som paa lovlig Maade opbrød den forladte Baaning.

Paa Bordet fandt man nu en Seddel af følgende Indhold:

”Kjære Hr. Vært! Dersom De er lidt bevandret i Historien, veed De sikkert, at Engellænderne omtrent for 210 Aar siden besad Calais, hvorfra Hertugen af Guise endelig fordrev dem, og beegnede dem ligesom Edvard den tredie engang beegnede de Franske, det er at sige: han jog dem med Bettelstaven i Haanden ud af Byen. — For kort Tid siden vare vi saa lykkelige i en Kiste, fuld af Pergamentbreve, at gjøre den Opdagelse, at en af vore Forfædre havde eiet et stort Huus i Calais paa en Plads, hvor der nu staae tre Huse. Et af disse tre er Deres Huus. Da vor Stamfader maatte flygte, nedgrov han sit Guld og Sølv ved Foden af en tyk Muur, som endnu er til ved Deres Have. Vi fandt blandt hans Papirer en Tegning, som gav os tilstrækkelig Underretning om Bygningernes og Murens Beliggenhed, fandt lykkeligviis et Vertshuus paa denne for os saa vigtige Plads, logerede os ind hos Dem, undersøgte alt og tænkte paa Midler til, uden at gjøre Opsyn, at tage den os med Rette tilkommende Arv i Besiddelse. Paa hvad Maade vi har hævet alle disse Vanskeligheder er Dem bekendt. Det store Hul og den tomme Tjernkiste, som De vil finde i vort Sovokammer under Muren, ere Beviser for, at det er lykkedes os.

Vi skjenke Dem Kisten, raader Dem igjen at fylde Hullet og for Resten ikke bekymre Dem om os. Al Efterspørgsel vil være forgjeves, da vi har opholdt os hos Dem under fremmede Navne. Lev vel!"

Bærten i den gyldne Elefant stod nu der med aaben Mund. Naboen kom til; begge kigede ned i det dybe Hul, derpaa i den tomme Kiste, saae paa hinanden, og bleve strax efter enige i — at disse Folk dog ikke havde været Narre.

H. Baagøe,

Bogholder ved Universitetet.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 48.

Ses og tyvende Aargang.

Løverdagen den 26 November 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Magstrædet No. 30.

En ærlig Landmands Dagbog.

(Af la Morale en Action et en Exemples par Berenger,
Lyon 1804.)

Dette er en ærlig Landmands Dagbog, som vilde efterlade sine Børn et Exempel af sit Levnet; fordi han meende, at man efterligner lettest dem, man elsker.

Jeg er født af skikkelige Forældre, som ikke vare rige, men agtede formedelst deres Flittighed og gode Forhold.

Jeg har havt adskillige Brødre og Søstre, som Døden har berøvet mig i deres unge Alder. Jeg erindrer, at jeg har sørget meget over dem.

Jerome, den eneste Broder, Naturen sparede mig, var misundelig over de Belønninger, jeg fik for min Flid i Studeringer. Jeg bad

hemmelig Fader og Moder, at de vilde holde af Jerome ligesaameget, som af mig; han blev flittig, og han elskede mig.

Siden den Tid har vi aldrig forvoldt vore Forældre den Græmmelse, at see os modstaae deres Ønske. O! de gode Forældre! de har ofte forekommet vore.

Den brave Sønard boede i samme By, som vi. Han dyrkede en Have paa tre Skjepper Land, af hvilken han levede. Han mistede sin Kone, og hans Arbeide kunde ikke ernære hans Børn. I mine Ferier gik jeg hen og vandede den brave Sønards Have. Hans Børn ere vore Venner.

Min Broder Jerome forlod Hjemmet og begyndte en Handel, som berigede ham. I hans Fraværelse mistede vi vor Fader. I Testamentet gav han mig store Fordele. Jeg benyttede mig ikke deraf. Jerome har aldrig faaet det at vide.

Noget Tid efter leed Jerome betydelige Tab. Vor Moder, som levede endnu dengang, og min Flid har erstattet ham det.

Det var dengang, man foreslog at paatage en stor Leverance ved at opkjøbe alt Kornet i Provindsen. Vi sagde til os selv: til hvad Nytte er den Handel for Landet? Er det ikke at misbruge vor Formue? Er det ikke at skade den

Fattige? og vi indløde os ikke i den Handel.

Jeg blev forelsket i den skønne Henriette, den vakreste Mand's Kone i Egnen. O! jeg var heftig forelsket. Jeg bad min Moder om Tilladelse til at reise og reiste.

Efter min Tilbagekomst lærde jeg at kjende Eders Moder. Hendes Figur var takkelig, hun havde en søm Sjæl og en god Forstand. Jeg ægtede hende.

Eders Bedstemoder, som vi har havt den Lykke længe at beholde, har i min og Jeromes Kone funden to Døttre, der har forsødet hendes Alderdom.

Lige indtil hendes sidste Dag har vi villet beholde den Fornøielse at staae under hende. Da hun var død, fik Jerome og jeg forskjellige Huse. I mit Huus har jeg indført en Orden, fra hvilken hverken I, mine Dyende, eller jeg selv nogensinde har afveget. Jeg har seet, at ideligt ikke overdrevent Arbeide, lige roligt Sind, en klog Narvaagenhed, den søde Fred, og nogle Forlystelser have været Virkningerne af den Orden, jeg har indført.

Jeg havde til Naboe en Dommer i Overretten. Han vilde have et Stykke af min Jord til sin Have, og give mig et langt større Stykke

flet Jord til Bytte. Jeg vægrede mig at samtykke herudi.

Jeg blev nødt til at underkaste mig Dom af den Ret; i hvilken min Nabo havde Sæde. Jeg blev dømt til at bytte min gode Jord for hans flette. Jeg adlød og knurrede ikke.

Den Dag, da jeg havde tabt min Proces, gik jeg hen at besøge mine Slægtninge, mine Venner, mine Naboer; jeg talede ikke med dem om min Sag, men jeg spurgde dem, om de havde erfaret nogen Uret fra min Side? De svarede mig, at jeg altid havde været retfærdig og god, og en stille Glæde kom tilbage i mit Hjerte.

Jeg erindrer, at det var samme Dag, den gode Joseph, som ofte havde gjort min Fader Tjenester, døde; han efterlod sig kun en ung Datter, hun var forfængelig, efterladt, flygtig. Jeg tog hende til mig, og lod hende være hos mig nogentid. Hun boede hos mig endog efterat hun var bleven gift. Hun er nu en hyperlig Huusholder.

I Landsbyen, der laae næst ved vores, var der en Mand, som havde beriget sig ved Skatteoppebørselen. Han var saa foragtet, at de Fattige med Taarer modtog de Gaver, han gav

dem med Bram. Han foreslog sin Datter for min Søn. Jeg afflog hans Datter.

Smidlertid havde det Stykke Jord, man havde nødt mig at tage til Bytte, hørt op at være ufrugtbar. Det var et sumpigt Sted, hvor der forhen neppe groede nogle Kør. Jeg indgrøftede det og Vandet løb af; men den tørre Saltning kunde endnu ikke frembringe Noget. Jeg fylde det op og lod det gjøde. Til dette Arbeide benyttede jeg mig af fattige Børn. Jeg belønnede de Flittigste, jeg gjorde smaae Gilder for dem alle. De ere nu, I kjender dem, drifstige Jordbrugere.

Dette Stykke Jord giver nu en Græsning, som føder mine Creature, og ved at gaae der, trives de vel. Det giver os nu gode Renter.

Han, som havde røvet min Jord, sagde, en Dag, han mødte mig: Nu! den Jord, De fik til Bytte for Deres, har gjort Deres Lykke. Jeg har gjort Dem en stor Tjeneste. Jeg svarede ham ikke.

I Egnen var nogle Underdommere, som afstedkom Processer imellem mine Naboer. Jeg tog Masken af dem. Processerne ere blevne sjeldnere.

En af disse Dommere havde opirret to Brødre imod hinanden. De havde hidtil levet i

største Enighed; men da en Farbroder, de skulde arve, døde, opkom nogle Tvistigheder; jeg lagde en Summa til Arven, paa de Vilkaar, at de skulde ende Erøtten. Dommeren i Overretten fik vide, at jeg havde forligt de to Brødre. Den Mand blander sig i Alt, sagde han, da han talede om mig.

Præsten i vort Sogn og i det nærmeste havde meget levende Disputer om Fortjenesten ved gode Gjæringer. Jeg overtalede de to Geistlige til at forklare de Ord, de brugde, og til at gjøre gode Gjæringer, og de disputerede ikke mere.

At jeg faldt paa at gjøre min Morads frugtbare, skulder jeg en Nabo, som var mere oplyst, end jeg; det var den skønne Henriettes Mand; han var en Raadgiver og en Støtte for hele Egnen. Jeg kan ikke ligne ham, hverken i Kunsten eller i Midlerne til at erhverve; jeg bliver strax ydmyget ved den Sammenligning, jeg gjør imellem ham og mig, men jeg siger til mig selv: En retskaffen Mand bør stedse vælge den til sin Ven, der er bedre, end han. Jeg vilde være min Naboes Ven, og blev det; han har stedse overgaaet mig, jeg har stedse elsket ham.

Eders Moder har saavel som jeg bidraget til at forædle Eders Hjerter, vi have gjort Eders første Alders gode Dage lykkelige; vi have vogtet Eders Hjerter for alle farlige Vidsensfaber; vi have bortjaget alt, hvad der kunde nægte Eder den Glæde at vise Kjærlighed til Andre.

J begyndte at vore til, da indtraf en slet Høst, som forhøiede Kornpriserne. Jeg greb dette Dieblif for at gjøre adskillige Forbedringer paa min store Jordlod, og jeg gav Arbejderne større Løn.

En smitsom Syge bortrev nogen Tid efter Kreaturerne, der vare os fornødne til vort Arbeide og til at underholde den Fattige; jeg lod adskillige Creature komme fra Udlandet; siden den Tid er vort Bord blevet tarveligere og vore Klæder ringere.

Jeg gav Lukas, en af mine Karle, sin Afsted, jeg venter mig ikke noget godt af hans Karakter; Lukas var grusom mod Dyrene.

Jeg har ikke taget nogen i Lukas's Sted, jeg har derimod taget mig af den fattige Dolons Børn.

Den lykkeligste Tid i vort Liv var den, da en Wiis bestyrede Staten. Han vilde oplyse vor Agerdyrkning, forsøge vor Industri, rense

vore Sæder. Jeg beklager hans Unaade, og Fyrstens Ulykke, som ikke kjendte ham.

Krigen fulgde oven paa denne Unaade, og saa længe den varede, betalte jeg for adskillige Naboer de Skatter, dem bleve paalagte.

Jeg har givet Eder, mine Sønner, til Koner, og Eder, mine Døttre til Mænd, der udgjøre Eders Lykke. Denne Dverbeviisning trøster mig, siden jeg har mistet Eders Moder.

Det er to Aar, siden jeg mistede hende. Hendes Dødsleie var omringet af hele Familien; indtil hendes sidste Dieblif saae hun, hvor elsket hun var, og dette Dieblif har været sødt for hende.

Jeg skal snart forene mig med hende i Graven; jeg anbefaler Eder den brave Josephs Dattersønner; den fattige Dolons Familie og Sognets Sjelesørger; han begynder at blive gammel.

Giv Simon den Sum, I finde i den tredie Skuffe i mit Skatol. Der var en Tid, da Simon talde meget ondt om mig; jeg bad ham lære mig en bedre Fremgangsmaade; han har givet mig adskillige nyttige Raad, og jeg har viist ham, at jeg forstaaer at tilgive; alligevel troer jeg ikke, at han har holdt af mig. Eder ham derfor ikke vide, fra hvilken Haand han modtager den Sum, jeg efterlader ham.

Det er længe siden, jeg har belønnet mine Tjende; værer I deres Stytte, bærer I Omfarg for dem, naar de trænge.

Mine Sønner og Døttre elsker hverandre; jeg dør med Tilfredshed.

H. Baagøe,

Bogholder ved Universitetet.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 49.

Sex og tyvende Aargang.

Løverdagen den 3 December 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet,
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Nagstrædet No. 30.

S o b i e s k y .

(Af die Biene von A. v. Rosebue.)

Uf Historien kjender man denne Helt, som i Tyrkekrigen reddede Wien, men mindre bekjendt er det Brev, han skrev til sin Gemalinde, efter den tilfægtede Seier den 12te September 1683.

Det vilde være høist interessant for Menneskegrandstæren, som allene drager sand Nytte af Historien, naar man havde en Samling af Betragtninger, som vare meddeelte af Seierherterne strax efter de vundne Slag. I Lykkens Ruus ligger ofte ligesaa megen Sandhed som i en Wiinruus.

Efterat Sobiesky har i dette Brev beskrevet dette i sine Følger saa vigtige Slag, talt om

det rige Bytte, som Tyrkerne lod efter sig i hundrede tusinde Telte, bliver han saaledes ved:

„Seg vil ikke fortælle Dig noget om alle de
 „Kostbarheder, som bleve fundne i Storvizirens
 „Bogn, intet om de mange Tusinde med Ku-
 „biner og Saphirer besatte Buer og Pilekoggere.
 „Du skal ikke kunne sige, hvad de tartariske
 „Qvinder tilraabe deres hjemvendende Krigere:
 „I ere ikke Mænd; thi I vende til-
 „bage uden Bytte. Meest vil det glæde
 „Dig, at vor Søn Alexander har holdt sig brav.
 „Herr von Stahremberg kom mig i Møde med
 „en stor Mængde af Wiens fornemste Borgere.
 „De kaldte mig deres Befrier, vilde omfavne
 „mine Knæ, berøre mine Klæder. Da jeg
 „holdt mit Indtog i Staden, for at begive mig
 „til St. Stephanskirken, vare alle Vinduer og
 „Tage fuldproppede af Menneſter, og fra alle
 „Læber lød det Raab: Leve Kongen, vor
 „Befrier! Jeg bad Gouverneuren adskillige
 „Gange at dæmpe denne Larm; det var for-
 „gjeves — han raabte selv med.“

Derpaa fortæller Sobiesky, at Keiseren havde ladet ham vide, at han befandt sig blot en Miils Wei fra ham; men, vedbliver So-
 biesky: „Seg anseer det for mere nødvendigt at

„forfølge Fienden, og tvivler derfor paa, at jeg faaer at see H. Keiserlige Majestæt.“

Keiser Leopold holdt det under sin Værdighed at begive sig til ham i egen Person, for at besøge sin Befrier, enten paa Balpladsen eller i den tyrkiske Leir; men Sobiesky holdt det ogsaa under sin Værdighed, selv at hente de Taksigelser, han saa billigen havde fortjent.

Da begge Monarkerne endelig mødtes, behandlede Sobiesky Keiseren som sin Lige, ja det var ham endog meget anstødeligt, at nogle af de tilstedeværende Store blot talte til Keiseren med bøiet Knæ. Han lod sig temmelig høit forlyde dermed, og den stolte Leopold maatte lade, som han intet hørte.

Det wienste Hofundveeg saa meget mueligt, at vise Erkjendtlighed. Man var yderst sparsom med at rose Sobiesky enten paa Medailler eller andre Mindesmærker, som skulde forevige hiin store Begivenhed. Under det Paaskud, at tilskrive Guds Hjælp det hele lykkelige Udfald, satte man meget lidt paa Kongen af Polens Regning; men nævnte ham blot løseligen blandt de andre Rigsfyrster, som vare ilede til Wiens Undsætning.

For Sobiesky, denne ædle Helt, var sligt ligegyldigt. Han havde den sande Løn i sig selv; thi hvilket skjønnere Dieblis kan Skjebnen forunde en tapper Stridsmand, end et saadant Indtog i en ved ham befriet Stad? Hvad ere alle Landeplageres Triumpher at ligne derimod, hvis tilkjøbte eller tiltvungne Stemmer juble, imedens Hjerterne forbande Ddelæggeren.

Hvo indestaaer for sig selv?

En sand Tildragelse.

Mod er blot Bekjendtskab med Færer, siger Guido i Julius af Tarent, men denne Sentents er ikke altid saa gandske rigtig. Mod, paastaaer Doctor Gall, er en medfødt Egenskab. Den, der mangler i Baghovedet et Par Forhøininger i Hjerneskallen, er og bliver altid en Kujon. Gall foreviser General Wurmsers Hjerneskål, hvor disse Forhøininger ere meget kjendelige. Denne skjønnne Opdagelse vilde være af overordentlig Nytte for det praktiske Liv, dersom man kunde være sikker paa, at tilfældige Indflydelser ikke virkede paa Mennesket og gjorde

den, som om Formiddagen var modig, til en Kujon inden Aften. Et Par Glas Wiin eller nogle Draaber Opium har ofre sat Mod i den Feige.

Nogle Dage efter Slaget ved Malplaquet i Aaret 1709 blev en Adelsmands Enke, som boede paa et Landgods, kaldt ud, da en Fremmed ønskede at tale med hende i Forsalen. Hun kom og saa en gammel Officeer med Ludvigs-Korsset staaende bleeg og bævende for hende. Hun seer paa ham og kjender ham endelig som en kjær Paarørende, hun ikke i mange Aar havde seet; en Mand, som i et af de første franske Regimenter havde ved sin Tapperhed sønget sig op fra de nederste Trin til Oberstlieutenant og Ridder. Udmattet og neppe i Stand til at tale bad han om et Fristed for denne Nat. Hun vilde føre ham ind i sin Familiekreds; men han bad hende at forstaae sig derfor. Hun bød ham Forfriskninger. Han afflog alt og forlangte blot et affides Kammer. "I Morgen, sagde han, skal De faae alting at vide; i Dag kan jeg ikke tilfredsstille Deres Nysgjerrighed."

Damen opfyldte hans Begjering. Da hun næste Morgen spurgte om ham, erfoer hun, at han hele Natten havde gaaet frem og tilbage i Bærelset, havde Klokkeren 3 om Morgenen fre-

vet et Brev og ved en Gave formaaet en Tjener til at bringe det til det langtfraliggende Posthuus. Førend hun fik Tid til at eftertænke denne Gaade, traadde han selv ind i Værelset til hende.

”Madame, sagde han, jeg skylder Dem Fortroelighed. Min første Straf er, at jeg frivilligen frasiger mig Deres Hoiagtelse, naar jeg reent ud tilstaaer Dem, at jeg under det sidste Slag fik Ordre, med hundrede Grenaderer, blot en Times Tid at forsvare en Forpost, som vilde bidrage til Slagets Udfald. Generalen havde denne hæderlige Tillid til mig, en gammel, med Saar bedækket Krigsmand, som endnu aldrig havde svigtet sin Pligt. O Gud! Neppes lod Fienden sig see, før jeg Glendige tog Flugten og først tre Timer^e efter kom jeg til mig selv; men min Vre var for stedse tabt! — Jeg ilede til Dem, jeg vilde bede Dem om Huuslye, indtil jeg med Sikkerhed kunde flygte til Engelland, for der, under et fremmed Ravn, at skjule min Skjendsel. Dog, Gud være lovet! endnu er jeg ikke sunken saa dybt. Nattens Stilhed har bragt mine Sandser tilbage; min Vre er borte, men ikke min Vresfølelse; den har foreskrevet mig, hvad jeg bør gjøre og jeg adlyder dens Bud. Et Brev til Generalen er allerede

paa Posten. Det indeholder Tilstaaelse om min Feighed og tillige den Bøn, at faae Tid og Sted bestemt til en Krigsret over mig, hvor den fortjente Straf kan blive min Lod. Med mit Liv tilkjøber jeg mig gjerne min Feldtherres tabte Ugtelse og mine brave Kameraders Medlidenhed."

Med inderlig Bevægelse havde Damen hørt paa ham. Forgjæves søgte hun at trøste den gamle Mand eller at vække Haabet om Tilgivelse hos ham. "Nei, raabte han vildt, aldrig kan jeg tilgive mig selv! Generalens Staaansel vilde blot gjøre mig endnu mere ulykkelig." En Uge forløb, i hvilken den brave, i sine egne Dine vanærede Krigsmand ikke forlød sit Bærelse og slog Dinene ned for enhver Betjent. Endelig kom Marschal Billars Svar, skrevet i Quesnoi, den 26de Septbr. 1709. Det lød saaledes:

„Det er sørgeligt for Menneskeheden, at en
 „Mand af mere end 40 Aars prøvet Mod, pludselig har kunnet forglemme, hvad han skyldte
 „sin helligste Pligt og sig selv; men det er ikke
 „mindre skjønt, at den samme Mand, saasnart
 „Mands-Forvirrelsen er vegen fra ham, frivilligen
 „tilbyder sit Hoved, for at affone sin Forbrydelse
 „og det ved ham givne flette Exempel. Dette

„er min Tanke, stakkels ulykkelige P**! Dette
 „er alle Braves Følelse i Armeen — og skjøndt Krigs-
 „lovene ikke tillade at frikjende Dem eller at lægge
 „Skjul paa Deres Feiltrin, saa beklage vi alle
 „Dem for oprigtigen til, at modtage det heltemo-
 „dige Tilbud, hvortil den bittreste Fortrydelse har
 „bragt Dem. Modtag altsaa min og deres gamle
 „Benners forenede Ønsker, at Tiden maa trøste
 „Dem over en Ulykke, som vi næsten føle ligesaa
 „smertelig som De selv.“

Fandt den Ulykkelige Trøst i dette menneske-
 fjerlige Brev? Nei! — Da Retfærdigheden ikke
 vilde straffe ham, besluttede han nu, at straffe sig
 selv, og sandelig haardere end om han ved Krigs-
 retten var bleven dømt til at falde ved sine forrige
 Grenaderers Skud. Han sendte sit Ludvigskors
 tilbage, gik til Calais, hvor der stedse laae en
 stærk Garnison, viiste sig der daglig i sit Regi-
 ments Uniform, men uden Kaarde, for ved
 denne Selvbestjæmmelse at give Soldaterne et ad-
 varende Exempel. Denne for en Mand af Ore
 saa stræffelige Bod vedblev han til sit Endeligt.

H. Baagøe,

Bogholder ved Universitetet.

Commissionen, som bestyrer Bladet, samles
 Søndagen den 4de December, da Hr. Assessor
 Stellwagens Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 50.

Sex og tyvende Aargang.

Løverbagen den 10 December 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Magstrædet No. 30.

Zobtenbjerget i Schlesien.

(Af Böllners Briefe über Schlesien und Glatz. Ber-
lin 1793, 2ter Theil.)

Zobten, eller, som Ordet i daglig Tale lyder, Zoten er en lille, ubetydelig Stad, der ei vilde tildrage sig Reisesendes Opmerksomhed, naar ikke et, i flere Henseender, mærkværdigt Bjerg, der bærer dens Navn, laae i Nærheden. Vor Reise didhen var, uanseet en næsten utaalelig Heede, i hvilken Thermometret stod paa $27\frac{1}{2}$ Grad Reaumur, og uagtet Veien, skjønt i den beste Sommertid, var yderst slet, dog meget angennem, hvortil og det gode Selskab vi havde i flere Benner fra Breslau, ei lidet bidrog.

I Morges (den 2den August 1792) for-
lobe vi allerede Leiet en Time efter Midnat, for

paa Bjergets Top at see Solens Dpgang. Vort Samqvem forøgedes ved en Præstefamilie fra Dmegnén, der i lige Hensigt med os var kommet hertil, og hvis Husfader, da han om Natten var bleven pludselig syg, havde overantvordet sit Selskab til vor Dmhue. Man havde oftere fortalt mig: at Veien op ad Bjerget var meget trættende og farlig; dette vilde jeg i Dieblíkket ikke antage for sandt, da jeg erfarede at et blant de Fruentimmer der hørte til Præstens Familie, ikke allene selv allerede tilforn havde gjort denne Tour, men endog nu medbragt sin Søn, et Barn paa 4 Aar, for at deeltage i samme. Imidlertid merkede jeg dog snart, at jeg her, som det i Livet saa ofte er Tilfældet, havde sluttet for hastig, at derimod ogsaa det smukke Kjon, saavel som vort eget, har Mod og Kraft til med Anstrængelse og Besværlighed at kjøbe en Fornøielse, naar den ei paa anden Maade kan erholdes. Vi vandrede stive halvtredie Timer, bestandig opad, over lutter opstaarnede Klippestykker, hvor Jordbunden selv i lige Grad med Nattens Mørke gjorde Fodfæstet vanskeligt og usikkert. Vel lettedes efterhaanden disse Besværligheder ved Morgenrødens Nærmelse; og frydedes da Diet ved mangan smuk, romantisk Udsigt, der selv i Tusmørket

syntes dobbelt fortryllende. Men da man, for ei at udsætte sig for ofte farlige Fald, ikkuns turde, med halv fravendt Die, nyde disse Behageligheder, tabtes der meget; og da vores Weiviser bestandigenyttrede at vi ikke maatte forsinke os naar vi vilde haabe at naae det tilsigtede Maal, blev det nødvendigt at gaae mangt et skjønt Hvilested, der i lige Grad kunde fryde det lystne Die og de trætte Lemmer, taus forbi. Endeligen naaede vi dog, et Qvarteers Tid før Solens Dpgang, Capellet, der pryder Bjergets Top. For ei at udsætte os for Forkjølelse, afbenyttede vi da strax vore Dverkjoler; imidlertid havde Matten kuns lidet dæmpet Heeden fra den forbigangne Dag, saa at Luften endog var meer end sædvanlig varm; ligesom vi og, da Zobtenbjergets Høide ikkuns udgjør 2224 Fod over Havets Dverflade, saaledes endnu vare i den Region, hvor Temperaturen af Jordens Dverflade tilstrækkelig kan meddele sig og virke paa Atmosphæren.

Det var allerede en Time siden vi skimtede Begyndelsen af den venlige Morgenrøde i Osten, der, jo mere Dagens Frembrud nærmede, des kjendeligere, næsten i enkelte Dieblikke, tiltog; nu glimtede enkelte Striber os imøde som det

skjønneste Purpur, og med eet viiste sig, som fremtryllet, i heele sin majestætiske Ynde, Solens ildrøde Rand. Ikkuns Capellen, Krattet oven over os og selve den Plads paa hvilken vi stode, forgyldedes ved Solens første herlige Straaler; thi endnu hvilede over Dalene Natten, som først maatte overgaae til Tusmørke; men, ikkuns enkelte Sekunder varede det før Lyset havde udbredt sig over Træer og Klipper ad Bjergets Skraaning; Dalens Skjød oplystes i paafølgende Sekunder, og nu havde vi en af de skjønneste Udsigter for Dine Naturen kan fremstille.

Vist nok er Solens Dypgang, hvorfra den end sees, altid et majestætisk herligt Syn. Men det vinder dog ved at sees fra et meer end almindeligt høit Sted. Her har man, om jeg saa maae sige, et Billede paa Skabellen, som Moses beskriver den. Naar Digt end neppe skimter det første, af Luftkredsens Dunster mildnede, Lysglimt, naar Taagen i hvilken Himmel og Jord synes indhyllede og blandede i hinanden, neppe endnu i den Grad er fortyndet, at Firmamentets Hvælving kjendeligen kan begrænde Synskredsen, udfolder dog allerede, som af et Intet, Jorden selv sig af Natten,

Træer og yndige Urter udvikles af dette herlige Chaos, som føddes de nu først, i Jordens Skjød; Fuglene istemme deres glade Sang; Dyrene paa Jorden, fra det største til det mindste, komme frem; alle prise, hver med sin Tunge, Naturens Skaber, og endelig fremtræder, tilsidst, hiin Jordens Herre, Mennesket, for i den nu fornyede Skabning fornyet at øve sit Herskab. Endnu forekommer det mig at Fornøielsen ved at see Solens Dpgang, naar den iagttages fra et høit Sted, forhøies ved det optiske Bedragerie at Solens Skive, jo nærmere den staaer Horizonten, synes des større; hvortil Grunden uden Tvivl maae søges deri at vi forestille os Himlen som en fladtrykt Hvelving, hvis Aarsag Gjenstandene forekomme os, jo nærmere de ere ved Horizonten, at være des længere borte, og derfor troe at see dem saa meget større, naar de derfra til vort Øie udsende et Billede, ligesaa stort, som det de fremstille fra Midten af Himlen. Et lignende Syn kan man af samme Grund see paa Regnbuen, hvis enkelte Striber vore, i bestandig tiltagende Størrelse, fra dens øverste til dens nederste Rand, ligesom og tvende ved Siden af hinanden staaende Regnbuer synes, henimod Horizonten, længere fjernede fra hinanden end

de paa de øvrige Steder af Himlen forekomme at være det.

Da Zobtenbjergets Omegn, i betydelig Omkreds, bestaaer i en viid Slette, der allene mod Westen afbrydes ved en lavere, med Bjerget selv i Forbindelse staaende Bjergegn, saa nyder man paa Bjergets Spidse den Behagelighed at overskue en skøn, stor Flade, der mod Norden og Osten taber sig i det Uendelige og i de øvrige Egne begrændses, i fjerneste Afstand ved skønne Bjerge. End vidt paa hiin Side Breslau og Klosteret Penbis, der begge tydeligen træde frem, har man en herlig viid Udsigt over en, med utallige Kjøbsteder og Landsbyer ligesom overstrøet, Egn. Man tør vel sige at man herfra overseer den største halve Deel af hele Schlesien, ligesom man og rundt om bestandig i en Afstand af 8 til 10 Mile har Bjerget for Næse. Ved dette Syn holdt vi os fuldkommen stadesløse for al den Besværlighed vi paa Reisen til dette skønne Sted havde udstaaet; og et Leie i det bløde Græs var saa vederqvægende at Jorden syntes at indsuge de mødige Lemmers Træthed. Hvor vel smagte Caffeen der imidlertid var bleven tillavet! Hvor følelig styrkedes hver Sands, hver Nerve ved den reene, balsamiske Østenvind der nu begyndte at blæse!

Hvor prægede sig her venlig Rolighed i hver Følelse og hvor fyldtes Hjertet med den blideste Glæde! Sandeligen, de have dannet sig et meget urigtigt Begreb om Fornøielser, der skye enhver Banskkelighed eller Ubehagelighed, for aldrig at forstyrres i Dieblikkets Velbefindende. De nyde netop derfor heller aldrig det Eiendommelige der følger med Følelsen af Bederqvælgelse efter overstandne Nøisommeligheder.

Efterat have overladt os i nogen Tid til Hvilen, for saavidt det tillodes at nyde samme i den Mængde af Gjenstande der frembød sig for Synet, og efterat vi havde paa den anden Side af Bjerget frydet Diet med Anskuelsen af den ligesaa herlige Udsigt man her nød, undersøgte vi, noget nøiere, selve Bjergets Beskaffenhed, da man ved at nyttre for os: at det ansaaes at skylde et vulkanskt Udbrud sin Oprindelse, havde vaakt vores Nysgjerrighed. Bjergets kogleformige Skikkelse, midt paa det flade Land, kan rigtig nok let lade lede til den Formodning: at det maatte skylde sin Fremkomst til en underjordisk Ild. Smidlertid vilde dog jeg, for min Deel, ikke herpaa ellers bygge den Slutning at dette virkeligen maatte forholde sig saaledes, isærdeleshed da man intet Sted paa Bjerget bemærker nogen

Fordybning der med Føie kunde antages for at have, i sin Tid, udgjort Ildsvælgel, ligesom man heller ikke har fundet Lava eller med Lavamasse overtrukne Legemer paa eller i Nærheden af Bjerget. Vel fortæller man om Basalt, der skulle være fundne paa Bjerget; men, foruden at Rigtigheden heraf allerede i og for sig kan drages i Tvivl, har jeg heller ikke kunnet ved nøiagtig Eftergrundsten, finde mindste Spor dertil. Alt hvad jeg saae, var: at Bjergets heele Overflade, lige til ned i Dalen er opfyldt med Stykker af en Slags fast Sandsteen, der ere af ubetydelig Størrelse, og af hvilke der ikkuns paa Bjergets Spidse findes enkelte, der ere kløvede i lige Linier i en Længde af nogle Fod, hvorimod de der ligge længere nede, see ud som om de med Magt vare sønderrevne. Derimod synes Bjergets egentlige Masse at være Granit; i det mindste bryder man paa den eene Side, en rødlig, meget fast Granit, der i Breslau meget fordeelagtigen anvendes af Bygmestere. I øvrigt er heele Bjerget begroet med vild og frodig Skov, og med en uendelig forskjellig Mængde af Planter.

Stellwagen,

Affessor.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 51.

Sex og tyvende Aargang.

Løverdagen den 17 December 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Magstrædet No. 30.

A n n e l d e l s e .

Mandagen den 19de denne Maaned om Eftermiddagen Kl. 5 holdes General-Forsamling paa Prindsens Palai bag Slottet, til hvilken Tid Dhr. Repræsentantere ville behage at møde, hvor da bliver at tage Beslutning paa de i Aar indkomne Ansøgninger. De bevilgede Laan og Gratifikationer kunne fra næstkommende Onsdag den 21de denne Maaned erholdes udbetalte hos Selskabets Kasserer Mægler Horup, boende i store Kongensgade No. 237.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Korfitsen. Collin. Knud Sørensen.

G. Købke.

Zobtenbjerget i Schlesien.

(See forrige No.)

I den Deel af Skoven man ikke ved Udhugning har aabnet for Dagens Lys, finder en Mængde Ulve Tilhold, der oftere, fortrinligen i strenge Vintere, hjemløge de omliggende Sletter, og blive saa paatrængende, at man nødsages til at foranstalte store Jagtpartier for at dræbe saa mange muligt og bortstræmme dem der maatte blive tilovers.

For Mennesker findes nu til Tids paa hele Bjerget ingen fast Bopæl. Det besøges ikkuns af og til (i Særdeleshed paa Mariæ Bebudelsesdag) af Andægtige og Pilgrimme, af dem der sælde Træer i Skoven, af Fægere, Rejsende og Folk der samle Urter for Omegnen. Nogle saadanne fandt vi øverst paa Toppen, hvor de havde reist sig en elendig Hytte, og i Sommerens Tid samle Rødder og Planter, til Brug for Apothekerne, fornemmelig i Breslau.

Ikke langt fra Kapellet finder man endnu nogle Spor der minde om Fortidens Beboere, af hvis Historie jeg skal meddele det Mærkværdigste. Den ældste Efterretning, man har om

dem, indeholder kun: at Grev Peder Danen, (Grev Peder fra Danmark) eller Peder Blast, til hvis Ihukommelse der i Breslau er reist et Mindesmærke, har paa Zobtenbjerget (der før har været kaldet mons silentii, Taushedens Bjerg) eiet et Slot, hvilket hans Fader, der var kommen fra Danmark til Schlesien, havde paa Grund af dets skønne Beliggenhed og den uforlignelige Udsigt man fra samme nød, faaet til sit Ophold. Spørges nu hvo var denne Grev Peder fra Danmark, kunde man vel hen- vise Spørgeren til en ret net Fortælling i et Werk hvis Titel er Schlesien vor und nach dem Jahre 1740 (1 Deel, S. 24 fgl.); imidlertid er denne Fortælling efter Bogens Plan, temmelig af- kortet; hos Historieforfatterne vil man, forsaavidt de i øvrigt kunne, for Sprogets Skyld, for- staaes, finde som det selv er Tilfældet i Solig- nacs Polens Historie, alt indhyllet i en Skye af Fabler og Eventyr; og hvad man erfoer af Hr. v. Kleists dramatiske Scener, angaaer allene Mandens sørgelige Skjebne, og er der- hos, efter Digterens Viemed, saaledes ind- blandet i poetisk Fremstilling, at man med Grund maae tvivle paa, hvad man deraf skal hense til Historien og hvad til Poesien. Seg

Kal derfor fremstille Mandens Historie, luttret for disse den selv uvedkommende, Tilfætninger.

I Begyndelsen af det 12te Aarhundrede regjerede i Krakau, Sandomir, Siradien og Schlesien Hertug Boleslav den Tredie, med Tilnavn Krzovoiesti (med den skjæve Mund) udmærket ved Wiisdom, Godhed, Gævmildhed og fremfor alt ved enhver god Egenstabs der egner en Helt. Munkene, de eneste der, paa den Tid, forfattede Historie, eller i det mindste Noget der bar sammes Navn, have været uudsømmelige i at rose ham, som deres ivrige Forsvarer og bestandige Belgjører, hvorhos de blandt andet sige, at hans skjæve Mund klædede ham heel vel, da den bestandigen syntes at smile. Smidlertid har man dog, naar man tager de Kjendsgjerninger i Betragtning, de ikke kunde reent ud digte, ei Anledning til aldeles at drage Sandheden af deres Fortælling og den ham tillagte mangfoldige Koes, i Tvivl. Han tiltraadde i Aaret 1102, 15 Aar gammel, Regjeringen, og vandt som Regent, ikke mindre end 47 Slag. Endog sine Fiender vidste han at indgyde Vrefrygt og Beundring, i den Grad, at, som Historien fortæller, Keiser Henrich den Femtes Soldater, da han paa et Tilbagetog fra Glogau var dem uophorlig i Ryggen og

djerveligen foruroligede dem, om Natten, for at holde sig muntre, sang Lovsange til hans Berømmelse.

Rygtet om en saa udmærket Fyrste løb snart til endog fjernere Egne, og fra alle Sider samlede de værdigste Riddermænd, for at deeltage i dette Hofs Glands og der at uddannes i enhver Dyd og god Egenkab der ansaaes for Ridderen at være en Nødvendighed eller Prydelse. Blant disse var og en ung dansk Mand, der i ædel Byrd, Skjønhed, Rigdom og Vid, i lige Grad overgik alle sine Landsmænd. Hans Navn var Peter (Wlast). Fra sin Konge Henrich (Erik den Anden) medbragte han Anbefaling til Hertug Boleslav. Skjønt, som Historien siger, hans Fader var den øverste blant de daværende danske Adelsmænd, vandt han dog meer ved sin udmærket gode Opførsel, end ved sin høie Byrd, Hertugens Gunst. Saavel hans mandige Udseende og Færdighed i alle ridderlige Øvelser, som hans i lige Grad dermed forbundne sagtmodige Blidhed og særdeles indtagende Væsen i daglig Dmgang, lod ham snart naae ei alleene Hertugens og Hoffolkens, men ogsaa alle polske Stores Bevaagenhed. Ingen, som næsten, ved at hensee til hans Stilling, maatte synes utroelig, misundte, men enhver

agtede og elskede ham i lige udmærket Grad. Han lærte at tale det polske Sprog med saadan Færdighed, viiste sig ved enhver Leilighed saaføielig, deeltog saavirksomt i selve Statens Anliggender, at man ved første Diekast maatte holde ham for en indfødt Polak, og neppe vilde falde paa at han var en Udlænding. Boleslav, der beundrede og agtede Mandens sjeldne Talenter, gjorde sig derfor ogsaa megen Umage for at vise sig erkjendtlig og derved at opfordre ham til end fastere at forbinde sig med ham. Han forærede Grev Peder en betydelig Deel Slotte, Kjøbsteder, Landsbyer og Godser, blandt andet Staden og Grevskabet Skrzyn, hvoraf han optog Navnet Greve til Skrzyn. Desuden var han, som Landhovedsmand i Breslau en af denne Stads og heele Schlesiens ivrigste og hældigste Belgjorere. Ved Boleslavs Mægling ægtede han endelig en Datter af Hertug Vladimir i Rusland, ved Navn Maria.

Alle Historiekrivere der tale om Grev Peder fortælle at han har været i Besiddelse af en uudtømmelig Skat, men om Maaden paa hvilken samme skal være erhvervet ere de ei alleene ueens, men digte derhos, for største Deelen aldeles latterlige Eventyr. En Chronikkrivere f. Ex. undseer sig ikke ved at fortælle sine

Læsere følgende: Peterssek (som han radbræker hans Navn) var engang træt og lagde sig derfor ned at sove, i en Skov ved Siden af en Kilde, tværs over hvilken han lagde sit Sværd. Ingen ledsagede ham undtagen en Karl der holdt Vagt hos sin Herre medens denne sov. Da han vaagnede, sagde han til Karlen: jeg drømte at en Muus løb, paa en Broe af Jern, over Bækken ind i et Træe, i hvilket der skal være skjult en uudtømmelig Skat. Karlen svarede til denne Fortælling: jeg saae Herre! da I sov, at en Muus løb over Eders Sværd og skjulte sig i hiint Træe. Peterssek, der strax fattede at Jernbroen maatte betegne hans Sværd, gik med Karlen til Træet, fandt der en stor Skat, tog en betydelig Deel af samme med sig, og, for at hindre Opdagelsen af det Passerede, dræbte paa Hjemveien, Karlen bagfra med sit Sværd. Den sædvanligste Fabel om denne Skat, som den ene Historieskriver fortæller efter den anden, der og findes hos Solignac, indeholder at Grev Peders Fader skal have taget den fra en aflivet dansk Konge, og holdt den skjult i Danmark, hvor Boleslav i Forening med Grev Peder skal have hentet den. Men en nyere Skribent har uimodsigelig gotgjort: at dette Digt ingenlunde kan bestaae med den dan-

ste Historie, samt udførlig viist hvorledes det vel har kunnet sammensmeddes af en eller anden uvidende Munk, hvorhos han tiltræder den Gissning at Grev Peder og hans Fader kunne have bragt deres Rigdomme tilveie ved Søerøveri. Uagtet nu en saadan en Erhvervsmaade ikke, efter datidens Begreber, indeholdt noget Uanstændigt for en ædel Riddersmand, maae man dog næsten formode at Grev Peder og hans Fader seener have følt Samvittighedsnag over deres Udfærd, og villet gjøre det Urigtige i Erhvervelsen got ved af det Erhvervede at anvende en Deel til gudelige Diemeed. Der byggedes nemlig, Tid efter anden, af deres Formue i Bøhmen og Schlesien 77 Kirker, foruden adskillede Klostre, Grev Peder derhos stiftede og forsynede med saare rigelige Donationer. Blant disse Stiftelser vare nu ogsaa een paa selve Zobtenbjerget, hvor der, ved Siden af Grevens Slot, opførtes en Kirke, indviet til Jomfru Maria, og byggedes et Munkeloster.

(Fortsættes i næste No.)

Stellwagen,

Kassor.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 52.

Sex og tyvende Aargang.

Løvedagen den 24 December 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Magstrædet No. 30.

A n n e l d e l s e .

I General-Forsamlingen den 19de denne Maaned blev fremlagt de af Kassereren forsatte Extrakter af dette Aars 1ste, 2det og 3die Kvartals Regnskab.

Ligeledes blev fremlagt General-Regnskabet fra forrige Aar tilligemed Revisorers Dhrr. Kommerceraad Bramsens og Forvalter Harboes Skrivelse, hvori de erklære intet at have fundet ved samme at udsætte; bemeldte Regnskab blev efter Lovens 4de Capitel 57 §. qvitteret af de tilstædeværende Repræsentanter.

I Anledning af at min Justitsraad Col-lins Administrations Tid er udløbet, foreslog Administrationen efter Lovens 4 Capitel

45 §. en Repræsentant af hver Klassifikation, for af disse at vælge en Administrator, men paa Repræsentanternes Unmodning paatog jeg mig endnu at vedblive eet Aar.

Efter den af Bogholderen opgjorte Beregning over Selskabets Indtægter og Udgifter fra 1ste October 1813 til ultimo September dette Aar, har Indtægten været 9236 Rbdlr. og Udgiften 4392 Rbdlr., naar denne fra drages hiin, bliver den for i Aar til Laan, Pension og Gratifikation anvendelige Sum 4844 Rbdlr., heraf skal efter Lovene $\frac{2}{3}$ Dele anvendes til Laan, som reduceret til et rundt Tal, bliver 3200 Rbdlr., og den øvrige $\frac{1}{3}$ Deel 1644 Rbdlr. forbruges til Pension og Gratifikation.

Af Laanesummen blev 2850 Rbdlr. bevilget 18 Medlemmer, som derom havde ansøgt, og af de til Pension og Gratifikation anvendelige 1644 Rbdlr., besluttede Repræsentanterne, at 100 Rbdlr. skulle anvendes til 10 nye Pensionister hver med 10 Rbdlr., og 100 Rbdlr. som Tillæg til de allerede værende Pensionister, og de øvrige 1444 Rbdlr. uddeles som Gratifikation.

Som nye Pensionister bleve ansatte:

1.	Steenhugger Karlebyes Enke	10 Rbdlr.
2.	Bogholder Kroymans Enke	10.
3.	Skipper Mehgen	10.
4.	Glasserer Linds Enke	10.
5.	Kræmmer Helgerud	10.
6.	Skomager Meyers Enke	10.
7.	Skomager Fransved	10.
8.	Skræder Rudelbach	10.
9.	Linnedvæver Seegers	10.
10.	Slagter Buchs Enke	10.

Følgende paa Pension ansatte erholdt Tillæg:

1.	Skræder Rombahl	5 Rbdlr.
2.	Skræder Angels Enke	5.
3.	Skræder Hastes Enke	5.
4.	Skomager Bastian	5.
5.	Snedker Biedts Enke	5.
6.	Guldsmed Kongsbachs Enke	5.
7.	Porcelainshandler Thomsens Enke	2½.
8.	Sproglerer Bays Enke	5.
9.	Theehandler Bryaman	5.
10.	Blytækker Petersens Enke	5.
11.	Præsten Mariagers Enke	5.
12.	Porcelainshandler Roskilde	5.
13.	Instituttlerer Borchhorst	5.
14.	Skipper Lykkes Enke	5.
15.	Bogholder Meiers Enke	5.
16.	Bager Herlov	5.
17.	Revisor Webers Enke	5.
18.	Mægler Wings Enke	5.
19.	Staldkarl Truellsens Enke	2½.
20.	Politidjulant Møllers Enke	5.
21.	Kastellets Chef Meiers Enke	5.

De til Gratifikation anvendelige 1444 Rbdlr.
bleve saaledes uddeelte:

1. Steenbugger Karlehøys Enke	10 Rbdlr.
2. Prokurator Nabyes Enke	10.
3. Bogholder Kroymans Enke	10.
4. Skipper Næsgen	10.
5. Blafferer Linds Enke	10.
6. Kræmmer Helgerud	12.
7. Skræder Bruuns Enke	10.
8. Revisor Randrups Enke	8.
9. Parykmager Krøgers Enke	10.
10. Brodeur Brondt	15.
11. Bærtshusholder Carstensen's Kone	10.
12. Skomager Meiers Enke	8.
13. Smedker Thilemans Enke	10.
14. Oberstlieutenant Bentzens Enke	12.
15. Hørkræmmer Lysters Enke	12.
16. Portner Damsgaard's Enke	12.
17. Glarmester Evigers Enke	10.
18. Skomager Grænkman	10.
19. Hørkræmmer Langes Enke	12.
20. Jomfrue Toste	10.
21. Smedker Harrens Enke	10.
22. Juveler Greens Enke	15.
23. Skomager Wahl	10.
24. Skomager Schimans Enke	10.
25. Urtekræmmer Steenholt	12.
26. Præsten Kyndes Enke	10.
27. Consul Ceas Enke	10.
28. Berider Wahls Enke	10.
29. Revisor Grøngaards Enke	15.
30. Skræder Leerbechs Enke	12.
31. Skomager Fransved	10.
32. Nagelsmed Mortensens Enke	10.
33. Skræder Rudelbach	8.

34.	Bogbinder Graaes Enke	12 Rbdlr.
35.	Skomager Weinbachs Enke	10.
36.	Jomfrue Schults	10.
37.	Sergeant Freeses Enke	12.
38.	Budet Hollinghausers Enke	12.
39.	Kammerraad Timbers Enke	15.
40.	Guldsmed Wærums Enke	8.
41.	Skomager Vorup	10.
42.	Linnedvaver Seegers	10.
43.	Jomfrue Edelman	12.
44.	Snedker Weierups Enke	10.
45.	Lærer Clausens Enke	10.
46.	Klokker Lysters Enke	12.
47.	Paquai Smiths Enke	8.
48.	Guldsmed Lydervahls Enke	10.
49.	Toldbetjent Sommers Enke	10.
50.	Laugsbud Didrichsens Enke	15.
51.	Kobbersmed Thrane	10.
52.	Parvkmager Gundels Enke	10.
53.	Brændevinsbrænder Weises Enke	10.
54.	Fuldmægtig Svenstrups Enke	10.
55.	Sergeant Thoersens Enke	12.
56.	Kopist Lindegaards Enke	10.
57.	Toldbetjent Breithers Enke	10.
58.	Tommermester Robbersons Enke	10.
59.	Slagter Buchs Enke	10.
60.	Gadekommissair Rosted	10.
61.	Graver Quists Enke	15.
62.	Broemand Smiths Enke	10.
63.	Chirurg Melchiors Enke	15.
64.	Forvalter Clemensens Enke	8.
65.	Kommissionair Sorterups Enke	15.
66.	Uhrmager Rielsens Enke	12.
67.	Stræder Romdahl	10.
68.	Fribager Sprengers Enke	8.
69.	Dager Breslau	14.

70. Bogholder Hvids Enke	25 Rbdlr.
71. Præsten Kochs Enke	10.
72. Sergeant Nønnings Enke	10.
73. Skræder Angels Enke	8.
74. Skræder Møllers Enke	8.
75. Skræder Hastes Enke	12.
76. Snedker Snabells Enke	10.
77. Handkemager Reichels Enke	12.
78. Skoemager Bastian	10.
79. Snedker Biedts Enke	8.
80. Juveler Meier	12.
81. Guldsmed Kongebachs Enke	8.
82. Professor Smiths Enke	12.
83. Porcelainshandler Thomsens Enke	8.
84. Kuldægigt Møllers Enke	12.
85. Dugmager Freyas Enke	8.
86. Sproglerer Bays Enke	10.
87. Skræder Høstrups Enke	10.
88. Skræder Fischer	10.
89. Haarstier Grønlunds Enke	10.
90. Byefoged Reimers Enke	10.
91. Maler Holms Enke	10.
92. Captain Hesselbergs Enke	10.
93. Amtschirurg Grøbe	15.
94. Tøehandler Brygman	10.
95. Degnen Thaulovs Enke	12.
96. Blytækker Petersens Enke	8.
97. Skræder Kolbach	10.
98. Præsten Mariagers Enke	10.
99. Porcelainshandler Roskilde	15.
100. Justitserlerer Borchorst	15.
101. Skipper Lykkes Enke	8.
102. Bogholder Meiers Enke	10.
103. Værkmaager Balzars Enke	10.
104. Ribmand Meiers Enke	10.
105. Snedker Møller	10.

106.	Guldsmed Nielsens Enke	.	8 Rbdlr.
107.	Bager Herlov	.	15.
108.	Skoleholder Bechs Enke	.	14.
109.	Revisor Webers Enke	.	15.
110.	Mægler Winges Enke	.	15.
111.	Trakteur Thausens Enke	.	12.
112.	Knapmager Krags Enke	.	10.
113.	Stomager Sylvets Enke	.	10.
114.	Brændevinsbrænder Eistrups Enke	.	10.
115.	Staldkarl Truelsens Enke	.	10.
116.	Kantor Murofs Enke	.	15.
117.	Skræder Vahs Enke	.	10.
118.	Bødker Meilbye	.	10.
119.	Organist Riekes Enke	.	14.
120.	Politijadjuvant Møllers Enke	.	10.
121.	Guldsmed Griis's Enke	.	10.
122.	Grovsmed Hammers Enke	.	10.
123.	Gartner Lintrups Enke	.	14.
124.	Maler Hultmans Enke	.	10.
125.	Budet Seitzbergs Enke	.	10.
126.	Parykmager Ipsens Enke	.	10.
127.	Politibetjent Kamstrups Enke	.	12.
128.	Handskemager Lunds Enke	.	10.
129.	Kastellet's Chef Meiers Enke	.	16.
130.	Skræder Lund	.	10.
131.	Snedker Gudmansen	.	10.
132.	Havnefoged Nissens Enke	.	10.

Som nye Medlemmer i Selskabet bleve
antagne:

Grosserer C. Fog.

Garver Grundtvig.

Captain og Grosserer A. Topp.

Garver Lindstorff.

Brændevinsbrænder P. Marcusen.

Blikkenslager Lindquist.

IJenkræmmer H. Hansen.
 Vager Breslów.
 Smedemeester B. Kramp.
 Blikkenslager N. Holm.
 Boghandler A. Schmidt.
 Skomager M. Holm.
 Hørkræmmer C. K. Kroll.
 Skomager J. Storck.
 Graver A. Levin.
 Guldsmed A. Brock.
 Skomager J. Vallesen.
 Skomager J. Holbeck.
 Skræder M. Joseph.
 Bærtshusholder J. E. Hansen.
 Silkevæver J. Ludwig.
 Kunstdreier J. H. Harder.
 Amtsbarber Kleppe.
 Suedker J. Berding.
 Søartillerie Lieutenant Hansen.
 Overauditeur og Søekrigsprocureur G. Schack.
 Fuldmægtig T. M. Leschly.
 Assessor Aagaard.
 Major Pøbner, Ridder af Dannebrog.

Administrationen for det forenede Understøttelses = Selskab.

Korfitsen. Knud Sørensen. Collin.

C. Købke.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 53.

Sex og tyvende Aargang.

Løvedagen den 31 December 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabets
Trykt hos E. M. Cohens Bude,
Magstrædet No. 30.

A n m e l d e l s e .

Hermed følger den i General-Forsamlingen den
19de denne Maaned fremlagte Extract af dette
Aars tredie Quartals Regnskab.

Administrationen for det forenede Under-
støttelses = Selskab.

Korfitsen. Knud Sørensen. Collin.

C. Røbke.

E x t r a c t

af 3die Quartals Regnskab for det forenede
Understøttelses-Selskabs Indtægter og Udgifter
i Quartalet fra 1ste Julii til ultimo Septbr. 1814.

I n d t æ g t.

	Rbd.	ß.
Rassebeholdningen fra forrige Quartal .	343	89½
A. Ugentlige Indkomster for Uge- bladets 26de Aargang fra No. 27 til 39 incl.	361	55
B. Quartals Kontingenter for 2det Quartal d. A.	290	40
C. Laans og Forstuds Afbetaling i dette Quartal	172	16
D. Renter af Selskabets Obligationer for Capital 9500 Rbdlr. i consignable Bankfonds	400	76
Summa	1568	84½

At foreseende Extract af 3de Quartals Regn-
skab er overeensstemmende med Administratio-
nens Kontrol bevidne

Korfitsen.

Collin.

R. Bay.

 C. Købke.

U d g i v t.

	Rbd.	ß.
1. De aarlig staaende Udgifter: for Ugebladets Trykning og Lønninger m. v. i dette Kvartal	766	60
2. Til de aarlige Pensionister be- talt i dette Kvartal	273	12
3. Tilfældige Udgifter:		
a) for 3 Baller Trykpapir til Uge- bladene 135 Rbd. 32ß.		
b) Renter til Rigsbanken af 2de Laan stor 1400 Rbdlr. R. B. . . . 63 — 64 "		
c) en anvist Regning 1 — 84 "		
	<hr/>	200 84
Saldo bliver Kassebeholdningen til 3die Kvartal	328	24 $\frac{1}{2}$
	<hr/>	
Summa	1568	84 $\frac{1}{2}$

Kjøbenhavn, den 30te September 1814.

Horup,
Kasserer.

Zobtenbjerget i Schlesien.

(See No. 51).

Bores Helt ægtede, efter sin første Hustrøes Død, Maria, en Datter af en fransk Hertug, som han uidentviol havde lært at kjende ved at ledsage Boleslav paa et Tog til Frarfrige. Denne hans anden Hustrøe bragde en ung Munk af et Kloster i Arras i Braband med sig til Schlesien. Denne Mand, der blev hendes Cappellan, vidste snart ved sin gode Opførsel at erhverve sig i udmærket Grad saavel Grevens som hele hans Hofstats Yndest. Maaſtee han og, fremfor andre, paaſkyndte at der det før omnævnte Kloster paa Zobtenbjerget opførtes, til hvis Abbed han udnævntes, samt bemyndigedes at reise til Arras og hente nogle af sine derværende Ordensbrødre til Schlesien. Disse bleve Klosterets første Beboere, og Grev Peder forærede dem de aarlige Indkomster af nogle omkringliggende Landsbyer.

Bores Helt vedblev, lige til Boleslavs Død, at forsøge de Fortjenester han, som ovennævnt i flere Henseender havde af dennes Lande. Blant andet forevigede han sit Minde ved at lade

opsætte Milepæle af Steen, en Indretning, man i de Tider og Egne saa meget mindre skulle vente, som den endog nu til Tids savnes i flere blant Europas cultiverte Lande. Ved Boleslavs Død i Aaret 1138 bleve, efter hans Bestemmelse, hans Lande deelte imellem hans fire Sønner. Blant disse tilfaldt Schlesien Bladislav den Anden, en svag Mand der eene lod sig lede af sine Raadgivere, og, fremfor alt af sin Gemalinde Alhed (Adelheit) en Datter af Kaiser Henrich den Femte. Historiekriverne have gjort den Anmerkning: at det næsten altid har havt onde Følger, naar polske Hertuger have ægtet Døttre af indiske Keisere. Alhed, der blant sine Forsældre talte en Deel tydske Keisere, ligesom og Keiser Conrad den Tredie var hendes Broder, kunde, i Betragtning af denne sin høie Stand og Slægtsskab ikke finde sig i at være gift med en Mand, der allene regjerede over en fjerde Deel af Polen. For at blive Dronning over hele Landet, forledede hun sin Mand til at begynde Krig med hans Brødre. Grev Peder anvendte, i denne Anledoing al mulig Umage for at virke mod hendes herskesyge Indskydelse og at vedligeholde god Forstaaelse mellem de fire Brødre; men kunde tilsidst ikke undgaae, at den svage Bladislav gjorde ham

til Offer for hendes Hovngjerrighed. Længe havde allerede Ilden ulmet under Asken, da en utidig Skjemt, ved hvilken man fandt sig saare fornærmet, gjorde at den udbrød i lys Lue.

Det var vel meget uskyldigt, at en ung Princesse som Grev Peder's Gemalinde, valgde en Geistlig af sit Fødeland til sin Capellan, i Særdeleshed da hun kom til et Land, hvis Sprog var hende ubekjendt, og hvor man kun lidet sørgede for at afhjælpe gudsfrygtige Sjæles Trang, saa at Boleslav den Tredie endog skrev til Biskop Ditto i Bamberg: „Det vil være „Eders Værdighed bekjendt, at Barbartet i „Pommern er, ei ved min, men ved Guds „Kraft, saaledes tæmmet, at de forlange at „døbes, men det er nu allerede paa tredie Aar, „at jeg forgjeves har søgt at formaae en duelig „Biskop eller Præst til at paatage sig saadant.“ At Marias Capellan var et ungt og fjønt Menneske, kunde i og for sig ikke anledige nogen Mistanke, og at han havde nærmere Udgang til hende, end enhver anden. var saare naturligt, deels fordi han var hendes Skriftefader, deels ogsaa fordi hans Sprog og Sæder maatte være hende behageligere end Schlesiernes, et for hende fremmed, og i Forhold til hendes Fædrelands Beboere, lidet dannet Folk. Imid-

lertid fattede man andre Tanker ved Wladislavs Hof, hvor Hoffolkene, maaskee af Misundelse mod Capellanen, maaskee af Lyst til at krænke Grev Peder, vissede til hinanden: at Maria vel af andre end blotte Gudsfrygtigheds- eller Andagts-Grunde saa ofte søgte Dmgang med Capellanen. Man talede derhos temmelig høit om at Hertuginde levede i fortroeligere Forbindelse med en vis tydsk Ridder, ved Navn Dobres (Tobias) der paa den Tid opholdt sig ved Wladislavs Hof, end gode Sæder vilde tillade. Et Tilfælde bragde denne Sag paa Bane mellem Peder og Wladislav, og Følgerne heraf vare forfærdende.

Hertugen var en Dag paa Jagd i Selskab med Grev Peder, paa hvilken de begge forfulgde et Dyr ind i en affides Skov, hvor Nat-ten overfaldt dem. De tændte derfor Ild, stegte ved denne et af de Dyr de den Dag havde fældet, sugede, som en gammel Historie fortæller, istedetfor Wiin, Snee, og, efter saaledes fuldendt Maaltid, lagde sig, paa den bare Jord, til at sove, hvor da Talen faldt paa at man havde det en Deel beqvemmere hjemme, der gav Anledning til at man skjemtede over dette Skovmaaltid og det haarde Leie man ovenpaa maatte døie. Ja, sagde endelig

Hertugen, der, som man seer, ei got forstod sig paa at spøge, din Kone, kjere Peder har nok et blødere Leie med sin Abbed, end vi ligge i Nat. Hvad enten nu Grev Peder allene vilde sætte Spøg mod Spøg, eller han følede Harmen over at see sin Hustrøes Dyd angrebet af den, der mindst dertil havde Anledning, svarede han: og Ederes Hustrøe, naadige Herre, hviler sagtens blødt nok hos Ridder Dobres. Bladislav blev herover heftig forbittret, dog lod han ikke Peder merke sin Bredde, da han troede han burde skaane ham som den han blant alle Store agtede høiest og som den der nød hele Folkets Beundring og Agtelse. Dog kunde han ikke ved sin Hjemkomst, dølge for sin Kone et mørkt og vredladende Diefast. Hvi er Du saa forandret? spurgte hun, det har intet at betyde, svarede han. Smid- lertid fandt hun sig, ved dette Svar ikke tilfredstillet, men holdt det med ham saalænge, indtil han, der var vant til ei at kunne dølge noget for hende, fortalte hvad der mellem Peder og ham var forefaldet.

(Fortsættes i næste No.)

Stellwagen,
Assessor.